

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

На правах рукопису

ЛАДИКА Ольга Володимирівна

УДК 811.111-112'37:165.194

**ОБ'ЄКТИВАЦІЯ КОНЦЕПТУ *AMERICAN DREAM*
(ДІАХРОННИЙ ПІДХІД)**

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

Дисертація
на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник –
доктор філологічних наук, професор
Козловський Віктор Володимирович

Київ – 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1.	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ AMERICAN DREAM	17
1.1. Мовна та концептуальна картини світу як складники нації	17
1.1.1. Лінгвокультурологічне дослідження інтеракції	
мови та культури	17
1.1.2. Напрями сучасних досліджень картин світу	20
1.1.3. Мовна та концептуальна картини світу у взаємодії	24
1.2. Методи вивчення лінгвокультурних концептів	29
1.3. Методологія дослідження лінгвокультурного концепту	
AMERICAN DREAM	43
Висновки до розділу 1	59
РОЗДІЛ 2.	
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЄВОЇ СФЕРИ КОНЦЕПТУ	
AMERICAN DREAM	61
2.1. Основні положення концептуалізації як процесу	
пізнавальної діяльності людини	61
2.2. Соціально-історичний чинник у процесі концептуалізації	
поняття <i>American dream</i>	69
2.3. Визначення та семантична структура поняття <i>American dream</i>	87
Висновки до розділу 2	97

РОЗДІЛ 3.

СТРУКТУРА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ

AMERICAN DREAM	100
3.1. Семантична структура лінгвокультурного концепту	
AMERICAN DREAM	101
3.1.1. Вербалізація поняттєвого компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM	101
3.1.2. Вербалізація образного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM	117
3.1.3. Вербалізація ціннісного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM	128
3.1.4. Вербалізація символного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM	141
3.1.5. Вербалізація національно-культурного компоненту семантичної структури концепту AMERICAN DREAM	151
3.1.6. Вербалізація ідейного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM	161
3.2. Лексико-семантичне поле <i>American dream</i>	168
Висновки до розділу 3	178
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	181
СПИСОК НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ	187
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ	223
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	228
ДОДАТОК А. Приклади ілюстративного матеріалу	240
ДОДАТОК Б. Концептуальні ознаки лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у процесі його еволюції	300

ДОДАТОК В. Представлення образної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM метафоричними моделями	309
ДОДАТОК Г. Представлення символічної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM	314

ВСТУП

Антропоцентризм займає одну із домінуючих парадигм у сучасному мовознавстві. Він визначає дослідження мови в нерозривному зв'язку з мисленням і свідомістю людини, культурою, менталітетом, духовним життям етносу [32; 37; 184; 187; 287]. Мова – чинник, що формує націю, зберігаючи та передаючи культурні надбання, специфічну мовну логіку народу [7; 69; 154-155; 201-203; 290]. Усвідомлення функціональної взаємозалежності між мовою та культурою, прагнення сучасних науковців до осмислення феномену культури як специфічної форми існування людини і суспільства призвело наприкінці ХХ ст. до виникнення лінгвокультурології як самостійної лінгвістичної дисципліни (М.Ф. Алефіренко; А. Вежбицька; С.Г. Воркачов; В.В. Воробйов; В. Гумбольдт; П.С. Гуревич; В.І. Карасик; М.О. Красавський; В.А. Маслова; В.І. Постовалова; Ю.С. Степанов; В.М. Телія; Е. Ardener; R. Jackendoff; Е. Rosch). В Україні на матеріалі іноземних мов лінгвокультурологічний напрям відображений у працях, наприклад, О.М. Благодарної, Т.В. Бойко, Г.В. Ваніної, А.Д. Белової, А.С. Гончаренко, С.П. Денисової, В.В. Козловського, Г.А. Огаркової, М.М. Полюжина, А.М. Приходька, С.О. Радзієвської, О.О. Філатової, І.А. Чернишенко, І.С. Шевченко.

Спільною тенденцією лінгвокультурологічних розвідок є дослідження концептів як фрагментів концептосфери певної мови (наприклад, І.В. Адоніна, Л.В. Гайдученко, О.В. Городецька, В.А. Драбовська, Н.А. Земскова, К.С. Карпова, В. Кононенко, А.Е. Левицький, Д.С. Ліхачов, І.Ю. Мигдаль, Л.О. Сандига, О.Я. Сурмач, М.В. Томенчук). У цих дослідженнях значна увага приділена вивченню національної та культурної своєрідності мови та картини світу, що створюється цією мовою.

На сучасному етапі в рамках різних шкіл і напрямів лінгвокогнітивних досліджень сформувались різноманітні підходи до розгляду концепту: **загальноконцептуальний** (А.Н. Баранов, А.Д. Белова, О.П. Воробйова, В.З. Дем'янков, М. Джонсон, Д.О. Добровольський, С.А. Жаботинська,

Ю.М. Караулов, О.С. Кубрякова, Дж. Лакофф, О.А. Селіванова, Ю.С. Степанов, Р.М. Фрумкіна), **етноцентричний / лексико-семантичний** (А.П. Бабушкін, А. Вежбицька, З.Д. Попова, В.І. Убийко), **лінгвокультурологічний** (М.Ф. Алефіренко, Н.Д. Аругюнова, С.Г. Воркачов, Г.Г. Слишкін, А.М. Яворська).

У межах лінгвокультурологічного напрямку концепт вивчається як знак мови і культури, як засіб і спосіб мовної концептуалізації світу. Лінгвокультурний концепт є основою інтегрального дослідження культури, свідомості та дискурсу, оскільки він належить свідомості, детермінується культурою і опредмечується у мові [272]. Дослідження лінгвокультурних концептів довели, що їхня вербалізація відбувається за допомогою різнорівневих мовних засобів: лексичних одиниць, ідіом, усталених та okazіональних утворень, стилістичних фігур та тропів, які дають можливість накопичувати, зберігати та передавати знання наступним поколінням.

Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM (АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ) відображає систему духовного, морального, культурного вимірів мовної картини американського суспільства та внутрішнього життя особистості цього суспільства. Інтерес учених до вивчення *Американської мрії* (*American dream*) можна пояснити значимістю цього явища в політичному і соціально-культурному житті США, його поступовою реконструкцією, змінами в його оцінці самими громадянами країни, а також неоднозначною інтерпретацією у ЗМІ.

Розгляду явища *Американської мрії* присвятили свої праці зарубіжні та вітчизняні дослідники (J.T. Adams, 1933; L. Baritz, 1964; L. Burkett, 1993; G.R. Carisen, 1989; L. Chenoweth, 1974; I.F. Clarke, 1985; J. Cullen, 2003; C.R. Geisst, 1990; E.H. Pagels, 2005; S. Terkel, 1980; А. Зверєв, 1978; Ст.Л. Лаперуз, 1995; О.Е. Туганова, 1998). У цих працях увага вчених спрямована у бік вивчення історичного, філософського, літературознавчого та культурознавчого аспектів зазначеного явища і менш за все – лінгвокультурологічного. У межах когнітивно-комунікативної парадигми в

лінгвістиці концепт AMERICAN DREAM частково розглядався українськими вченими В.В. Воїновим (1994), Н.О. Гач (2014), К.С. Карповою (2008), С.В. Радзівською (2008), М.В. Томенчук (2008), О.С. Фоменко (1997). Проте не було ґрунтовно досліджено семантичної структури концепту AMERICAN DREAM в її діахронному вимірі. Діахронічне дослідження концепту AMERICAN DREAM здійснюється в аспекті його функціонування в різножанровому просторі – у творах художньої, наукової, публіцистичної літератури, котрі є індикатором соціально-економічного та культурного стану суспільства, вони віддзеркалюють не лише процеси, притаманні мові епохи, але й орієнтири, пріоритети, що домінують у середовищі носія мови. Цей концепт потребує теоретичного осмислення в статичній та динамічній. Зазначені чинники зумовили вибір нами теми дисертації.

Актуальність теми дослідження визначається по-перше, загальною спрямованістю наукових розвідок у галузі сучасної лінгвістики на аналіз концептів з метою вивчення людської свідомості через їх репрезентації, які відображають особливості формування в людини уявлення про навколишній світ в умовах ситуації, що змінюється, по-друге, зосередженістю лінгвоконцептології на пошуку новітніх методів аналізу концептів, по-третє, визначення етапів формування концепту AMERICAN DREAM, окреслення його змісту й структури на основі лінгво-когнітивної методології сприяє поясненню місця й ролі досліджуваного фрагменту дійсності у мовній картині світу США.

Дослідження концепту як явища соціального характеру, що динамічно розвивається, передбачає його вивчення як феномену, що перебуває в тісному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем і детермінований його змінами. Середовищем концепту є культура в сукупності духовних та матеріальних цінностей, тому еволюція концепту виявляє пряму залежність від еволюції культури. Отже, актуальність обраної теми зумовлена необхідністю вивчення динамічних модифікацій концепту AMERICAN DREAM (упродовж XVI – першої половини XX ст.) у свідомості американців

як реакції на змістову еволюцію та структурну зміну концептуальної картини світу соціуму.

Зв'язок роботи з науковими темами. Дисертаційну роботу виконано в межах наукової теми Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Мови та літератури народів світу: взаємодія та самобутність» (код 11 БФ 044-01), затвердженою Міністерством освіти і науки України. Тему дисертації затверджено Вченою радою Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 6 від 24 січня 2011 року).

Мета дослідження дослідження полягає в комплексному діахронному дослідженні концепту AMERICAN DREAM як складного (у плані побудови та змісту) вербалізованого утворення людської свідомості.

Досягнення мети дослідження передбачає розв'язання низки взаємопов'язаних теоретичних і практичних **завдань**:

- 1) обґрунтувати теоретичну основу та методику наукового аналізу лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM;
- 2) встановити історичні та соціально-культурні передумови виникнення, формування та розвитку поняття *American dream*. Виявити і дослідити етапи концептуалізації поняття *American dream*;
- 3) визначити семантичну структуру концепту AMERICAN DREAM, виокремивши поняттєвий, образний, національно-культурний, ціннісний, символічний та ідейний компоненти;
- 4) дослідити засоби об'єктивації змісту компонентів семантичної структури концепту AMERICAN DREAM (впродовж XVI — першої половини XX ст.); визначити лексико-семантичне поле концепту AMERICAN DREAM.

Об'єктом дослідження в дисертації є лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM в американській лінгвокультурі (XVI – перша половина XX ст.).

Предметом дослідження виступають вербальні засоби об'єктивації концепту, структурні, семантичні, стилістико-прагматичні та когнітивні характеристики.

Теоретико-методологічну основу роботи становлять базові положення когнітивної лінгвістики, лінгвопрагматики, лінгвокультурології, які визначені у працях зарубіжних і вітчизняних учених (наприклад, E. Ardener, R.W. Gibbs, Jr., T. Matlock, R. Jackendoff, M. Johnson, G. Lakoff, K. Nelson, E. Rosch, М.Ф. Алефіренко, Н.Д. Арутюнової, С.О. Аскольдова, А.П. Бабушкіна, А.Д. Белової, А. Вежбицької, С.Г. Воркачова, В.В. Воробйова, О.П. Воробйової, І.О. Голубовської, В.І. Карабана, В.І. Карасика, Ю.М. Караулова, О.С. Кубрякової, А.Е. Левицького, О.А. Леонтовича, В.А. Маслової, М.М. Полюжина, З.Д. Попової, А.М. Приходька, Ю.Е. Прохорова, О.О. Селіванової, Г.Г. Слишкіна, Ю.С. Степанова, Й.А. Стерніна, І.С. Шевченко, О.В. Шелестюк). Також у роботі ми звертаємося до праць науковців різних галузей, які вивчали явище *American dream*, а саме: літературознавців (G.R. Carisen, F.I. Carpenter, Т.Г. Голенпольського, А.М. Зверева, Т.Л. Морозової, Е.П. Прохорова та ін.), істориків, філософів, культурологів і соціологів (J.T. Adams, L. Calder, J. Cullen, R.A. Divine, M.E. Dyson, C.R. Geisst, J.L. Hochschild, T. Parsons, S. Terkel, F.J. Turner, R. Wuthnow, Р. Белла, С. Берковича, Р. Гроссмана, К.С. Гаджієва, Ст.Л. Лаперуза, Р. Мертона, О.Е. Туганової та ін.)

Матеріалом дослідження слугують прецедентні тексти **XVI – першої половини XX ст.**: художні твори (наприклад, У. Бредфорда, Г. Джеймса, Т. Драйзера, А. Міллера, Е. Олбі, Дж. Стейнбека, Б. Франкліна, Р. Фроста, Ф.С. Фіцджеральда, Л. Хьюза (загалом 24 автори, 64 твори) загальним обсягом близько 15000 сторінок; наукові дослідження з економічної, політичної, соціологічної проблематики (загальним обсягом близько 21000 сторінок); словникові дефініції; публікації відомих політичних, державних діячів, письменників в американській пресі; матеріали інформаційних сайтів та універсальні висловлювання з питання становлення та розвитку

американської нації, її цінностей та принципів (орієнтований обсяг цього матеріалу 2000 сторінок). Автори матеріалів належать як до різних часових епох, так і до різних лінгвокультурних общин, що відповідає нашій меті – прагненню до об'єктивності в характеристиці об'єкту.

Вибір **XVI** ст. як **початкового** періоду дослідження концепту обумовлено тим, що перші складові семантичної структури концепту **AMERICAN DREAM** (сенси: *Better Life, Money, Equality*) зароджувалися у свідомості людей в той час, коли східне узбережжя Північної Америки активно освоювали пілігрими. Цей період відображений у значній кількості документів, художніх творах, в яких автори звертали особливу увагу на психологію переселенців, підкреслювали, про що вони мріяли, до чого прагнули, як уявляли своє життя на новому місці. Саме ці переселенці, на землі під майбутньою назвою «Сполучені Штати Америки», своїми ідеями і поведінкою закладали основи явища і поняття *American dream*, яке після більше ніж трьох століть (у 1931 р.) було популяризовано істориком і письменником Джеймсом Т. Адамсом у книзі «*Epic of America*».

Обмеження у дослідженні концепту **AMERICAN DREAM** **серединою XX** ст. пояснюємо значними змінами ціннісних орієнтирів у суспільстві Сполучених Штатів Америки. Причиною цього стало відчутне падіння виробництва у країні, криза фінансів, безробіття. У суспільстві поширюються думки про занепад, крах, падіння *Американської мрії*, відбувається переоцінка впливу, який це явище здійснило на національну історію та сучасність країни. З цього часу – з **середини XX** ст. – починається новий період розвитку концепту **AMERICAN DREAM**, який потребує окремого і детального дослідження.

Наукова новизна дисертації визначається дослідженням об'єкту у діахронії та його місця у мовній картині світу Сполучених Штатів Америки.

Вперше досліджено етапи концептуалізації поняттєвої сфери концепту **AMERICAN DREAM**; встановлено та інтерпретовано компоненти семантичної структури концепту **AMERICAN DREAM**, мовні засоби

вербалізації; визначено лексико-семантичне поле концепту; досліджено образні характеристики концепту з метою визначення ціннісних орієнтирів американського соціуму початку XVI – середини XX ст.

Удосконалено інтерпретацію поняття «лінгвокультурний концепт»; методику аналізу лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM шляхом опису його семантичної структури.

Набули подальшого розвитку систематизація основних характеристик лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM; опис компонентів його семантичної структури, засобів їх об'єктивації.

Теоретичне значення дисертації полягає в тому, що її основні положення є внеском у розвиток лінгвокультурології та концептології, зокрема теоретичних засад лінгво-етнопсихології, лексичної та когнітивної семантики, лінгвокультурологічної інтерпретації художнього тексту. Пропонована методика опису об'єкта може слугувати теоретичною основою для вивчення інших фрагментів національної картини світу в етнокультурному аспекті.

Практична цінність одержаних результатів визначається тим, що результати дослідження можуть бути використані у процесі викладання лінгвокультурології (розділи: «Проблема взаємодії мови й культури», «Способи представлення культури в мові», «Національні детерміновані концепти»), лінгвоконцептології (розділи: «Проблема концепту в сучасній лінгвістиці», «Методика концептуального моделювання»), країнознавства (розділи: «Знакові події та особи в історії США», «Особливості формування американської нації. Заселення та освоєння американських земель», «Символи США»), лексикології англійської мови (розділи: «Семантика слова», «Фразеологія»), стилістики англійської мови (розділ «Стилістичні тропи і фігури мовлення»); у курсах семасіології (розділи: «Значення і смисл», «Проблема метафори в лінгвістиці»), етнолінгвістики (розділ «Співвідношення мови та етносу»), соціолінгвістики (розділ «Мова, етнос, нація»), а також у лексикографічній практиці, зокрема, під час укладання

словників пояснювального типу і словників американської культури.

Тема та завдання роботи визначили застосування таких **методів і прийомів дослідження**, як: *метод узагальнення та систематизації* мовних явищ – для комплексного вивчення фактологічного матеріалу; *описовий метод* та *метод лінгвістичного спостереження* – з метою інвентаризації досліджуваних одиниць і встановлення корпусу вербалізаторів лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM; *метод лінгвокультурологічного аналізу* – для системного дослідження впливу культури на процес концептуалізації поняття *American dream* та встановлення його етнокультурних характеристик; *метод семантико-когнітивного моделювання концептів* – з’ясування «архітекτονіки» семантичної структури досліджуваного концепту та класифікування мовних засобів її компонентної реалізації; *аналіз словникових дефініцій* – встановлення дефініційних ознак концепту; *контекстуально-інтерпретаційний аналіз* – виявлення особливостей вербальної репрезентації концепту AMERICAN DREAM у тексті та інтерпретації глибинних смислів, закодovаних у внутрішній формі номінативних одиниць; здійснено *кількісні підрахунки* з метою визначення ступеня репрезентативності в тексті окремих класів виявлених вербалізаторів та одержання об’єктивних результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження були викладені на таких наукових конференціях: Наукові читання, присвячені 130-річчю від дня народження професора І.В. Шаровольського (3 жовтня 2006 р., м. Київ), Наукові читання, присвячені пам’яті доктора філологічних наук, професора С.В. Семчинського (16-17 травня 2006 р., м. Київ), Міжнародна наукова конференція «Національна культура у парадигмах семіотики, мовознавства, літературознавства, фольклористики» (24 жовтня 2007 р., м. Київ), Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми германороманської філології та освітній соціокультурний процес» (4-5 жовтня

2013 р., м. Тернопіль), Міжнародна наукова конференція «Сучасна філологічна наука в міждисциплінарному контексті» (8 жовтня 2015 р., м. Київ), II міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес» (11-12 листопада 2016 р., м. Тернопіль).

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у чотирнадцяти одноосібних публікаціях, з них десять наукових статей опубліковано в наукових фахових виданнях, що входять до переліку, затвердженого МОН України, у одній статті іноземного видання, в трьох тезах доповідей на наукових конференціях.

Наукова новизна отриманих результатів може бути узагальнена у наступних **положеннях, які винесено на захист дисертації:**

1. Основу зародження та розвитку концепту AMERICAN DREAM заклали **мрії** перших переселенців на американський континент (початок XVI ст.): почати *нове життя*, стати *вільними* та *багатими*.

Нове життя, вільний, багатий – базові поняттєві складові явища, яке у майбутньому – у середині XX ст. – отримало у науці **назву** «*American dream*» і однойменний **знак** мовної репрезентації.

2. Сукупність смислів поняття *American dream* та конотативні характеристики надали **поняттю** *American dream* семантико-стилістичної та прагматичної значимості: як лексико-семантичне утворення це поняття почало експліцитно відображувати місце людини у світі, її оцінне ставлення до дійсності, виявляти лінгвокультурну специфіку, характеризувати носія конкретної етнокультури, його етнічне світобачення. Лінгвістична, когнітивна, культурологічна та національна специфіка **поняття** *American dream* визначили його новий статус – статус **лінгвокультурного концепту**.

3. Встановлення умовних **етапів розвитку** майбутнього концепту AMERICAN DREAM ґрунтується на інтерпретації семантики, стилістики та прагматики лексичних елементів, які визначають зміст складових його семантичної структури.

4. Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM – ментальна одиниця вербально об'єктивованого в американській лінгвокультурі знання, що відображає соціокультурний досвід, пов'язаний з феноменом *Американської мрії* в мовній картині світу США. Концепт AMERICAN DREAM існує у взаємодії ознак (смыслів), які віддзеркалюють його зміст у форматі поняттєвого, образного, ціннісного, національно-культурного, символічного та ідейного компонентів.

5. До основних дефініційних характеристик концепту AMERICAN DREAM належать: *material prosperity, money, freedom, success, opportunity, happy and successful life, equality / egalitarianism, own house*, а додаткових: *democracy, hard work, courage, determination, better life, chance, material comfort, fame, own business, social mobility, abilities, education, career*.

6. **Смисли** концепту AMERICAN DREAM – *Money, Homeownership, Success, Freedom, Equality, Happiness* та ін. – утворюють у сукупності рухливу структуру свідомості людини, що реагує на основні зміни в житті лінгвокультурної спільноти. У різні періоди розвитку американського суспільства ступінь значимості того чи іншого смислу варіюється.

7. Мовні засоби об'єктивації лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM утворюють лексико-семантичне поле *American dream*, яке являє собою взаємопов'язану та взаємообумовлену єдність тематичних полів, наприклад: «матеріальні гарантії», «соціальні гарантії», «характеристики американця», «шляхи досягнення мрії», «місце, де мрія стає реальністю», «процес досягнення мрії», «ситуації, які трапляються на шляху досягнення *American dream*», «оцінка мрії».

Структура роботи. Дисертація загальним обсягом 297 сторінок (з них 185 с. тексту) складається зі вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списків використаної літератури та додатків.

У **Вступі** обґрунтовується вибір та актуальність теми, визначається мета й завдання роботи, її теоретичне та практичне значення, вказуються методи дослідження, формулюються положення, що виносяться на захист.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні основи дослідження лінгвокультурного концепту **AMERICAN DREAM**» присвячено викладу основних теоретичних положень, котрі визначають зміст провідних категорій лінгвокультурології. Уточнено поняття «лінгвокультурний концепт», його місце у складі концептуальної та мовної картини світу; встановлено теоретико-методологічні принципи моделювання семантичної структури концепту.

У Розділі 2 «Концептуалізація поняттєвої сфери концепту **AMERICAN DREAM**» акцентовано на питанні концептуалізації як процесу пізнавальної діяльності людини. На основі аналізу словникових дефініцій визначено семантичну структуру поняття *American dream*; досліджено вплив соціально-історичного чинника на формування національної концептосфери американців загалом і поняття *American dream* зокрема; виокремлено та проаналізовано значимі етапи концептуалізації поняття *American dream*..

У Розділі 3 «Структура лінгвокультурного концепту **AMERICAN DREAM**» досліджено загальні характеристики лінгвокультурного концепту **AMERICAN DREAM** у мовній картині світу Сполучених Штатів Америки. Увага спрямована на лінгвальне вираження компонентів семантичної структури концепту. Представлено лексику-семантичне поле *American dream*, у якому виокремлено тематичні поля, з метою системного відтворення лексики, яка виражає досліджуваний концепт.

У **Загальних Висновках** підведено підсумки та узагальнено результати дослідження та окреслено перспективи подальшого вивчення проблеми та споріднених з нею питань.

Список використаних джерел включає 356 наукові праці, а також 65 лексикографічних джерел. Перелік джерел ілюстративного матеріалу включає художні твори американських письменників, наукові дослідження з економічної, політичної, соціологічної проблематики, публікації відомих політичних, державних діячів, письменників у американській пресі, у тому числі вміщені на веб-сторінках мережі Інтернет, загальною кількістю 124 позиції.

Додатки (76 с.) містять приклади ілюстративного матеріалу (505 позицій), таблиці «Концептуальні ознаки лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у процесі його еволюції», «Представлення образної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM метафоричними моделями», схемою «Представлення символічної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM», та рисунки «Кількісний розподіл метафоричних моделей образної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM» і «Кількісний розподіл представлення лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM лексичними одиницями з позитивною та негативною семантикою».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ AMERICAN DREAM

Розділ присвячений викладу теоретичних положень у вивченні лінгвокультурного концепту як такого, а також визначенню методологічних засад дослідження концепту AMERICAN DREAM. Виклад матеріалу здійснюється у такий спосіб, щоб у межах розкриття того чи іншого теоретичного положення можна було визначити тактику розгляду поняття *American dream*, зазначити опис тих характеристик концепту AMERICAN DREAM, які б дозволили виявити зміст цього етнолінгвокультурного явища.

Розкриття базових понять лінгвокультурології є тактичним кроком до дослідження в наступних розділах сутності поняттєвої сфери та концептуалізації явища *American dream*, тактики встановлення та інтерпретації складових семантичної структури однойменного концепту, визначення змісту, засобів вербалізації, опису структури лексико-семантичного поля концепту.

1.1. Мовна та концептуальна картини світу як складники нації

1.1.1. Лінгвокультурологічне дослідження інтеракції мови та культури

Вивчення проблеми зв'язку мови та культури має давню традицію у вітчизняній та зарубіжній філософії мови. В останні десятиріччя XX ст. це питання почали розробляти у зв'язку із підвищенням інтересу до феномену культури як системи національних цінностей і мови, як віддзеркалення цих цінностей.

У вивченні проблеми мови і культури існує декілька підходів. В основі нашого дослідження лежить ідея взаємозв'язку та взаємодії мови і культури. Представники цього підходу (наприклад: А. Вежбицька, В.В. Воробйов, І.О. Голубовська, О.В. Городецька, В.В. Жайворонюк, В.І. Карасик,

К.С. Карпова, А.Е. Левицький, Д.С. Ліхачов, В.А. Маслова, М.М. Полюжин, А.М. Приходько, В.М. Телія, С. Тер-Мінасова, М.І. Толстой, В.Д. Ужченко та інші лінгвісти) підкреслюють, що мова є складовою частиною культури і засобом відображення культури народу. Зважаючи на те, що культура розвивається разом з народом (етносом) і забезпечує національну єдність культурних традицій, взаємостосунки мови та культури перетворюються на співвідношення: мова – нація – культура.

В основі вивчення проблеми зв'язку мови і культури лежить антропологічний підхід до мови, сформульований В. Гумбольдтом, який вважав, що мова завжди втілює у собі своєрідність цілого народу, дух нації [91, с. 349]. Антропоцентрична парадигма В. Гумбольдта концентрує наукові дослідження на людині, на її особистих, національних і соціальних ознаках. Ідеї вченого отримали розвиток в різноманітних гуманітарних науках, перш за все, в міждисциплінарних дослідженнях з лінгвокраїнознавства (Є.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, Г.Д. Томахін, В.В. Ощепкова), міжкультурної комунікації (С.Г. Тер-Мінасова), етнолінгвістики (Ф. Боас, Е. Сепір, М.І. Толстой, Б.Л. Уорф), соціолінгвістики (Р.Т. Белл, М.А.К. Халлідей, А.Д. Швейцер), етнопсихолінгвістики (О.І. Белов, О.М. Крюков, І.Ю. Марковіна, Ю.О. Сорокін, Т.В. Шмельова), етнопсихосемантики (І.Г. Ольшанський).

У межах цього підходу розвивається і сучасна лінгвокультурологія. Вибух інтересу до проблеми взаємозв'язку мови і культури, як феноменів людського буття – результат когнітивної революції в мові, яка, як стверджує Р.М. Фрумкіна, почалась тоді, коли лінгвістична наука зайшла у свого роду «глухий кут»: виявилось, що в науці про людину немає місця основному, що створило людину та її інтелект – культурі [306, с. 25].

Лінгвокультурологія (від лат. : *lingua* – мова, *cultura* – культура, *logos* – наука, вчення) – комплексна наукова дисципліна, яка вивчає взаємозв'язок та взаємодію культури і мови в її функціонуванні та відображає цей процес як цілісну структуру одиниць в єдності їх мовного і позамовного (культурного)

змісту [69, с. 4; 287, с. 218]. Отже, лінгвокультурологія орієнтується на людський (культурний) фактор в мові та на мовний фактор в людині. Мета цього наукового напрямку – дослідити і описати взаємодію мови та культури в національній і загальнолюдській формах на сучасному етапі або в певних синхронних зрізах [287, с. 216]. В.А. Маслова бачить завдання лінгвокультурології у тому, щоб інтерпретувати культурну значимість мовної одиниці («культурні знання») шляхом співвіднесення прототипної ситуації певної мовної одиниці з кодами культури [202, с. 54]. Отже, лінгвістична культурологія аналізує семантику лексичних одиниць для визначення значимої інформації і проводить дослідження в межах тріади «мова – культура – мовна особистість».

Основним об'єктом лінгвокультурології є культурний концепт, який досліджують на предмет мовних засобів його репрезентації. Пошуки лінгвокультурологів сприяють експлікації концептів, що разом утворюють концептуальну систему, «концептуальну картину світу», яка передає знання, досвід, результати людської діяльності та процесів пізнання світу. Важливу роль відіграє при цьому культурне навантаження цих концептів, котре демонструє особливе світобачення певного етносу, що сформувалося під впливом різних культурно-історичних чинників.

Лінгвокультурологів цікавлять, у першу чергу, базові концепти, які найбільш пов'язані з етносвідомістю і етнокультурою. Ю.С. Степанов називає концепти «згустками культури» у свідомості людини, за допомогою яких культура проникає у ментальний світ людини. З іншого боку, завдяки концепту людина сама проникає в культуру і впливає на неї. Концепт – основний осередок культури в ментальному світі людини, тому завданням лінгвокультурології є реконструкція саме цього ментального світу людини певної епохи на основі виокремлення культурно значущих концептів [280, с. 40–41].

Лінгвокультурний концепт відноситься одночасно до трьох категорій [221, с. 21]: *лінгвістичної* – є одиницею семіотичної системи конкретної

мови, *лінгвокультурологічної* – є основним елементом національної картини світу народу, в основі якого лежать безеквівалентні, конотативні та фонові одиниці мови, а також *методичної* – забезпечує розуміння і засвоєння цієї мови.

1.1.2. Напрями сучасних досліджень картин світу

Відомо, що лінгвокультурний концепт є складовою частиною мовної картини світу. Для вивчення місця лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у мовній картині світу США необхідно з'ясувати трактування термінів «картина світу», «мовна картина світу» та «концептуальна картина світу».

Термін «картина світу», за спостереженнями В.І. Постовалової, був уведений до наукового обігу у фізиці на межі XIX–XX ст. Г. Герцем, М. Планком, А. Ейнштейном при спробі побудувати модель світу, незалежного від окремої людини і людського мислення. Вчені почали вживати цей термін стосовно фізичної картини світу, її фізичного «образу» [244, с. 19]. У філософії та лінгвістиці термін почали вживати Л. Вітгенштейн, К. Ясперс, Л. Вайсгербер [96, с. 29].

Спочатку модель світу розумілась у вузько кібернетичному значенні, потім як набір семантичних протиставлень або елементів різних рівнів, які існують у часі та просторі, пізніше – в ширшому значенні, гносеологічному і філософському як смисловий заміник світу.

У процесі розробки поняття «картина світу» в рамках точних наук виникла необхідність розділити структуру наукової картини світу і структуру самого світу.

Наукова картина світу визначається як «наглядний, характерний для певної історичної епохи інтегральний образ світу, який слугує важливим засобом синтезу конкретних знань про світ» [114, с. 40]. Науковій картині протиставлена наївна модель світу, яка конструюється із буденних понять людського мислення [135, с. 10]. Наївна картина світу, що репрезентує

певний фрагмент навколишньої реальності, може суттєво відрізнятися від наукової картини світу, пов'язаної з тим самим фрагментом реальності. Водночас наївна картина світу є спільною для носіїв найрізноманітніших мов [19, с. 56–59].

У лінгвістиці під картиною світу у загальному вигляді розуміють впорядковану сукупність знань про дійсність, яка формується у суспільній, груповій та індивідуальній свідомості [237, с. 10]. Якщо світ – це людина та середовище у їхній взаємодії, то картина світу – результат переробки інформації про середовище і людину. Оскільки картина світу є результатом пізнання дійсності та виступає у вигляді сукупності впорядкованих знань (концептосфери), то вона може бути названою когнітивною чи концептуальною.

Г.А. Брутян зауважує, що картину світу у нашій свідомості можна представити у вигляді двох моделей – концептуальної моделі світу та мовної моделі світу. Зміст мовної моделі світу включає перш за все зміст концептуальної моделі світу та власне мовний зміст, який розглядається як «додаткова інформація про світ» [46, с. 108]. Інваріантна (концептуальна) частина картини світу визначається принципом віддзеркалення і, безумовно, однакова для всіх і не залежить від того, носієм якої мови є людина [361]. Такий підхід став загальновизнаним у сучасному мовознавстві (Ю.М. Караулов, Г.В. Колшанський, М.Г. Комлев, Л.Б. Нікітіна, Н.І. Сукаленко та ін.).

Питання про те, чи можна встановити тотожність між мовними значеннями та концептуальними одиницями, є складним і не має на сьогоднішній день однозначної відповіді. Деякі вчені, зокрема Ю.Д. Апресян, дотримуються наступних положень: кожна природна мова відображає певний спосіб сприйняття та організації (концептуалізації) світу; притаманний мові спосіб концептуалізації дійсності (погляд на світ) частково універсальний, частково національно специфічний, так що носії різних мов можуть бачити світ трішки по-різному; з іншого боку, він «наївний», оскільки в багатьох

суттєвих деталях відрізняється від наукової картини світу [10, с. 37–67]. Прибічники цієї позиції посиляються на гіпотезу «культурних знаків» Л.С. Виготського, згідно з якою людина й об'єкт, який вона сприймає, «пов'язані не лише «прямо», але й одночасно «непрямо», за допомогою посередника у вигляді артефактів, – культури» [147, с. 142]. Основною одиницею опосередкування при цьому є слово, тобто одиниця певної етнічної мови. Таким чином, свідомість є опосередкованою мовою і знаходиться від неї у прямій залежності.

Основою такого підходу є положення теорії лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа, у якій сформульоване твердження про вплив мови на життя суспільства, яке нею користується. Пізнання світу залежить від мови, яку використовує суб'єкт пізнання – схожі мови мають схожі картини світу, а мови, які сильно відрізняються, навпаки, доволі несхожі [155, с. 399].

В останні десятиліття XX ст. з появою праць з лінгвокогнітології (напр.: Н.Н. Болдирьов, Ю.М. Караулов, Г.В. Колшанський, Р.М. Фрумкіна, E. Ardener, R. Jakendoff, M. Johnson, E. Rosch), в яких автори в багатьох положеннях враховували досягнення психолінгвістики, почало формуватися розуміння механізму участі мови у пізнанні світу. Вчені, такі як І.Н. Горєлов, З.Д. Попова, К.Ф. Сєдов, Й.А. Стернін та інші, доводять невербальність мислення. Їхні дослідження дозволяють вважати встановленим фактом у сучасній науці те, що мислення народу не обумовлене, а опосередковане мовою.

Поява поняття *мовної картини світу* в лінгвістиці, яка своїм зародженням завдячує німецькому філософу мови Вільгельму фон Гумбольдту [90, с. 68–86], є симптомом виникнення гносеолінгвістики як частини лінгвістики, яка розвивається на антропологічних засадах. Поняття мовної картини світу дозволяє глибше вирішувати питання про співвідношення мови та дійсності, інваріантного та ідіоматичного в процесах мовного «відображення» дійсності як складного процесу інтерпретації людиною світу.

Розробкою проблеми картини світу та її мовного вираження займалися Ю.Д. Апресян, Г.А. Брутян, Л.В. Даниленко, Ю.М. Караулов, Г.В. Колшанський, О.О. Корнілов, О.С. Кубрякова та інші [11; 46; 96; 129; 143; 145; 163; 164; 322]. Сучасні уявлення про мовну картину світу у викладі Ю.Д. Апресяна виглядають таким чином. Кожна мова віддзеркалює певний спосіб сприйняття та концептуалізації світу. Відображені в ній значення створюють цілісну систему поглядів, свого роду певну колективну філософію, яка стає обов'язковою для всіх носіїв мови. Властивий певній мові спосіб концептуалізації дійсності – частково універсальний, частково національно-специфічний, тому носії різних мов можуть бачити світ по-різному, крізь призму своїх мов [10, с. 43]. Такий підхід став загальновизнаним у сучасному мовознавстві (Ю.М. Караулов, В.І. Кононенко, Л.А. Лисиченко, Ж.П. Соколовська та ін.) [143; 194; 276], оскільки він дає можливість показати роль мови у формуванні картини світу у свідомості людей, більш чітко уявити, як відображається в ній довкілля. Репрезентація мовних картин світу на лексичному матеріалі представлена в роботах, наприклад, Г.А. Гвоздевої, І.О. Голубовської, А.С. Гончаренко, де здійснюються зіставні дослідження з питань вираження мовної картини світу в лексиці кількох національних мов [78; 82; 84].

Мовознавці виокремлюють три рівні мовних картин світу : на рівні ідіолекту, діалекту та узусу (мови). Узувальна (національно-мовна) картина виконує функцію узагальнюючого конструкта, оскільки, як зазначає О.О. Селіванова, «відображає картини світу певних угруповань людей – носіїв однієї мови, об'єднаних територіально, а також за іншими ознаками та психічними властивостями (освітою, професією, статтю, ерудованістю, темпераментом, характером тощо)» [266, с. 83]. На рівні говірок здійснює дослідження В.Д. Ужченко, який вивчає відмінності мовної картини світу у носіїв територіальних діалектів, пов'язуючи їх з географічними умовами, соціальними, культурно-історичними факторами, виробничою діяльністю [297, с. 75].

Серед методів дослідження мовних картин світу слід назвати зіставно-типологічний метод, обґрунтований М.П. Кочерганом [149]. Л.А. Лисиченко приділила увагу структурі мовної картини світу, яку вона представляє як поле з ядром – мовцем – і периферією – мовним колективом. Крім того, дослідниця звертає увагу на словотвірні одиниці як перспективний матеріал для дослідження у будь-якій мові [194].

Сучасний український лінгвіст А.С. Зеленько у праці «Когнітивна лінгвістика і мовна модель світу», спираючись на філософські праці Х.-Г. Гадамера та інших герменевтів, розрізняє чотири основні моделі світу: повсякденно-побутову (мовну), художню, наукову і міфологічну (релігійну) [119, с. 23-25].

О.О. Корнілов стверджує, що слід говорити про множинність мовних картин світу: про наукову мовну картину світу, про мовну картину світу національної мови, про мовну картину світу окремої людини [145, с. 3]. Національна мовна картина світу – результат відбиття об’єктивного світу буденною (мовною) свідомістю конкретної мовної спільноти, конкретного етносу. Індивідуальна національна мовна картина світу – результат відбиття об’єктивного світу буденною (мовною) свідомістю окремої людини – носія тієї чи іншої національної мови [145, с. 112-113].

У цьому дослідженні робиться спроба визначити чинники, які впливають на формування картини світу, аналіз яких уможливило представлення одиниць американської картини світу, вербалізованих у дискурсі.

1.1.3. Мовна та концептуальна картини світу у взаємодії

Концепт AMERICAN DREAM є елементом концептуальної картини світу американської лінгвокультури. Сукупність знань, що формують концептуальну картину світу експлікує слово, яке є елементом мовної картини світу. Розгляд взаємозв’язку та взаємодії між мовною та концептуальною картинами світу дозволить з’ясувати місце

лінгвокультурного концепту у площині відносин між мовою, мисленням і культурою.

Концептуальна картина світу включає у себе змістове, концептуальне знання про дійсність, а її складовими частинами є неоднорідні смислові утворення, а саме образи, поняття, різні ментальні стереотипи і концепти, які формують концептосферу народу [289, с. 47]. Логічно припустити, що вивчення особливостей концептуальної картини світу напряду веде до дослідження концептів мовної картини світу певної нації.

Інтерпретація окремих фрагментів й елементів концептуальної картини світу, осмислення їх структурних взаємозв'язків здійснюється саме на рівні мовної свідомості, яка формує мовну картину світу. Таким чином, *мовна картина світу* є зовсім іншим утворенням як за своїм складом, так і за виконуваними функціями, оскільки вона є результатом мовної фіксації концептосфери знаковими системами [287, с. 177]. Мова є важливою формою існування знання як засіб закріплення усіх пізнавальних можливостей свідомості людини [101, с. 39].

І.О. Голубовська визначає мовну картину світу як «виражене засобами даної мови світовідчуття та світорозуміння етносу, вербалізовану інтерпретацію мовним соціумом навколишнього світу і себе в цьому світі» [82, с. 7]. Дослідниця проводить межу між концептуальною та мовною картинами світу, вказуючи на те, що останній характерне повсякденне, наївне відображення реальності, на противагу науковості та загальнолюдському характеру концептуальної картини світу [82, с. 39].

Між картиною світу як відображенням реального світу і мовною картиною світу як фіксацією цього відображення існують складні відносини. Теоретичне обґрунтування проблеми сприйняття картини світу у формі мовної картини світу знаходимо у колективній монографії «Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира» [244, с. 107]. Автори цієї праці, а також інші мовознавці вважають концептуальну модель світу більшою за мовну, оскільки у її утворенні беруть участь різні типи мислення,

і не все пізнане людиною набуває словесної форми, не все відображається за допомогою мови, і не вся інформація, яка надходить із зовнішнього світу, набуває мовного вираження [160, с. 4–38; 240, с. 6; 244, с. 107]. Для набуття мовною одиницею певного статусу і закріплення її у мові вона має пройти нелегкий шлях формування, кристалізації і селекції, а також випробування часом.

Якщо концептуальна картина складається з концептів, які входять у національну концептосферу, то «будівельним матеріалом» для мовної картини світу виступають значення мовних знаків, що утворюють семантичний простір мови. Мовна картина світу експлікує концептуальну картину світу, відображаючи у лексиконі і граматичній будові мови певні сітки концептів, у яких відбито результати як особистісного пізнання навколишнього середовища, так і суспільного.

Більшість дослідників погоджуються, що зручнішого доступу до когнітивної картини світу, ніж семантична система мови, очевидно, немає. За допомогою мови практичні знання, одержані окремими індивідами, перетворюються в колективне надбання, колективний досвід [100; 194, с. 37]. З іншого боку, концептуальний підхід до вивчення мовної картини світу дає можливість досліднику побачити глибинні процеси пізнання людиною об'єктивного світу, які заковані у мовних знаках.

Г.В. Колшанський, В.М. Телія, С.Г. Тер-Мінасова та інші вчені стверджують, що концептуальна картина світу вирізняється національно-культурною специфікою, тому що відбиває конкретний історичний досвід даного народу, його особливі культурні традиції, вірування та умови життя, що визначаються географією, соціальним устроєм, способом життя тощо [143; 287, с. 231; 289, с. 41].

Для мовної картини світу важливі три явища, тісно пов'язані між собою: людина – світ – мова, хоч із погляду реальних відношень на першому місці мав би бути світ як основа основ, на другому – людина як творець і носій мови, а на третьому власне мова. Проте для характеристики мовної

картини світу з антропологічного погляду вихідною точкою є людина, яка пізнає незалежний від неї світ і створює засоби фіксації та передачі знань про нього іншим людям і для власного пізнання. Відповідно для побудови мовної картини світу ключовою є постать людини [194, с. 38]. Така думка дає нам можливість перейти до дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у мовній картині світу США крізь призму сприйняття, розуміння, ставлення американського соціуму до феномену «американської мрії» та його вираження мовними засобами. Ми враховуємо також, що образи мовної картини світу відображають найважливіші з погляду людини складові, ознаки та характеристики явища [247, с. 111; 256, с. 22] і не завжди є об'єктивними.

Більшість дослідників приходять до висновку, що «наша власна культура задає нам когнітивну матрицю для розуміння світу, так звану «картину світу» [183, с. 21]. Кожна національна мова варіює концептуальну і мовну картину світу, формуючи тим самим національно-специфічні мовні картини світу [82, с. 29; 145, с. 13–14].

Різні фрагменти національно-мовної картини світу останнім часом часто опиняються у фокусі пильної уваги дослідників. Їх вивчення з огляду на специфіку етнічної свідомості мовців, вплив звичаїв, соціокультурних, фонових знань, традицій, обрядів, вірувань, міфології тощо в Україні стало надзвичайно актуальним [266, с. 84]. Наше дослідження концентрується на вивченні одного з компонентів мовної картини світу Сполучених Штатів Америки. Концептуальний аналіз американської картини світу передбачає дослідження концептів, які найчастіше використовуються для категоризації та членування світу, змін у складі базових концептів і категорій, а також у структурах прототипів, способів вербалізації світу. Саме в мові акумулюються ключові концепти культури, що транслюються у знаковому втіленні – словах; їх вивчення дозволяє виявити особливості світосприйняття народу, представити концептуальні та національні мовні картини світу [115, с. 55]. Такі концепти є культурними домінантами і проблема виявлення й

опису їхнього складу поєднується із проблемою визначення базових рис національного характеру й етнічної психології. Ю.С. Степанов зазначає, що кількість концептів культури є невеликою: «базових – чотири-п'ять десятків, а поміж тим сама духовна культура будь-якого суспільства полягає в значній мірі в операціях із цими концептами» [280, с. 3]. Лінгвокультурний концепт наділений усіма характеристиками концепту як ментальної сутності, його особливе місцезнаходження поміж інших концептів, зафіксованих у мовній картині світу, базується на визнанні його ціннісної значимості для лінгвокультурної спільноти. Оскільки концепт *AMERICAN DREAM* є, безумовно, базовим у американській картині світу, дослідження мовних засобів його об'єктивації доповнить комплексне вивчення загальної картини світу та американської картини світу, зокрема.

Наступне розуміння викладених вище особливостей мовної картини світу є теоретичною основою нашої роботи :

1. Картина світу є складною системою образів, що відбивають дійсність у колективній, а також індивідуальній свідомості. Картина світу формується концептуальною і мовною картинами світу, які перебувають між собою у зв'язках залежності: зміни в знаннях про світ, у підсумках його чуттєвого пізнання (концептуальна картина світу) обов'язково приводять до змін у сфері закріплення їх мовними засобами (мовна картина світу).

2. Концептуальна картина світу – це мисленнєва картина, вона є сукупністю ідей, понять і знань про навколишній світ і принципи його організації, тоді як мовна – продукт вербальної реалізації цих понять, ідей та знань [219, с. 54]. Концептуальна модель світу – універсальна, впорядкована, характеризується системністю, мовна – фрагментарна, більш рухома, відображає постійні зміни у довкіллі.

3. Мовне прочитання картини світу є національно специфічним, характерним для тієї чи іншої епохи з її духовними, культурними, та національними цінностями. Національна мовна картина світу розглядається

як етнічно зумовлене осмислення й оцінювання навколишнього світу щодо певного етносу, відображене в мовних формах [82, с. 92].

Оскільки носії американської лінгвокультури у результаті своєї пізнавальної діяльності сприймають світ крізь призму власної культури та мови, досліджувану картину світу вивчаємо як національно-специфічну. Вивчення мовних засобів об'єктивації концепту AMERICAN DREAM є описом фрагменту мовної картини світу США. Діахронічний аспект дослідження сприяє представленню концептуальної та мовної картини світу американців у її розвитку та еволюції.

1.2. Методи вивчення лінгвокультурних концептів

Огляд наукової літератури дає можливість стверджувати, що сьогодні розуміння концепту в лінгвістиці зводиться до двох основних напрямів: **лінгвокогнітивного** (Н.Д. Арутюнова, 1991; А.П. Бабушкін, 1996; О.С. Кубрякова 1996; Д.С. Ліхачов, 1993; З.Д. Попова, 2001; К.В. Рахіліна, 2000; Й.А. Стернін, 2001) та **лінгвокультурного** (С.Г. Воркачов, 2001; В.І. Карасик, 2002; М.О. Красавський, 2001; С.Х. Ляпін, 1997; Ю.С. Степанов, 2001). У рамках першого підходу концепт визначається як оперативна змістова одиниця пам'яті, досвіду, результатів усієї діяльності людини, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, всієї картини світу, відображеної у людській психіці [44, с. 23–24; 236, с. 158; 238, с. 127; 338, с. 158; 361, с. 169 та ін.]. З позицій когнітивного підходу концепт репрезентується у мові лексемами, фразеологічними одиницями, вільними словосполученнями, структурними і позиційними схемами речень, які несуть типові пропозиції (синтаксичні концепти), текстами і сукупностями текстів (за необхідності експлікації або обговорення складних, абстрактних або індивідуально-авторських концептів). Концептами, згідно з таким підходом, можуть бути будь-які лексичні одиниці, у значенні яких проглядається спосіб (форма) семантичного представлення навколишнього світу [120, с. 7].

Лінгвокультурологічний підхід до розуміння концепту, який береться за основу у нашій роботі, полягає у розгляді концепту як базової одиниці культури, її «концентратом» [280, с. 40]. У рамках цього підходу до концептів відносяться семантичні утворення, відмічені лінгвокультурною специфікою, які відображають менталітет мовної особистості певної етнокультури.

Потрібно зазначити, що концепт знаходиться у свідомості, а саме у свідомості здійснюється взаємодія мови та культури, тому будь-яке лінгвокультурне дослідження є одночасно і когнітивним дослідженням. Ці підходи часто поєднуються у практиці досліджень концептів [132; 220; 316], оскільки відрізняються лише векторами по відношенню до індивіда: «лінгвокогнітивний концепт – це напрям від культури до індивідуальної свідомості» [126, с. 139]. О.В. Бабаєва зауважує, що «будь-який лінгвокультурний концепт є когнітивним в силу того, що співвідноситься з певними структурами свідомості. Але тільки когнітивний концепт, пов'язаний з ціннісною кваліфікацією, визнається лінгвокультурним» [19, с. 67].

Пояснимо лінгвокультурну специфіку концепту. Виокремлення концепту як ментального утворення, відміченого лінгвокультурною специфікою, на думку С.Г. Воркачова – «це закономірний крок у становленні антропоцентричної парадигми гуманітарного, зокрема, лінгвістичного знання» [66, с. 31]. На думку О.О. Корнілова, лінгвокультурна специфіка концептів може бути обумовлена двома факторами: 1) особливостями зовнішнього середовища – природно-кліматичними умовами, побутом, традиціями, звичаями тощо, які впливають на свідомість носіїв мови; 2) особливостями колективної свідомості, які виявляють себе у неоднакових логічних операціях над одними і тими ж реаліями зовнішнього світу, в неоднаковій роботі механізмів не тільки логіко-поняттєвого компоненту свідомості, але і емоційно-оцінного та інших компонентів (мовної) національної свідомості [145, с. 149].

Специфіка лінгвокультурного концепту виявляє себе у : 1) різних способах об'єктивації одного і того ж концепту в залежності від власне лінгвістичних, прагматичних та культурологічних факторів; 2) кількості та наборі лексем, фразеологізмів, які об'єктивують концепт [240, с. 26]; 3) стереотипізації моделей світосприйняття та поведінкових реакцій, які відображені у семантиці концепту [104]; 4) компонентах концепту [361, с. 13]; 5) системних зв'язках концепту в концептосфері мови.

Ознайомлення з науковою літературою дало нам змогу визначити **критерії**, на основі яких можна виокремити лінгвокультурні концепти : 1) слово, яке іменує концепт повинне бути високочастотним; 2) слова-репрезентанти концепту повинні активно входити у склад стійких ідіоматичних конструкцій; 3) «пережиття» концептів: вони не лише мисляться, але й емоційно переживаються, будучи об'єктом симпатій та антипатій; 4) «номінативна щільність» [123, с. 4; 126, с. 133] або «семіотична щільність» концептів [240, с. 98] : представленість у плані вираження низкою мовних синонімів (слів і словосполучень), тематичним рядом фольклорних та літературних сюжетів [123; 126]; 5) комунікативна релевантність; 6) етимологічна пам'ять; 7) «невизначеність» концепту: важко розділити його семантичний склад [281, с. 16]; 8) «світоглядна орієнтованість» концептів [223, с. 123]: у мовній семантиці представлена матеріальна, духовна, соціальна та поведінкова культура; 9) «мовна абстрактність»: концепт узагальнює значення своїх лексичних реалізацій [66, с. 51]; 10) багаторівневність.

Отже, лінгвокультурний концепт є :

- ментальним та / або змістовим (значеннєвим) утворенням, яке акумулює знання колективного суб'єкта (суспільства чи соціальної групи) про певний фрагмент дійсності;
- частиною картиною світу, яка існує у колективній свідомості певної лінгвокультурної спільноти;

- багатограним утворенням, вузол смислів; його зміст у свідомості різних представників лінгвокультурної спільноти не може бути представлений цілком однаково;
- сукупним уявленням оцінного типу, що є виразником культурних цінностей;
- наявним у полі культури відбитком тієї соціокультурної системи, у межах якої він сформувався.

Принциповими у нашій роботі є такі положення :

1. Лінгвокультурний концепт є ментальною одиницею, яка використовується у комплексному вивченні мови, свідомості та культури [127].
2. Взаємовідношення лінгвокультурного концепту з трьома названими вище сферами може бути сформульовано так: **а)** свідомість – сфера перебування концепту (концепт лежить у свідомості, саме там відбувається взаємодія мови й культури) [127]; **б)** культура детермінує концепт (тобто концепт – ментальна проекція елементів культури); **в)** мова та мовлення – сфери, у яких концепт опредмечується, об'єктивується.
3. Формальною характеристикою лінгвокультурного концепту є «номінативна щільність» [123, с. 4; 126, с. 133] або «номінативна роздрібненість» [236, с. 98] – наявність у мові ряду різнорівневих засобів його реалізації, що безпосередньо пов'язано з важливістю концепту в очах лінгвокультурного соціуму [66, с. 217].
4. Лінгвокультурний концепт відмічений лінгвокультурною специфікою. Він відрізняється від інших одиниць, які використовуються у лінгвокультурології, своєю ментальною природою, «лінгвокультурною відміченістю» [223, с. 123] та вагомістю ціннісного елементу [123, с. 11]. Центром концепту завжди є цінність, оскільки концепт слугує дослідженню культури, а в основі культури лежить саме ціннісний принцип [див. детальніше: 123; 126].

5. Основою концепту є поняття. Це – форма мислення, яка відображає **істотні властивості, зв'язки і відношення предметів і явищ** в їхній **суперечності і розвитку**. Поняття має власний потенціал, здатне диференціюватись і відображатись у мові [368, с. 31]. Вслід за Ю.С. Степановим та Н.Ю. Шведовою, вважаємо концепт більш об'ємним розумовим конструктом, ніж поняття [282, с. 59; 368, с. 31]. Поняття – це часовий і соціально-комунікативний етап концептуалізації певної поняттєвої сфери. Поняття, що згодом трансформуються у концепти, існують у первинній формі у людській свідомості як «згусток змісту» [280, с. 42]. Продуцент-носій поняття сприймає його інтуїтивно, переживаючи переважно на підсвідомому рівні. Відчуття, враження, уявлення є потенційними розумовими конструктами, які зароджуються у поняттях та згодом переростають у концепти. За С.О. Аскольдовим, структурними елементами концепту є поняття та уявлення про нього [18, с. 271].

Концепт AMERICAN DREAM віддзеркалює уявлення про базові цінності та «екзентенціональні блага», в яких виражені основні переконання, принципи та життєві цілі американського суспільства. Культурна обумовленість цього концепту визначається тим, що він зародився у конкретній соціально-історичній ситуації; етнічна обумовленість лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM визначається такими соціо-психокulturологічними характеристиками американської спільноти, як традиції, звичаї, особливості побуту, стереотипи мислення, моделі поведінки і т. п., що історично склались протягом всього періоду розвитку етносу.

У нашому дослідженні концепта AMERICAN DREAM лінгвокультурний підхід є виправданим, оскільки культурна цінність цього концепту є очевидною. AMERICAN DREAM як лінгвокультурний концепт – це перш за все, ментальна сутність, в якій відображається «дух народу», що визначає його антропоцентричність, орієнтованість на духовність, суб'єктивність і «особистісну сферу» носіїв етнічної свідомості.

Визначенню критеріїв відбору лінгвокультурних концептів із корпусу концептів, які формують мовну картину світу, сприяє поняття прецедентності, обґрунтоване Ю.М. Карауловим на матеріалі прецедентних текстів. Під прецедентними текстами розуміють тексти, основними ознаками яких є особлива значущість для окремих особистостей і для значної кількості осіб, а також багаторазове звернення до нього в дискурсі цих мовних особистостей» [129, с. 216]. Отже, поняття прецедентності в широкому розумінні має на увазі пізнавальну й емоційну значимість, славнозвісність і необхідність явища. Прецедентні феномени відображають і визначають специфіку національного характеру, етнічної й мовної свідомості, є ядром спільних знань і уявлень.

У сучасній лінгвістиці існує градація прецедентних феноменів на прецедентні тексти, висловлювання, ситуації та імена. Прецедентні тексти – тексти, знайомі кожному представнику лінгвокультурної спільноти, твори художньої літератури зі шкільної програми, тексти популярних пісень, реклами, анекдотів, публіцистики тощо. Описуючи прецедентні висловлювання, необхідно сказати, що існують різні трактування цього прецедентного феномену: паремії, крилаті вислови, цитати, назви творів, повне відтворення тексту, представленого одним чи кількома висловлюваннями, наприклад «*God bless America*». Прецедентні ситуації – еталонні ситуації, наприклад, історія про зваблення Адама, зрада Іудою Христа. Під прецедентними іменами розуміють індивідуальні імена, пов'язані з прецедентним текстом або прецедентною ситуацією, наприклад, *George Bush, Madonna, Rockefeller, Arnold Schwarzenegger, Superman* і т.д. Детальний огляд прецедентних феноменів див. у: [88, 153, 263].

З точки зору культурної й ціннісної значимості до лінгвокультурних концептів відносять прецедентні імена (або концепти, в які входять прецедентні імена). Частинами змістової структури концепту AMERICAN DREAM є прецедентні імена *Benjamin Franklin, Abraham Lincoln, Martin Luther King Jr., George Washington, Marilyn Monroe, Bill Gates, Donald Trump*.

Мовна об'єктивація лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM здійснюється за допомогою прецедентних висловлювань та текстів (роль концепту може виявитись визначальною у змістовій структурі прецедентного тексту) [див.: 236, с. 82-83]. Концепт AMERICAN DREAM осмислюється у низці прецедентних текстів – «*Declaration of Independence*», «*I Hear America Singing*», «*The Great Gatsby*», «*The Death of a Salesman*», «*An American Tragedy*» і формує зміст широкого переліку прецедентних висловлювань (прислів'їв, приказок, цитат), наприклад, *No pain, no gain; All men are created equal; Get on! Get ahead!; Make it to the top!; the Old Glory; Green power; Time is money, Life, Liberty and the Pursuit of Happiness; The promise of America; The sky is the limit* та інші.

Поняття *American dream* є складною, багатоаспектною категорією. Її сприйняття людиною відбувається, головним чином, на підсвідомому рівні. Цей факт визначає **методи** її вивчення.

Під «методом» дослідження ми розуміємо засіб наукового пізнання, сукупність підходів або певний підхід до вивчення явища, застосування яких дає можливість вивчити досліджуване явище [363, с. 303; 370, с. 329]. Ми виходимо із розуміння методу як процедури інтерпретації, яка охоплює вихідні знання. Лінгвістика оперує різними видами загальнонаукових методологій та має специфічні методи дослідження, які залежать від теоретичного аспекту вивчення мовного явища. Для вивчення лінгвокультурного концепту дослідники застосовують прийоми, методи у певній послідовності, направлені на висвітлення різних сторін концепту.

Методика вивчення лінгвокультурного концепту залежить від кількох факторів: по-перше, від цілей і завдань, які ставить перед собою дослідник, по-друге, від структурного та змістового типу концепту, по-третє, від мовного матеріалу, який береться до уваги дослідником як основа мовної об'єктивації концепту, по-четверте, від того, чи досліджується концепт лише у межах мовної картини світу одного етносу чи у порівняльному аспекті,

коли до дослідження залучаються мовні картини світу двох чи трьох етносів. Як показує огляд сучасних наукових досліджень, «концептуальний аналіз» – це не тільки певний метод (спосіб, техніка) експлікації концептів. Усі дослідження мають одну мету – вивчення концепту, а шляхи її досягнення різняться. Більшість лінгвістів, які займаються аналізом концептів, зазвичай застосовують кілька підходів для вивчення концепту. Це дає можливість розглянути різні сторони, різні концептуальні ознаки, а також різні прояви концепту у певній лінгвокультурі.

Основною ознакою, яка відділяє лінгвістичне розуміння концепту від логічного та загально семіотичного, є його закріпленість за певним способом мовної реалізації. При цьому слід мати на увазі, що питання дослідження значення, зафіксованого у мовному знакові і самого концепту не має однозначної відповіді. Це пояснює різні підходи до інтерпретації змісту лінгвокультурних концептів. Концепт охоплює сукупність видів знання про явище, яке стоїть за ним [198, с. 81–82]. Основа концепту сублогічна. Зміст концепту включає в себе зміст наївного поняття, але не вичерпується ним, оскільки охоплює множину прагматичних елементів імені концепту, що виявляються в його сполучуваності. А сполучуваність імені відображає логічні і раціональні зв'язки його денотата, а також зв'язки алогічні, ірраціональні, які відображають емоційно-оцінне сприйняття світу людиною [310, с. 75–76].

Різниця між мовним значенням і концептом, як зазначають З.Д. Попова та Й.А. Стернін, полягає у тому, що мовне значення є квантом семантичного простору [241, с. 8], воно прикріплене до мовного знаку, а концепт, як елемент концептосфери, не пов'язується із конкретним знаком. Концепт може виражатись кількома мовними знаками, їхньою сукупністю, а може і не мати репрезентації у системі мови. Коли концепт отримує мовне вираження, то ті мовні засоби, які використовуються для цього, виступають як засоби мовної об'єктивації, вербалізації, мовної репрезентації концепту.

Серед найбільш поширених засобів вербалізації концепту вчені називають, поруч зі словом, фразеологізм. М.Ф. Алефіренко основними засобами вербалізації (об'єктивації) концепту відзначає слово, фразеологізм, словосполучення, структурну схему речення і навіть текст, «якщо в ньому розкривається сутність якогось концепту» [9, с. 8]. У свою чергу, Л.Б. Савенкова також відносить фразеологізм, поруч з лексемою та паремією, до основних засобів вербалізації концепту [260, с. 258]. А.П. Мартинюк додає, що концепт може бути об'єктивованим також невербальними засобами [364, с. 40]. Отже, під об'єктивацією (мовною об'єктивацією, мовною репрезентацією) розуміється механізм регулярного відтворення концепту за допомогою мовних явищ. Способом об'єктивації концептів є мовлення, національні культурні тексти, фольклор, фразеологічний шар.

У сучасних дослідженнях для вивчення **лінгвокультурних** концептів використовуються декілька підходів: структурно-семантичний, що передбачає застосування компонентного аналізу (С.В. Мастерских [204], В.І. Карасик [123], Т.В. Бойко [43]), структурно-семантичний з інтеграцією методу компонентного аналізу і польового методу для опису певного концепту чи концептосфери (В.Д. Гольдберг [83], О.Ю. Качмар [136], М.В. Томенчук [293]), вивчення концептів за допомогою когнітивних метафор (М.Г. Лебедько [184], Г.А. Огаркова [219], Л.О. Сандига [262], О.Я. Дойчик [105]), методу кластерного аналізу (І.С. Сінкевич [270]) та інші.

Для виявлення змісту концепту лінгвісти часто вдаються до асоціативного експерименту. При застосуванні цього методу мовцям пропонують слова-стимули, на які вони висловлюють свою реакцію, тобто говорять все, що спадає на думку. Вільний асоціативний експеримент дає змогу виявити велику кількість семантичних ознак ключової лексики-вербалізатора концепту; частотність реакцій свідчить про їхню актуальність (або неактуальність) у свідомості мовців. Теоретичне підґрунтя для проведення асоціативних експериментів, а також їхні практичні здобутки

висвітлено в працях Т.В. Бісовецької, О.І. Горошко, О.О. Залевської, З.Д. Попової та Й.А. Стерніна, О.Я. Сурмач й ін. За визначенням О.І. Горошко, асоціативний експеримент – це метод, який передбачає фіксацію асоціацій, які виникають у свідомості індивіда як результат накопиченого досвіду [85, с. 16].

Дослідники, які застосовують структурно-семантичний підхід при вивченні лінгвокультурних концептів, співвідносять концепт і його ознаки з одиницями глибинного рівня семантики. Лінгвісти-практики для встановлення структури концепту ідуть від семантики мовного елемента до однойменного концепту [83, с. 11]. Позначаючи предмет, явище, ознаку, дію і т. д., виражаючи поняття про них, **слово** виконує основну свою функцію – номінативну (називну), яка дозволяє виділити предмет (явище, ознаку, дію) з ряду подібних чи з великої кількості інших предметів, чи денотатів. У сучасному мовознавстві під **лексемою** розуміють слово як одиницю словникового складу мови в сукупності його конкретних граматичних форм і флексій, які їх виражають, а також можливих конкретних смислових варіантів; як одиницю словника. Лексема – це знак, звукова чи графічна оболонка мовної одиниці, її форма. **Семема** – зміст лексеми, кожне окреме значення, яке вона здатна виражати як матеріальна складова слова [283]; сукупність ж семем однієї лексеми і утворює **семантему** як спосіб мовної реалізації базових концептуальних ознак досліджуваного лінгвокультурного концепту. Потрібно додати, що семема мають комунікативний, соціальний характер. У словниках вони подаються як окремі значення багатозначних слів. **Сема** – це мінімальний компонент елементарного значення, гранична одиниця плану змісту. Експлікація сем здійснюється переліком виділених та відображених у свідомості ознак предмета, ситуації, явища та ін., позначуваних тим чи іншим словом. Сема є операційною одиницею компонентного аналізу [189, с. 86].

А.П. Бабушкін вважає, що «використовуючи досягнення компонентного аналізу, який відкриває доступ до семного складу плану

змісту слова, можна з упевненістю сказати, що за набором сем, які складають семему, і які виявляють себе у лексикографічному тлумаченні слова, можна вивчити його когнітивні (концептуальні) параметри» [22, с. 30–31]. Він підкреслює, що лексикографічне визначення – це поєднання протилежностей, яке є не лише аналізом, розподілом, але і синтезом, єдністю. Лексикографічні визначення дозволяють робити висновки про те, як розумілись ті чи інші слова (ті чи інші концепти) у процесі історичного розвитку соціуму; за їхньою допомогою можна вивчати історію науки й історію пізнання людиною навколишнього світу. З прогресом суспільства вербальне визначення, яке стоїть за словом чи терміном, може зазнавати корекції. У такому випадку в оновлене синтезоване поняття буде «вкладений» уже новий зміст, і саме слово (чи термін) буде по-іншому актуалізуватись у свідомості носія мови.

Й.А. Стернін також співвідносить концептуальні ознаки з семами, заявляючи, що аналіз від семантики до змісту концепту дозволяє через аналіз сем різного типу вичленувати концептуальні ознаки, що у процесі вербалізації концептів у мові можливе вираження будь-яких ознак концепту у відповідних семах і їхньому поєднанні як ядерних і периферійних сем. З цих позицій автор трактує семему як частину концептуальних ознак [282, с. 59–63].

Структурно-семантичний підхід також застосований у дослідженні російської вченої С.В. Мастерських концепту «желание» [204], у якому використовується метод компонентного аналізу словникових дефініцій, отриманих методом суцільної вибірки з різних типів словників. Результати компонентного аналізу дозволили дослідниці виділити інтегральну сему, яка властива досліджуванім дієсловам, а також низку диференціальних сем.

Інтеграція компонентного і польового підходів у лінгвістичній семантиці привела до уточнення основних вихідних ідей кожного напрямку. Так, використання компонентного підходу допомогло встановити, що семантичні поля не розділені чіткими кордонами, обумовлені присутністю загальних і диференційних ознак; в семантичних полях виділяються

центральні та периферійні сфери, при цьому центр є більш консолідованим, репрезентуючи увесь семантичний комплекс; у периферійних областях смислові зв'язки ослаблені, утворюючи зони їхнього поєднання з іншими семантичними полями.

За допомогою методу **польового** моделювання сукупність мовних засобів одного чи всіх мовних рівнів представляють у вигляді гіпотетичної абстрактної схеми. Описувані мовні засоби можуть бути об'єднані спільним змістом, формою, способом творення, функцією і т.д. Модель поля може бути описана, як така, що має ядро (центр, доміную) та периферію. Центр пропонується розглядати як сферу найбільш повної й експліцитної реалізації певного змісту, його складникам характерна регулярність вираження, стилістична нейтральність, ступінь залежності від умов контексту. Сфера периферії характеризується послабленим змістом, нерегулярністю форми, імпліцитністю, аномальністю й асистемністю тощо.

Прикладом дослідження концепту шляхом вивчення його компонентів, а також опису структури концепту у вигляді лексико-семантичного поля, яке має центральні та периферійні елементи є дослідження В.Б. Гольдберг [83]. Поєднання двох методик вивчення концепту привели вченому до висновку, що концепти існують не ізольовано, вони пов'язані між собою й утворюють концептуальні системи і структури, а концептуальна система трактується як сукупність усіх концептів у свідомості людини. В.Б. Гольдберг трактує концептосферу як систему концептів (концепти залежать один від одного), а «концепти окремих значень слів» – як лексикалізовані концепти, які утворюють концептуальні структури [83, с. 15]. Мовна семантика для вченої є ключем для виявлення залежностей між концептами, які утворюють концептуальні структури.

При дослідженні базових лінгвокультурних концептів американського, австралійського та канадського варіантів сучасної англійської мови Т.В. Томенчук за допомогою компонентного аналізу встановлює семний склад ключових варіантно маркованих лексико-фразеологічних одиниць.

Моделювання структури базових лінгвокультурних концептів дослідниця здійснювала шляхом польового методу [293].

У своєму лінгвокультурному дослідженні О.Ю. Качмар поєднує компонентний аналіз концепту та метод польового моделювання. Такий підхід вчена застосовує при дослідженні концепту «MANAGEMENT» в американському управлінському дискурсі. Серед складових семантичної структури лінгвокультурного концепту вона виділяє образний, поняттєвий та ціннісний [136].

Метод дослідження концептів за допомогою аналізу когнітивних метафор часто застосовується у сучасних розвідках. Оскільки лінгвокультурний концепт – це лінгвоментальне утворення синтезуючого типу, що увібрало у себе ознаки поняття, уявлення (образу) і значення, отримавши від образу метафоричність [43, с. 40], дослідження когнітивних метафор, які репрезентують концепт у мовній свідомості розкриває особливий національно специфічний спосіб осмислення одного явища крізь призму іншого. Метод вичленення концептуальних ознак за допомогою когнітивних метафор враховує метафоричність людського мислення. У дослідженні М.Г. Лебедько [184] концептуальні ознаки виводяться завдяки когнітивній (концептуальній) метафорі чи гешталту, який виводиться з прямого прочитання сполучуваності імені (а також інших частин мови) з дієсловами та іншими іменами.

Одним із нових методів аналізу моделі змісту лінгвокультурного концепту є метод кластерного аналізу, який збільшує ефективність концептуального аналізу. Цей метод застосувала І.С. Сінкевич [270], при зіставному кластерному аналізі англійських, німецьких, російських паремій на позначення концептів «любов» і «дружба».

Зазначимо, що закріплення за певним поняттям тієї чи іншої матеріальної конотації у більшості випадків має об'єктивне підґрунтя. Як зазначав В.В. Виноградов, вивчення етносу та його менталітету нерозривно пов'язане з вивченням самої мови народу [див. : 58, с. 57–62]. При виборі

методів проведення лінгвістичного дослідження науковці шукають таку модель опису, яка дозволить відповісти на питання чому в досліджуваного концепту присутня саме така структура значення, такі матеріальні конотації, чим мотивований акцент його значення.

Продуктивним у вивченні лінгвокультурного концепту є підхід, що розглядає мову і світогляд у їхній єдності і трактує їх як менталітет у його цілісності. Історія формування менталітету синонімічна історії становлення загальнонаціональної мови. М.К. Голованівська зазначає, що тісний зв'язок менталітету і формування мови полягає у тому, що менталітет – це сума уявлень і пояснювальних моделей (тобто прийнятного в культурі способу встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами), що поняттєва система етносу невід'ємна від поняттєвої системи мови, якою етнос спілкується і пише [81, с. 55].

Сучасні дослідники однакові у тому, що лінгвокультурний концепт, який увібрав у себе особливості менталітету етносу, віддзеркалює культурний розвиток нації, виражається мовними засобами конкретної мови і характеризується доволі складною змістовою організацією та структурою.

Поєднання різних методів при вивченні лінгвокультурного концепту зумовлене кінцевою метою лінгвокультурного дослідження – моделювання структури лінгвокультурного концепту як розумової одиниці колективної свідомості через мовні (та позамовні) дані, що дає змогу розкрити його зміст і лінгвокультурологічну специфіку.

На основі зазначених вище ознак, послуговуємося такою дефініцією концепту: **лінгвокультурний концепт** – це багатовимірне культурно значуще утворення, що акумулює знання про певний фрагмент дійсності у колективній свідомості лінгвокультурної спільноти, об'єктивується мовними елементами / мовленнєвими формулами; відзначений лінгвокультурною специфікою, виявляє поняттєвий, образний, ціннісний, символічний, національно-культурний та ідейний компоненти.

Заслугує на увагу широкий матеріал застосований для дослідження кожного з компонентів концепту. Для характеристики *поняттєвої* складової концепту ми використовуємо лексикографічні джерела. Для аналізу *образної, символної, ідейної* складових матеріалом дослідження був відібраний корпус художньої, публіцистичної, наукової літератури, матеріали інформаційних сайтів. Для дослідження *ціннісного* складника концепту додається аналіз пареміологічних одиниць, а для дослідження *національно-культурної* складової – аналіз універсальних висловлювань з питання становлення та розвитку американської нації, її цінностей та принципів.

Обсяг практичного матеріалу забезпечує всебічний розгляд лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, оскільки проаналізовані джерела належать як до різних часових епох, так і до різних функціональних стилів. Це сприяє досягненню об'єктивності при характеристиці досліджуваного об'єкту.

1.3. Методологія дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM

Тактика дослідження нашого об'єкту та розв'язання поставлених завдань ґрунтується на комплексному застосуванні конкретних лінгвістичних методів та прийомів. Перший тактичний крок ґрунтується на лексико-семантичній інтерпретації мовної одиниці, яка відбиває когнітивно-прагматичні, ментальні та культурні характеристики явища *American dream*. Такий аналіз передбачає фіксацію лексичного значення мовної одиниці, його оцінки. Оскільки обране слово або словосполучення знаходиться в межах певного тексту (контексту), його подальше дослідження здійснюється в межах когнітивно-прагматичного аналізу. У цьому плані відбувається інтерпретація семантики мовної одиниці у межах речення (тексту), мета якої полягатиме у виявленні його можливого додаткового значення, наступного врахування цього значення у встановленні змісту складових прагматики речення (тексту) та його смислу. Наприклад, «чиста» семантика слова *success*

(укр.: *успіх, удача, процвітання*) співвідноситься у плані валентних зв'язків з людиною як суб'єктом певної дії (*to achieve / attain (a) success, to be crowned with success, to enjoy success*). У тексті дане слово вимагає до себе більше уваги (конвенційних знань), оскільки набуває додаткової (конотативної) інформації. Цілком ймовірно, що семантичне значення слова *success*, вжитого у сполученні зі словом *achieving* (*achieving success* – «досягати успіху») (напр. *The American dream consists of tenets about achieving success* (Hochschild, J.L.) у межах інтерпретаційного аналізу доповнюється судженням: успіх не приходить сам по собі, щоб досягнути успіху, потрібно діяти, бути активним, працювати. Значення «успіх» буде асоціюватися у подібних випадках зі смислами «активність», «працьовитість», «організованість». Можливі також й інші асоціативні ознаки, які будуть наближуватися до семантики слів *план, стратегія*.

Важливим у межах інтерпретаційного аналізу є момент, коли необхідно засвідчити «перехід» поняття слова / семантичного утворення в ранг лінгвокультурного концепту. Поняття набуває формату концепту, коли його смисли та конотативні ознаки стають однаково зрозумілими для великого прошарку суспільства (соціального, професійного, вікового тощо), викликають однакові асоціації щодо його застосування (вжитку) та виду ілюстративного значення, перлюстративного ефекту. Наприклад, якщо ми вживаємо слово *dream*, то, як правило, у свідомості представників багатьох народів відбувається асоціативний зв'язок зі словом *American*. Як наслідок відбувається репрезентація поняття (у формі словосполучення) *American dream*, яке після певного, тривалого, часу сприймається не стільки на поняттєвому рівні, скільки **образно** – як символ: він уособлює американський ідеал – гроші, приватний дім, успіх, рівні можливості для усіх (щоб стати багатим та щасливим). Саме у такій ролі – після проходження певних етапів концептуалізації – поняття набуває статусу лінгвокультурного концепту.

Для системного дослідження впливу культури на процес концептуалізації поняття *American dream* та встановлення його

етнокультурних характеристик ми використовуємо *метод лінгвокультурологічного аналізу* (підрозділи дисертації 2.2 – 2.4), що полягає у комплексному аналізі та інтерпретації емпіричного матеріалу з урахуванням культурного контексту певної історичної епохи. Це стає можливим завдяки залученню тих даних, які були отримані з досить репрезентативних історичних та культурологічних джерел. Такий підхід дозволяє поєднати лінгвістичний матеріал з історико-культурним тлом, що визначало світогляд мовця тогочасної епохи та розглядати його у світлі лінгвокультурології. Наприклад, *equality* (рівність) в американській лінгвокультурі тісно пов'язана з проблемою свободи та расової дискримінації, що стала гострішою у другій половині XIX ст, що висвітлено у вірші У. Уїтмена «Over the Carnage» : *The dauntless and rude shall touch face to face lightly;/ The dependence of Liberty shall be lovers, / The continuance of Equality shall be comrades* [529, p. 1115]. Словосполучення *continuance of Equality* свідчить про рівність усіх громадян, що є засадничим принципом формування суспільного устрою.

У вивченні історичної семантики номінаторів концепту AMERICAN DREAM ми використовуємо *діахронічний* і *синхронічний* підходи. Синхронічний підхід полягає у вивченні мови на певному етапі як системи відношень, що розглядається абстраговано від часового фактору та фактору мовних змін. Використання цього підходу зумовлене вивченням мовного матеріалу певного періоду в історії англійської мови – її американського варіанту. У підрозділі 2.4 на кожному з виокремлених етапів концептуалізації поняття *American dream* застосовувався синхронічний підхід для виділення характерних мовних одиниць та концептуальних ознак поняття.

Динамічна природа концепту визначає одну з найважливіших його функцій – доносити до людей знання про різноманітну та мінливу навколишню дійсність [59, с. 6]. При повному вивченні певного концепту та його місця у лінгвокультурі конкретного народу дослідник не може обмежитись одним часовим відрізком, тому він аналізує концепт у розвитку,

в еволюції, враховуючи зміни у лексичному, ціннісному, поняттєвому, образному представленні досліджуваного концепту. Застосування діяхронічного підходу дозволяє вивчити розвиток та зміни у змісті концепту. Важливим методологічним прийомом є встановлення системних зв'язків концепту в діяхронії, що уможливить простеження динамічних процесів у розвитку як когнітивної, так і семантичної його структур [145, с. 54], унаслідок яких концепт змінює свою інформаційну якість. Діяхронний метод використовується при підведенні підсумків еволюції поняття *American dream*, щоб прослідкувати розвиток форм і значень слів, що вживалися на позначення американської ідеї від моменту її появи в історії та культурі США. Це дозволяє встановити чинники, що впливали на оформлення особливого семантичного наповнення досліджуваних лексичних одиниць. Наприклад, ми з'ясували, що впродовж свого історичного розвитку поняття *American dream* втрачало одні соціальні й оцінні конотації та здобувало інші, нерідко протилежні порівняно з попередніми. Номінації *rich* (багатий), *prosperity* (процвітання), *liberty* (свобода), *fairness* (чистота, чесність), *democracy* (демократія), *equality* (рівність), *justice* (справедливість) можна вважати не лише первинними, але і основними в організації поняття *American dream*. Поява нових значень у нових контекстах дозволила виділити етапи концептуалізації поняття *American dream* та основні лексичні одиниці на кожному з етапів : 1) **XVI – XVII ст. – Період зародження** поняття / ідеї *American dream* (лексичні символи і значення: *New World*, *Eden*, *freedom of religion*, *opportunity*, *hard work*, *courage*, *faith*, *individualism*); 2) **XVIII – XIX ст. – Період розвитку** поняття *American dream*: а) розвиток ознак ***Independence*** (незалежність) та ***Equality*** (рівність) – **XVIII ст.** (лексичні символи і значення: *independence*, *equality*, *equal*, *every*, *hard work*, *success*, *industry*, *business*, *frugality*, *temperance*, *virtues*, *upward mobility*); б) розвиток ознак ***Individualism*** (індивідуалізм) та ***Economic progress*** (економічне зростання) – **XIX ст.** (лексичні символи і значення: *individualism*, *success*, *prosperity*, *a self-made man*, *wealth*,

economis, progress, equality, hard work, talent, luck, decency, Andrew Carnegie, John P. Rockefeller) (див. Розділ 2).

У процесі розвитку суспільства відбувається еволюція поняття *American dream*: воно збагачується новими концептуальними ознаками, в результаті чого збільшується його змістовий обсяг. У межах розгляду доступної сукупності мовних засобів вираження поняття досліднику надається можливість перерахувати декілька (можливо основних) його компонентів та ознак, які зазнали вербалізації і є зафіксованим у мовному матеріалі. Діахронно ознаки можуть згасати, видозмінюватися, збагачуватися. Метод *концептуального аналізу* дає змогу простежити, яким чином і якою мірою знання мови віддзеркалює знання людини про світ [44; 56; 164; 232; 267; 311 та ін.]. Він може розглядатись як: 1) дослідження мовного вираження концепту; 2) реконструкція концептів і фрагментів дійсності, які вони позначають, на основі мовних та культуро-мовних даних [39, с. 37; 182, с. 4; 259, с. 63 тощо]. Р.М. Фрумкіна підкреслює, що концептуальний аналіз – не стільки окремий метод, скільки сукупність методик, об'єднаних спільною метою [305, с. 3].

За своєю суттю концептуальний аналіз є продовженням традиційного семантичного [111, с. 3; 259, с. 63]. О.О. Селіванова пояснює, що головна відмінність між ними полягає у застосуванні самого підходу: від слова до думки при семантичному й від думки до слова при концептуальному аналізі [264, с. 122]. Якщо семантичний аналіз передбачає виявлення, перелік і характеристику набору сем (мінімальних компонентів значення) того чи іншого слова в його зв'язках та відношеннях з іншими словами, то концептуальний аналіз має на меті встановлення смислів, навколо яких групуються слова, категорії, ширше кажучи, знання [142, с. 6; 293, с. 66]. Не обмежуючись аналізом семантичної структури мовної одиниці, концептуальний аналіз спрямовує увагу дослідників на отримання різнобічних знань про світ, спосіб життя, звичаї, культуру носіїв певної мови.

Міждисциплінарний характер нашої роботи вимагає використання кількох сучасних лінгвістичних методів, що взаємодоповнюють один одного. До них належать прийоми *концептуального аналізу*. Перший з них – логічний. Він полягає у спрямуванні дослідження від смислу до мови. Це означає, що нами виявлено номінативні одиниці, які функціонують у текстах та виступають вербалізаторами поняття *American dream* (підрозділ 2.4). На основі суцільної вибірки вербалізаторів (фрагментів текстів) проведено вивчення особливостей концептуалізації поняття *American dream*. При цьому аналіз фрагментів художньої літератури виправданий, оскільки незважаючи на статичність, ці одиниці по суті представляють конкретні, комунікативні ситуації, які дослідник реконструює (С.О. Арістов, І.П. Сусов, 1999). На даному етапі дослідження у дисертації застосовані *описовий метод* та *метод лінгвістичного спостереження*.

Другий напрям концептуального аналізу виявляє себе в аспекті «мова» – «смысл». Ідеться про контекстне вживання лексичних елементів, що називають смисли, з яких складається семантична структура концепту AMERICAN DREAM. Для опрацювання отриманих даних та проведення аналізу у Розділі 3 використано *контекстуально-інтерпретаційний аналіз* емпіричного матеріалу, який полягає у тлумаченні та поясненні результатів. При цьому ми враховували дані культурологічних досліджень системи цінностей американської культури, а також аналізували пареміологічні мовні засоби (відомі прислів'я, які являють собою у своїй більшості оцінні судження та відображають культурний досвід народу). Це дозволило виявити образний, ціннісний та національно-культурний складники концепту AMERICAN DREAM. При цьому особливо ретельна увага приділена аналізу контекстів, які містять національно-культурну інформацію: метафори, порівняння, атрибути, узагальнення, символи тощо.

Описуючи концептуалізацію поняття *American dream* у підрозділі 2.2., ми використовуємо деякі із прийомів В.А. Маслової [202, с. 45–46]: 1) досліджуємо етимологічну будову слова (у нашому випадку –

словосполучення), яке називає концепт; 2) аналізуємо словникові статті тлумачних, енциклопедичних, країнознавчих, синонімічних, двомовних словників і словників-тезаурусів, вважаючи словникову дефініцію ядром поняття; 3) до інтерпретації поняття залучаються різноманітні контексти (наукові, поетичні, художні, публіцистичні й т.д.) і дані пареміологічного фонду мови (прислів'я та приказки); 4) співставляємо отримані результати і встановлюємо зв'язок досліджуваного концепту із іншими концептами.

Завдяки діяхронічному методу в інтерпретації лінгвокультурного концепту ми реконструювали соціально-історичні чинники, які спричинили трансформацію смислового наповнення поняття *American dream* на вербальному рівні (підрозділ 2.3).

Багатомірність лінгвокультурного концепту [65, с. 80; 126, с. 129; 196, с. 18; 280, с. 41] співвідноситься з його складністю, внутрішньою розчленованістю, яка обумовлює виділення в ньому декілька якісно відмінних складових (шарів, вимірів та ін.). Розбіжності тут стосуються в основному кількості та характеру семантичних компонентів: В.І. Карасик у концепті виділяє «ціннісну, образну і поняттєву сторони» [126, с. 129]; «дискретна цілісність» концепту утворюється взаємодією «поняття», «образу» і «дії» за С.Х. Ляпіним [196, с. 18]; Ю.С. Степанов у концепті виокремлює поняттєву сторону і «все, що робить його фактом культури» – етимологію, сучасні асоціації, оцінки [280, с. 41]; С.Г. Воркачов вважає, що у концепті поєднуються «поняттєва складова, яка відображає ознакову і дефініційну структуру концепту, образна складова, яка фіксує когнітивні метафори, що підтримують його в мовній свідомості, і значеннєва складова, що визначається місцем, яке займає ім'я концепта у мовній системі» [65, с. 80]; на думку А.М. Приходька, складниками концепту є поняттєвий субстрат концепту, перцептивно-образний адстрат та ціннісний (валоративний) епістрат [248, с. 55–64]; первинна форма-концептус, чуттєво-зоровий образ, логічне поняття, символ [142, с. 36–38]. Зазначимо, що відмінності в підходах до семантичної структури лінгвокультурного

концепту достатньо умовні та пов'язані не стільки з загальними завданнями, скільки з технікою виокремлення об'єкту дослідження і методикою його опису.

При розгляді структури досліджуваного концепту ми розглядаємо трьох-компонентну структуру (**поняттєвий, образний, ціннісний складники**) як базову схему його представлення. Це і пояснює той факт, що кожен науковець, який займається вивченням будови та структури концепту намагається додати інші компоненти з метою найбільш детального та конкретного його відображення [43; 65; 106; 139; 140; 202; 220; 272; 317]. На наш погляд, трьох-компонентна структура, запропонована В.І. Карасиком, ще не дає повного представлення будови концепту. Для того, щоб об'єктивно зобразити структуру лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, необхідно звернути увагу на низку особливостей досліджуваного концепту.

По-перше, концепт AMERICAN DREAM має символічне навантаження, яке проявляється у контекстах через образи, асоціації, алюзії. Таким чином, **символьна складова** лінгвокультурного концепту є прихованою частиною, межею концепту, яка присутня в його структурі як елемент, який привнесений культурою і реалізується у певних ситуаціях спілкування, у мовленні.

По-друге, важливим у дослідженні концепту AMERICAN DREAM є те, що саме ідея «Американська мрія» є чинником, який об'єднує й одночасно ідентифікує американців, незважаючи на те, що американське суспільство будувалось з іммігрантів, які тривалий час проживали у різних соціально-політичних системах і керувалися різними ціннісними координатами у житті. У засобах об'єктивації досліджуваного концепту у американській мовній свідомості чільне місце посідають одиниці з національно-культурним маркуванням. Це спонукає виділити у концепті AMERICAN DREAM **національно-культурну складову**.

По-третє, AMERICAN DREAM є концептом особливого гатунку. Він містить надзвичайно потужний ідейний потенціал, утілюючи ідеал як

індивідуальних досягнень американця, так і суспільного устрою. Тому, опираючись на дослідження С.Г. Воркачова (теорія «лінгвокультурної ідеї»), ми доповнюємо семантичну структуру лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM ідейним компонентом.

Таким чином, специфіка лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM зумовила виокремлення у його семантичній структурі **поняттєвого, образного, ціннісного, символного, ідейного та національно-культурного** компонентів. Зазначеним складовим змісту лінгвокультурного концепту властиві такі характеристики як емоційно-експресивна забарвленість, етичні, символічні, оцінні та інші чинники, без наявності яких неможливо визначити місце концепту в мовній картині світу. Шестикомпонентна структура концепту AMERICAN DREAM визначила методику його опису: одночасний аналіз кожної складової його імені на основі словників, виявлення семантичної цілісності поняттєвого шару даного концепту, а також виявлення його ціннісно-образного наповнення, символного, ідейного та національно-культурного значення.

Поняттєвий компонент лінгвокультурного концепту – мовна фіксація концепту, його позначення, опис, ознаки, дефініції. Якщо, описати поняттєву складову через перелічення дефініційних ознак виявляється неможливим, її тлумачать тоді алофатично, через заперечення [142, с. 64; 280, с. 76]: це те у змісті концепту, що не є образним, не пов'язане з місцем імені концепту в лексичній системі мови. Поняттєву складову лінгвокультурного концепту утворюють різнотипні семантичні ознаки: «дефініційні/дистинктивні, які відрізняють його від суміжних концептів; есенціальні/сутнісні, які формують його концептуальні «фацети»; імплікативні, які виводяться з дефініційних; енциклопедичні – дефініційно надмірні та ін.» [62, с. 49–50; 64, с. 57]. Для опису поняттєвого компоненту ми використовуємо *аналіз словникових дефініцій* для виокремлення тих семантичних домінант імені концепту, які не змінюються з часом (це : мрія, надія (*dream, hope*), свобода (*liberty, freedom*), рівність (*equality*), достаток (*prosperity*), успіх (*success*), демократія

(*democracy*), відкриті можливості (*open possibilities*), радість (*joy*), щастя (*happiness*), пошук (*search, quest*), процес (*process*), діяльність (*action, activity*), розбагатіти (*get rich*), можливий (*real*), здатність (*ability*), хороше життя (*good living*) або краще життя (*better life*), приватна власність (*private property, homeownership*) – детальніше див. підрозділ 3.2.1.).

Процедура «пошуку» смислів, а також утворення системного ряду смислів є початковим елементом концептуального аналізу слова у межах тексту, в якому фігурує зазначена одиниця. Наступними кроками такого аналізу є встановлення зв'язків між окремими смислами й конотаційними / оцінними характеристиками концепту. Логічною тут є додаткова оцінка значення словосполучення *American dream*: зазначаємо таку смислову ознаку, як *Hard work*, а далі, асоціативно, поєднуємо цю ознаку з такими рисами менталітету американців, як *work-orientation / workaholism / determination / persistence* (орієнтованість на роботу / трудоголізм / відданість / наполегливість). У свідомості відбувається синтез смислів: «американець», «працьовитий», що й утворюватиме мінімум предметно-поняттєвої складової змісту концепту AMERICAN DREAM.

Образний компонент концепту представляє собою ті знання, образи та асоціації, що викликаються у свідомості у зв'язку з тим чи іншим денотатом [248, с. 57]. Включення у склад концепту образної складової [див.: 62, с. 54–57] (типового уявлення, гештальту, прототипу, стереотипу, символу та ін.) це саме те, що вигідно відрізняє його від поняття, позбавленого наочності. При інтерпретації образного компоненту лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM використовувався аналіз метафоричних засобів вираження концепту у мовній свідомості. Метафороутворення відбувається на когнітивному рівні і саме тому категорія образу сприяє адекватній інтерпретації результатів цього процесу на лексико-семантичному рівні [227, с. 608]. Наприклад, вживання метафори *ship of Democracy* (Whitman, W. As a Strong Bird on Pinions Free) (повну цитату див. у Додатку А, приклад 187) [529, р. 1112] свідчить про сприйняття Америки як країни, яка визнає

верховенство демократичних засад як найвищий вияв справедливості та свободи своїх громадян. Ця метафора емоційно забарвлена і виконує функцію формування ідейно-художнього образу в процесі відбиття соціокультурного змісту. Аналіз концептуальних метафор був проведений згідно із запропонованим Дж. Лакоффом та М. Джонсоном поділом на онтологічний, структурний та просторовий типи [343, с. 35, 49].

Центром лінгвокультурного концепту завжди є цінність [102, с. 149; 123, с. 3; 126, с. 32; 248, с. 61], оскільки він служить дослідженню культури, в основі якої лежить саме ціннісний принцип [див.: 123, с. 3]. Наявність **ціннісної** складової відрізняє концепт від інших ментальних одиниць, якими оперує сучасна наука: поняття стає тільки тоді концептом, коли його супроводжують національно-ціннісні конотації, перетворюючись в одиницю визначення менталітету. Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM є ціннісно-орієнтованим і демонструє зв'язність своїх значеннєвих елементів із національно забарвленими соціальними догмами та правилами, згідно яких *American dream* – необхідний компонент для щасливого життя пересічного американця.

Цінності є одним із способів категоризації дійсності на основі оцінки і світ може бути описаним як ієрархія цінностей [34, с. 33]. На основі ціннісних орієнтацій людина підсвідомо оцінює світ, і саме цінності визначають поведінку людини та її сприйняття дійсності [27, с. 41]. Н.Д. Арутюнова зазначає, що між мотивом оцінки й самою оцінкою відсутній прямий зв'язок, хоча вони і перебувають у постійній емпіричній взаємодії у свідомості людей [16, с. 57]. Розглянувши питання ціннісної орієнтації, А.Д. Белова зазначає, що зміни в системі цінностей означають діахронічний аспект категоризації світу, тобто сприйняття поколінь, що змінюють одне одного [34, с. 33].

З іншого боку, термін «аксіологічний» використовується як синонім поняття «оцінний». Проблеми цінностей, оцінки, оцінних значень привертають увагу філософів, логіків, лінгвістів вже багато років.

Дослідженню різних аспектів категорії оцінки присвятили свої роботи визнані українські та російські мовознавці (Арутюнова 1988, Белова 1997, Богуславський 1995, Космеда 2000, Кубрякова 1981, Кунін 1996, Старікова 1988, Степанов 1971). Оцінні характеристики концепту розкриваються в тлумаченні, в тексті. Тому основним методом вивчення ціннісної складової концепту вважають *інтерпретаційний аналіз*.

На першому етапі концептуалізації поняття *American dream* відбувається саме **сприйняття** *Американської мрії*, вибудовується її ідейне наповнення. На наступних етапах розвитку та концептуалізації спостерігаємо, як через співвідношення її об'єктів, ціннісних домінант особистості – представника лінгвокультури, здійснюється власне **валоративний процес**.

Дослідження ціннісної складової концепту AMERICAN DREAM проводимо у два етапи. На першому етапі визначаємо ціннісні орієнтири американської нації у процесі її формування та розвитку, опираючись на наукові джерела, присвячені вивченню історії, соціології США та американського національного характеру. Це дозволить виділити концептуальні ознаки ціннісного компоненту лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, що позначають актуальність змісту концепту для національної свідомості. На другому етапі предметом аналізу є саме валоративність, оцінність, що есплікується різними способами з огляду на ступінь вираження оцінки та її емоційну складову, що є об'єктивно обумовленою.

Вслід за В.В. Колесовим [141, с. 32] ми вважаємо, що **символьна складова** лінгвокультурного концепту є прихованою частиною, межею концепту, яка незмінно присутня в його структурі як елемент, який привнесений культурою і реалізується у певних ситуаціях спілкування, у мовленні. Отже, символічна складова концепту належить і мові, і мовленню [109, с. 101]. Серед основних характеристик символу виділяють: знаковість і конвенціональність, концентрацію змісту, багатозначність, архетипність,

образність, повторюваність, вбудованість символу у міф, універсальність у культурі та перехрещення символів у культурах різних часів і народів [109, с. 102]. Символ вирізняється також здатністю передавати інформацію, яка виходить за межі значення концепту. Дослідження символічного компонента концепту базувалось на використанні методу *контекстуального* аналізу. Критерієм виокремлення і визначення символу ми приймаємо його функціональну значимість. Безумовно, символ, як і метафора, є «нащадком» образу. При цьому, ми вважаємо образ механізмом мимовільного дослідження світу, відправною точкою пізнання. У свою чергу, метафора, сформована на основі образу, є двокомпонентним семантичним утворенням, метою якого є називання певного об'єкту опосередковано, через характерні риси іншого об'єкту. Символ, в кінцевому результаті, набуває важливої соціальної й культової функції й призначений не для називання, а для заміщення більш важливих і культурно значимих об'єктів або моделей поведінки [109, с. 102]. Наприклад, символ *green light* у контексті роману «Великий Гетсбі» уособлює надію, гроші та заздрість. У центрі мрії головного героя – надія, але заздрість і спокуса грошей забруднюють її. Гетсбі – шляхетна людина, але *Американська мрія* заплутує його життєві орієнтири.

Національно-культурна складова відображає національну специфіку семантики одиниць мови, які у сукупності відбивають мовну картину світу її носіїв. У цьому плані важливо зазначити національно-культурні чинники. Можливо, що деякі з них указуватимуть на розвиток лексичного значення мовної одиниці, що певною мірою сприятиме концептуалізації поняття. Наприклад, концепт AMERICAN DREAM – це не тільки риса народу, етносу, яка має етапи зародження, розвитку та становлення, мовленнєві особливості прояву. Із цим концептом пов'язані ціннісні культурологічні поняття (деякі з них уже самі стали концептами). Як буде проілюстровано в Розділі 2 та Розділі 3 слова й словосполучення *promise of America, dreamland, unalienable*

rights, work ethics, dollar society та інші пов'язані з конкретними реаліями історичного, соціально-політичного та культурного життя США.

Для дослідження національно-культурного компоненту лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM був застосований аналіз взаємозв'язку між національним менталітетом, американським національним характером та засобами їхньої мовної об'єктивації, що демонструють певні культурологічні конотації. Матеріалом дослідження цього компоненту концепту AMERICAN DREAM є слова, словосполучення, висловлення, афоризми, сталі словосполучення, прислів'я, відомі твори культури, наукові теорії, прізвища відомих людей, назви міст. Ці одиниці є найкращим матеріалом, на якому віддзеркалені національно-культурні реалії. За експліцитним та імпліцитним змістом таких одиниць важливо відчувати сторінки історії народу, його оцінне ставлення до найважливіших соціально-політичних подій, ментальні риси.

Наприклад, було встановлено, що сприйняття Америки як країни мрій, можливостей та щасливого життя міцно закріпилось у американському національному менталітеті. Тому часто США називають країною з необмеженими можливостями (*land of opportunity* (Washington, G., Lincoln, A., Obama, b., Rogers, W., Davis, A., Danko, R., та ін.); *the land of promise* (Nephi, P., King, M.L., Smith, B.B., Holland, J.R. та ін.); *the new world* (Carpenter, F.I.); *a place for people to have that opportunity* (Morgan, B.) і саме тому тут жадають жити люди з усіх куточків земної кулі, з різних культур.

Доповнення семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM **ідейною** складовою здійснено з огляду на ідейне навантаження досліджуваного концепту, а саме його світоглядною спрямованістю, етично-оцінним характером, присутністю ідеалістичного компоненту у його змісті. Для виявлення ознак ідейної складової у концепті AMERICAN DREAM застосовується низка методів, а саме метод контекстуального аналізу, метод когнітивної інтерпретації, які реалізувались у сукупності прийомів дескриптивного, інтерпретаційного аналізу,

дослідницьких прийомах спостереження, узагальнення, а також аналізу метафоричних засобів вираження концепту у мовній свідомості. Наприклад, у процесі аналізу виявлено, що «*Work ethics*» як ідейна ознака концепту AMERICAN DREAM виражена у промовах Теодора Рузвельта, де семантичні ознаки «важливість праці» та «повага до праці» вербалізовані наступними виразами: *a chance to work, work worth doing, work counts, do one's work well*.

Однією з поширених методик є *побудова лексико-семантичного поля ключового слова концепта*. Поняття семантичного / лексико-семантичного поля є поширеним, кількість конкретних досліджень постійно росте, у теорію поля вносяться доповнення й уточнення. Дослідженням семантичних (лексико-семантичних полів) займалися Й. Тріп, Л. Вайсгербер, Г. Іпсен, В. Порціг та ін. [190, с. 27]. Під *лексико-семантичним полем* ми розуміємо сукупність чи конгломерат слів, а точніше їх значень, пов'язаних з одним і тим же фрагментом дійсності [129, с. 49]. При опису поля різні типи відношень між словами / їх значеннями аналізуються не ізольовано, а у загальній системі всіх лексико-семантичних зв'язків. Проаналізувавши наукові дослідження семантичного поля А.А. Уфимцевої, І.М. Кобозевої, Ю.С. Маслова [138, с. 99; 199, с. 98; 299, с. 138], виділяємо наступні характеристики семантичного / лексико-семантичного поля :

1. Лексико-семантичне поле є інтуїтивно зрозумілим носію мови.
2. Одиниці лексико-семантичного поля пов'язані тими чи іншими системними семантичними відносинами.
3. Кожне лексико-семантичне поле пов'язане з іншими семантичними полями і у сукупності з ними утворює мовну систему.
4. Усі слова, що входять у це поле, ніби конкретизують одне спільне поняття, додаючи до нього додаткові значення.
5. Лексико-семантичне поле – неоднорідне. У ньому виділяють ядерні та периферійні елементи.

У нашій роботі ми беремо до уваги також ті зв'язки між словами у мові, що ґрунтуються на суміжності значень. Німецький учений В. Порціг

назвав такі відношення смисловими, *тематичними*, вважаючи при цьому, що подібні зв'язки встановлюються щонайменше між двома словами [50, с. 112]. Слова, які зв'язані такими відносинами, утворюють особливі – *тематичні смислові поля*. Між словами тут відношення зумовлені зв'язком предметів з об'єктивною дійсністю. Таким чином, у лексико-семантичному полі виокремлюємо тематичні поля, які можуть бути великими й об'єднуюватимуть декілька лексико-семантичних груп і тематичні поля меншого об'єму (тематичні мікрополя). Це робимо з метою системного представлення лексики, яка виражає поняття *American dream*. Було встановлено, що складовими лексико-семантичного поля поняття *American dream* виступають *тематичні смислові поля* 1) «матеріальні гарантії», у якому визначаємо дві лексико-тематичні групи «гроші» та «побутові характеристики»; 2) «соціальні гарантії» (дев'ять лексико-тематичних груп «успіх», «свобода», «рівність», «можливість», «щастя», «демократія», «робота», «процвітання», «мобільність», «освіта»; 3) «характеристики американця»; 4) «способи досягнення»; 5) «місце»; 6) «процес досягнення»; 7) «ситуації, які трапляються на шляху досягнення *American dream*»; 8) «оцінка».

Крім згаданих вище лінгвістичних методів і підходів дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM в мовній картині світу Сполучених Штатів Америки використано також елементи одного з загальнонаукових методів – *методу квантитативного аналізу*. Кількісний метод слугує обґрунтуванням релевантності певного вербалізатора для вираження цього концепту. Для комплексного вивчення фактологічного матеріалу було застосовано також *метод узагальнення та систематизації* мовних явищ.

Комплексне використання вказаних методів уможливило об'єктивне дослідження різнорівневої структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, закодованої на вербальному рівні.

Висновки до Розділу 1

Відповідно до завдань розділу ми дійшли таких висновків:

1. Дослідження етнічних особливостей категоризації світу та концептуалізації знань, а також відображення духовного досвіду етносів у мові належать до кола актуальних лінгвокультурних розвідок. У сучасних лінгвістичних працях найчастіше точкою відліку лінгвокогнітивних та етнокультурних досліджень вважають погляди видатного лінгвіста й філософа Вільгельма фон Гумбольдта, який визначав мову як прояв духу народу, його світосприйняття та менталітету. На рівні взаємозв'язку мови та культури концепт постає як посередник, який здійснює взаємодію між тріадою: мова-людина-культура.

2. Теорія мовних та концептуальних картин світу концентрується на вивченні людського фактора в мові і відповідно на відображенні мовою світогляду людини. Концепти складають основу мовної картини світу народу, оскільки включають не лише когнітивні елементи, але й орієнтацію на певні цінності, вибирають певні почуття, породжують певні асоціації.

3. Основною одиницею лінгвокультурологічних досліджень є лінгвокультурний концепт, під яким у цій роботі розуміється багатовимірне, культурно зумовлена ментальна одиниця, що акумулює знання про певний фрагмент дійсності у колективній свідомості лінгвокультурної спільноти й об'єктивується тією чи іншою мовною формою. У нашій роботі висуваємо таку робочу дефініцію лінгвокультурного концепту *лінгвокультурний концепт – це багатовимірне культурно значуще утворення, що акумулює знання про певний фрагмент дійсності у колективній свідомості лінгвокультурної спільноти, об'єктивується його мовною/мовленнєвою формою й відзначений лінгвокультурною специфікою. Його семантична структура включає поняттєвий, образний, ціннісний, символічний, національно-культурний та ідейний компоненти.*

4. Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM має динамічну природу. Основний фактор історичних змін характеристик концепту

AMERICAN DREAM полягає, перш за все, в еволюції американського соціуму і культури, адже концепт розвивається разом із розвитком того суспільства, в якому існує.

5. Для опису лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у дисертації використовується низка лінгвістичних методів і прийомів дослідження. Їх мета – описати структуру концепту, його лінгвокультурну специфіку, зробити висновки відносно значимості концепту для мовної картини світу конкретної лінгвокультурної спільноти. При цьому ми опирались на твердження, що концепт як ментальна одиниця може бути описаним через аналіз засобів його мовної об’єктивації.

Для дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, вербалізованого в американській лінгвокультурі, використано **методологічні підходи**: – теорії семантичної структури концепту, за якою концепт формується поняттєвим, образним, ціннісним компонентами, до яких ми додали національно-культурний, символічний та ідейний компоненти; – метод польового моделювання, за допомогою якого представлено у вигляді тематичних полів сукупність мовних засобів вираження поняття *American dream*; – концептуальної метафори для дослідження образного компонента концепту; – мовної оцінки для виявлення специфіки ціннісного компонента. Лексико-семантичний аналіз використовується з метою виявити та охарактеризувати семантичні відносини слів, специфіку значення слова в тексті, типи семантичних відносин між мовними одиницями, розкриття внутрішньої смислової структури слова. Кінцевий результат лінгвокультурного дослідження концепту AMERICAN DREAM вбачається у відображенні особливостей культурного та ментального освоєння відтворюваного ним фрагмента реальної дійсності в американській лінгвокультурі.

Основні положення першого розділу висвітлено у чотирьох публікаціях авторки [див.: 171–173; 178].

РОЗДІЛ 2

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЄВОЇ СФЕРИ КОНЦЕПТУ AMERICAN DREAM

Розділ присвячений дослідженню концептуалізації поняттєвої сфери *American dream* в американському лінгвокультурному просторі.

Перший етап дослідження об'єкта спрямований на встановлення основ концептуалізації як процесу пізнавальної діяльності людини, наступні – на визначення змісту складових семантичної структури **поняття** *American dream*, дослідження лінгвальних та позалінгвальних (соціально-історичних) чинників, що відображають процес концептуалізації цього поняття.

Інтерпретація семантичної структури *American dream* має об'єктивну основу, оскільки здійснюється на матеріалі промов відомих американських діячів, офіційних документів, фрагментів із художніх творів, енциклопедичних, історичних, країнознавчих словників, тлумачних лексикографічних джерел. Характеристики досліджуваного культурного феномена є відображенням дійсності – того, про що **мріяли** і до чого прагнули перші переселенці на землі Нового Світу.

Виклад окреслених питань ґрунтується на використанні описового та інтерпретаційного методів, словникових дефініцій, етимологічного та контекстуального аналізів.

2. 1. Концептуалізація як процес пізнавальної діяльності людини

В.З. Дем'янков зазначає, що «когнітивізм – погляд, згідно з яким людина повинна бути вивчена як система переробки інформації, а поведінка людини повинна описуватись і пояснюватись у термінах внутрішніх станів людини» [98, с. 17]. Ці стани інтерпретують як отримання, переробка, зберігання з наступним використанням інформації, що надходить до людини ззовні для раціонального вирішення нових завдань [316, с. 41]. Оскільки «мова відкриває найприродніший шлях до свідомості» [162, с. 11] і є одним з

«найхарактерніших типів когнітивної діяльності» [180, с. 13], вживання мови все частіше розглядається як один з модусів когніції [45; 97; 157; 333]. Увага дослідників зосереджується на когнітивних і комунікативних аспектах семантики, а питання мовленнєвої діяльності людини розглядається у нерозривному взаємозв'язку з ментальними процесами [напр.: 6; 161; 164; 235; 247]. А.Д. Белова зазначає, що «когнітивна лінгвістика спільно з епісентемологією, маючи на меті піти далі теорії номінації, поставила завдання вивчити механізми формування когнітивно-ментальних структур і механізми номінації у когнітивному заломленні» [34, с. 27]. Застосування нових методів дослідження мовних явищ [див., напр., роботи: 26; 51; 132; 209; 248; 279; 293; 301; 321] дозволяє не лише висвітлити відомі факти у нових аспектах, але і встановити «виникнення нових концептів у результаті зміни соціальної структури суспільства» [34, с. 28].

Утворення та розвиток концептів є результатом розумового конструювання предметів та явищ. Зазначений когнітивний процес кваліфікується як концептуалізація. Ознайомлення з публікаціями з даної теми свідчить про те, що більшість лінгвістів вважають **концептуалізацію** одним з найважливіших процесів пізнавальної діяльності людини, процесом структурування знань, що полягає у розумінні певної інформації на основі виокремлення смислових компонентів у свідомості людини [45, с. 21; 200, с. 31; 234, с. 7; 361, с. 93]. Згідно із визначенням, що зустрічаємо у «Словнику когнітивних термінів», концептуалізація супроводжується утворенням концептів, концептуальних структур та концептуальної системи в мозку (психіці) людини [361, с. 94]. Процес концептуалізації опосередкований свідомістю мовної особистості та обумовлений національно-культурними, соціальними та індивідуальними факторами [103, с. 5].

Оскільки в утворенні концептів беруть участь попередньо осмислені дані, основою концептуалізації є такий когнітивний процес, як **категоризація** [44, с. 23–24; 345, р. 223–224]. Процес концептуалізації спрямований на виокремлення змістових одиниць досвіду людини,

структурних типів знань (концептів), а категоризація спрямована на об'єднання одиниць, що мають певні схожості в більші розряди (категорії) [21, с. 28; 22, с. 16; 44, с. 66; 164, с. 319; 361, с. 42]. Категоризація стає засобом накопичення якомога більшого обсягу інформації, чим забезпечує наше просторове і часове орієнтування й ефективну інтерпретацію інформації про оточення, оскільки «канонізує» перцептивний досвід [345, р. 262–263]. Розуміння ж ментальних образів вимагає виокремлення смислів та їхньої вербалізації реальності.

Утворення категорій пов'язане із формуванням *прототипу*, навколо якого вона будується [287, с. 97; 351, р. 213]. Прототип може розглядатися у форматі концепту. Він характеризується сукупністю ознак, які дозволяють об'єднати споріднені поняття, виділити родо-видові протиставлення та проміжні категорії, що їх пов'язують [234, с. 7–8]. Згідно цієї теорії, значення слова ототожнюється з тими знаннями, які дозволяють віднести позначуваний словом предмет чи явище до певної категорії.

Категоризація і концептуалізація різняться своїм кінцевим результатом і/або метою. Процес категоризації спрямований на об'єднання схожих або тотожних одиниць у більші розряди, категорії, а процес концептуалізації – на виокремлення мінімальних змістових одиниць людського досвіду, структур знання (концептів). Отже, поняття мовного елементу базується на категоризації, а концепт – на концептуалізації світу. Перше є раціонально-логічним феноменом і тим самим загальнолюдським надбанням, друге – когнітивно-оцінним, що відбиває етноспецифічне осягнення певного фрагмента позамовного світу [248, с. 55]. У процесі категоризації людина оперує концептами, які виникають завдяки неповторній здатності людини виокремлювати стійкі, типові ознаки явищ із загального фону інформації про світ і відповідно групувати їх. Звідси випливає те, що концепти формуються у процесі ототожнення або розмежування об'єктів, виокремлення їх властивостей, дій, спрямованих на ці об'єкти, та інших операцій, що пов'язуються з ними.

У дисертації концептуалізація навколишнього світу розуміється як постійний процес пізнавальної діяльності людини, який приводить до появи понять, формою зародження яких є уявлення. З часом концептуалізація предметів, явищ дійсності веде до утворення у свідомості людини структур досвіду і знань – концептів, які прагнуть до організації, утворюють власну систему взаємозв'язків і підпорядкування та складають концептосферу національної культури. Концептосфера є спільною для усіх носіїв культури та ментально консолідує націю [36, с. 589; 252, с. 154].

Концептуалізація розглядається нами і як спосіб, і як результат утворення смислів. Пізнавальна діяльність людини постійно зумовлює породження нових смислів, частина яких може визначати специфіку національної лінгвокультури.

Поняття концепту відповідає уявленню про ті смисли, якими оперує людина у процесах мислення і які відображають досвід та знання, результати всієї людської діяльності та процесів пізнання світу у вигляді певних “квантів” знання” [361, с. 90]. У сукупності зміст концепту відбиває багатопланове поєднання лінгвістичних та екстралінгвістичних компонентів. Його вивчення, а іншими словами – репрезентація (частин) концептуального простору в лінгвоетнокультурній свідомості, передбачає виявлення складових компонентів та їх структурування [103, с. 53].

У результаті контакту людини з навколишнім світом, в її свідомості формується система концептів (структурованих знань), котра є тим ментальним рівнем чи тією ментальною (психічною) організацією, де зосереджена сукупність усіх концептів, їхнє упорядковане поєднання [200, с. 31-32]. *Концептуальна система* – це картина світу, яка виражає взаємовідносини людини зі світом, найважливіші умови її існування у світі [244, с. 11, 20, 23]. Концептуальна система – це той ментальний рівень чи та ментальна (психічна) організація, де зосереджена сукупність усіх концептів, якими володіє розум людини, їхнє упорядковане поєднання. Отже, концептуальна система є системою поглядів та знань про світ, що відображає

досвід людини. У складі концептуальної системи розглядаються окремі концепти, утворенні у процесі пізнання світу і відображені інформацією про цей світ.

Зазначимо, що до *простих* концептів належать такі, які представлені одним словом, а до *більш складних* – компоненти словосполучень та речень. Назва концепту залежить від того, наскільки вдало відбулась концептуалізація слова, словосполучення або речення, які називають концепт. Концепт відіграє роль посередника між словами і дійсністю. Концепти є власне інформацією про значення та зберігаються у семантичній пам'яті людини [101, с. 39]. Досліджуваний концепт AMERICAN DREAM є складним, оскільки представлений словосполученням і вимагає розгляду кожного із компонентів словосполучення як окремо, так і як єдиного цілого. На підтвердження цього процитуємо думку О.П. Воробйової про те, що концепт – одиниця пізнання світу, цілісне утворення особливого типу, якому властива здатність повторюватися, змінюватися та відбивати людський досвід [74, с. 33].

Ефективний доступ до опису й визначення сутності концепту забезпечує мова, а точніше – мовний знак [44, с. 27; 164, с. 52; 201, с. 38; 361, с. 90]. Слово чи іншу номінацію З.Д. Попова та Й.А. Стернін прирівнюють із вмикачем, який «умикає концепт у нашій свідомості, загалом активує його та запускає у процес мислення, тобто уможлиблює його використання у мисленнєвій діяльності» [237, с. 39]. В.В. Жайворонюк розширює цю думку, додаючи, що «слово, як ім'я реалії разом зі всім набором характерних для нього мовних ознак виступає не лише мовною, а й концептуальною одиницею, концептом» [112, с. 26].

Проблема співвідношення слова і концепту є однією з теоретичних проблем сучасної когнітивної науки як в Україні, так і за кордоном. Певна частина концептуальної інформації має мовну фіксацію (способи мовного вираження), а інша – представлена у психіці людини розумовими структурами (образами, малюнками, схемами тощо) [164, с. 325; 202, с. 39;

318, с. 193; 361, с. 91]. Багато фрагментів дійсності у свідомості людини представлені образами і багато чого, що може бути побаченим і зрозумілим існує без наявності для цього спеціального позначення – слова. Тому мова з множинністю своїх мовних елементів є засобом проведення сучасних лінгвістичних досліджень.

Інтерпретація лінгвокультурного концепту має передбачати те, що лінгвісти (наприклад: О.В. Даниліна, Н.І. Пасічник, М.М. Полюжин, Н.Ф. Венжинович, А.М. Приходько, О.О. Селіванова, Ю.С. Степанов та ін. [226, с. 46–47; 235; 248, с. 103; 370, с. 256]) дискутують щодо розбіжностей термінів «концепт» і «поняття». Вслід за багатьма вченими (напр., Л.О. Чернейко, С.Х. Ляпін), ми дотримуємось думки, що концепт включає поняття, але не вичерпується ним. Концепт включає, на відміну від поняття, не лише описово-кваліфікаційні, але й чуттєво-вольові й образно-емпіричні характеристики. А поняття, за яким стоїть система логічних термінів, таких як судження, умовивід, представляє собою згусток раціональної частини концепту, тобто той зміст, який включає лише суттєві характеристики об'єкту й раціонально мислиться, а не переживається [див.: 126]. Поняття є першим етапом формування концепту. З'явившись у свідомості, поняття з часом збагачується новими ознаками, смислами, вживається у нових контекстах. Уточнення понять приводить до того, що вони визрівають до рівня концептів. В.З. Дем'янков, розвиваючи цю думку, зауважує, що «про поняття люди домовляються, конструюючи їх для того, щоб «мати спільну мову» при обговоренні проблем». «Концепти ж існують самі по собі, їх люди реконструюють» [99, с. 27], що і пояснює їхню дифузність, розмитість та багатошаровість. Таким чином, слова, які позначають концепти, набувають додаткових параметрів та глибини. Тому вербалізований концепт охоплює увесь зміст слова: денотативний та конотативний. Концепт відображає уявлення носіїв певної культури про характер явища, яке стоїть за словом, що береться у множинності його асоціативних зв'язків [310, с. 78-83]. Множинність вербальних засобів вираження окремого концепту свідчить про

багатогранність і потенційну невичерпність його духовних і ціннісних властивостей. Це, як стверджує А.М. Приходько, зумовлюється двома синергетичними факторами: з одного боку, концепт є завжди багатшим тих ознак і властивостей, які виявляє в ньому суб'єкт, що апелює до нього; з другого боку, концепт є об'єктом постійної рефлексії агентів дискурсу, а тому він неодмінно піддається регулярному осмисленню і переосмисленню [249, с. 49]. У результаті постійних «інтелектуальних атак» у комунікативній практиці концепт збагачується новими властивостями, ознаками і рисами.

Як зазначає М.М. Полужин, слово існує у мозку людини у вигляді концепту, а закладені в ньому семи відображають множину властивостей предмета чи явища реального світу. Значення при цьому слугує єдиним засобом вираження концепту [232, с. 18]. Уточнимо, що семи семантичної структури слова перетворюються під час розумових операцій у *смисли*, які разом з конотаціями утворюють відповідні значеннєві фрагменти змісту концепту.

Значення як одиниця семантичного простору мови (впорядкованої сукупності системи значень певної мови) охоплює порівняно невелику кількість ознак (сем), які відомі для певного соціуму й пов'язані з функціонуванням відповідної звукової оболонки (лексеми). Отже, *значення* – це загальновідома й комунікативно релевантна частина концепту, закріплена мовним знаком із метою комунікації [241, с. 8].

Концепт є одиницею концептосфери (термін Д.С. Ліхачова [195]), впорядкованої сукупності категоризованих, оброблених, стандартизованих концептів [238, с. 28], одиниць мислення народу. Тому концепт як частина концептосфери, містить у собі всі ментальні ознаки того чи іншого явища, відображені свідомістю народу на певному етапі його розвитку.

Слово об'єктивує концепт не повністю, а своїм значенням передає тільки декілька основних концептуальних ознак, релевантних для повідомлення. Жодне слово в жодному мовленнєвому акті не може виразити (своїм значенням) увесь зміст концепту [232, с. 9; 283, с. 189].

Значення як когнітивний феномен, за яким стоїть певна структура знання, потрібно досліджувати як певний результат обробки інформації [293, с. 25]. Прийнято вважати, що інформація, виділена людиною як особливо релевантна для її існування, зафіксована у словникових дефініціях [164, с. 65; 200, с. 64]. Звідси й поширена практика залучення аналізу словникових дефініцій для вивчення *сміслових* ознак концептів, що вербалізуються мовними одиницями [див. роботи: 43; 219; 293; 321 та ін.].

Р.І. Павільоніс розглядає *смысл* як «частину концептуальної системи людини, яка відображає пізнавальний досвід індивіда» [224, с. 100]. Сенси виникають лише у конкретній ситуації, на противагу значенню, яке не пов'язане із контекстом. Значення складається з певного набору сем, а смисл будується з інтенціонально релевантних мінімальних смислових одиниць. Функцією мінімальних смислових одиниць є встановлення зв'язку та відношень між елементами комунікативної ситуації, яка є необхідною для утворення смислу.

Потрібно зауважити, що когнітивний аналіз елемента мови (мовлення) ґрунтується на семантичному. Семантика мовних засобів вираження концепту є, безперечно, найважливішим джерелом інформації про його зміст та можливу структуру [44, с. 27-28; 236, с. 7, 361, с. 90 та ін.]. Концепт – одиниця концептуальної системи, а значення становить семантичну систему мови, яка є його частиною. Різниця між лінгвістичним значенням і концептом полягає у тому, що воно, будучи «квантом семантичного простору», прикріплено до мовного знаку, а концепт як елемент концептосфери з конкретним знаком не пов'язаний. Особливістю вербалізації концептів є те, що один і той самий концепт може бути виражений альтернативними засобами [39, с. 40; 164, с. 313; 361, с. 90-91], в той час як одним і тим самим словом (у різних комунікативних ситуаціях) можуть бути виражені різні концепти [37, с. 91; 39, с. 40; 201, с. 14; 232, с. 18; 283, с. 189]. Численні синоніми, різноманітні дефініції одного й того ж ключового слова, яке вербалізує концепт, доводять, що мовні засоби своїми значеннями

передають лише частину концепту [44, с. 40; 238, с. 21]. Вони у своїй сукупності дають лише найзагальніші уявлення про зміст концепту у свідомості носіїв певної мовної спільноти, оскільки жоден концепт не може бути виражений у мові повністю [56, с. 91; 232, с. 9]. Тобто концепти багатші за мовні вираження.

Дослідження концептуалізації поняття поглиблює розуміння місця певного концепту у картині світу, а також виявляє його багатогранність. При описі лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM стає можливим не лише встановити зміст окремих лексичних одиниць, але і побудувати фрагмент мовної картини світу, який представлений відповідним концептом, оскільки він, виражаючи національні компоненти американського соціуму, доводить наявність певних когнітивних механізмів, слугує матеріалом для вивчення того, як людина бачить і оцінює навколишній світ, у тому числі – своє місце у цьому світі.

2.2. Соціально-історичний чинник у процесі концептуалізації поняття *American dream*

Процес формування та еволюції лінгвокультурного концепту у свідомості представників будь-якого національно-культурного соціуму є тривалим і проходить певні етапи. Чинниками, які впливають на концептуалізацію поняттєвої сфери концепту, виступають соціально-економічні умови, історичні події, естетичні та моральні пріоритети, наявні в певну епоху тощо. Під поняттям *соціально-історичний чинник* у роботі розуміються умови людської життєдіяльності в їх історичній єдності та взаємозв'язку. Серед них виокремлюємо: антропологічні, географічні, культурно-духовні, а також економічні, соціальні, політичні та релігійні. Їх сукупний вплив певною мірою зумовлює специфіку американського етносу. Тому їхнє врахування є необхідним для дослідження концепту AMERICAN DREAM [477, р. 9].

Уявлення про *Американську мрію* не є сталою величиною, воно змінювалось і змінюється не лише залежно від історичної епохи. Навіть в одному часовому зрізі співіснували різні бачення *Американської мрії*.

Розвиток семантики лексем, пов'язаних із вербалізацією концепту AMERICAN DREAM, насамперед, спонукає до залучення праць: про *історичне становлення та розвиток американської нації* [75; 76; 113; 294; 329–331; 335; 336; 341; 355; 425; 537], *досліджень з економіки* [353; 441; 444; 446; 448; 470], *соціології* [346; 348; 479], *культурології* [181; 332; 334; 344; 354; 543], а також *художні твори* (Albee, E. *The American Dream*; Alger, H. *Ragged Dick*; Dreiser, T. *An American Tragedy*; Emerson, R.W. *Essays, Society and Solitude*; Faulkner, W. *On Privacy*; Fitzgerald, F.S. *The Great Gatsby*; Franklin, B. *Poor Richard's Almanac, Autobiography*; Frost, R. *The Road Not Taken, Fire and Ice, Stopping by Woods on A Snowy Evening, Mending Wall, October*; Hawthorne, N. *The Scarlet Letter*; Hughes, L. *Let America Be America Again, As I Grew Older*; James, H. *The American, Daisy Miller*; Lazarus, E. *The New Colossus*; Melville, H. *Redburn, his first voyage. Moby-Dick*; Miller, A. *Death of a Salesman*; Steinbeck, J. *Of Mice and Men, The Grapes of Wrath, The Pearl*; Twain, M. *The Adventures of Tom Sawyer, Huckleberry Finn* та інші).

Словосполучення «*Американська мрія*» ввів у вжиток Джеймс Траслоу Адамс у 1931 році – у період важкої економічної депресії. Він хотів підбадьорити своїх співвітчизників, нагадавши про історичне призначення Америки, її здобутки та національні ідеали. В Епілозі книги «*The Epic of America*» («Епопея Америки») ми читаємо: «... *the American dream, that dream of a land in which life should be better and richer and fuller for every man, with opportunity for each according to his ability or achievement*» [425, p. 415]. Для Д.Т. Адамса втілення цієї ідеї є не лише набуття матеріальних багатств, а й накопичення духовних цінностей: «*It is not a dream of motor cars and high wages merely, but a dream of a social order in which each man and each woman shall be able to attain to the fullest stature of which they are innately capable, and be recognized by others for what they are, regardless of the fortuitous*

circumstances of birth or position [425, p. 415]. Матеріальні цінності лише як фундамент, на якому відбувається реалізація *Американської мрії*. Учений звертається до простої людини, яка сама повинна прагнути і намагатись знайти різницю між хорошим і багатим життям, повинна приймати участь у підвищенні рівня духовного та інтелектуального життя: «... *if we are to have a rich and fuller life in which all are to share and play their parts, if the American dream is to be reality, our communal spiritual and intellectual life must be distinctly higher than elsewhere*» [425, p. 422].

У той же час історичні джерела доводять, що **ідея**, яка стоїть за самим поняттям *American dream*, має набагато давнішу історію. Вона бере початок як **історія** самої американської нації, коли у XVI ст. із замислом побудувати на американському континенті «град Божий» переселенці швидкими темпами освоювали землі Нового Світу. Англійські пуритани привезли ідею *Американської мрії* на борту корабля «*Mayflower*» («Мейфлауера»). Окрім «сокири, Біблії та газет», як пише один з найвідоміших дослідників американської культури Алексіс де Токвіль [291, с. 230], іммігранти в Новий Світ привезли з собою систему культурних навичок, набутих у Старому Світі. Ці етичні погляди та переконання відіграли вагому роль у суспільному устрої Нового Світу : «*religious vision of the New World as a place of spiritual progress and personal rebirth, ... that guaranteed free land, ... free life, ... promised that every American could be his own master...*» [350, p. 677], вони стали тим, що об'єднувало людей в одне суспільство та одну націю, смислом їхнього життя на новому для них континенті.

Уваги заслуговує лексика, яка номінує *American dream* в ранніх описах Америки європейськими мандрівниками. У цих оповідях значна роль відводиться зображенню покритої буйною рослинністю недоторканої землі, багатой на звірину та благородних, але диких жителів. Для певних релігійних діячів такі образи асоціювались з можливістю повернутись в Едем (*Return to Eden*) [334; 466, p. 708-709], заснування Раю на землі (*earthly Paradise* [334, p. 17; 467], *earthly Garden of Eden* [350, p. 32; 466, p. 710]), знайти і

побудувати новий Єрусалим (*New Jerusalem*) [344, р. 29]). З XVI-го ст. слова *freedom, free* відображали **Мрію** людей, які приїхали на континент з надією почати *нове, вільне* життя. Головними цінностями такого життя були вільні горизонти та формування на вільній землі громадянина нового типу.

З роками **Мрія** нових американців (*American dream*) – наповнюється новими життєвими смислами – ідеями. Вони *керували* людьми, *захоплювали* їх душі, *спонукали* шукати те, що може їм *допомогти*. Нові іммігранти тікали від свавілля, бідності та важкого життя. Прибувши на жадане побережжя Північної Америки, вони зіштовхувалися з неочікуваними труднощами, однак, не покидали нову землю, вірячи у покращення долі.

У XVI – XVII ст. старі і нові переселенці називали свою **Мрію** *New World* (Новий Світ), *Eden* (Едем, рай), *untamed American land* (дика, цнотлива американська земля), вірили в свої *можливості (opportunities)* : *Garden of the World* (Beverley, R.); *the garden of Eden* (Linn, L.F.); *a New World, to subdue and replenish* (Benton, T.H.); *the beautie and delicacie of this sweet soile* (Brereton, J.); *such gifts of free land offer themselves* (Turner, F.J.) (див. Додаток А, цитати 458-462). Уільям Пенн, один із батьків-засновників США, який започаткував колонію Пенсильванія, у листі до Англії у 1678 р. описував Америку як «*a good poor man's country*» – країну для доброї бідної людини, розуміючи під цими словами, що навіть без попередніх статків, кожен може побудувати багате та комфортне життя у Новому Світі [484, р. 5].

У XVII ст. **Мрія** американців спрямована на утвердження *свободи (freedom)* говорити, молитися та жити без обмежень, встановлених правлячою елітою. Така релігійна течія відігравала консолідуючу роль в утворенні духовного образу нації [4, с. 46; 207, с. 72]. Трансформація англійського пуританізму на американському ґрунті створила сприятливі умови для посилення віри у можливість побудови «*City on a Hill*» (міста на пагорбі), яка сприяла укріпленню всезагального переконання у тому, що Америка – країна необмежених можливостей, втілення релігійного та

соціального ідеалу на землі: «*Puritans constantly monitored themselves for signs of grace, hints that God had in fact placed them among his «elect». And their attempt to live as if they were saved – that is according to the Scriptures – became the driving engine for reform on this earth*» [330, p. 27]. На думку О.Є. Туганової, фахівця в галузі американської культури і літератури, саме здатність діяти результативно за будь-яких умов, яка високо цінувалась протестантами, вчила наполегливості, стійкості та невтомній старанності [294, с. 53]. Отже, зміст **Мрії** доповнюється прагненням (*ідеєю*) людей до свободи у віросповіданні (*freedom of religion*). На початку свого існування ця ідея охоплювала не цілу націю, а одну групу – пуританців, релігійних дисидентів, які покидали Європу у XVI і XVII ст. задля релігійної свободи.

Історичні джерела зазначають, що зміст семантичної структури **Мрії** у період XVII-XVIII ст. об'єктивують словосполучення: *religious tolerance* (релігійна толерантність), *religious toleration* (релігійна терпимість), *separation of church and state by law* (розмежування церкви і держави законом), *variety of religious backgrounds* (розмаїття релігійного походження), *little influence* (незначний вплив), *no influence* (жодного впливу). При вербалізації *ідеї freedom of religion* часто вживається лексема *community* (община, громада). Це можемо пояснити тим, що у цей хронологічний відрізок окрім особистої свободи, що означала бути господарем своєї долі, пуританці ждали побудувати справжню громаду. Про важливість громади Джон Уїнтроп, перший губернатор Колонії Массачусетської затоки у проповіді «*A Model of Christian Charity*» 1630 р., виголошеної на борту судна «*Arbella*» незадовго до висадки на материку, говорив: «*We must delight in each other, make other's condition our own, rejoice together, mourn together, labor and suffer together, always having before our eyes our commission and community in the work, our community as members of the same body*» [452, p. 23] – Ми повинні приносити насолоду один одному, сприймати самопочуття іншого за власне, розділяти радощі разом, горювати разом, працювати та страждати разом, завжди тримаючи перед очима наше призначення та

громаду у роботі, нашу общину як члени одного тіла (**переклад тут і далі наш – Л.О.**).

Реалії Нового Світу вимагали появи нових значень в традиційних лексико-семантичних засобах. Відкритий американськими піонерами світ формував також уявлення про те, що бажана **Мрія** про їхнє майбутнє так чи інакше здійсниться [60, с. 19]. Бенджамін Франклін у есе «*Information to Those Who Would Remove to America*», написаному у 1782 р., звертався до групи іммігрантів, наголошуючи, що навіть якщо вони прибули до Америки як «*servants or Journeymen... if they are **sober, industrious, and frugal**, they will soon **become masters**, establish themselves in Business, marry, raise families, and **become a respectable citizen***» [484, р. 5] – слуги чи робітники-поденники... якщо вони помірковані у вживанні спиртних напоїв, винахідливі, ощадливі, вони незабаром стануть господарями, розпочнуть власну справу, одружаться, утворять сім'ї й стануть поважними громадянами.

Відносна стабільність соціальної системи Нового Світу, що встановлювалась в період колонізації, підривалась поглибленням розриву між багатими та бідними. Збільшувалась кількість безземельних людей, котрі опинились поза існуючими економічною та виробничою структурами і з цієї причини змушені були залишати рідні місця в пошуках засобів існування.

Рух за незалежність нації та особистості, що розгорнувся на початку XVIII ст. і тривав фактично усе століття, відображує наступний вектор розвитку поняття *American dream*. У XVIII ст. основна ознака **freedom** еволюціонувала у **independence** (*незалежність*): вона стала вирішальною у заснуванні американської нації та створенні найбільш незалежних громадянських свобод у світі – «*Bill of Rights*» (Білі про права) 1789 р., зводом перших десяти поправок до Конституції США, які закріплюють основні права людини. Кульмінацією досягнення незалежності стали «*Declaration of Independence*» (Декларація про незалежність) 1776 р. та Американська революція 1765 – 1783 рр. [334]. Завдяки цьому у понятті *American dream* однією, наступною, провідною ознакою стає **equality**

(рівність). «Декларація про незалежність» стала важливим документом, що знаходить відбиток не лише на цьому, а й у наступних етапах розвитку поняття / ідеї *American dream*. Історик Дж. Кален у праці «*The American Dream: A Short History of an Idea that Shaped a Nation*», що була вперше опублікована у 2003 р., стверджує, що «Декларація» «*actually shapes the way we live our lives*» [452, р. 23] – по суті формує те, як ми проживаємо наше життя.

У XVIII і особливо XIX ст. для жителів Америки економічний прогрес був не лише абстрактною філософією, а фактом повсякденного досвіду. Новою ідеєю, яка розвиває (концептуалізує) поняття *American dream* є «**economic betterness**» (покращення економічного становища), що знаходить актуалізацію через лексеми *hard work, success, industry, business, frugality, temperance*.

Праці Бенджаміна Франкліна: ессе «*The Busy-Body*» (1729), філософський памфлет «*Dissertation on Liberty and Necessity*» (1725), «*Poor Richard's Almanack*» (1733), ессе «*Advice to a Young Tradesman*» (1748), «*Necessary Hints to those who would be Rich*» (1736), «*The Way to make Money plenty in every Man's Pocket*» (1742), «*The Way to Wealth*» (1758), «*An Address to the Public*» (1789) та «*The Autobiography of Benjamin Franklin*» (1791) та Томаса Джефферсона («*A Summary View of the Rights of British America*» (1774), «*Declaration of Independence*» (1776), «*Notes on the State of Virginia*» (1781), «*Autobiography*» (1821) – демонструють, як колективний досвід соціалізації поєднується з особистісним сприйняттям світу, індивідуальним досвідом людини. Таке поєднання забезпечує динаміку розвитку поняття *American dream* та розширення його наповнення людськими чеснотами (*virtues*), а саме **improvement** (вдосконалення), **prominence** (ріст, підвищення), **upward mobility** (сходження по соціальній драбині).

У «*Declaration of Independence*» (1776) з'являється нова смислова ознака *American dream*, а саме: **political freedom** (політична свобода), що демонструє наступний уривок: ...**full power to levy war, conclude peace,**

contract alliances, establish commerce, and to do all other acts and things which independent states may of right do [330, р. А-3]. Цей документ став підґрунтям щодо скасування рабства, надання рівних прав жінкам, а також став поштовхом до формування мрії про незалежне життя, мотивував багатьох мігрувати до Америки. Обіцяна свобода дозволяла їм мати краще життя і рухатись вгору по соціальній драбині.

На цьому історичному відрізку (початок – кінець XVIII ст.) середній американець, шукач «Американського щастя», номінується як «*free and independent farmer*» – вільний та незалежний фермер (номенації та конотації: *the buffalo roam; life necessities; free; good life; prosperity; abundant land; own; work; work hard, work all day, work in the fields; crops; garden; industry*).

Тепер, як постійні жителі, так і іммігранти ждали можливості піднятися з низів і досягнути певного місця у суспільстві завдяки важкій праці та своєму характеру. Ступінь досягнень вимірювався надбанням багатства та майна.

XIX ст. в Америці пройшло під знаком фронтиру, вільного просування на Захід, заселення нових територій. У пошуках «*inalienable Rights*» (невід’ємних прав) – *Life, Liberty and the Pursuit of Happiness* [330, р. А-3], проголошених у Декларації, жителі великих міст Сходу залишали все і з великими надіями знайти щастя, власну землю і житло відправлялись у небезпечні мандри «дикою» землею. Фронтір – «*place of challenge where the successful finds rebirth with a new identity*» [465, р. 708] – місце випробувань, де успішні знахідки отримують друге народження разом із новою ідентичністю. Після завоювання незалежності та відкриття дороги на Захід ідея *American dream* отримало надзвичайно сильний імпульс для свого розвитку. «*The open-ended territory offered common man the chance of an independent and self-determined existence*» [465, р. 710]. Необмежена територія пропонувала звичайній людині шанс на незалежне існування, можливість діяти за власним розсудом. В.В. Воїнов у своїй праці «Соціально-

оціночні номінації в контексті культури США» (1994) стверджує, що економічне й соціальне пожвавлення породило таку реалію, як «boom» – «бум» (американське значення якого – *a start of commercial activity, a rapid advance in prices, a rush of activity in business or speculation* [411, p. 203]), а сам процес дістав однойменну назву «*booming of the West*» («піднесення Заходу») [60, с. 24]. Центральним інститутом економічної системи стає ринок, а його головними принципами – індивідуалізм, вільна конкуренція та вільна підприємницька діяльність [4, с. 49].

Осмислюючи цей процес, ідеологи молоді американської буржуазії сформулювали нову соціально-політичну доктрину, в якій у трактуванні цінностей працелюбства та бережливості акцент переносився з релігійних на мирські і з соціальних – на економічні аспекти діяльності людини.

Коли індивідуалізм закріпився в масовій свідомості, його почали сприймати як головний і навіть єдиний принцип американського суспільства. «Західна цивілізація тримається на індивідуалізмі. Особистість – це святе... Дорожити собою і любити себе – з цього реально починається цивілізоване життя» [41, с. 5].

Отже, розгортання поняття *American dream* у XIX ст. пронизує ознака **Individualism** (індивідуалізм). На це вказує експлуатація архетипу героя Дикого Заходу у суспільстві та літературі. Показовим у цьому плані є роман Джеймса Фенімора Купера «*The Pioneers*» (1823), який описує один рік період фронтиру (1733) – потужної територіальної експансії, та змальовує, як дика пустеля завдяки праці та старанням європейських поселенців розвивається у цивілізовану громаду Америки. Персонажі на кшталт Шкіряної Панчохи (*Leatherstocking*) були символом особистого успіху та його плодів. Лексеми: *I, me, everything, dream, can, do, act, persist, action, personal success, desire* та інші є складовими ознаки **Individualism**. Прагнення соціального та матеріального росту ковбоїв стало центральною темою розвитку американської культури. Це явище Анна-Жанін Мурлі-Гейнс у книзі «*Apples and Ashes : Culture, Metaphor, and Morality in the American*

Dream» (1982) описала як «*the primacy of males, sanctity of his house, his land and his women*» [344, р. 97] – верховенство **чоловіка**, святість його **дому**, його **землі** та його **жінок**.

Важливим етапом у еволюції поняття *American dream* стало прийняття 19 червня 1862 р. Авраамом Лінкольном закону про скасування рабства, що носить назву «*The Emancipation Proclamation*». Президент вірив, що людина здатна боротися за свою долю, а рабство руйнує мрію [450, р. 94]. Він розглядав рівність (***Equality***) як «***father of all moral principle***» (пращура усіх моральних принципів) [524, р. 499]. «***The equality of all men***» (рівність усіх людей) була центральною ідеєю його політичної кампанії. Рівність стала моральним прагненням, що висвітлено у наступних словах : «*arguing the happiness and value of life to all people of all colors everywhere*» [524, р. 406], де ідеї ***happiness*** (щастя), ***life*** (життя), ***equality*** (рівність), виражені лексемами *happiness, value of life, all, everywhere*, синонімізуються з ***American dream***. Ідея ***Equality*** стала однією із засадничих у формуванні концепту AMERICAN DREAM. Основними лексемами, які її виражають є *all, every, equal, free, familiar to all, chance, brotherhood*.

У художній літературі, у публіцистичних творах другої половини XIX ст. з'являються історії про *швидке збагачення* (так звані «*rags to riches*» stories), які за приклад мали становлення реальних бізнесмагнатів, таких як Ендрю Карнегі, Джон П. Рокфеллер, Генрі Форд. Характеристики історичних постатей лексемами *talent* (талант), *decency* (порядність), *hard work* (важка праця), *luck* (удача), *riches* (багатство), *fortune* (талан, фортуна) стали індексом ознаки ***Wealth*** (багатство).

За словами Джеральда Т. Бернса (стаття «*The American Dream at Home and Abroad: Notes on an International Cultural Myth*», опублікована у «*Journal of English Studies and Comparative Literature*», № 1, 2006), кінець XIX та початок XX ст. засвідчують максимальне просочення національної свідомості американців економічною версією *Американської мрії* [442]. Наприклад, у романах Гораціо Елджера («*Ragged Dick; or, Street Life in New*

York with the Bootblacks» (1868), «*Fame and Fortune; or, The Progress of Richard Hunter*» (1868), «*Mark the Match Boy; or, Richard Hunter's Ward*» (1869), «*Luck and Pluck; or, John Oakley's Inheritance*» (1869), «*Brave and Bold; or, The Fortunes of Robert Rushton*» (1874) та інші, що описують Америку на початку XX ст.) показані герої, схожі між собою, які доводять, що важка праця (*hard work*), наполегливість (*perseverance*), заощадливість (*frugality*), відкладення кожної копійки на освіту (*saving every penny for education*), робота над собою (*self-improvement*) та така особистісна якість, як чесність (*honesty*) – допомагають підніматись на високі щаблі соціальної драбини. У цей період в семантичну структуру поняття *Американська мрія* входять лексеми: *wealth, success, Andrew Carnegie, John P. Rockefeller, hard work, abilities, decency, prosperity*. Як зазначає американський соціолог Лоуренс у книзі «*The American Dream of Success : The Search for the Self in the Twentieth Century*» (1974), явище *Американська мрія* у цей період починає співвідноситись з ідеєю матеріалізму: *materialism – the belief that money, possessions and comfort are the most important things to obtain in life* [381]. *The new gods are money and materialism* [515, p. 46]. – Новими богами стають гроші та матеріалізм.

Інтерпретація емпіричного матеріалу дозволяє зазначити, що гроші (*money*) стають критерієм якості життя. Номінація *money* несе емоційне й оцінне навантаження, що есплікується у фраземах і лексемах, які пропагують гроші, характер їх заробляння: *windfall* (гроші, які звалились на голову), *wallow in the money* (купатись у грошах), *work hard* (важко працювати).

Семантика слів *success* (успіх) та *achievements* (досягнення) наводить на думку, що в американському суспільстві успіх трактується саме як особисте досягнення індивіда, результат свідомо докладених зусиль. Успіх мислиться як конкретний продукт – зримий і вагомий – має ціну і є матеріалізованим у атрибутах життя (*house, car, exotic vacations, etc.*), прибутковому бізнесі, тощо.

Наприкінці XIX – початку XX ст. **поняття** *American dream* збагачується ознакою **opportunity** (можливість) [334, р. 48], що виражається можливостями росту, прогресу, збагачення, успіху. Цей період характеризується як акселерація індустріального капіталізму, виживання найбільш пристосованих, свобода домінувати та свобода від норм [452, р. 107]. Індустріальна революція призвела до того, що в суспільстві успіх почали вимірювати придбанням і оприявленням матеріальних благ (***the gathering and presentation of goods***). Бажання мати власний будинок у передмісті (***a home in the suburbs***), кілька автомобілів (***a few automobiles***), найновіші побутові прилади (***the latest home appliances***) та можливість отримати вищу освіту (***access to higher education***), все це означало «*American dream*» [334, р. 69].

Американці були переконані, що вони заслуговують на більше (*you deserve more*), більше, ніж вони мають (*more than you have*), більше, ніж вони потребують (*more than you need*), більше, ніж інші (*more than others*), вони мають право на це (*you are entitled to it*) [439, р. 110]. У підсумку культура споживання затьмарила уряд, релігію і мораль та почала виконувати функцію основного культурного впливу на націю [444, р. 8].

Значимим в еволюції поняття *Американська мрія* є період від першого десятиліття XX ст. до 50-х років XX ст. Це був час формування особистості: людина концентрувалася на роботі, **мріяла** про **незалежність** у власних судженнях, про **збагачення**, підвищення **соціального статусу**. *Американська мрія* набула у цей період якісно нових типових ознак поведінки та життєвих орієнтирів людини. Тепер **Мрія** – це те, що можна купити: будинок, авто, одяг, коштовності, меблі та інші речі. Та виникає певний дисонанс: бажане багатство не завжди приносить людині відчуття щастя. Численні фрагменти з художніх творів, наприклад : «*Sister Carrie*» (1900) Т. Драйзера, «*Jennie Gerhardt*» (1911) Т. Драйзера, «*The Great Gatsby*» (1925) Ф.С. Фіцджеральда, «*An American Tragedy*» (1925) Т. Драйзера, «*Of Mice and Men*» (1937) Дж. Стейнбека, «*The Air Conditioned Nightmare*» (1945) Г. Міллера, «*Death of*

a Salesman» (1949) А. Міллера, «*Main Street*» (1920) та «*Babbitt*» (1922) Л. Сінклера, які відбивають події **1920 – 1930-х** років, засвідчують, що людина, яка раніше діяла відповідно до власних поглядів, тепер стає орієнтованою на пізнання себе та на акумуляцію споживчих товарів. Про це свідчать наступні номінації: *money* (гроші), *wealth* (багатство), *affluence* (багатство, достаток), *prosperity* (процвітання), *fast start* (швидкий початок), *get rich* (розбагатіти), що виражають *American dream*, реалізацію якої у буденному житті забезпечувала процвітаюча економіка (*flourishing economics*). Матеріальний розквіт має гарантувати **щастя** (*happiness*), яке мала б відчувати людина.

У першій половині **XX** ст. спостерігається подальше розширення поняттєвої сфери *American dream*: базові компоненти поняття (***money, success, opportunity, equality*** та ін.) поступово починають супроводжуватися смислами і конотаціями, що може вказувати на **з а в е р ш е н н я** етапу концептуалізації поняття *American dream* і **п е р е х о д у** його у статус **к о н ц е п т у**. Отже, концепт AMERICAN DREAM сформовано як розумове утворення, яке замінює нам у процесі думки невизначену кількість предметів одного і того ж роду (визначення за С.О. Аскольдовим). Мовне вираження концепту у художніх, публіцистичних, наукових джерелах дає підставу стверджувати, що, починаючи з 1931 р., в американській картині світу починається нова епоха ІДЕЇ, **концепту AMERICAN DREAM**.

Концепт AMERICAN DREAM у цей історичний відрізок (перша половина **XX** ст.) здебільшого знаходить вербалізацію за допомогою слів : *individualism, pursuit of happiness, morals, community, tolerance, success, prosperity, achievements, happiness, quick, more*. Однак, досліджуваний концепт розширюється, збагачується новими смислами, що відображається у такій лексиці: *land ownership* (землеволодіння), *lucky investment* (вдале інвестування), *wealth* (достаток), *financial security* (фінансова безпека), *finding deposits of gold* (пошук депозитів золота), *egalitarianism* (рівноправ'я),

immigration (імміграція), *constitutional freedom* (конституційна свобода), *economic opportunities* (економічні можливості), *manage to rise* (зуміти просуватися вгору).

Зазначені лексичні одиниці вказують на подальше розширення поняттєвої сфери *концепту* AMERICAN DREAM: зазначаються такі характеристики людини, як **прагнення до збагачення і достатку**. Така ідея стала національною, вона охопила все більше і більше людей, породила культ матеріалізму. Цю думку висловив Алексіс де Токвіль у історично-політичному трактаті «*Democracy in America*», перший том якого вийшов у світ у 1835 р. : «*In America the **passion for physical well-being** is not always exclusive, but it is **general**; and if all do not feel it in the same manner, yet it is **felt by all**. Carefully to satisfy all, even the least wants of the body, and to provide the little conveniences of life, is uppermost in every mind*» [535, р. 599] (див. Додаток А, цитата 464). Отже, **American dream** виявляє синонімічний ряд цінностей у суспільстві: **American dream: money, wealth, well-being, property**.

На позначення сили **грошей** вживаються метафори: *money talks* (гроші мають вагу, силу); *money begets money* (гроші притягують гроші), *a heavy purse makes a light heart* (багатство – найкраща допомога); *it is not what is he, but has he* (важливо не хто він, а що він має); *all things are obedient to money* (усе підкоряється грошам); *smart money* (гроші, витрачені людьми, які досягли фінансового добробуту). Синонімічний ряд *American dream, money, wealth, rich, good life* репрезентує парадигму концептуального імені «**American dream**» – багатство та гроші. Отже, досягнувши *Американської мрії* ви станете багатим.

В основі утворення похідних значень (**money, homeownership, car**) лежить соціально-структурний підхід до погляду на суспільний устрій. Необхідною умовою актуалізації додаткових значень, що концептуалізують поняття *American dream* як утвердження та соціальної реалізації індивіда, можна розглядати наявність супутніх смислів. Смысл **mobility** акцентує увагу особистого простору та вільного пересування. Поява номінацій *mobility*,

motor car, homeownership стала результатом ускладнення організації суспільного устрою. **Автомобіль** та **власний будинок** стали ключем до **автономності, незалежності та індивідуальності**, що, по суті, було невід'ємним від омріяного укладу життя. Фактично, на початку XX ст. спостерігається практичний підхід до життя та звуження американського ідеалу життя до трикутника: **money – automobile – house** [357, p. 36]. Це знаходить відображення у мові: *...and I was glad that the sight of Gatsby's splendid car was included in their sombre holiday* (Fitzgerald, F.) [463, p. 95]; *Perhaps their refusal took the heart out of his plan to Found a Family – he went into an immediate decline. His children sold his house with the black wreath still on the door* (Fitzgerald, F.) [463, p. 49].

Велика депресія – загальносвітова потужна економічна криза, яка настала восени 1929 року та тривала до кінця 30-х років [470, p. 139] – привела до значних змін: особисті доходи, податкові доходи, прибутки і ціни впали; міжнародна торгівля знизилася більш ніж на 50 %; безробіття зросло до 25 % [444, p. 122]. Відповідно, це вплинуло на поведінку мешканців країни, змінило акценти у ментальному укладі: відбулося зміщення від глибоко індивідуалізованої ідеї успіху, що домінувала у бурхливих 20-ті роки (*roaring twenties*), до ідеї, що концентрувалась на **національній громаді**, на **американській єдності (American unity)** [341, p. 28].

Значну роль у визначенні «успіху» (**success**) як основного орієнтиру – зіграла виборча кампанія Франкліна Д. Рузвельта у 1932 р. У своїй першій інавгураційній промові 1933 р. Ф. Рузвельт пояснив, що **успіх** кожного залежить саме від успіху єдиної нації: «*...we now realize as we have never realized before our interdependence on each other; that we cannot merely take but we must give as well; that if we are to go forward, we must move as a trained and loyal army willing to sacrifice for the good of a common discipline... This I propose to offer, pledging that the larger purposes will bind upon us all as a sacred obligation with a unity of duty_hitherto evoked only in time of armed strife*» [505]. Громадяни країни прагнули відповідати рузвельтівському образу

американців, згуртованих разом як частина «відданої армії» (*loyal army*). В результаті у період Депресії **мрією** і **метою** американця вже не було «зростати та пробивати собі дорогу без сторонньої допомоги» (*to pull one's self up by the bootstraps*), а сприяти тому, щоб американське суспільство могло *піднятись разом* (*to make sure that the entire American community could get up together*) та *почати покроково рухатись вперед* (*to begin to stumble forward*) [341, p. 13].

Однак, дійсність того часу засвідчує, що в самому американському суспільстві спостерігається одночасне існування моралістичного та матеріалістичного розуміння ідеї *Американської мрії*. У національній свідомості матеріалістична складова починає домінувати і за короткий час зазнає апогею свого розвитку. Попри проголошену у «Декларації» **рівність** **свобода**, гарантування їх конституцією, цілою низкою законів, продовжується триває боротьба за расову рівність (її ідейним наставником був Мартін Лютер Кінг; промова «*I Have a Dream*», 1963 р.). Однак, смисли концепту AMERICAN DREAM – **Money** (гроші) та **Equality** (рівність) – продовжували визначати його основний зміст.

У **XXI** ст. у США історики фіксують прірву між бідними та багатими, які користуючись своїм становищем та впливом, використовують політику та закон на власну користь [334, p. 75].

На **сучасному** етапі існування американського суспільства ідея *Американської мрії* трактується у ЗМІ, з одного боку, як її занепад, крах, розпад, приреченість, з іншого – постійно експлуатується політиками, рекламодавцями, спортсменами та митцями як маніфест для задоволення власних цілей. А іммігранти продовжують жити *Американською мрією* та прибувають у США з усіх куточків світу, бажаючи кращого життя для себе та майбутніх поколінь.

Білл Клінтон, наприклад, у своїй другій інавгураційній промові, виголошеній 20 січня 1997 р., говорив про те саме, що говорили у свій час перші поселенці, а пізніше – Томас Джефферсон, Джон Ф. Кеннеді, Мартін

Лютер Кінг та багато інших відомих діячів. Підкреслювались виключність та велич американської нації, зазначались божественне призначення Америки, відкриті можливості для кожного, право громадян на свободу, рівність, успіх, та інші характеристики : *«The promise of America was born in the 18th century out of the bold conviction that we are **all created equal**. It was extended and preserved in the 19th century, when our nation spread across the continent, saved the union, and abolished the awful scourge of slavery. Then, in turmoil and triumph, that **promise exploded** onto the world stage to make this the American Century»* [433]. Іншим доказом того, що ідея *Американської мрії* продовжує втілювати життєві поривання американської нації є те, що сенатор-демократ від штату Нью-Йорк Гіллари Клінтон у 2006 р. висунула пакет пропозицій під назвою «American Dream Initiative» («Проект Американська мрія»). У 2007 р. у Нью Йорку міжнародна організація «Arquitectum» оголосила конкурс на проект хмарочосу-музею символу *American dream*. Команда-переможець назвала свій проект «Waltz of the wind» (Вальс вітру) мотивуючи назву тим, що саме вітер приносить іммігрантів до американських берегів.

Зазначимо: Сполучені Штати Америки і надалі вірять у своє Боже призначення. На сьогоднішній день *American dream* – ідея матеріальних досягнень та щастя, компонентами якої є «*a good job with adequate income*» (хороша робота з пристойним заробітком), «*a car*» (автомобіль), «*loving family (with 2,3 children)*» (любляча сім'я (з 2,3 дітьми), «*the white house and picket fence*» (білий будинок з огорожею з дерев'яних штахет), «*a faithful dog*» (відданий собака) [441, р. 23; 444, р. 52; 465, р. 725].

За президенства Барака Обама *Американська мрія* фокусується на національній підтримці, єдності та залежності один від одного. Прикладом слугує його промова 2008 р. : «*...through hard work and sacrifice each of us **can pursue our individual dreams**, but still come together as **one American family**, to ensure that **the next generation can pursue their dreams**, as well... each of us has the **freedom to make of our own lives what we will**, but that we also have obligations to treat each other with dignity and respect... That's the promise of*

America, the idea that we are **responsible for ourselves**, but that we also **rise or fall as one nation**, the fundamental belief that I am my brother's keeper, I am my sister's keeper» [503]; «**Individual responsibility and mutual responsibility**, that's the essence of **America's promise**» [503]. Отже тут виокремлюємо лексику *one American family, we rise or fall as one nation, individual responsibility and mutual responsibility* на вираження смислу «єдність» та «взаємозалежність», *can pursue our individual dreams, the freedom to make our own lives what we will* на вираження смислу «національна підтримка». У промові «*State of the Union*», виголошеній **13 січня 2016** читаємо : ...*we thought anew, and acted anew. We made change work for us, always extending America's promise* outward, to the next frontier, to more people. And because we did – because we saw **opportunity** where others saw only peril – we emerged **stronger and better** than before... Our unique **strengths as a nation** – our **optimism and work ethic**, our spirit of discovery, our diversity, our commitment to rule of law – these things give us everything we need **to ensure prosperity and security** for generations to come [504].

Сполучені Штати пройшли довгий шлях від Новоанглійської теократії, з її жорсткою регламентацією всіх сторін не лише суспільного, але і приватного життя, до сучасного «*permissive society*», що перекладається як «суспільство вседозволеності» [210, с. 269]. Такий же довгий шлях має феномен **American dream**, зазнаючи змін та уточнення, та все ж залишаючись зрозумілим для більшості мешканців країни орієнтиром, що веде кожного американця до побудови власного успішного життя.

З метою аргументації впливу соціально-історичного чинника на концептуалізацію поняття *American dream* виокремимо (умовно) такі етапи концептуалізації досліджуваного явища :

1. XVI – XVII ст. – **Період зародження** поняття / ідеї *American dream*.
2. XVIII – XIX ст. – **Період розвитку** поняття *American dream*.

а) Розвиток ознак **Independence** (незалежність) та **Equality** (рівність) – XVIII ст.;

б) Розвиток ознак *Individualism* (індивідуалізм) та *Economic progress* (економічне зростання) – XIX ст.

3. Початок – середина XX ст. – **Завершення концептуалізації** поняття *American dream*.

Кожен з етапів концептуалізації поняттєвої сфери концепту AMERICAN DREAM характеризується певною лексикою, яка формувалась у результаті культурного та соціального життя американського суспільства різних часових відтинків. Лексичні одиниці-виразники концепту AMERICAN DREAM представлено у наступних параграфах.

2.3. Визначення та семантична структура поняття *American dream*

Лінгвокультурологічний напрям концептуалізації як операційний процес передбачає інтерпретацію того компоненту змісту поняття на шляху його наближення до концепту, який може висвітлити нові, якісні характеристики культури народу та його ментальні риси. Оскільки репрезентація предметів та явищ реального світу в нашій свідомості й у вираженні думки здійснюються мовою, основну увагу ми приділяємо дослідженню мовних та мовленнєвих одиниць, які є різними за лексичними параметрами, синтаксичною стилістикою та частотністю вживання. Процес еволюції суспільних поглядів на ментальні явища знаходить відображення у мові.

Дослідження концептуалізації поняттєвої сфери концепту AMERICAN DREAM ґрунтується на інтерпретації словникових дефініцій з англomовних лексикографічних джерел (тлумачних, енциклопедичних, країнознавчих, двомовних словників і словників-тезаурусів). Інтерпретація словникових визначень дає змогу виявити змістовний мінімум концепту, що створює базу задля його подальшого вивчення. У складі словникових дескрипцій виокремлюються семантичні компоненти – **семи**, які є мінімальними одиницями плану змісту, елементарним відображенням у мові різноманітних сторін і властивостей позначуваних предметів і явищ дійсності.

Першу фіксацію поняття *American dream* у тлумачному словнику, опублікованому у США ми знаходимо у «The American Heritage Dictionary of the English Language», виданого у 1969 р. : *American dream is an American ideal of social equality and esp. material success* [402, р. 102]. Отже, компонентами семантичної структури явища *American dream* словник називає: *свободу, відкриті можливості, рівність, успіх, процвітання, щасливе життя, матеріальні статки*.

Для розгляду концепту у діяхронії зазначимо слова, які співвідносяться з поняттям *Американська мрія*. Це – іменники *freedom, opportunity, equality, success* та прикметники – *happy, prosperous, material*. Оскільки дослідження етимології слова дозволяє прослідкувати процес зміни лексичного значення та концептуалізації [222, с. 588], ми проведемо етимологічний аналіз вказаних слів з метою фіксації в їхній семантичній структурі сем, які актуалізуються у **смисли** в семантичній структурі однойменного концепту.

Лексема *freedom* походить від староанглійського *freedom*, що означало «*power of self-determination, state of free will; emancipation from slavery, deliverance*» (сила самовизначення, свобода волі; звільнення від рабства, визволення). Значення «*exemption from arbitrary or despotic control, civil liberty*» (звільнення від свавільного або деспотичного правління, громадянська свобода) сформувалось у кінці XIV ст. У 1570-х рр. з'явилося ще одне значення «*possession of particular privileges*» («володіння особливими правами») [411, р. 485].

У словнику XVIII ст. знаходимо семи «*an exemption from slavery or restraint*» (звільнення від рабства або поневолення), «*independence*» (незалежність), «*a state of acting as one pleases*» (стан, в якому людина чинить так, як бажає); «*the privileges of a corporation; franchises*» (привілеї корпорації, франшизи) [380, р. 254], які виражають особисту, соціальну, расову та економічну свободу.

«Random House Webster's College dictionary» визначає *freedom* наступним чином : 1) *the state of being free*; 2) *exemption from external control*;

3) *political or national independence*; 4) *personal liberty*; 5) *civil liberty, as opposed to subjection to an arbitrary or despotic government* [401, p. 231].

Можемо зробити висновок, що найвища ціль особистих прав індивіда – реалізація його свободи, а разом з тим і свободи усіх членів суспільства.

Лексема *opportunity* утворилась від старо-французького *opportun*, що походить від латинського *opportunitatem* (nominative *opportunitas*) «*fitness, convenience, suitability, favorable time*» (доречність, зручність, слушність, сприятливий час) [378, p. 582].

У сучасному визначенні *opportunity* окрім зазначеного значення «*favorable or advantageous circumstances*» (сприятливі умови) зафіксоване ще одне – «*a chance for progress or advancement*» (шанс на прогрес, ріст) [377].

Цікавим видається розвиток значення іменника *success*. Згідно з даними словника «*A complete and universal English dictionary*», слово *success* з'явилося у 30-х роках XVI ст. і означало «*result, outcome*» (результат, наслідок). *Success* походить від латинського іменника *successus* («*an advance, succession, happy outcome*» – рух вперед, послідовність, позитивний результат) [380]. Сучасне значення цього слова («досягнення бажаного результату») вперше було відмічене у 80-х роках XVI ст. [405, p. 54].

Завдяки аналізу дефініцій слова *success* у тлумачних словниках «*The American Heritage dictionary of the English Language, 4th ed.*», «*Cambridge International Dictionary of English*», «*Longman Dictionary of American English*», встановлено, що *success* – процес або факт досягнення чогось; те, що має хороший результат чи позитивний ефект; дія, яка сама по собі є успіхом; людина, яка є успішною у своїй справі [382; 393; 403].

У «*Webster's Revised Unabridged*» походження слова *equality* датується кінцем XIV ст. і трактується як «*evenness, smoothness, uniformity*» (рівність, гладкість, однорідність). На початку XV ст. з'являється значення «*state of being equal*» [416], що закріпилось і у сучасному трактуванні означає рівність у статусі, правах, можливостях [392, p. 479; 402, p. 201]. У семантичне поле поняття *equality*, яке характеризується високим ідеологічним навантаженням,

входить наступний синонімічний ряд : *sameness, identity, equitability, parity, similarity, likeness, uniformity, evenness, balance, fairness, justness, egalitarianism, equal opportunity* [407, p. 255], які об'єднані спільною ідеєю рівності та пов'язані з свободою, рівними можливостями, справедливістю.

Лексема *happy* утворилась від старо-норвежського кореня *-happ*, що означає *chance, good fortune*, звідки *happy – prosperous* (процвітаючий) (XIV) [411, p. 612]. Корінь *-happ* походить від прото-германського *khapan*, джерелом якого є індоєвропейський корінь *-kobb*, що об'єктивує смисл «магічна дія, пов'язана з майбутнім». Міфологічне мислення людей того часу, їхня віра у те, що все хороше дарується вищими силами, обумовлює визначення ними самого щастя як доброї долі. Це значення знайшло своє відображення у плані змісту лексеми *happiness*, коли у 1520 р. за нею було закріплене значення «*good fortune*» (добра доля). Це значення вдало демонструвало світогляд людей того періоду, орієнтований на віру у долю. Друге значення «*pleasant and contented mental state*» (приємний і задоволений психічний стан) з'явилося лише у 1590 р. [378, p. 59]

Словник «The Concise Oxford Dictionary of English Etymology» фіксує поступове розширення значення лексеми *happy*: від давньоангл. *ġeháep* «*appropriate*» (підходящий), «*comfortable*» (зручний), «*correct*» (правильний) до «*happen*» (траплятися) (XIV), «*by chance*» (випадково) (XIV), «*happy*» (щасливий), «*prosperous*» (процвітаючий) (XIV), «*have a feeling of satisfaction*» (мати почуття задоволення) (XVI), «*carefree*» (безтурботний) (XVII) [405].

Лексема *prosperous* з'явилась на початку XV ст. від середньо французького *prosperer* і мала таке визначення: «*tending to bring success*» (той, що прагне принести успіх). Поряд з цим вже у кінці XV ст. знаходимо додаткове значення: «*flourishing*» (процвітання) [416]. Сучасне тлумачення лексеми *prosperous* крім зазначеного значення («*having or characterized by financial success or good fortune; flourishing; successful*»), має ще два додаткових значення: «*well-to-do or well-off*» (заможний або забезпечений) та

«*favorable or propitious*» (сприятливий або прихильний) [415, p. 1026]. «The Oxford Paperback Thesaurus» доповнює синонімічний ряд *prosperous* лексемами *thriving, flourishing, successful, well-to-do, well-off, affluent, wealthy, rich, opulent* [407, p. 648], де простежується ідея успіху, що полягає у матеріальних цінностях, тобто у багатстві.

Етимологічна розвідка лексеми *material* показала, що вона утворилась у середині XIV ст. і означала «*real, ordinary; earthly, drawn from the material world*» (реальний, справжній, земний; той, що походить з матеріального світу) і походить від латинського *materia* – «*matter, stuff, wood, timber*» (матерія, матеріал, дерево, пиломатеріали) [416]. У «An Etymological Dictionary of the English language» зафіксовано, що вже з кінця XIV ст. це тлумачення зазнало змін і означало «*made of matter, having material existence; material, physical, substantial*» (з матерії, що має матеріальне існування; матеріальний, фізичний, значний). А у кінці XIV ст. лексема *material* почала означати «*important, relevant*» (важливий, доречний) [378, p. 509].

Завдяки аналізу дефініцій слова *material* у тлумачних словниках «Collins English Dictionary. Complete and unabridged, 8th ed.», «Longman Dictionary of American English», The American Heritage dictionary of the English language, 4th ed.», встановлено зв'язок прикметника *material* з тілесними потребами, комфортом, задоволенням та багатством [384, p. 872; 393, p. 359; 402, p. 1058].

Отже, можна висловити думку, що концепт AMERICAN DREAM почав розвиток задовго до 1931 р. (у цей рік у Бостоні вийшла книга «The Epic of America» (Епопея Америки) Джеймса Траслоу Адамса). Спостереження над розвитком лексичного значення лексем *freedom, opportunity, equality, success, happy, prosperous* та *material*, які співвідносяться з явищем і поняттям *Американська мрія*, дозволяє стверджувати, що з самого зародження досліджуваного поняття для його слів-виразників характерний поділ на групи за критерієм віднесеності до світу речей або світу ідей. Відповідно у понятті

American dream поєднуються семи *wealth, material values* (світ речей) та *chance, progress, freedom, success, favorable result* (світ ідей).

Наступним кроком у дослідженні є визначення поняття *American dream* та встановлення складових його семантичної структури.

Поняття *American dream* характеризується високою частотністю вживання в англійській мові та широкою семантикою. Дослідження внутрішньої форми словосполучення *American dream* розпочнемо із аналізу лексичних значень його складових. Словник «Collins English Dictionary» зазначає: **American** – 1) *of or relating to the United States of America, its inhabitants, or their form of English*; 2) *of or relating to the American continent* [384, p. 67]. Компонентний аналіз семантики слова **Dream** виявляє, що воно у лексичному значенні пов'язане з уявленням носіїв англійської мови про позитивне – «надією на краще майбутнє», «очікування кращого». Доказом цього твердження є також і походження слова: давньоанглійське **Dream** означало «joy», «song» [394, p. 181]. Існує й інше семантичне наповнення цієї лексики, пов'язане із сновидіннями, мареннями, що показує віддаленість уявного від дійсного.

У словниках «Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English» та «Webster's New World College Dictionary» знаходимо аналогічні визначення слова **Dream**: 1) *a series of thoughts, images, and feelings that you experience when you are asleep*; 2) *having a state of mind in which you do not notice or pay attention to things around you*; 3) *be perfect or very desirable*; 4) *aspiration, ambition, goal* [390, p. 354; 415, p. 688]. Словникова вибірка показує, що в англійській свідомості **Dream** пов'язується з психологічним станом очікування, надії та радості, якщо надії виправдались.

Хронологічно першим словником, у якому знаходимо словникову статтю «*American dream*», як уже зазначалося, є «The American Heritage Dictionary of the English Language», виданий у 1969 р.: *American dream is an American ideal of social equality and esp. material success* [402, p. 102]. У

словнику «The Random House College Dictionary», виданому у 1984 р., наводиться наступне визначення *American dream*: *American dream – the ideals of freedom, equality, and opportunity traditionally stressed as available to individuals in the United States* [410, p. 43].

У словниках видавництва «Webster» «Webster's New World Dictionary» (1986) та «Webster's New World College Dictionary» (2000) наведене однакове визначення *American dream*: у понятті *American dream* акцентуються семи *equality of opportunity* (рівність можливостей), *aspire* (прагнути), *attainment* (досягнення), *material success* (матеріальний успіх): «*American dream (often AD) is the U.S. ideal according to which equality of opportunity permits any American to aspire to high attainment and material success*» [414, p. 41; 415, p. 45].

У двадцяти-томному виданні «Oxford English Dictionary» 1989 р., виділено семи *traditional aim of the American people* (традиційна мета американського народу), *democratic and prosperous society* (демократичне і процвітаюче суспільство), *social values* (соціальні цінності), *material values* (матеріальні цінності): *the ideal of a democratic and prosperous society which is the traditional aim of the American people; a catch-phrase used to symbolize American social or material values in general* [408, p. 397].

У лінгвокраїнознавчому словнику «Американа» *American dream* трактується як «*ідеали свободи і відкритих можливостей для всіх, що базуються на вірі у безмежні можливості США та їхнє виключне місце у світі, якими керувались, згідно із офіційною американською політичною міфологією «батьки-засновники» (forefathers, founding fathers) США*» [358, с. 29]. Поряд зазначається, що *Американська мрія* може полягати і у *самих високих цінностях* і зводиться до простої мрії американця про власний будинок.

А.В. Кунін виокремив два значення *the American dream*. Перше з яких – «*мрія американців про демократію, рівність і свободу, проголошених в Декларації про незалежність 1776 р.*» Ілюстративний мовний матеріал, запропонований А.В. Куніним (...*people are aware of the erosion of the*

American Dream), розширює та узагальнює цю номінацію. На сучасному етапі такий вислів часто зустрічається як загальна характеристика цієї ідеї. Другий компонент семантичної структури поняття *the American dream*, за А.В. Куніним, – в «уявленні про США як про країну, де кожен може розбагатіти та добитися успіху» [362, с. 23].

Г.Д. Томахін у лінгвокраїнознавчому словнику наводить лише одне значення *Американської мрії*, що є тотожним із другим значенням, даним А.В. Куніним [372, с. 30].

«Collins English Dictionary» розширює значення *the American dream* семами *make success possible* (робити успіх можливим), *for every individual* (для кожного індивіда) і трактує її як «*the notion that the American social, economic, and political system makes success possible for every individual*» [384, р. 68]. Привертає увагу, що у визначенні вказано, що досягнення мрії є можливим не просто в Америці (як у більшості визначень), а уточнюється апарат, що її забезпечує – *the American social, economic, and political system* (американська соціальна, економічна та політична системи).

У «The Penguin Encyclopedia of American History» під редакцією Роберта А. Розенбаума у понятті *American dream* виражені семи *independence* (незалежність), *materialistic* (матеріалістична), *affluence* (статок, багатство), *social mobility* (соціальна мобільність): «*a nebulous term much abused by politicians, that seems to have evolved from the early immigrants' and pioneers' hopes for lives of political and religious and personal independence in the New World to a largely materialistic expectation of upward social mobility and ever increasing affluence*» [409, р. 12].

Проаналізувавши складові словникових дефініцій із залученням 37 лексикографічного джерела (30 тлумачних словників англійської мови [382–384; 389; 392–396; 401–404; 406; 408; 418; 414–415; 417], з яких 10 електронних словників [379; 381; 385–386; 391; 397–398; 419–420]; англо-російський фразеологічний словник А.В. Куніна (1967) [362], 6 лінгвокраїнознавчих словників та енциклопедій-словників [358; 372; 387;

399; 409; 418] та тезаурусі «Visual Thesaurus» [412]) (повний текст словникових статей із назвою «*American dream*» наведено у Додатку А, приклади 1–37), ми виявили такі синоніми *American dream*: а) *an American social ideal*; б) *the widespread aspiration of Americans*; в) *unbounded possibilities (for everyone)*, г) *good life*.

Отже, поняття *American dream* включає в себе наступні семми :

- мрія (*dream, idea* – мрія, ідея);
- релігійні начала (*the ideals of freedom and divine nature of American continent* – ідеали свободи та божественності американського континенту, *freedom of religion, religious independence* – свобода віросповідання);
- форма й спосіб існування (*own house* – власний будинок, *own business* – власний бізнес);
- функція (*a means of achieving success, social status and material welfare* – засіб досягнення успіху, соціального статусу, матеріальних благ);
- час існування, мета, призначення (*to change and improve people's lives and future* – змінити, покращити життя людей, майбутнє);
- гроші (*money* – гроші, *rich* – багатий, *material success* – матеріальний успіх, *affluence* – статок, багатство)
- соціальні гарантії (*democracy* – демократія, *equality* – рівність, *freedom* – свобода, *independence* – незалежність, *social mobility* – соціальна мобільність);
- відкритість для кожного (*ідеали свободи і відкритих можливостей для всіх, кожен може розбагатіти та добитися успіху, possible for every individual* – можлива для кожної особи, *permits any American* – дає можливість кожному американцю);
- досягнути (*attainment* – досягнення, *achieve* – досягати).

Співставлення словникових базових складових поняття *American dream* дозволяє виокремити такі концептуально-сміслові характеристики, пов'язані з його безпосереднім призначенням та системою цінностей носіїв мови: *material prosperity* (матеріальне благополуччя), *money* (гроші), *freedom*

(свобода), *success* (успіх), *opportunity* (можливість), *happy and successful life* (щасливе і успішне життя), *equality / egalitarianism* (рівність, рівноправність), *own house* (власний будинок). Додатковими концептуально-смысловими характеристиками виявились: *democracy* (демократія), *hard work* (наполеглива праця), *courage* (відвага), *determination* (відданість), *better life* (краще життя), *chance* (шанс), *material comfort* (матеріальний комфорт), *fame* (слава), *own business* (власний бізнес), *social mobility* (соціальна мобільність), *abilities* (здібності), *education* (освіта), *career* (кар'єра). Отже, словникові описи однієї мовної одиниці, взяті з різних джерел демонструють різне як семемне, так і семне структурування досліджуваної одиниці.

Із вищесказаного можна зробити такий висновок: зафіксована у лексикографії семантична структура поняття *American dream* включає як мінімум чотири ознаки: 1) ідеали свободи, рівності, демократії і відкритих можливостей; 2) уявлення про США як країну, де кожен може розбагатіти та досягнути успіху; 3) ідея, згідно з якою за допомогою сумлінної важкої праці, відваги та рішучості кожен може досягнути матеріального благополуччя; 4) уявлення про те, що американська соціальна, економічна та політична системи відкривають дорогу до успіху кожному.

Інтерпретація поняття *American dream* на основі визначень у словниках та енциклопедичних джерелах уможлиблює розгляд наступного питання – **семантичної структури концепту AMERICAN DREAM**, де матеріалом дослідження виступають художні твори, публікації в американській пресі, матеріали інформаційних сайтів та універсальні висловлювання.

Висновки до розділу 2

1. **Концептуалізація** – це процес осмислення людиною інформації про явища та предмети дійсності, пізнавальна діяльність людини, розумове конструювання цих предметів і явищ. Утворенні поняття (які характеризуються логічними ознаками та інформативними даними) у процесі свого функціонування та розвитку збагачуються новими характеристиками, рисами. Вони вживаються у різних нових контекстах і коли поняття вже містить окрім логічних ознак, компоненти наукових, психологічних, художніх, емоційних і побутових явищ та ситуацій, поняття перетворюються у **концепти** – багатогранні структуровані одиниці мислення та знання.

Концепт закріплюється у мові значеннями елементів мови, що забезпечує зберігання отриманих знань, передачу їх від людини до людини, від покоління до покоління.

2. Історичні та соціально-політичні зміни у соціумі США мали безпосередній вплив на концептуалізацію поняттєвої сфери *American dream*. Етнокультурна, історико-культурна, соціально-політична детермінанти визначили розвиток і поширення складових поняття *American dream*. Поява нових значень у нових контекстах дозволила визначити етапи концептуалізації поняття *American dream* і лексичні елементи, що відображують зміст цього явища:

Перший етап: **XVI – XVII ст. – Період зародження** поняття / ідеї *American dream* (лексичні символи і значення : *New World, Eden, freedom of religion, opportunity, hard work, courage, faith, individualism*).

Другий етап: **XVIII – XIX ст. – Період розвитку** поняття *American dream*.

а) Розвиток ознак ***Independence*** (незалежність) та ***Equality*** (рівність) – **XVIII ст.** (лексичні символи і значення : *independence, equality, equal, every, hard work, success, industry, business, frugality, temperance, virtues, upward mobility*);

б) Розвиток ознак ***Individualism*** (індивідуалізм) та ***Economic progress*** (економічне зростання) – **XIX ст.** (лексичні символи і значення : *individualism, success, prosperity, a self-made man, wealth, economic progress, equality, hard work, talent, luck, decency, Andrew Carnegie, John P. Rockefeller*).

Третій етап: **Початок – середина XX ст. – Завершення концептуалізації** поняття *American dream* (лексичні символи і значення : *money, prosperity, achievements, wealth, quick, individualism, pursuit of happiness, morals, land ownership, finding deposits of gold, economic opportunities, manage to rise, immigration, family*).

3. За час свого функціонування в межах американської культури явище *American dream* втрачало одні оцінні конотації та набувало інші. Етимологічний аналіз слів, які виражають поняття *Американська мрія* (іменників *freedom, opportunity, equality, success* та прикметників *happy, prosperous, material*) спонукає до такої думки: з самого зародження досліджуваного поняття для його слів-виразників характерний поділ на групи за критерієм віднесеності до світу речей або світу ідей. Семами, на яких ґрунтується значення мовних одиниць, що виражають поняття *American dream* є *chance, progress, freedom, success, favorable result* (світ ідей) та *wealth, material values* (світ речей).

4. Встановлено такі основні лексеми-виразники явища *American dream* : *material prosperity, freedom success, opportunity, happy and successful life, equality / egalitarianism, own house*, та додаткові: *democracy, hard work, courage, determination, better life, chance, material comfort, fame, own business, social mobility, abilities, education, career*.

5. Встановлено, що «переформатування» змісту семантичної структури явища *American dream* відбувається під впливом зміни історичних та соціально-культурних чинників. У межах концептуалізації відбувається переосмислення того, що слово виражає. Розширюється семантична структура слова (поняття, за яким воно «закріплено») : до значень, які розкривають внутрішній зміст словосполучення *American dream* (через семи

«wealth», «material values», «chance», «progress», «freedom», «success», «favorable result») «приєднуються» смисли та експресивна / емоційна / оцінна конотація.

Основні положення розділу викладено у чотирьох публікаціях автора [див.: 169-170; 175; 179].

РОЗДІЛ 3

СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ AMERICAN DREAM

Розділ присвячено дослідженню семантичної структури концепту AMERICAN DREAM. Представлення шестикомпонентної структури концепту (поняттєвого, образного, ціннісного, символного, національно-культурного та ідейного компонентів) доповнює тактичну процедуру визначення змісту лінгвокультурних концептів як таких. Дослідження семантичної структури концепту AMERICAN DREAM включатиме також встановлення та інтерпретацію лексико-семантичного поля концепту – визначення ядра, дальньої та ближньої периферії.

3.1. Поняття семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM

Під семантичною структурою концепту розуміємо упорядковані вербалізовані смисли, концептуальні ознаки, конотації, представлені низкою відповідних мовних реалій, які формують залежно від природи їх утворення *поняттєвий, образний, ціннісний, символний, національно-культурний* та *ідейний* компоненти.

Ознаки концепту розглядаються дослідниками (В.В. Колесовим, Є.О. Піменовим, М.В. Піменовою, З.Д. Поповою, Й.А. Стерніним, Л.А. Шаріковою та ін.) як типологічне явище.

Концептуальна ознака об'єктивується у закріпленій і вільній формах поєднань відповідних мовних одиниць – репрезентантів концептів. З.Д. Попова та Й.А. Стернін зауважують: «слово представляє концепт неповністю – воно своїм значенням передає кілька концептуальних ознак, релевантних для повідомлення. Слово є засобом доступу до концептуального значення, і, отримавши через слово цей доступ, ми можемо підключити до розумової діяльності й інші концептуальні ознаки, які цим словом

безпосередньо не названі (вони існують у значенні як периферійні, приховані, імовірнісні, асоціативні семи) [238, с. 21].

Концепт відображає категоріальні та ціннісні характеристики знань про деякі фрагменти світу, функціонально значущі для відповідної культури [230, с. 129]. Оскільки картина світу кожного народу змінюється, у структурі концептуальних ознак також відбуваються зміни, які вказують на динаміку процесу подальшого пізнання. Дослідники зауважують, що концепт не має чіткої структури, тому детально визначити її практично неможливо [9, с. 27]. Можливо лише перелічити ознаки та концептуальні прошарки, подати їхнє розміщення в полі концепту, але не більше, оскільки концепт постійно актуалізується в різних своїх складниках та аспектах, поєднується з іншими концептами та відштовхується від них [237, с. 61]. Разом з тим, це не означає, що формальну і змістову структури концепту не треба вивчати. Навпаки, встановлення та опис ознак концепту у межах конкретного часового періоду дає важливу інформацію про лінгвістичну і культурологічну сутність явища, співвідносить її з іншими часовими періодами, що у цілому характеризує етнос, дає можливість порівняти його лінгвокультурні чинники з лінгвокультурними чинниками іншого народу.

Дослідження семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM передбачає визначення концептуальних ознак концепту (див. Додаток Б) та інтерпретацію його поняттєвого, образного, ціннісного, символічного, національно-культурного та ідейного компонентів.

3.1.1. Вербалізація поняттєвого компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM

Поняттєва складова концепту охоплює «фактуальну інформацію про реальний або уявний об'єкт, яка слугує основою концепту» [272, с. 13]. У цьому сенсі «поняття» і «концепт» корелюють між собою в гіпогіперонімічний спосіб: в основі будь-якого концепту лежить поняття — феномен логічного, а тому й національного порядку. Але не кожне поняття

має свій концептуальний корелят. Поняття має когнітивно-семантичний характер, оскільки воно складається із сем, які репрезентують у мовленні певні когнітивні ознаки, що утворюють зміст концепту. Ці ознаки мають рефлексивний характер: вони відображають певні сторони позамовних об'єктів і явищ. Поняття є загальновідомою та комунікативно значущою частиною концепту. Поняттєвий складник концепту – це значеннєвий мінімум його змісту, який фіксується лексикографічними джерелами [248, с. 56]. Отже, основним методом дослідження поняттєвої складової лінгвокультурного концепту є аналіз словникових дефініцій. Важливо зазначити, що порівняння дефініцій кількох словників робить аналіз більш об'єктивним, оскільки завжди можна помітити розбіжності та контрасти.

Досліджуючи поняттєву складову лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM виокремлюємо семантичні компоненти, семантичні та концептуальні ознаки, які характеризують складові концепту. Терміни *семантичний компонент* та *семантична ознака* конкретизують термін «сема» на різних рівнях узагальнення. Диференціація компонента і ознаки виявляється суттєвою тоді, коли ознаки відображають різні вияви одного компонента. Так, семантичний компонент *freedom* може бути представлений семантичними ознаками *liberty, free, independent*. Таким чином, один семантичний компонент може об'єднувати декілька семантичних ознак. Семантичні ознаки є одиницями значення мовних одиниць-вербалізаторів концепту AMERICAN DREAM. Концептуальні ознаки – це одиниці смислу, які виражаються в семантиці вербалізаторів, чітко не прив'язуючись до одного мовного виразника [279, с. 107]. Концептуальна ознака *Equality* (рівність) може бути виражена такими семантичними компонентами як *democracy, equality, egalitarianism* та ін. Що більше концептуальних ознак у свідомості мовної особистості, то більш сформованим є відповідний концепт, а отже він займає значуще місце в ієрархії цінностей особистості та мовної спільноти [313, с. 313].

Першим етапом цієї частини дослідження є виділення концептуальних ознак концепту AMERICAN DREAM на основі аналізу словникових дефініцій (результати якого наведені у параграфі 2.3).

У результаті вивчення лексикографічних джерел ми визначили такі дефініційні ознаки лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM:

1) **етнічність** – невід’ємний та двосторонній зв’язок *American dream* з американським народом : *a life ... as traditionally sought by individuals in the U.S.* [386; 391; 420], *an American ideal* [403, p. 58; 417, p. 100; 421], *the ideal ... associated with the US* [385], *мечта американцев* [362];

2) **реалістичність** – можливість досягнення *Американської мрії* (включаючи номінації історичних постатей) : *possible for every individual* [384], *major Industrialism industrialist personalities became the new model of the American Dream, ... the great American capitalists Andrew Carnegie and John D. Rockefeller* [217, p. 143];

3) **антропність** – приналежність людині : *the ideals ... held to be available to every American* [386; 391; 401, p. 37; 420], *hopes of immigrants* [404, p. 374; 406, p. 331], *possible for every individual* [384, p. 68];

4) **матеріальність** – виявлення *Американської мрії* у матеріальних речах : *material wealth as the only measure of success and happiness* [418], *in the form of material well-being* [389, p. 391], *especially material prosperity* [396, p. 36; 395], *material comfort* [386; 391; 420];

5) **соціальність** – *Американська мрія* невідривна від суспільства, пов’язана із класовою, соціальною, расовою, статевою та етнічною рівністю : *an American social ideal that stresses egalitarianism (a belief in human equality especially with respect to social, political, and economic rights and privileges)...* [397], *the ideals of freedom, equality, and opportunity traditionally held to be available to every American* [386; 391; 401, p. 37; 420], *the ideal of equality of opportunity* [414, p. 47; 415, p. 45], *egalitarianism* [397];

6) **темпоральність** / часова прив’язаність : *A phrase ... possibly applied at first to ..., the phrase now applies...* [404, p. 374; 406, p. 331], *to live better*

than their **parents did** [379; 412; 419], will **bring forth** America's bounty [389, p. 391], These were values held by many early European settlers, and **have been passed on to subsequent generations** [418];

7) **еволютивність** – здатність до розвитку та модифікацій : *a confident hope that one's children's economic and social condition will be better than one's own* [404, p. 374; 406, p. 331].

Лексичне наповнення концепту AMERICAN DREAM накопичує соціально-історичну інформацію, експресивно-емоційну, а також інформацію загально-гуманістичного і, в першу чергу, конкретного національного характеру. Різноманіття мовного вживання, індивідуально-авторське включно, розширює лексикографічний опис і стимулює в дослідницькому процесі звернення до текстових фрагментів, де актуалізуються периферійні смисли. Отже, численні лексеми, що виражають AMERICAN DREAM в англійській мові, характеризують або діяча, тобто особу, що здійснює певні дії на шляху досягнення мрії, або саму мрію, її кількісні, якісні та часові характеристики, які, як показує наш матеріал, містяться у лексичних, фразеологічних, текстових номінаціях. Зміст концепту розкривається шляхом співвіднесення номінанта концепту зі смислами.

Аналіз поняттєвої складової лінгвокультурного концепту включає встановлення зв'язків між смислами та конотаційними характеристиками концепту. У контексті лексичне значення набуває конотативних характеристик, до яких можна віднести *dream-land, sacred place, saved union, promise of America, ideal social order*. Лексичне значення разом із конотаціями утворюють зміст мовної одиниці. Вживання словосполучення *American dream* з іншими словами, наприклад : *American dream is a hope, American dream may be called a composite idea, American dream is a criterion of successful life, the erosion of American dream* – розширює його семантику, збагачує первісне, лексичне значення додатковими відтінками, які сприяють концептуалізації поняття. Поєднання таких семантичних ознак лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, як *God* (Бог) з

компонентами *prevail* (панувати, торжествувати), *restore* (відроджувати) та іншими у культурологічному аспекті збільшує обсяг інформаційного поля *God*, збагачує наші уявлення (знання) про *American dream*, викликає асоціації щодо духовного призначення *American dream*.

До смислів лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM можна віднести: мрію, надію (*dream, hope*), свободу (*liberty, freedom*), рівність (*equality*), достаток (*prosperity*), успіх (*success*), демократію (*democracy*), відкриті можливості (*open possibilities*), радість (*joy*), щастя (*happiness*), пошук (*search, quest*), процес (*process*), діяльність (*action, activity*), розбагатіти (*get rich*), можливий (*real*), здатність (*ability*), хороше життя (*good living*) або краще життя (*better life*), приватну власність (*private property, homeownership*). Перелік смислів можна продовжувати. Процедура пошуку смислів є кроками концептуального сприйняття поняття у межах тексту, в якому фігурує ця мовна одиниця [140, с. 198].

Концепт AMERICAN DREAM в американській концептуальній картині світу є одним із ключових. Смисли поняттєвої складової лінгвокультурного концепту включають як ідейно-абстрактні (*democracy, freedom, equality, liberation, perfect life, good living, progress, action*), так і матеріальні поняття (*prosperity, money, own house*). Серед зазначених смислів домінуючими є ідейно-абстрактні: *liberty, equality, success, democracy, open possibilities, good living, God, happiness*. У результаті різні тематичні, стильові або жанрові особливості функціонування концепту сприяли розширенню його семантичного поля.

У межах діяхронічного аналізу розвитку лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM ми виокремлюємо концептуальні ознаки поняттєвої складової концепту у кожному історичному періоді розвитку (концептуалізації) **поняття** *American dream* (початок XVI ст.) до меж **концепту** (початок XX ст.). Цей крок зумовлений тактикою дослідження

розвитку явища *American dream* – від **поняття** до **концепту**. Процес нашаровування компонентів у змісті поняття *American dream*, яке зародилось разом із початком освоєння американського континенту іммігрантами (див. 2.2), привів до того, що поняття *American dream* стало надбанням значної кількості людей різних соціальних груп. Воно пройшло відповідні етапи концептуалізації і отримало **статус** концепту – із власною семантичною структурою, відповідними смислами, конотаціями.

У XVI – XVII ст. – ми спираємось на документальні джерела – основними концептуальними ознаками *American dream* були ***Equality*** (рівність) та ***Unity*** (єдність).

Ознака ***Equality***, перш за все, асоціюється з рівними можливостями та відсутністю дискримінації за расовими, статевими, релігійними та віковими принципами. Саме таке розуміння даного постулату було проголошено батьками-пілігримами ще у 1620 р. Думка про об'єднання поселенців у цивільний, суспільний організм з метою підтримки порядку і мір безпеки, а також створення справедливих та однакових для усіх законів була виголошена у відомій угоді *Mayflower Compact*: ... ***Combine ourselves into a Civil Body Politic, for our better ordering and preservation... and by virtue hereof to enact, constitute and frame such just and equal Laws, Ordinances, Acts, Constitutions and Offices... as shall be thought most meet and convenient for the general good of the Colony...*** [329, p. 19] (див. Додаток А, приклад 40). Цікаво зауважити, що саме цей ранній текст розглядається як перший документ майбутньої нації. Із наведеної цитати стає зрозуміло, що переселенці приїхали на нові землі з наміром встановити для усіх справедливі та рівні права.

У Записках «*Of Plymouth Plantation*» У. Бредфорд підкреслює, що при обговоренні усіх спірних питань, представники кожного поселення рівні у своїх правах: ***And that nothing be done to the infringing or prejudice of the liberties of any place*** [531, p. 67], усі жителі Мерімаунта мали рівні права, без

жодних відмінностей : ...*we will converse, trade, plant, and live together as equals, and support and protect one another* [531, p. 69] (див. Додаток А, приклад 43). Ознака **Equality** виражена рівним розподілом майна та земель між членами общини і пайщиками (на відміну від ситуації у Англії, де у розумінні знаті, рівності не існує) : ...*at ye end of ye 7 years, ye capital & profits, viz. the houses, lands, goods and chattels, be equally divided betwixt ye adventurers, and planters* [531, p. 76] (див. Додаток А, приклад 44).

Роджер Уїльямс у «*Letter to the Town of Providence*», написаного у 1655 р., стверджує, що всі люди, не залежно від національності чи віросповідання є рівними перед Богом : *all are equal in Christ* [531, p. 225] (повну цитату див. Додаток А, приклад 45).

Яскраве вираженн ознаки **Unity** знаходимо у проповіді Джона Уїнтропа «*A Model of Christian Charity*», де автор розробляє основи майбутньої держави, серед яких єдність є складовою тогочасної *Американської мрії* : *The unity of the spirit in the bond of peace* [531, p. 196] (повну цитату див. Додаток А, приклад 48).

Розвиток концепту AMERICAN DREAM у XVIII ст. багато в чому визначила така історична подія як підписання «Декларації про незалежність». У цьому періоді еволюції концепту AMERICAN DREAM проведений аналіз дозволив нам виокремити сім підгруп ознак : **Equality** (рівність), **Unity** (єдність), **God providence** (Боже провидіння), **Industry** (працелюбство), **Honesty** (чесність), **Freedom** (свобода), **Pursuit of Happiness** (пошуки щастя).

Ознака **Equality**: Сем'юель Сюволл у трактаті «*The selling of Joseph*» (1700) використовуючи біблійні алюзії, виступає проти рабства і за рівність усіх, хто живе на землі. Він підкреслював, що чорношкірі рівні за походженням з білими людьми, оскільки усі беруть початок від Адама та заслуговують на повагу : *These Ethiopians, as blacks as they are, seeing they are the sons and daughters of the first Adam, the brethren and sisters of the last Adam, and the offspring of God; they ought to be treaten with a respect agreeable* [531, p. 92].

Ознака **Equality** концепту AMERICAN DREAM також виражена і у праці Томаса Пейна «*The Age of Reason*» : *I believe in the equality of man* [506, p. 174] (див. Додаток А, приклад 50).

Яскравим прикладом актуалізації ознаки **Unity** є цитата слів Бенджаміна Франкліна : *We must, indeed, **all hang together** or, most assuredly, we shall all hang separately* [431, p. 72].

Ознака **God providence**: Бог присутній у всіх ділах переселенців, він наставляє та керує ними, він веде їх до *Американської мрії*. Та людина повинна діяти згідно Закону Божого : **God helps them that help themselves** (Franklin, B.) [523, p. 103], *the conducting Means I made Use of, which, with the **Blessing of God**, so well succeded...* (Franklin, B.) [523, p. 43] (див. Додаток А, приклади 54, 61).

Вираження ознаки **Industry** демонструють праці Бенджаміна Франкліна, у яких він чітко визначив сприйняття праці новоприбулими американцями. У американському соціумі з самого початку заклалась ідея, яка є ключовою і сьогодні, що праця – благо, а лінь – гріх: **Energy and persistence conquer all things** [400, p. 17]. Байдикування та нероби засуджуються: *Be always **asham 'd** to catch thy self **idle*** [430, p. 272]; **Well done is better than well said** [523, p. 117]; **Well done is twice done** [523, p. 146]. Позитивно оцінюється праця сумлінна, оскільки для того, щоб отримати результат, сам Господь старанно працював : **The Husbandman is in honor there, and even the Mechanic, because their Employments are useful. The People have a saying, that God Almighty is himself a Mechanic, the greatest in the Universe; and he is respected and admired more for the Variety, Ingenuity, and Utility of his Handyworks, than for the Antiquity of his Family** (Information to those who would remove to America) [532, p. 235] (див. Додаток А, приклади 51, 64–66).

Іншою ознакою AMERICAN DREAM у цей період виступає **Honesty**. Найкраще вона виражена у працях Б. Франкліна. Митець словами виразив боротьбу американців за загальну ціль, що полягає у мрії, фундаментом якої є національна ідентичність, якою керують наполеглива праця та чесність :

tho' I pleaded the **Usefulness of the Work**, mine convince'd me that nothing was useful which was not **honest** [523, p. 11] (див. Додаток А, приклад 56). Франклін змалював власним прикладом людину, яка своєю важкою працею та завдяки чесному поводженню з іншими досягла *Американської мрії*. *When you're good to others you are best to yourself* [523, p. 182]; **Truth, Sincerity and Integrity in Dealings between Man and Man, were of the utmost Importance to the Felicity of Life** [523, p. 114] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 58, 70).

Ознака **Freedom** прослідковується у працях Бенджаміна Франкліна : *Where liberty dwells, there is my country* [400, p. 18]; *This will be the best security for maintaining our liberties* [532, p. 105]; **Freedom is not a gift bestowed upon us by other men, but a right that belongs to us by the laws of God and nature** [532, p. 228] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 53, 71-72).

Ознака **Pursuit of Happiness** яскраво виражена у «Декларації про незалежність»: «*the pursuit of happiness*» [330, p. A-3] (повну цитату див. Додаток А, приклад 292), включала у собі смисл «право громадян слідувати власним інтересам». Для хвиль емігрантів, що ринули до берегів Америки, ця країна видавалась справжньою землею можливостей. Тому цій ознаці властивий і смисл, який виражає те, що шукати, переслідувати щастя на такій землі означало невідступно йти за добробутом, гнатися за радощами, бігти за багатством. *The U.S. constitution doesn't guarantee happiness, only the pursuit of it. You have to catch up with it yourself* (Franklin, B.) [532, p. 255].

У наступний період еволюції поняття *American dream*, що припадає на ХІХ ст., одні ознаки розвиваються і надалі, а на місце інших з'являються нові. Ознака **Божого провидіння** хоча і присутня, та вже не є домінантною. Реалізуються такі ознаки поняттєвої складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM як **Freedom** (свобода), **Success** (успіх), **Work** (робота), **Ability** (здібність), **Opportunity** (можливість), **Happiness** (щастя), **Equality** (рівність), **Wealth** (багатство), поряд з **Inequality** (нерівність), **Inaccessibility** (недосяжність).

Концептуальна ознака **Freedom** актуалізується у працях практично усіх аналізованих нами письменників : *Now, old Jim, you 're a **free** man again, and I bet you **won't ever be a slave no more*** (Twain, M.) [538, p. 503]; ***freedom of speech, freedom of conscience, and the prudence never to practice either*** (Twain, M.) [538, p. 710]; *Your huddled masses yearning to breathe **free**...* (Lazarus, E.) [487, p. 1158]; *She had not known the weight until she felt the **freedom!*** (Hawthorne, N.) [475, p. 189]; ***I was not designed to be forced. I will breathe after my own fashion*** (Thoreau, H.D.) [534, p. 213] (див. Додаток А, приклади 75, 79, 87-89).

Ознака **Success** (успіх) асоціюється, в першу чергу, з працею, особистісним потенціалом, розвитком, а вже потім, з матеріальним чи економічним успіхом. Актуалізується вона трансценденталістами, а вони з обуренням говорять про підміну духовних ідеалів нестримною жагою збагачення, про руйнування природи, корупцію та зростаючу соціальну нерівність, взаємну відчуженість людей. Вадам буржуазної Америки вони протиставляють свій романтичний ідеал – морально-філософську утопію, основою якої є принципи свободи особистості, любові та дружби, гармонії природи і людини. Головним завданням трансценденталізму було не соціальне реформаторство, а оновлення і самовдосконалення окремої особистості, а успіх особистості свідчить про її самореалізацію : *Be assured that every man's **success** is in proportion to his average **ability*** (Thoreau, H.D.) [400, p. 61] (див. Додаток А, приклад 418). Таким чином, зазначена ознака тісно пов'язана з ознакою **Ability**.

Ознака **Opportunity** також актуалізується, оскільки, як і раніше, Америка асоціюється з «країною можливостей», а *Американська мрія* полягає у наданні можливостей кожному окремому громадянину : *America is another name for **opportunity*** (Emerson, R.W.) [526, p. 332] (див. Додаток А, приклад 90). У промовах А. Лінкольна знаходимо ознаку **Opportunity**, хоча цей політик і філософ дещо ідеалізував можливості, які надає країна : *This is the just and generous and prosperous system which **opens the way to all, gives hope to***

all, and consequent energy and progress and improvement of condition to all (Lincoln, A.) [524, p. 127] (див. Додаток А, приклад 95).

На цьому етапі еволюції поняття *American dream* чільне місце у поняттєвій складовій концепту займає ознаку **Work** : *By doing his work he makes the need felt which he can supply, and creates the taste by which he is enjoyed. By doing his own work he unfolds himself* (Emerson, R.W.) [525, p. 83]; *Oh, just to work – that is life! No matter what the work is – that's of no consequence. Just work itself is bliss when a man's been starving for it* (Twain, M.) [538, p. 152] (див. Додаток А, приклади 74, 92).

У проаналізованому емпіричному матеріалі XIX ст. виділяємо концептуальну ознаку **Happiness** : *Some pursue happiness – others create it* (Emerson R.W.) [458, p. 453]; *...the marble image of happiness, which they will have imposed upon her as the warm reality* (Hawthorne, N.) [475, p. 163]; *...that pit of blackness that lies beneath us, everywhere ... the firmest substance of human happiness...* (Hawthorne, N.) [474, p.98]; *... what we need for our happiness is often close at hand, if we knew but how to seek for it?* (Hawthorne, N.) [529, p. 808] (див. Додаток А, приклади 93, 96, 98–99).

Ознака **Equality** часто актуалізується поруч з ознакою **Inequality**. Це свідчить про зміни, які відбуваються у процесі еволюції концепту AMERICAN DREAM. *...he ain't no slave; he's as free as any cretur that walks this earth* (Twain, M.) [538, p. 515]; *Well, here in this very house is a republic where all are free and equal, if men are free and equal anywhere in the earth... Equality ought to, make men noble-minded* (Twain, M.) [538, p. 105] (див. Додаток А, приклади 76, 81).

З'являється нова концептуальна ознака поняття *American dream* – **Inaccessibility**. У багатьох випадках поруч з ознаками **Equality** та **Hard Work**, ознака **Inaccessibility** виходить на перший план: *...he had tried equality and working for a living; had made a fight which he could find no reason to be ashamed of, and in the matter of earning a living had proved that he was not able to do it* (Twain, M.) [538, p. 214]; *Three dollars a week. It's human life,*

*Washington – just an epitome of human ambition, and struggle, and the outcome; you **aim** for the palace and **get drowned** in the sewer* (Twain, M.) [538, p. 15–16] (див. Додаток А, приклади 77–78).

Ознака **Wealth** виставляється у негативному ракурсі, як щось ганебне та нікчемне. Це яскраво видно у творах Марка Твена. Наприклад : *Looky here, Tom, being rich ain't what it's cracked up to be. It's just **worry and worry**, and **sweat and sweat**, and a-wishing you was **dead all the time**. Now these clothes suits me, and this bar'l suits me, and I ain't ever going to shake 'em any more. Tom, I **wouldn't ever got into all this trouble** if it hadn't 'a' been for that **money**...* (Twain, M.) [538, p. 227].

Як показує проведений аналіз, у цей період формування демократичних основ, у поняттєвому компоненті концепту AMERICAN DREAM з'являються ознаки з негативним забарвленням – **Inequality, Inaccessibility**, що разом з іншими даними свідчить про поступове **розчарування** людьми в ідеї «необмежених можливостей».

У наступному досліджуваному історичному періоді (початок – середина XX ст.), концепт AMERICAN DREAM визначали смисли (ознаки): **Freedom** (свобода), **Equal opportunities** (рівні можливості), **Choice** (вибір), **House** (будинок), **Car** (автомобіль), **Plot of land** (ділянка землі), **Farm** (ферма), а також негативні смисли: **Inequality** (нерівність), **Inaccessibility** (недосяжність), **Unfairness** (нечесність).

Ознака **Freedom** виражена у вербальних репрезентаціях поняттєвої складової концепту AMERICAN DREAM цього періоду. Потрібно зазначити, що свобода у цей період має двояке вираження. З одного боку вона близька зі смислами *democracy, independence, patriotism*. У прикладі : *O, let **my land** be a land where **Liberty** / Is crowned with no false **patriotic** wreath* (Hughes, L.) [480, p. 131] (див. Додаток А, приклад 106), використані автором лексеми *my land* та *patriotic* виражають відданість державі, основним принципом якої є свобода. Ленгстон Х'юз вдається до персоніфікації поняття *liberty* (*Liberty is crowned*), що зображає її як королеву і піднімає її вище усіх інших цінностей.

Зазначена строфа є закликом до свободи і демократії. У висловлюванні В. Вілсона наголошена моральна природа свободи, протиставляючи її матеріальній, що безпосередньо виражено лексемою *moral*: *America «...is a body of free man. Our greatness is built upon our freedom – is moral, not material»* [400, р. 17] (див. Додаток А, приклад 454).

Ознака **Freedom** може бути виражена і семою відсутності поневолення: *Where never kings connive nor tyrants scheme / That any man be crushed by one above* (Hughes, L.) [480, р. 131]; *homeland of the free* (Hughes, L.) [480, р. 131] (див. Додаток А, приклади 107, 109). Свобода ще постає як свобода від влади, свобода від церкви, індивідуальна свобода: *THIS was the American Dream: a sanctuary on the earth for individual man: a condition in which he could be free not only of the old established closed-corporation hierarchies of arbitrary power which had oppressed him as a mass, but free of that mass into which the hierarchies of church and state had compressed and held him individually thrallled and individually impotent* (Faulkner, W.) [459, р. 33]. У наступному прикладі показано, як герой твору Дж. Стейнбека «*Of Mice and Men*» Джордж тужив за Американською мрією, яку розумів як бути вільним та впевненим у собі, у власних силах, у можливості поїхати будь-куди він забажає у будь-який час – здатність бути вільним у пошуку щастя: *S'pose they was a carnival or a circus come to town, or a ball game, or any damn thing... We'd just go to her... We wouldn't ask nobody if we could. Jus' say, 'We'll go to her,' an' we would. Jus' milk the cow and sling some grain to the chickens an' go to her* (Steinbeck, J.) [516, р. 61].

Ознаку **Equal opportunities** знаходимо і у цьому періоді. Л. Х'юз виражає *American dream* у рівних можливостях для всіх: *But opportunity is real, and life is free, / Equality is in the air we breathe* (Hughes, L.) [480, р. 131]. Епітети *real* та *free* доводять можливе досягнення бажаного, а за допомогою іменника *equality* підкреслено рівність усіх при досягненні своїх цілей.

Ознака поняттєвого компоненту лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM **Equal opportunities** у XX ст. часто з'являється поруч

або навіть заміщується ознакою **Inequality**, яка виражена саме як соціальна нерівність, що неодноразово зустрічаємо на сторінках роману «*The Great Gatsby*» Ф.С. Фіцджеральда : *The rich get richer and the poor get – children* (Fitzgerald, F.) [463, p. 50]. У наступному прикладі ознака **Inequality** поєднується з ознакою **Unfairness** : *Де Снейн на суді “wore on his face an expression... of amazed unbelief ... at the incredible circumstance of being used by one of his own tenants”* (Faulkner, W.) [460, p. 18]. У цих рядках висловлена думка, що багатство завжди було і є сильнішим ніж справедливість та рівність. Вербалізаторами концепту тут виступають іменник *unbelief*, епітети *amazed* та *incredible*, а також пасивна конструкція *being used* яка за своїм складом та значенням виражає безсилля головного героя у навколишній дійсності. Далі У. Фолкнер наводить цифри, які показують як мало роботяга Сноуп може заробити і пояснюють, що як важко і багато він не працював би, йому ніколи не вдасться підняти своє економічне становище. Також ознака **Inequality** виражена як расова нерівність : *What’s written down / for white folks / ain’t for us a-tall / “Liberty and Justice – / Huh – For All”* (Hughes, L.) [514, p. 224] (див. Додаток А, приклади 103, 115, 129).

У цей період і далі розвивається така ознака концепту AMERICAN DREAM, як **Inaccessibility**. Її ілюструє героїня п’єси «*Of Mice and Men*», дружина Кьорлі : *I coulda made somethin’ of myself ...he was gonna put me in the movies... was gonna write to me about it... never got the letter...thought my ol’ lady stole it...coulda been in the movies...says I was a natural* (Steinbeck, J.) [516, p. 87]. Здається, вона просто намагається виправдати те, що не досягнула своєї мрії бути вільною, мати незаплямоване щастя та носити гарний одяг : *...all them nice clothes the like to wear...spoke in the radio...wouldn’ta cost me a cent* (Steinbeck, J. *Of Mice and Men*) [516, p. 88]. У наступному прикладі *American dream* виражена семою *bitterness* (гіркота) : *Maybe we can start again, in the new rich land – in California, where the fruit grows. We’ll start over... But you can’t start. Only a baby can start... the bitterness we sold to the junk man – he got it all right, but we have it still. And when the owner men told us*

*to go, that's us; and when the tractor hit the house, that's us **until we're dead**. To California or any place – every one a drum major leading a parade of hurts marching with our bitterness* (Steinbeck, J.) [517, p. 456] (див. Додаток А, приклади 116, 117, 127). Вербалізаторами ознаки **Inaccessibility** у наведеному прикладі є заперечний вираз *can't start* та вираз *until we're dead*. Метафоричний вислів *a **parade** of hurts marching with our **bitterness*** виражає те, наскільки масштабною є незадоволеність людей пануючою нерівністю, наскільки сильно люди страждають і вважають *Американську мрію* нездійсненною.

Ознака **Choice** у цей період полягає у тому, що в Америці люди можуть обирати. Ця ідея пронизує поему Роберта Фроста «*The Road Not Taken*»: *Американська мрія* полягала у тому, щоб не відмовлятися від того, що ти сильно любиш лише задля того, щоб «зберегти обличчя». Людина має завжди вибір і може робити те, що підказує серце : *I took the one less traveled by, / And that has made all the **difference*** (Frost, R.) [468, p. 103] (182).

У поняттєвій складовій лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM протягом перших десятиліть ХХ ст. яскраво домінують смисли «приватна власність», що позначають матеріальні ознаки концепту, а саме **House, Car, Plot of land, Farm**.

House: У віршах Ленгстона Х'юза *Американська мрія* полягає у володінні власним будинком. Матеріальний аспект ідеального дому представлений схематично, мова йде про будинок з цегли та каменю й зорану землю : *Who dreamt a dream so strong, so brave, so true, / That even yet its mighty daring sings / In every brick and stone, in every furrow turned / That's made America the land it has become. / O, I'm the man who sailed those early seas / In search of what I meant to be my home* (Hughes, L.) [480, p. 132] (112). Важливість складника «міцність матеріальної споруди» для ідеального дому підтверджується тим, що він вербалізується двічі – за допомогою лексем *brick* та *stone*. Ф.С. Фіцджеральд акцентує увагу на зовнішньому вигляді будинку, у якому важливими є його розміри й освітлення, а також на

враженні, яке справляє дім на відвідувачів: “*My house looks well, doesn't it?*” *he demanded. “See how the whole front of it catches the light”* [463, p. 96]; *Gatsby's house, lit from tower to cellar* [463, p. 87]; *his house blazed gaudily on* (там само); *Gatsby's enormous house* [463, p. 89]; *more mysterious and gay than other houses*) [463, p. 184]; *her rich house* [463, p. 147] (див. у Додатку А ці та інші повні приклади 130–137).

У ХХ ст. приватна власність стає одним з головних критеріїв успішного громадянина. Кожен прагне мати власну землю, власний будиночок на ній. Наведемо приклади вираження концептуальної ознаки **Plot of land** (ділянка землі) : *I seen hundreds of men ... every damn one of 'em's got a little piece of land in his head* (Steinbeck, J.) [516, p. 73]. Ця ознака також актуалізується за допомогою сем «грядка» та «господарство», які виражені лексемами *patch*, *rabbit hutch* і *chickens*, а також *pigeons* : “*Well,*” *said George, “we'll have a big vegetable patch and a rabbit hutch and chickens...”* (Steinbeck, J.) [516, p. 14–15]; *An' we'd keep a few pigeons to go flyin' around* [516, p. 57]. У наступних прикладах актуалізуються одразу дві описані ознаки, **House** та **Plot of land** : *Someday...get the jack together...have a little house and a couple of acres...* [516, p. 32]; *No, sir, we'd have our own place where we belonged and not sleep in no bunk house* [516, p. 43] (див. у Додатку А повні приклади 119–124).

Ознака **Farm** виражена у творі Дж. Стейнбека «*Of Mice and Men*». Та, незважаючи на те, що вона не підтверджується багатьма прикладами, ми вирішили її виділити, оскільки вона чудово характеризує Американську мрію цього історичного періоду: *I think I knowed from the very first. I think I knowed we'd never do her. He usta like to hear about it so much I got to thinking maybe we would* (Steinbeck, J.) [516, p. 94]. Ферма мрії схожа на Рай, де будь-яка їжа буде із затратою мінімальних зусиль: *We could live offa the fatta the lan'* [516, p. 57] (див. Додаток А, приклади 125–126).

Ще однією ознакою концепту AMERICAN DREAM, що належить до предметів матеріального світу є **Car**: *...and there in its monstrous length with*

triumphant hat-boxes and supper-boxes and tool-boxes... Sitting down behind many layers of glass in a sort of green leather conservatory, we started to town (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 68]; *...and I was glad that the sight of Gatsby's splendid car was included in their sombre holiday* [463, p. 95] (див. Додаток А, приклади 138–139). Щоб пояснити місце і вагомість **Car** як концептуальної ознаки лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM наведемо слова американської письменниці і журналіста Стефані Фол: «Машина, так само, як дім і сад, – обов'язкова складова Американської мрії... Машина для американця – не тільки його фортеця, але і костюм, і зачіска, і взагалі те, як його бачать усі навколо. Водії не лише вибирають автомобілі, які відображають їхній характер, від червоної «мазди» до довгого чорного «Мерседесу», але й прикрашають їх всіляко» [340, p. 25–26].

Останній період еволюції лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, середина XX – XXI ст. (Сучасність та *American dream*) не був об'єктом нашої розвідки.

3.1.2. Вербалізація образного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM

Поняттєве ядро концепту втілюються у мові за допомогою метафор, метонімії, образних порівнянь, епітетів [13, с. 369]. Образні засоби виявляють себе як сукупність лексичних та фразеологічних одиниць. Їх семантична структура уособлює концептуальну взаємодію предметно-логічного та переносно-фігурального денотатів.

З точки зору М.Ф. Алефіренка, образ – первинна форма концептуального втілення у вигляді уявлюваного предмету чи відношення предмету до ідеї, завдяки якій концепт стає явищем і набуває певного оформлення. У контексті мовної свідомості він вступає у нові асоціативні відносини, необхідні для моделювання того чи іншого феномену національної культури, для формування мовної картини світу у вигляді образних уявлень [8, с. 59].

Образ кодує концепт у свідомості людини і забезпечує найлегший доступ до його змісту, формуючи його найбільш яскраву, наглядну, стійку частину [45, с. 26]. Для обґрунтування взаємодоповнюваності образу і концепту доречно звернутись до гіпотези багаторівневого кодування інформації, яку висловив психолог Р. Солсо [277, с. 58]. Згідно з цією гіпотезою, інформація кодується образно на одному рівні обробки, поза як на іншому, ймовірно, глибшому, вона кодується концептуально. У такому випадку ментальний образ можна розглядати як ступінь розгортання концепту, а образ мовленнєвий – як спосіб його вираження. На відміну від поняттєвої складової, образний компонент концепту не повністю піддається рефлексії, оскільки аналіз образів, закріплених в авторських текстах, пов'язаний з міфологічною свідомістю. Як зазначає А.М. Приходько, щоб збагнути концепт людині необхідно оперувати почуттями, уявленнями, інтуїцією, щоб згодом виробити образ і залишити його в пам'яті [248, с. 58].

Образність лінгвокультурного аспекту зумовлена його метафоричністю. Метафоричні моделі не лише виражають певні ознаки концепту, а й допомагають адресатам публіцистичних, науково-популярних та художніх текстів зрозуміти ставлення автора (чи героя) до предмету розмови, дають йому оцінку.

Образний компонент відтворюється через концептуальні метафори, які вказують на особливий національно специфічний спосіб осмислення одного явища крізь призму іншого [343, р. 10]. Концепт AMERICAN DREAM в колективній етносвідомості американського народу осмислюється через низку метафоричних образів, які структурно співвідносяться із запропонованим Дж. Лакоффом та М. Джонсоном поділом на онтологічний, структурний та просторовий типи [343, с. 35, 49].

Американська мрія наділена в мовній картині світу американського народу певною структурою: *it appealed to many Europeans who saw in the USA...a model for imitation* (Clarke, I.F.) [447, p. 538]; ... *it is ... the success of the mid-century American Dream – spreading democracy, free markets, social*

*mobility and multilateral cooperation – that has made possible **the diversity of models** we see today* (Moravcsik, A.) [502]. *Американська мрія* осмислюється через співвідношення з правильно побудованою структурою, що слугує моделлю для інших : ... *a dream of a **social order** in which each man and each woman shall be able to attain to the fullest stature of which they are innately capable* (Adams, J.T.) [425, p. 415] (повні цитати див. Додаток А, приклади 299, 430, 451). Частково заємствуючи методику Л.І. Бєлехової аналізу словесних поетичних образів [31, с. 244], за допомогою лінгвокогнітивної процедури узагальнення ознак, які містяться у семантиці вказаних одиниць, образний компонент досліджуваного концепту отримує символічне представлення у вигляді, загальноприйнятому для концептуальної метафори: «American dream – впорядкована структура». Зазначимо, що вказана метафора належить до онтологічних реіморфних метафоричних моделей.

У мовній картині світу американців референт AMERICAN DREAM осмислюється через корелят сутності (концептуальна метафора «American dream – сутність»), що передбачає профілювання *Американської мрії* як динамічного процесу: *the **driving engine** for reform on this earth* (Divine, R.A.) [330, p. 27] (див. Додаток А, приклад 330). *Американська мрія* уподібнюється рушійній силі, яка спонукає постійний процес реформацій.

У американській етносвідомості концепт AMERICAN DREAM існує як магніт, що притягує: *This ... was the **magnet** that drew millions of immigrants during the nineteenth century* (Geisst, C.R) [470, p. IX] (див. Додаток А, приклад 288).

Подальша специфікація концептуальних метафор представлена метафорами структурного типу. Однією з ключових структурних метафор (виявлена в кожному шостому випадку), через яку осмислюється досліджуваний фрагмент дійсності в мовній картині світу американського народу, виступає антропоморфна метафора «American dream – суб'єкт». Значну продуктивність антропоморфного типу метафори пов'язують з антропоморфним характером людського пізнання [151, с. 284]. Як зазначає

культуролог К. Байер, «теоретичні складності пізнання світу виникають тому, що будь-яке людське пізнання є антропоморфним; це означає, що воно несе на собі сліди структури наших думок і роботи нашого мозку, визначається ними» [Bayer 1994, с. 14, цит. за: 151, с. 284]. *Американська мрія* як персоніфікований образ ототожнюється з її суб'єктом в межах акціональної метафори як така, що має здатності: спокушати (*lure*), виправдовувати (*justify*), прагнути (*seek*), натякати, вказувати на (*allude*), звертатись (*appeal*), настійливо продовжувати (*persist*) (повні приклади див. у Додатку А, приклади 113, 219, 224, 274–277, 340, 421, 451). У число антропоморфних метафор варто також включити групу метафор руху, за допомогою яких *American dream* наділяється здатністю рухатись, пересуватись і здійснювати різноманітні дії: ходити (*go*), рухати, керувати (*move around*), тримати (*keep*), вести, направляти (*lead*), боротися (*fight*), битися (*struggle*) (див. Додаток А, приклади 54, 172, 278–280).

Окрім того, в межах концептуальної метафори «American dream – суб'єкт» концепт AMERICAN DREAM осмислюється через психосенсорні риси її суб'єкта. Так, «Американська мрія» має моральні чесноти та недоліки (*the distinctive virtues and flaws of the American dream* (Hochschild, J.L.) [478, р. 37], як і кожна людина. Персоніфікована *American dream* концептуалізується через соматичну метафору. *American dream*, уподібнюючись до її суб'єкта, наділяється певними органами, зокрема, у неї можуть бути виділені саме тіло і його частини: голова, серце, вени : *a body of free man* (Wilson, W.) [400, р. 17]; *the very heart of the dream* (Hochschild, J.L.) [478, р. 36]; *at the heart of the dream* (Burkett, L.) [441, р. 81]; *a vein of gold* (Hochschild, J.L.) [478, р. 24]. У *American dream* є голос, і він схожий на дзвін грошей : *...an indiscreet voice... It's ... full of money...* (Fitzgerald, F.S.) [463, р. 167] (див. Додаток А, приклади 171, 281–284, 454).

У романі «*The Great Gatsby*» Ф.С. Фіцджеральда концепт AMERICAN DREAM стає живою істотою, а не ідеєю-регулятивом. Ця жива істота бореться, але зазнає поразки і гине, оскільки у навколишній дійсності немає

умов для її виживання: *only the dead dream fought on... trying to touch... struggling unhappily, undesparingly* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 105].

В межах концептуальної метафори «Американська мрія – суб'єкт» концепт AMERICAN DREAM осмислюється через тварину, а саме образ **різнокольорових кроликів**: *Sure we will. Red and green and blue rabbits Lennie. Millions of 'em* (Steinbeck, J.) [516, p. 18] (див. Додаток А, приклад 286). Зазначена метафора профілює у досліджуваному концепті ознаку **нездійсненності**, оскільки різнокольорових (*red, green, blue*) кроликів у природі не існує.

Структурні метафори представлені також реіморфними метафоричними моделями. Концептуальна метафора «American dream – двері» полягає у тому, що *Американську мрію* пов'язують із зоною входу в певне приміщення, а саме: дверима, що є частиною будівлі чи огорожі. Образ **золотих дверей** зустрічаємо у Еми Лазарус: *I lift my lamp beside the golden door!* [487, p. 1158] (див. Додаток А, приклад 287). Цей образ символізує надії та мрії, які є дуже дорогими серцю іммігрантів, і які можуть здійснитися на новій, демократичній землі.

Концепт AMERICAN DREAM зіставляють в американській національній свідомості з білою огорожею (**white picket fence**), що виявлено у концептуальній метафорі «American dream – огорожа». Традиція фарбування огорож будинку у білий колір існувала починаючи з ранніх колоніальних днів в американській історії, оскільки тяжкі умови після Револьюційної війни (1775–1783) вимагали простих утилітарних парканів у містах та селах. Білі огорожі свідчили про підняття вверх по соціо-економічній драбині в Америці. *White picket fence* стала символом ідеального приміського життя середнього класу. Приклади втілення *Американської мрії* в цьому образі знаходимо у Марка Твена: *Tom appeared on the sidewalk with a bucket of whitewash and a long-handled brush. He surveyed the fence* (Twain, M.) [538, p. 15] (повну цитату див. у Додатку А, приклад 86). У образі *white picket fence* актуалізується така семантична ознака концепту AMERICAN DREAM,

як *Privacy* (приватна власність), що є проявом індивідуалістичного американського суспільства: *Good fences make good neighbors* (Frost, R.) [468, р. 39] (див. Додаток А, приклад 179). У наведеному прикладі приватна власність сусіда є репрезентацією того, що **належить** йому, і стіна діє як бар'єр проти вторгнення.

У структурній метафорі «American dream – солод» корелятом *Американської мрії* в мовній картині світу американців мислиться солодка їжа, наприклад крем, вершки: ...*the cream is so God damn thick you have to cut it with a knife and take it out with a spoon* (Steinbeck, J. *Of Mice and Men*) [516, р. 57] (289).

Образне знання про досліджуваний концепт AMERICAN DREAM організовано також через метафору «American dream – природне явище». Так, у концепт AMERICAN DREAM репрезентується в американській мовній свідомості і через ознаку стихій, а саме **вогню і повітря**. *American dream* постає в образі **вогню, тепла**: *we'll build up a fire in the stove and set around it an' listen to the rain comin' down on the roof...* (Steinbeck, J.) [516, р. 14–15]; *we have lit a fire as well – a fire in the minds of men. It warms those who feel its power, it burns those who fight its progress, and one day this untamed fire of freedom will reach the darkest corners of our world* (Bush, G.) [471]. В іншому прикладі представлена «вогняна» метафора, де *Американська мрія* вибухає і горить: *the American dream would explode in the 1920s...* (Geisst, C.R.) [470, р. XIII] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 121, 307, 308).

American dream у досліджуваних текстах також уподібнюється певній субстанції, легкій та прозорій. Її можна навіть вдихнути: *What's that I smell in the air?/ The American Dream. / All yours for ten percent down, / The American Dream* (Maltby Jr., B.) [493, р. 91]; *breathing dreams like air* (Fitzgerald, F.S.) [463, р. 109]. (повні цитати див. у Додатку А, приклади 176, 309).

Концепт AMERICAN DREAM в етносвідомості американців існує як об'єкт радості, що відтворено у структурній концептуальній метафорі «Американська мрія – свято»: *Most Americans celebrate it* (Hochschild, J.L.)

[470, p. 25], **enjoy** the American dream (Johnson, E.) [339, p. 22], the American dream is ... a cause for **celebration** (Hochschild, J.L.) [478, p. 38], the American dream, has been tested and has **triumphed** (Bloomberg, M.) [цит. за [440, p. 44] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 255, 267, 311, 345).

У період початку – середини ХХ ст. концепт AMERICAN DREAM у мовній картині світу американців все частіше осмислюється через корелят **Illusion**, що профілює концептуальну ознаку **Inaccessibility**: *Indeed, this archetypal sin and its consequent tragedy have been taken to symbolize the eternal failure of the American dream. Hester suggests «the awakening of the mind to ‘moral gloom’ after its childish dreams of natural bliss are dissipated»* (Carpenter, F.I.) [328, p. 64]. У цьому прикладі мова йде про крах Американської мрії, дитячих мрій про природне блаженство, які розсіялися. В наступному фрагменті представлені роздуми Ф.С. Фіцджеральда про те, що мрії героїв «*The Great Gatsby*» є ілюзорними, а тому нездійсненими у їхньому сучасному суспільстві, де сама реальність є ілюзорною, гротескною. *If that was true he must have felt that he had lost the old warm world, paid a high price for living too long with a single dream. He must have looked up at an unfamiliar sky through frightening leaves and shivered as he found what a grotesque thing a rose is and how raw the sunlight was upon the scarcely created grass. A new world, material without being real, where poor ghosts, breathing dreams like air, drifted fortuitously about... like that ashen, fantastic figure gliding towards him through the amorphous trees* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 109]. У наведеному відрізку буквально «акумулюються» слова лексико-семантичного поля «мрія / ілюзія»: іменники – *a dream* (мрія); *ghosts* (привиди), *dreams like air* (мрії як повітря); прикметники – *a grotesque thing* (гротескна штука); *material without being real* (матеріальний, але несправжній), *fantastic figure* (фантастична фігура); *amorphous trees* (примарні дерева). Ці лексичні одиниці створюють образ навколишнього світу як фантастичного простору, населеного привидами, а мрії опиняються повітрям, яким ці примарі дихають.

Окрім структурного та онтологічного типів метафори для образного відтворення *American dream* в американській лінгвокультурі актуальною виступає також орієнтаційна метафора. Категорія простору є однією з основних категорій пізнання буття [365, с. 66]. Локалізація об'єктів може бути представленою за допомогою спеціальних мовних одиниць: метафор, які об'єктивують когнітивні моделі простору: висоту, об'єм, ознаки самого світу – дім, місто, земля, субстантивними і дієслівними утвореннями з прийменником.

Простір об'єктивного світу в науковій картині світу має закріплені параметри опису: ширину, глибину, висоту, довжину, об'єм і т.д. Рух у світі здійснюється по осі «верх-низ», «право-ліво».

Образне співвіднесення концепту AMERICAN DREAM із корелятом простору, який локалізує поле розгортання *Американської мрії*, виражене в межах метафори «American dream – Америка». Словесні поетичні образи Америки семантично пов'язані з *Американською мрією*: *And such was their hunger for land that they...* (Steinbeck, J.) [516, p. 456]; *Let America be America again... / Let it be the pioneer on the plain / Seeking a **home** where he himself is free* (Hughes, L.) [480, p. 131] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 105, 302). США іменують «країною-домом» – *homeland* і не *motherland* чи *fatherland* – «країна матері чи батька». Семантика лексеми *homeland* розкрито у таких рядках вірша Л. Х'юза «*Let America Be America Again*»: *I am the poor white, fooled and pushed apart, / I am the Negro bearing slavery's scars. / I am the red man driven from the land, / I am the immigrant clutching the hope I seek* (Hughes, L.) [480, p. 131], де країна актуалізується як земля, на якій емігранти з різних континентів прагнуть побудувати новий дім й ідеальну країну, що зливається в одну мрію. У XX ст., як вже зазначалось у попередніх підрозділах, *Американська мрія*, зіштовхнувшись з реаліями і цінностями життя, змінюється, і серед ознак концепту AMERICAN DREAM з'являються ознаки з негативними префіксами *Un-*, *In-* (*Unattainable*, *Inequality*, *Inaccessibility* та ін.). У цьому ж фрагменті вірша створено образ *реального*

дому, в якому не існує любові, свободи та рівності, а про відвертість автора свідчить речення в дужках (*America never was America to me*), в якому перше слово *America* актуалізує уявлення про ідеальну країну, а друге – *America* – про реальну країну.

Концепт осмислюється в американській етносвідомості і як корабель, що відтворено в концептуальній метафорі «*American dream* – корабель». Роджер Уільямс у «*Letter to the Town of Providence*» представляє *Американську мрію* в образі корабля, на борт якого піднімаються різні люди: *There goes many a **ship** to sea, with many hundred souls in one ship... papists and protestants, Jews and Turks...* (Williams R.) [531, p. 225].

Вживання метафори *ship of Democracy* (Whitman, W. As a Strong Bird on Pinions Free) [529, p. 1112] (повну цитату див. у Додатку А, приклад 187) свідчить про сприйняття Америки як країни, яка визнає верховенство демократичних засад як найвищий вияв справедливості та свободи своїх громадян. Ця метафора емоційно забарвлена і виконує функцію формування ідейно-художнього образу в процесі відбиття соціокультурного змісту.

Для образної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM в американській лінгвокультурі характерна наявність орієнтаційної метафори, пов'язаної з поняттям «верху» і «низу». Концептуальна метафора «*American dream* – рух угору» пояснюється тим, що характерним для американського світогляду є розгляд *American dream* в межах семантичної групи «висота, багатство і гідне життя». Так, досягнення *Американської мрії* корелює з соціальною вищістю, а домінування орієнтоване як ВЕРХ. Розглянемо метафоричні висловлювання на підтвердження наших слів: *Американська мрія* це – *a city upon the hill* (місто на пагорбі) (Baritz, L.) [430, p. 5], *establishing a city upon the hill* (звести місто на пагорбі) (Hochschild, J.L.) [478, p. 24], *killing the great white whale* (вбити білого кита) (Hochschild, J.L.) [478, p. 24], *striking a vein of gold* (знайти, пробити золоту жилу) (Hochschild, J.L.) [478, p. 24]; *living a life of decency and dignity* (жити благопристойним і достойним життям) (Hochschild, J.L.) [478, p. 24] (повні

цитати див. у Додатку А, приклади 283, 290, 293). Досягнення *American dream* сприймається як рух угору, підвищення: *a higher purpose* (Forbes, S.) [467], *a higher standard of living* (Geisst, C.R.) [470, p. 13], *life must be distinctly higher than elsewhere* (Adams, J.T.) [425, p. 422], *American dream implies reaching... higher than where one began but not necessarily dazzling* (Hochschild, J.L.) [478, p. 24], *(to be) at its height* (Fierstein, H.) [461], *has stirred and advanced humanity* (Adams, J.T.) [425, p. 198], *economic and social advancement* (Johnson, D.), *charm that rose* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 167], *to attain to the fullest stature* (Adams, J.T.) [425, p. 415] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 171, 209, 272, 294–297, 299, 333).

Звертає на себе увагу той факт, що в американській лінгвокультурі ставлення до *Американської мрії* у вигляді образного протиставлення «вверх – вниз» відбувається явно на користь прогресивного бачення досліджуваного концепту. Метафора «низу» пов'язана із падінням, сміливим **стрибком у темну невідому реальність**: *it was ... a courageous leap into the dark unknown* (Adams, J.T.) [425, p. 198] (Додаток А, приклад 297). Безумовно, причиною тут є каузативна ситуація, яка відображає ризик: здійснити сміливий стрибок – кинути виклик долі, тому все, що є небезпечним, асоціюється з темрявою, з одного боку та відвагою, з іншого.

Таким чином, у американській лінгвокультурі серед концептуальних метафор, які об'єктивують образний компонент лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM (див. у Додатку В), найбільшу групу (за кількістю прикладів та за областями метафоризації) становлять структурні метафори (див. рис. В. 1.). Структурні метафори деталізують сприйняття *Американської мрії* за рахунок використання більш зрозумілих для осмислення відповідного фрагмента дійсності корелятивів. Структурний тип метафор займає 48% метафоричного обсягу концепту AMERICAN DREAM в опрацьованому нами емпіричному матеріалі й представлений в основному біоморфними (переважно антропоморфними), акціональними та реіморфними метафоричними моделями, а також природоморфною та патологічною

метафорами. Високий індекс вживання антропоморфної метафори часто пояснюють соціально-психологічною релевантністю для людини її власної діяльності в дослідженні й перетворенні навколишнього світу [151, с. 297]. Мові властиво виражати складні концепти за допомогою фізичних понять, які є простими за будовою і часто спостерігаються людиною. Основні моделі концепту AMERICAN DREAM, які профілюються через структурні метафори, представляють ««American dream – суб'єкт», «American dream – двері», «American dream – огорожа», «American dream – солод», «American dream – природне явище», «American dream – свято», «American dream – ілюзія».

Загалом осмислення концепту AMERICAN DREAM відносно його просторового розміщення має невисоку актуальність (35% корпусу концептуальних метафор) для досліджуваної картини світу (див. рис. В. 1.). Основними ознаками, які профілюються через орієнтаційні метафори є: «American dream – Америка», «American dream – корабель», «American dream – рух угору», «American dream – стрибок у невідомість». Просторові метафори активують національно специфічні архетипні знання про досліджувану ментальну одиницю, детальніший аналіз яких здійснюватиметься у наступних частинах роботи.

У відсотковому відношенні група онтологічних метафор складає 17% від загального масиву (див. рис. В. 1.). До онтологічного типу метафор ми віднесли такі моделі: «American dream – сутність», «American dream – впорядкована структура», «American dream – магніт».

Сполучення концептуальних метафор привело до утворення у свідомості американців образу «Американська мрія»: первісний поняттєвий бік поняття *American dream* (*dream, liberty, equality, wealth, success, democracy, happiness, good living*) набуло додаткових ознак: пройшовши процес концептуалізації та образного переосмислення *American dream* стає в очах американців «золотими дверима» (*golden door*), магнітом (*magnet*), святом (*celebration*), рухом угору (*higher purpose, attain to the highest*),

будиночком з білою огорожею (*a private house with a white picket fence*). У сукупності це призводить до підвищення ступеня образності соціально-культурного феномену *Американська мрія* та сприйняття його у форматі **лінгвокультурного концепту**.

3.1.3. Вербалізація ціннісного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM

Лінгвокультурний концепт як факт культурно значимого знання фіксує важливість та аксіологічну детермінованість відповідного фрагмента дійсності з точки зору представників певної лінгвокультури. Навколишній світ постає перед людиною у двох виявах: онтологічному, тобто сутнісному, та в аксіологічному, тобто у відношенні індивідуума до цінностей і як носія цих цінностей [275, с. 8-9]. Ціннісна (оцінна, валоративна) складова – найважливіше втілення концепту, адже, згідно з А.М. Приходьком, «концепт – це не просто схоплене знаком поняття, а суть поняття етно-психо-лінгво-культурного порядку з чітко вираженою валоративною компонентою» [248, с. 55-64]. Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM має високу культурну цінність для американського суспільства. Він мав вплив на цілі ідеології, моральні цінності, поведінкові стереотипи, мистецтво, на його основі будувались політичні кампанії, громадські програми. Він об'єктивований у працях теологів, філософів, вчених, політологів, у суспільній свідомості.

Особливістю американської культури є поєднання в одне ціле культур різних етнічних груп (феномен, виражений метафорами *melting pot* або *salad bowl, tossed salad, pizza*). Американська культура збагатилась цінностями і системами поглядів, властивих практично будь-якій частині світу. Мультикультуралізм став офіційною державною політикою США. Він заснований на цінності рівності й носить характер переконання і соціальної практики. Тим не менше, низка певних рис лежить в основі американської системи цінностей. Багато цікавих спостережень і висновків щодо

американських цінностей зроблені Е.Я. Баталовим, В.В. Кочетковим, М.К. Поповою, Р. Девайном, Р. Лінд, Р. Мертоном, Т. Парсонсом та іншими дослідниками. Серед базових ціннісних орієнтацій американської нації виділили «приватну власність», «рівність», ведучи мову, перш за все про рівність можливостей, і «свободу» [29, 148, 242, 206, 330, 348, 354, 357]. Та повний перелік американських цінностей значно більший.

Американський соціолог Роберт Мертон К. стверджував, що найважливіші цінності в американському суспільстві – *wealth* (багатство), *success* (успіх), *power* (влада) і *prestige* (престиж), але не всі мають рівні можливості для досягнення цих цінностей [206, с. 441]. Інші соціологи до американських цінностей включили також *well-being* (благоустрій), *material success* (матеріальний успіх), *problem solving* (вирішення проблем), *emphasis on science and technology* (опору на науку та техніку), *democracy* (демократію), *patriotism* (патріотизм), *charity* (милосердя), *freedom /liberty* (свободу), *equality* (рівність), *justice* (справедливість), *individualism* (індивідуалізм), *responsibility* (відповідальність), а також *accountability* (підзвітність) [335, р. 74]. Також науковці відмічають ціннісну орієнтацію на *independence* (незалежність) та *openness* (відкритість) [206; 335; 348, 354]. Отже, американськими цінностями впродовж історії існування американської нації є: свобода, незалежність, рівність, матеріальний успіх, багатство, демократія, патріотизм, індивідуалізм.

Більшість дослідників американських цінностей вважають *individualism* (індивідуалізм) центральним організуючим принципом міжособистісних відносин. Американський соціолог Р. Белла разом з своїми колегами у книзі «*Habits of the Heart*» зауважують, що «індивідуалізм лежить в основі американської культури» [33, с. 677].

При вивченні етимологічного розвитку поняття «індивідуалізм» у американській свідомості, ми встановили, що у 1839 р. у статті збірника *The United States Magazine and Democratic Review* термін «індивідуалізм» характеризується позитивним забарвленням і асоціюється з американськими

цінностями й ідеалами. Саме у розвитку індивідуалістичного світогляду автор статті бачить особливу місію Сполучених Штатів : *The course of civilization is the progress of man from a state of savage individualism to that of an **individualism more elevated, moral and refined**...* *The peculiar duty of this country has been to exemplify and embody **a civilization in which the rights, freedom, and mental and moral growth of individual men** should be made **the highest end** of all social restrictions and laws» [цит. за [429, р. 191–192].*

У виданнях 1864, 1879 і 1884 років словника «American Dictionary of the English Language» Ноа Уебстера слово *individualism* визначається як *an excessive or exclusive regard to one's personal interest; self-interest; selfishness* [413]. Поняття *individualism* і *selfishness* фактично представлені як синоніми. У словнику «The American Dictionary of the English Language» під редакцією Деніела Лайонса (1910 р.), дефініцією *individualism* є: *the state of regard to individual interests instead of those of society at large* [376]. Це визначення побудоване на чіткому протиставленні особистих інтересів інтересам суспільства в цілому.

Отже, індивідуалізм в тезаурусі носіїв американської нації відзначений аксіологічною сигніфікацією. Прикметники *independent*, *self-reliant* і *self-contained* традиційно сприймаються американцями як позитивні характеристики (див. Додаток А, приклади 95, 188, 441).

Основні цінності індивідуалістичної культури – свобода у діях і самодостатність, самостійність у судженнях, влада над оточенням, незалежність [29, с. 115]. Культура США, особливо у періоді кінця XIX – початку XX ст., характеризується як така, що стимулює свободу. Цю свободу можна назвати індивідуальною свободою, індивідуалізмом, свободою особистості. Вона пронизує кожен аспект американського суспільства. «*America means freedom*» що виражено у прикладі : *To be free ... to walk the good American earth as **equal citizens**, to live without fear, to **enjoy the fruits of our toil**, to **give our children every opportunity in life*** (Robeson, P.) [цит. за [452, р. 154]. (повну цитату див. у Додатку А, приклад 359).

Свобода у американців завжди асоціювалась зі свободою особистого вибору (*to be free, to walk the good American earth as equal citizens*), безпекою (*to live without fear*), свободою працювати та насолоджуватись результатами своєї праці (*to enjoy the fruits of our toil*), з безмежною вірою в особистий успіх та удачу, а також і хороше майбутнє своїх дітей (*to give our children every opportunity in life*). (Цю тезу підтверджують приклади 53, 102, 105, 106, 199, 214, 217, 242, 244, 276, 287-288, 313, 317, 333, 334, 359, 364, 398–401, 451, 454, Додаток А)

Концептуальна ознака *Freedom* (свобода) виражена у досліджуваному концепті численними метафорами: *the liberation of humanity, the freedom of man and mind* (MacLeish, F.) [цит. за [500, р. 349], *the freedoms it represents* (Jindal, B.) [цит. за [329, р. 96], *having plenty of freedom* (Saari, D.J.) [цит. за [340, р. 71], *freedom for the pursuit of it* (Carpenter, F.I.) [328, р. 6], *liberty dwells* (Franklin, B.) [400, р. 18], *the living breath of liberty* (Faulkner, W.) [459, р. 36], *freedom lives* (Stevenson, A.) [цит. за [452, р. 108] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 53, 199, 226, 257, 313, 339, 405).

У свідомості американського народу свобода постає у вигляді наступних ідей: *choice, life, peace, free will, liberty, freedom of speech, freedom from prosecution, pride*. Такі асоціати як: *home, representation of the people, universal liberty, human rights, responsibility, independence* є відображенням того, що американці високо цінують свій індивідуалізм. Гордість, з якою американці ставляться до своєї Конституції, їхнє почуття глибокої поваги до неї, пояснюється усвідомленням того факту, що ці ідеали, свободи і права завойовані у боротьбі [71, с. 44]. Кожна людина має право на свободу: *a right to liberty* (Adams, S.) [цит. за [329, р. 147]; *Freedom and the power to choose should not be the privilege of wealth. They are the birthright of every American* (Bush, G.) [443, р. 1030]; *Everyone has a right to... the basic personal freedoms* (Carter, J.) [507] (див. Додаток А, приклади 233, 400, 401). Свобода у свідомості американського народу асоціюється з демократичними

цінностями, правосуддям та незалежністю (*democracy, independence, justice, rights, vote*).

У розглянутому емпіричному матеріалі кінця XVIII – початку XIX ст. яскраво виражена концептуальна ознака *Freedom* (свобода): *While virtue warms the generous breast, / There **heaven-born freedom** shall reside...* (Freneau, P.M.) [531, p. 296]; *The **God** who gave us **life** gave us liberty at the same time* (Jefferson, T.) [цит. за [354, p. 38]; *O Liberty, who **lights the world with rays that come from God**, / **Shine on Columbia's troubled track**, and make it bright and broad; / **Shine on each heart**, and give it strength to meet its pains and losses, / And give supernal strength to one who bears the whole world's crosses...* (Wilcox, E.) [327, p. 112]. У досліджуваних прикладах поняття «свобода» (*freedom /liberty*) розуміється як Боже благословення (*heaven-born freedom; The God gave us life gave us liberty; lights the world with rays that come from God*), та світло (у третьому прикладі), що вказує напрямок розвитку як усьому суспільству (*gave us; Shine on Columbia's troubled track*), так і кожному індивіду (*Shine on **each** heart*). Крім того, Е. Уілкокс наділяє поняття *liberty* особливими рисами (*supernal strength*), персоніфікуючи його (*O Liberty, who lights*), що відносить свободу до категорії базових цінностей американської нації. Томас Пейн у памфлеті «*Common Sense*», який вийшов у світ у 1776 р., свободі надає етичної оцінки: *an asylum for mankind* [цит. за [529, p. 256].

На початку XX ст. у національній етносвідомості американців спостерігаємо бережне ставлення до свободи, актуалізацію її духовного начала: *American liberty – «A **religion**. It is **a thing of the spirit**. It is **an aspiration** on the part of the people for not only **a free life** but **a better life**»* (Willkie, Wendell L.) [400, p. 16]. Вирази *a free life* та *a better life* демонструють взаємозалежність між хорошим і кращим життям.

У ціннісному компоненті концепту *AMERICAN DREAM* концептуальна ознака *Freedom* (свобода) тісно пов'язана з ознаками *Democracy* (демократія) та *Equality* (рівність), що виявлено на всіх етапах

еволюції концепту. Демократичний устрій, основою якого є рівність виражена вже у оповідях про пілігримів, ще задовго до сформованого державного правління в Америці. Розглянемо приклад з угоди «*Mayflower Compact*» (1620): : ...**equal** *Laws, Ordinances, Acts, Constitutions and Offices, from time to time, as shall be thought most meet and convenient for the general good of the Colony, unto which we promise all due submission and obedience* [329, p. 19]. Епітет *equal* у поєднанні з іменниками *Laws, Ordinances, Acts, Constitutions* і *Offices* є виразниками концептуальної ознаки *Democracy*. Семантичними виразниками семи «рівність» є номінації *for the general good of the Colony* та *all*.

Equality як концептуальна ознака поняття *American dream* чіткого вираження набула у XVIII ст. у тексті «Декларації про незалежність»: *We hold these truths to be self evident, that all Men are created equal, that they are endowed by their creator with certain unalienable rights, that among these are life, liberty and the pursuit of happiness* [330, p. A-3]. За допомогою іменників *rights, life, liberty, happiness*, прикметника *equal* та займенника *all* відбувається ціннісна інтерпретація демократичних догматів держави.

Релігійні основи американської нації виражені у концепті AMERICAN DREAM як концептуальні ознаки, об'єктивовані метафорами: *American dream* – рай (*create a new Heaven* (Carpenter, F.I.) [328, p. 6], *get to heaven* (Steinbeck, J.) [516, p. 73-74], *American dream* – святиня на землі (*a sanctuary on the earth* (Faulkner, W.) [459, p. 33]), *American dream* – праведний шлях (*a beacon of righteousness* (Divine, R.A.) [330, p. 28]), *American dream* – релігійний порив (*a religious emotion, a great act of faith* (Adams, J.T.) [425, p. 198]) (повні цитати див. у Додатку А, приклади 79, 102, 120, 201, 297, 347).

Аксіологічність концепту виражена концептуальною ознакою *God-given potential* (Божий потенціал), під якою розуміємо особисті риси людини, які потрібно якнайкраще розвинути, використавши весь потенціал, даний Богом: *live up to God-given potential* (Kerry, J.) [507], *discover and develop to*

the fullest our God-given potential (Forbes, S.) [467] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 211-212).

У структурі лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM виділено ознаку *Virtues* (чесноти), демонстрацією якої є лексеми *virtues, values, good, noble: virtues of the American dream* (Hochschild, J.L.) [478, p. 37]; *inspiring great acts* (Hochschild, J.L.) [470, p. 2]; *must be associated with virtue* (Hochschild, J.L.) [478, p. 4]; *inspiring great deeds and noble values* (Hochschild, J.L.) [478, p. XII]; *attain virtue and fulfillment* (Hochschild, J.L.) [478, p. XI]; *pledge allegiance to (it)* (Bellamy, R.F.) [цит. за [453, p. 186] (див. Додаток А, приклади 285, 312, 323, 332, 351, 352). Американська мрія об'єктивується як цінність (*That is the American dream and the American value* (Kerry, J.) [507], людина має заслужити шанс, щоб її досягнути: *everyone deserves a chance to achieve the American Dream* (Jackson, A.) [цит. за [484, p. 482].

Ціннісно-орієнтовані виразники концептуальної ознаки *Hard work* (наполеглива праця) вербалізуються у наступних прикладах: *if you worked hard and put your mind to the task, anything was possible* (Martinez, M.) [496], *the harder I work, the more luck I seem to have* (Jefferson, T.) [400, p. 66], *believe that hard work and perseverance will allow one to find a good job and earn enough money* (Johnson, E.) [339, p. 19], *if you worked hard enough and tried hard enough... you'd succeed* (Flood, C.) [цит. за [452, p. 116], *anything can happen if you work hard enough at it and are persistent* (Weill, S.I.) [цит. за [453, p. 118] (повні цитати див. Додаток А, приклади 327, 335, 353–355). Навіть популярне прислів'я «*Use it or lose it*» є підтвердженням Американської мрії, оскільки означає, що кожен може заробити чи зберегти свої статки до пізньої старості лише, якщо працюватиме достатньо наполегливо [347].

Важливою концептуальною ознакою ціннісного компоненту лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM, що позначає актуальність змісту концепту для національної свідомості, є **Wealth** (багатство). Для підтвердження цієї думки, наведемо дані дослідження Ю.А. Сорокіна.

Російський лінгвіст, вивчаючи мовленнєві маркери етнічних портретів і автопортретів, встановив, що першим пунктом у своїй характеристиці американці вважають такі риси-оцінки, як ділові, заповзятливі, бізнесмени, матеріалісти, меркантильні, корисливі, прагматичні [278, с.44–45]. Показово, що серед імен, які втілюють антропонімічний образ американців, 5% стосуються сфери бізнесу. Ці дані доводять «націленість» американців на багатство, на безперечну позитивну конотацію грошей у їхньому менталітеті.

Концептуальна ознака **Wealth** (багатство) своє мовне вираження отримує у наступних прикладах: *surplus joy and wealth are sacred trusts* (Carnegie, A.) [цит. за [451, р. 185]; *the Almighty Dollar, that great object of universal devotion throughout our land* (Irwing, W.) [481, р. 124]; *striking it rich* (Burkett, L.), *economic and social advancement* (Johnson, E.) [339, р. 23], *high wages* (Adams, J.T.) [425, р. 415], *becoming better off* (Hochschild, J.L.) [478, р. 16], *the best can't be had for mere money, but... money will do a good deal...* (James, H.) [483, р. 27], *the right to get rich* (Hochschild, J.L.) [478, р. 11] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 282, 298, 299, 334, 360, 361, 452, 453).

Наступним кроком у вивченні ціннісного компоненту лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM є валоративність (оцінність) цього концепту. Оцінка є «когнітивним феноменом» [130]. На шляху формування оцінки В.М. Телія виокремлює наступні стадії: прояв інтересу до об'єкту, виникнення емоційного ставлення до нього (а це неминуче, оскільки будь-який інтерес означає, у крайній мірі, небайдужість) і процес пізнання, результатом якого і є оцінка [287]. Категорія оцінки фокусує різнорівневі засоби свого виявлення, що, як стверджує А.І. Приходько, дає підстави говорити про оцінку як про категорію, яка має свій когнітивно-дискурсивний потенціал. При цьому арсенал реалізації когнітивно-дискурсивного потенціалу оцінки є різноманітним: від лексичних (на рівні мови) до дискурсивних (на рівні мовлення). Форми вираження оцінки різноманітні, вони варіюються від експліцитних до імпліцитних [253, с. 92]. Необхідно звернути увагу на те, що оцінка у концепті AMERICAN DREAM

може поєднуватись з емоціями, що у тексті реалізується через забарвлену лексику, яка посилює оцінне ставлення мовця до оцінюваного об'єкту.

Аналіз ілюстративного матеріалу засвідчує здебільшого позитивну оцінку (див. рис. В. 2), оскільки концепт AMERICAN DREAM є одним із засадничих у американській картині світу і ставлення до нього є переважно позитивним. Із загального числа відібраних нами прикладів із позитивним та негативним полюсами, кількістю 296 одиниць, було виділено 184 одиниці з позитивною семантикою (62 %). Така характеристика *Американської мрії* створюється у виразах, побудованими наступним чином (див. рис. В. 3):

– за моделлю *Adj+N*, *Adj+Adj+N*, де сам прикметник, завдяки оцінному компоненту в лексикографічному значенні, має позитивне спрямування:

great thought (Adams, J.T.) [425, p. 198] (див. Додаток А, приклад 297);

fine thing (Chesterton, G.K.) [цит. за [429, p. 247] (322);

colossal significance (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 98] (162);

inexhaustible charm (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 167] (171);

true success (Hochschild, J.L.) [478, p. 4] (323);

impressive ideology (Hochschild, J.L.) [478, p. 25] (324);

true and deep and instinctive assumption (Chesterton, G.K.) [цит. за [429, p. 247] (322);

– за моделлю *N+V (to be)+Adj*, де прикметник вжитий у функції іменної частини складного іменного присудка:

the American dream is prominent (Hochschild, J.L.) [478, p. 37] (325);

the American dream is ... generally affordable (Calder, L.) [444, p. 5] (326);

– за моделлю *V+N*, рідше *V+Adj+N*:

embrace the American dream (Hochschild, J.L., Jindal, B.) [478, p. 4; 329, p. 96] (225, 226);

strengthen the heart (Adams, J.T.) [425, p. 198] (277);

has stirred and advanced humanity (Adams, J.T.) [425, p. 198] (297);

enjoy the American dream (Johnson, E.) [339, p. 22] (255);

– дієприкметникових зворотів:

***affirming** the beauty of the dream* (Carpenter, F.I.) [328, p. 9] (264);
***striking** it rich* (Burkett, L.) [441, p. 81] (282);
***inspiring** great acts* (Hochschild, J.L.) [470, p. 2] (312);
***having** plenty of freedom plus **pushing** for more* (Saari, D.J.) [340, p. 71] (313);
***inspiring** great deeds and noble values* (Hochschild, J.L.) [478, p. XII] (332);
***preserving** the American dream* (Coburn, T.) [521, p. 322] (333);
***becoming** better off* (Hochschild, J.L.) [478, p. 16] (334).

Оскільки позитивна оцінка є градуїованою, в ціннісному складнику концепту вона знаходить своє вираження через лексичні інтенсифікатори (слова, які модифікують прагматичне значення висловлювання, підвищують вплив сказаного на мовця) [436, p.117].

Найпоширенішими інтенсифікаторами серед розглянутих прикладів вербального представлення AMERICAN DREAM є вищий та найвищий ступінь порівняння прикметників і прислівників: валоративно позитивне ставлення виражене у моделі *Adj+N* або *V+Adj+N*, рідше *V+Adv*, де прикметники та прислівники вживаються у вищому та найвищому ступенях порівняння:

*A **happier** soil, a **milder** sway* (Freneau P.M.) [531, p. 296] (див. Додаток А, приклад 314);

*a **better** way of life, a **freer** way of life* (Martinez, M.) [496] (342);

***more perfect** democracy* (Carpenter, F.I.) [326, p. 5] (343);

*life should be **better** and **richer** and **fuller*** (Adams, J.T.) [425, p. 415] (269);

***happier** systems bring to view* (Freneau, P.M.) [531, p. 297] (315);

***greater** accumulation of wealth and a **higher** standard of living* (Geisst, C.R.) [470, p. 13] (294);

*pushing for **more*** (Saari, D.J.) [340, p. 71] (313);

*the **harder** I work, the **more** luck I seem to have* (Jefferson, T.) [400, p. 66] (335);

*attain to the **fullest** stature* (Adams, J.T.) [425, p. 415] (299);

*the **greatest** contribution* (Adams, J.T.) [425, p. 417] (337);

*the **greatest** thing* (Jean, W.) [441, p.241] (344);
*the **greatest** dream* (Bloomberg, M.) [440, p. 44] (345);
*the **most fundamental** part* (Geisst, C.R.) [470, p. 12] (346);
*discover and develop to the **fullest*** (Forbes, S.) [425, p. 415] (212);
most fully realized (Fierstein, H.) [461] (296).

Серед типових асоціацій, пов'язаних із досліджуванним концептом, необхідно зазначити асоціації з негативною /заперечною семантикою. Категорія заперечення може виражатися за допомогою таких одиниць, як *not*, *no*, *never*, *nothing*, *none*, *nobody*, *neither ... nor ...*, а також різноманітних префіксально-суфіксальних способів вираження заперечення (*un-*, *in-*, *-less*, та ін.). Прикладами вербалізації ціннісного складника досліджуваного концепту, у яких негативна конотація виражається лексичними засобами є такі: ***No** traces shall remain of tyranny* (Freneau, P.M.) [529, p. 300]; *Where **no** proud despot holds him down, / **No** slaves insult him* (Freneau, P.M.) [531, p. 296]; ***nobody** gets **no** land* (Steinbeck, J.) [516, p. 73-74] (див. Додаток А, приклади 120, 263, 316).

Спостереження над матеріалом дозволили встановити, що найбільш вживаними є частки *no* і *not* (не випадково їх називають «словами загального заперечення»). Вони складають 32 % і 23 % відповідно. Кількість висловлювань з формою *never* складає 14 %. Висловлювання з сполучником *but*, що мають заперечне значення, характеризуються невисокою частотністю – 14 %. Префіксально-суфіксальні способи вираження в досліджуваних прикладах такі ж небагаточислені: *dis-* – 8 %, *un-* – 6 %, *-less* – 2 %, *im-* – 1 %.

У кінці XIX – початку XX ст. серед засобів вираження концепту AMERICAN DREAM спостерігається поява конотацій, що носять негативну оцінку (див. Додаток А, приклади 101, 161–162, 164, 172, 198, 203, 228, 241, 245–251, 253, 259, 264, 267, 268, 312, 321, 370–374, 375, 446, 447, 473).

Негативне ставлення до *Американської мрії* часто виражено за допомогою лексем, які мають негативну конотацію завдяки оцінному

компоненту в лексикографічному значенні. У цій ролі виступають **іменники**, **дієслова** та **дієслівні звороти**.

Серед іменників – це: *barrier* (бар'єр), *taunt* (образливе глузування), *condemnation* (осуд).

Виокремлюємо також особливу підгрупу іменників, що виражають зв'язок *Американської мрії* з чимось незадовільним, оманливим: *hypocrisy* (лицемірство), *delusion* (обман), *hollowness* (облудність), *fantasy* (фантазія), *unreality* (нереальність), *nightmare* (жахіття), *falsity* (хибність).

Окрему підгрупу формують іменники, що виражають емоції (відчай, лють, тривога, розчарування): *despair* (відчай), *fury* (лють, гнів), *anxiety* (неспокій, тривога), *guilt* (провина), *disillusionment* (розчарування).

Серед дієслів та дієслівних зворотів виокремлюємо: *to recede* (іти на спад), *to denounce* (засуджувати), *to dissipate* (марнотратити, руйнувати), *to wither* (в'янути), *to vanish* (зникати з поля зору), *to run out of gas* (закінчуватися; минати), *to be over* (завершитися).

Голістична негативна оцінка надається в досліджуваній мовній картині світу через можливий зв'язок з аморальними вчинками (обман, злочин, насилля): *the American dream is, in part, responsible for a great deal of **crime and violence*** (Abrahansen, D.) [424] (див. у Додатку А, приклад 198).

1. Профілювання негативної оцінки *Американської мрії* в американській лінгвокультурі здійснюється у зв'язку з ототожненням цього явища з поганим сном, жахіттями: *they're all asleep* (King, F.) [484, p. 91], *heartless nightmare* (Long, S.) [491], *has turned into a nightmare* (Zuckerman, M.) [545] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 246, 369, 371). Уваги заслуговує метафора *the dead dream*, яка демонструє специфіку індивідуального авторського уявлення Ф.С. Фіцджеральда про *Американську мрію* як непотрібну, вмираючу мрію: *...and only **the dead dream** fought on ... trying to touch what was **no longer tangible**, struggling **unhappily, undespairingly*** (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 105] (172).

Особливий пласт лексем ціннісного складника концепту AMERICAN DREAM з негативною конотацією складають метафори, в яких *Американська мрія* асоціюється з падінням, крахом: *failure of the American Dream* (Carpenter, F.I.; Moravcsik, A.), *he had lost the old warm world, paid a high price for living too long with a single dream* (Fitzgerald, F.S.), *had now vanished forever* (Fitzgerald, F.S.), оскільки моральні людські риси поступаються лицемірству, люті, грошлюбству, зарозумілості, самолюбству: *A new world, material without being real, where poor ghosts, breathing dreams like air, drifted fortuitously about* (Fitzgerald, F.S.), *the hollowness of materialism, the denigration of community, the hypocrisy* (Hochschild, J.L.), *juvenile assumption of power* (Carpenter, F.I.) (див. Додаток А, приклади 176, 241, 268, 321, 373, 374). Отже, смислами концепту AMERICAN DREAM, є невдача, поразка «*failure*» та програш «*loss*».

Своєрідність інтерпретації *American dream* полягає в стійкому протиставленні *American dream матеріальна* – *American dream духовна*. *American dream матеріальна* вирізняється непостійністю: вона може існувати, зникати, зменшуватись. Можна назвати низку абстрактних іменників і прикметників, що вказують на її пустоту з точки зору моралі: *Nobody never gets to heaven* (Steinbeck, J.) [516, p. 73-74], *a condemnation* (Hochschild, J.L.) [478, p. 38], *so God damn thick* (Steinbeck, J.) [516, p. 57], *Only the thick wall* (Hughes, L.) [514, p. 143], *Utopia of human virtue* (Hawthorne, N.) [350, p. 43], *moral gloom* (Hawthorne, N.) [328, p. 64] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 104, 120, 241, 267, 289, 375). Крім того, ідея ненадійності матеріального благоустрою передається образами в'язниці та кладовища: *allot a portion of the virgin soil as a cemetery, and another portion as the site of a prison* (Hawthorne, N.) [350, p. 43] (див. Додаток А, приклад 375).

Напротивагу, *American dream духовна* наділяється такими епітетами, як *better, wonderful, prominent, vital, religious, great*, які вказують на її цінність та прекрасність (повні цитати див. у Додатку А, приклади 110, 214, 297, 312, 325, 332, 337, 341, 342, 344, 345, 402, 403, 451, 474, 475).

Отже, аксіологічність лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM виявляє себе за допомогою спеціальних мовних одиниць з ціннісно-орієнтованим значенням. Оцінні характеристики концепту виражають одиниці з чітко простежуваною позитивною (рідше – негативною) конотацією: епітети з абсолютно валоративною семантикою, інтенсифікатори, експресивні метафори.

3.1.4. Вербалізація символічного компоненту семантичної структури концепту AMERICAN DREAM

Зміст поняття *Американська мрія* передбачає наявність цілої низки символів, які уособлюють уявлення американської нації про це явище та котрі формують **символьний** компонент концепту.

В.В. Колесов, виокремлюючи у концепті специфічну символічну складову, підкреслює, що символ як «ідейна образність», як образ, який пройшов крізь поняття і сконцентрований на типових ознаках культури, як знак знаку – перебуває у центрі уваги сучасних дослідників [141, с. 35-36]. Потрібно звернути увагу, що символ, який базується на образі, здатний вийти за межі цього образу, набуваючи трансцендентних смислів. Функція символу полягає не у називанні (як це робить метафора, сформована на основі образу), а у заміщенні важливіших і культурно-значимих об'єктів [109, с. 102; 320, с. 51-52; 371, с. 526].

Мовний символ ми розуміємо як усталені, закріплені у свідомості людей асоціативні комплекси, які існують у лексичному значенні слова. Це – так звана «символічна аура», яка виражає себе у культурно-стереотипних, архетипних та індивідуально-символічних семах [319, с. 178; 320, с. 50]. Основними характеристиками символу є «образність (в основі символу лежить образ), вмотивованість, комплексність змісту, багатозначність, розмитість меж значеннями у символі, архетипність символу (здатність зберігати у згорнутому вигляді винятково обширні та значні тексти), його універсальність в окремо взятій культурі» [319, с. 98].

Символьний прошарок концепту, як стверджує І.А. Тарасова [285, с. 61], постає у формі символічних асоціацій у змісті концепту. Символьна складова є прихованою частиною, межею концепту, яка незмінно присутня в його структурі як елемент, який привнесений культурою і реалізується у певних ситуаціях спілкування, у мовленні. Отже, символічна складова концепту належить і мові, і мовленню. Реалізація таких прихованих конотативних ознак у концепті приводить до того, що різні концепти виявляються схожими за символічною складовою. Отже, символічний компонент утворює особливий (символічний) прошарок концепту, «надшар», який реалізує себе у певних умовах.

Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM побудований на культурному міфі. Матеріали нашого дослідження дають можливість реконструювати міф, де *Американська мрія* є благом, обіцянкою кращого життя, свободи та рівності. Цей культурний міф формує континуум смислів, багато з яких носять символічне навантаження. Слід враховувати, що зміст концепту AMERICAN DREAM є більшим за об'ємом ніж «поверхневі» мовні знаки, і слова «*American*» та «*dream*» є лише засобами стиснення (компресії) узагальненої, закріпленої через поєднання ознак, інформації на основі знання мови і досвіду взаємодії людини з оточуючою дійсністю. Таким чином, ознака виступає як вихідний будівельний матеріал, без якого не можуть обійтись різні форми репрезентації значення. Інтерпретативна глибина та багатомірність лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM обумовлюють його символічні ознаки.

Символьний шар у змісті концепту виникає на основі образних асоціацій, які набувають в авторській свідомості стійкий характер індивідуальних смислів. Виявлення їх символічних конотацій вимагає додаткових засобів лінгвістичної експлікації: метафоричного уподібнення, паралелізму синтаксичних конструкцій, наскрізного повтору у тексті твору, включення в асоціативний зв'язок поруч з іншими символами.

Спостереження над практичним матеріалом показали, що найтиповішими символами лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM є стереотипні, світоглядні та індивідуально-авторські символи.

Серед *архетипних* символів у концепті AMERICAN DREAM виділяємо символи *light* – *світло* та *dark, darkness* – *темрява*. У лінгвокультурному концепті AMERICAN DREAM знаходять втілення символи світла і темряви саме у поєднанні. Наступний приклад яскраво демонструє вищевикладену думку: *a veritable explosion of life out of the **dark** cave into the **sunlight*** (Cather, W.) [445, p. 296]. Таким чином, ми підтверджуємо раніше висловлену думку, що один символ може працювати на кількох рівнях одночасно, нести у собі різні значення. У наведеному нижче прикладі поєднання лексеми *sunlight* з прикметником *raw* символізує холод, різкість світла *Американської мрії*. Вона не зігріває, а дає неприємні відчуття. Тим самим автор актуалізує концептуальну ознаку *Inaccessibility* (недосяжність): *He must have looked up at an unfamiliar sky through frightening leaves and shivered as he found ... how **raw the sunlight** was upon the scarcely created grass* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 109].

Культурно-стереотипні асоціації складають основу для загальноприйнятої буденної символіки, вони відомі усім представникам культури. До *стереотипних* символів можна віднести флористичний символ *rose* – *троянда*. *Rose*, як культурно-історичний символ, який має міфологічну, а точніше, архетипну природу, тобто є складним амбівалентним символом досконалості, величі, краси. В американській культурі він стає символом *Американської мрії*. У цьому контексті символ *rose* має такі значення: життя, любов, відданість, краса, рай.

Проте, краса, яку символізує троянда може бути умовною. Так, для Джея Гетсбі з роману «*The Great Gatsby*» троянда сама по собі не наділена красою, вона красива, тому що ми відчуваємо її красу: *He ...shivered as he found what **a grotesque thing a rose is*** (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 109] (повну цитату див. Додаток А, приклад 176). Троянда виявляється ні чим більшим,

ніж просто трояндою. Отже, *Американська мрія* є нічим більшим для героя, як мрією.

Гемологічні символи (коштовні каміння) та символи, пов'язані з дорогоцінними металами, займають вагоме місце у лінгвокультурному концепті AMERICAN DREAM. *Gold* – золото має символічне навантаження: споконвіку воно асоціюється із сонцем, небесним сяйвом. Як складник досліджуваного концепту *Gold* виступає символом досконалості і багатства: *Tom and Daisy live in a house that has French windows that reflect gold* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 6].

Процес досягнення *Американської мрії* порівнюється із гартуванням цього металу. Людина може порівнюватись із золотом. Дейзі Б'юкенен, будучи уособленням *Американської мрії* для головного героя роману «*The Great Gatsby*» характеризується прикметником *golden* як символ досконалості і сяйва у житті Гетсбі: *the king's daughter, the golden girl* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 127] (див. Додаток А, приклад 1426).

Образ коштовностей, вербалізований лексемами *jewels, diamonds, pearls, rubies, coronets, girdles, sapphires* має символічне значення як втілення ознак *Prosperity* (процвітання), *Wealth* (багатство) концепту AMERICAN DREAM: *The Schnitzer-Murphys had diamonds as big as walnuts* (Fitzgerald, F.S.) [462, p. 95]; *my father has a diamond bigger than the Ritz-Carlton Hotel* (Fitzgerald, F.S.) [462, p. 95]; *diamonds as big as potatoes* (James, H.) [527, p. 136]; *pearls nearly as big as filberts* (James, H.) [527, p. 139]; *They were too dreadfully good to be true, for her aunt had had no jewels to speak of, and these were coronets and girdles, diamonds, rubies and sapphires* (James, H.) [527, p. 136] (див. Додаток А, приклади 377-381).

Особливе місце у даному контексті займає символ, описаний у повісті Дж. Стейнбека «*The Pearl*». Ідеться про величезну перлину, яку знайшов герой Кіно. *Pearl* – наповнена символічним значенням, яке змінюється впродовж твору. Спочатку *pearl* – Боже благословення. Дивлячись на перлину, Кіно бачить, як збуваються усі його мрії: красиве весілля для його

дружини, гвинтівка для себе, освіта для сина. Також *pearl* – символ свободи (*freedom*). Нарешті Кіно із сім'єю можуть звільнитись від тиску бідності та убогого існування. Це – «Американська мрія» швидкого збагачення та процвітання (*quick fortune and prosperity*). Зрештою, *pearl* – символізує деструктивну природу матеріалізму.

До інших стереотипних символів концепту AMERICAN DREAM, які вербалізуються у досліджуваних текстах, відносимо *flag* – *прапор*, *dollar* – *долар*, *Statue of Liberty* – *статуя свободи*, *peak* – *вершина*.

Серед світоглядних символів вартими уваги є *house* – *будинок*, *маєток*, *white collar* – *білий комірець*, *car* – *автомобіль*, *luxurious clothes* – *дорогий одяг*, *yacht* – *яхта*, та інші, що представляють світ матеріальних речей і пов'язані з буденним комфортним життям американця, та *God* – *Бог*, *hope* – *надія*, *constitution* – *конституція*, *democracy* – *демократія*, *profit* – *прибуток*, *action* – *рух*, що носять ідеологічний характер.

House – *дім* є символом осередку життя людини, її соціального, родинного, професійного походження (...when he looked around him ... and saw the height and splendor of the hall and the great rooms opening out from it into other rooms his grief began to be mixed with an awed pride (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 106-107]; “safe place”; “clean well-lighted place” (Bloom, H.) [434, p. 135, 137], єдності людей, поєднаних кровними зв'язками у просторі й часі (*Home is the place where, when you have to go there, they have to take you in* (Frost, R.) [468, p. 591]; “That huge place over there?” “Do you like it?” “I love it” (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 95]); дім також символізує зв'язок часів (теперішнього з минулим); є місцем веселощів, святкування і ритуалів. (Повні цитати див. Додаток А, приклади 130-137, 184, 351, 382-384).

Зауважимо, що *house* може виступати символом єдності людей (*In his blue garden people came and went like moths among the whisperings and the champagne* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 106-107]; *Someday... we're gonna have a little house* (Steinbeck, J.) [516, p. 32], а також символом ізоляції, відособлення індивіда від суспільства (див.у Додатку А приклади 123, 124, 254, 385).

Car (автомобіль) – виражає можливість діяти за власним бажанням: людина може поїхати будь-куди вона бажає і у будь-який час на її власний вибір, тобто авто уособлює один з основних смислів концепту AMERICAN DREAM – свободу. *Car* – став символом індивідуалізму, що підкреслює пріоритет особистісних цілей та інтересів для американців, свободу індивіда від суспільства.

У романі «*The Great Gatsby*» символ *car* представлений конкретною маркою автомобіля, «*Rolls Royce*», яка на той час була британською іконою стилю та символом вищого класу, що підтверджує епітет *splendid*: *It was a rich cream color, bright with nickel, swollen here and there in its monstrous length with triumphant hat-boxes and supper-boxes and tool-boxes, and terraced with a labyrinth of wind-shields that mirrored a dozen suns. Sitting down behind many layers of glass in a sort of green leather conservatory, we started to town* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 68]. У цьому романі машина відіграє значну роль, оскільки саме автомобіль Джея Гетсбі, за кермом якого була Дейзі, на смерть збиває Міртл. У такий спосіб показано як Міртл була вбита, переслідуючи те, чого вона найбільше хотіла і, оскільки автомобіль символізує свободу *American dream*, можна стверджувати, що саме *American dream* позбавила життя Міртл.

Образи матеріального світу є символічними для «Американської мрії», зокрема йдеться про:

– дорогий, вишуканий одяг: *“I’ve got a man in England who buys me clothes. He sends over a **selection of things** at the beginning of each season, spring and fall.” – He took out **a pile of shirts** and began throwing them, one by one, before us, **shirts of sheer linen and thick silk and fine flannel**, which lost their folds as they fell and covered the table in **many-colored** disarray. While we **admired** he brought more and the soft rich heap mounted higher – **shirts with stripes and scrolls and plaids in coral and apple-green and lavender and faint orange, and monograms of Indian blue**. Suddenly, with a strained sound, Daisy bent her head into the shirts and began to cry stormily. – “They’re **such beautiful***

shirts,” she sobbed, her voice muffled in the thick folds. “It makes me sad because I’ve never seen such – **such beautiful shirts** before” (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 93-94]; “Now these **clothes** suits me, and this bar'l suits me, and I ain't ever going to shake 'em any more. Tom ...” (Twain, M.) [538, p. 227]; “...all them **nice clothes** the like to wear...spoke in the radio...wouldn'ta cost me a cent” (Steinbeck, J.) [516, p. 88]; He had **the whitest shirt** on you ever see, too, and **the shiniest hat**; and there ain't a man in that town that's got as **fine clothes** as what he had; and he had **a gold watch and chain, and a silver-headed cane** (Twain, M.) [538, p. 124];

– басейн: *a **marble swimming pool**, and more than forty acres of lawn and garden. It was Gatsby's mansion* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 11]; *After the house we were to see the grounds and **the swimming pool*** (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 74]; *...coming down from the ranches to swim in the **deep pool*** (Steinbeck, J.) [516, p. 7];

– гідроплан: *After the house we were to see ... **the hydroplane** and the midsummer flowers* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 74];

– моторні човни: *his two **motor-boats** slit the waters of the Sound* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 34];

– яхту: *that **yacht** represented all the beauty and glamour in the world* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 79];

– коней та зброю: *There is nothing more inspiring or – beautiful than the sight of **a mare and a new colt**. And it's cool there now, see? Texas is cool now... playing around with **horses*** (Miller, A.) [529, p. 1562].

Ці та інші речі матеріального світу виступали символами заможності суб'єкта, якому вони належать.

Цікавим є символ *farm* – *ферма* (ферма Джорджа і Ленні) у творі «*Of Mice and Men*» Дж. Стейнбека. Ферма, яку Джордж постійно описує Ленні – кілька акрів землі, на якій вони вирощуватимуть овочі та розводитимуть домашню худобу (*what we're gonna have in the garden and about the rabbits in the cages and about the rain in the winter and the stove* (Steinbeck, J.) [516, p. 15]

– те, що втілював для нього концепт AMERICAN DREAM – є одним з найсильніших символів повісті. Символ *farm* – *ферма*, наче міраж, веде

Джорджа, Лені, інших героїв і самого читача, який, як і всі люди, плакає мрію про вільне, ідилічне життя, яке обіцяє *Американська мрія*, про життя на «*off the fatta the lan '*» [516, р. 57] – на своїй клятій землі (повну цитату див. Додаток А, приклад 126). Мрія відразу заманює Кенді. Як рай для людей, які хочуть бути господарями свого життя, *farm* уособлює свободу, віру у власні сили, винагороду за важку працю і захист від жорстокості світу.

Практичний матеріал ілюструє наявність у символній складовій концепту AMERICAN DREAM релігійного символу *God* – *Бог*, що доводить місце і значення божого провидіння та етично-морального порядку в американській культурі. *Бог* як символ добра визнається усіма релігіями світу, він вважається початком буття. У релігійних джерелах *Бог* характеризується як безкінечна духовна Вища істота, яка створює світ і керує усім, що у ньому відбувається. У протестантській культурі Бог уявляється як владика і навіть каратель за вчинки (*All things are possible with God* – З Богом усе можливо [360, с. 41]; *The Lord chastises His own* – Господь карає тих, кого любить [360, с. 44]; *Whom God would ruin, he first deprives of reason* – Кого Бог захоче погубити, того він спершу позбавить розуму [360, с. 45]). Американці як представники протестантської культури бачать Бога як Вищої істоти, ідеалу, що у різних джерелах позначено словами *Lord* (Господь Бог), *Good Lord* (Боже мій!), *Lord have mercy* (Господи помилуй!), *Supreme Being* (Вища істота), *Creator* (Творець).

Бог як один із символів концепту AMERICAN DREAM уособлює блаженство і всеохоплюючу гармонію саме на землі, на американському континенті. Він також постає символом місця людини у суспільстві й ставлення людини до оточуючого світу: *we are here on this earth and in this land for a higher purpose* (Forbes, S.) [467]; Бог – символ суспільного життя (*God, they insisted, had formed a special covenant with them. On his part, the Lord expected them to live according to Scripture* (Divine, R.A.) [330, р. 28]).

Колоративні ознаки виступають одними із важливих символічних ознак. Колір є засобом пізнання і впорядкування світу. Колір у кожній

культури виражає значимі культурні асоціації. *Американська мрія* часто описується ознаками білого кольору. У багатьох культурах білий колір символізує чистоту, світло, мудрість, добро, висоту духу. Ознаками блиску виражається оцінка (*sparkle* – *сяяти у товаристві*), коштовності описуються цими ознаками (*gloss of a diamond* – блиск алмазу). Основою цих асоціацій слугує виблискування (*American dream* може *blister, glitter, glimmer, shine*). Світло *Американської мрії* далеке, нечітке, непевне, воно описується предикатами мерехтіння (*glimmer, shimmer, twinkle*), блиску (*glitter, brilliance, lustre*), сяяння (*shine, radiance*). У досліджуваних творах символічна реалізація «Американської мрії» за допомогою білого кольору актуалізує такі семантичні ознаки концепту, як **Prosperity** (процвітання), **Purity** (чистоту), **Wealth** (багатство): *The windows were ajar and gleaming white* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 13]. Героїня роману «*The Great Gatsby*» Дейзі Фей носить білий одяг і має білий автомобіль, що символізує її високе матеріальне становище.

Зелений колір має багато символічних значень: 1. природа, життя; 2. весна, свіжість, надія; 3. молодість і недосвідченість; 4. ревності й заздрість; 5. любов та сексуальність; 6. феї, дракони, монстри, зло; 7. отрута, хвороба, невдача; 8. безпека та дозвіл; 9. соціальний статус, процвітання та долар [371; 418]. У концепті AMERICAN DREAM реалізують себе такі символічні значення зеленого кольору, як заздрість (*envy*), надія (*hope*), попередження (*warning*), долар (*dollar*).

У наступному прикладі *green* символізує надію, яку вселяє *Американська мрія*: *The island of Manna-hata spread wide before them, like some sweet vision of fancy or some fair creation of industrious magic. Its hills of smiling green swelled gently one above another...* (Irving, W.) [481, p. 95].

Gradually I became aware of the old island here that flowered once for Dutch sailors' eyes – a fresh green breast of the new world... (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 189]. У наведеній цитаті зелений колір символізує чисті, незіпсовані цілі людей, чиї можливості були безмежними; кожен міг досягнути будь-чого ціною важкої та наполегливої праці.

Green є символом заздрості, зокрема, серед героїв роману «*The Great Gatsby*»: *In the sunlight his face was green* (Fitzgerald, F.S.) [463, p. 117], де Джордж Вільсон заздрить Тому Б'юкенену, тому що той є здоровим та багатим.

Golden – золотий колір символізує [371; 418]: 1. багатство; також є синонімом таких прикметників, як 2. щасливий, заможний (*golden days, golden age* (див. у Додатку А приклади 142, 144); 3. успішний (*the golden girl of golf* (див. у Додатку А приклади 144, 145); 4. надзвичайно цінний (*a golden opportunity* (див. у Додатку А приклади 477) .

У романі «*The Great Gatsby*» Ф.С. Фіцджеральд часто використовує золотий колір у різних символічних значеннях, за допомогою яких концепт AMERICAN DREAM знаходить своє вербальне втілення. Наприклад, на вечірках Гетсбі навіть індички були охарактеризовані як «золоті»: *turkeys bewitched to a dark gold* [463, p. 41]. Джордан Бейкер – «*the golden girl of golf*» – асоціюється з цим кольором: *With Jordan's slender golden arm resting in mine; I put my arm around Jordan's golden shoulder* [463, p. 44, 77]. За допомогою кількох речень Фіцджеральд зображає бурхливі місяці, коли Дейзі чекала на Гетсбі протягом війни: *All night... a hundred pairs of golden and silver slippers shuffled the shining dust. At the grey tea hour...* [463, p. 144]. Навіть пил у кімнатах, який зазвичай є сірим, сяє, а зазвичай золотий чай подається у сірі години чаювання. Контраст між сірим (*grey*) і золотим (*gold*) зустрічаємо ще раз на сторінках роману: *we went about opening the rest of the windows downstairs, filling the house with grey-turning, gold-turning light* [463, p. 144].

Silver – срібний колір символізує коштовності й багатство. У «*The Great Gatsby*» місяць, місячне світло й зорі є часто саме срібного кольору: *the silver pepper of the stars* [463, p. 25]; *The moon had risen higher, and floating in the Sound was a triangle of silver scales* [463, p. 48]; *A silver curve of the moon* [463, p. 114].

Проаналізований матеріал ілюструє, що концепт AMERICAN DREAM есплікується на вербальному рівні через 37 символів, з якими американці асоціюють *American dream* (див. у Додатку Г).

Виокремлення символічного компоненту в окрему складову семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM дозволяє поєднати між собою інші складові цієї структури. Адже символи виступають у ролі т. зв. матеріалу, який забезпечує монолітність семантичної структури цього концепту, вступаючи у зв'язок із її поняттєвим компонентом (Боже провидіння, вищість нової американської нації виражено через символи «*God*», «*honour*», початок нового життя – через символ «*new beginning*», ідеологічні начала – символом «*democracy*», матеріальні потреби – «*car*», «*house*», а націленість на майбутнє – символом «*tomorrow*», тощо), із її образним компонентом («американська мрія» як «*magnet*», «*a city upon the hill*», «*white picket fence*», а її недосяжність вербалізується за допомогою символів «*nightmare*», «*sleep*», «*pearl*») та її ціннісним компонентом через символи «*dollar*», «*gold*», «*money*», тощо.

3.1.5. Вербалізація національно-культурного компоненту семантичної структури концепту AMERICAN DREAM

Дослідження концептів відкриває можливості розкрити національно- і культурноспецифічні аспекти картини світу народу, яка відображається мовою. Національна культура, основу якої складає сукупність духовних цінностей і моральних установок, обумовлена географічно, історично, соціально-економічно і формується з урахуванням особливостей сприйняття навколишнього світу (В. Гумбольдт, Е. Сепір, Б. Уорф, А. Вежбицька, Н.І. Костомаров, О.А. Леонтович). Враховуючи цей аспект, такі вчені, як Ю.С. Степанов, В.І. Карасик, Г.Г. Слишкін, Т.Б. Крючкова, у структуру концепту включають культурну інформацію. Тому у дослідженні структурно-змістової організації концепту важливим є його культурно-історичний пласт.

Національно-культурний складник лінгвоконцепту відображає національну специфіку семантики одиниць мови, які в сукупності віддзеркалюють мовну картину світу його носіїв. Йдеться насамперед про національно-історично-культурні чинники, що вказують на виникнення,

етапи розвитку та концептуалізацію окремих, культурно-маркованих, елементів мови [140, с. 198].

Національно-специфічна характеристика лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM визначається наступними факторами: лінгвокультурною картиною світу; національним менталітетом; американським національним характером; історичними та географічними особливостями.

Лінгвокультурна інтерпретація концепту безпосередньо пов'язана з поняттям «менталітет». Під менталітетом, поняттям культурологічним, ми розуміємо специфічний елемент свідомості, через який знаходить своє вираження духовна культура, система цінностей, особливості світосприйняття та світорозуміння певного етносу.

Американська мрія, як показує наше спостереження [170; 172], наділена національно-культурними особливостями, які знаходять втілення у такому понятті як «національний характер». Дослідники Б.Д. Паригін, С.М. Арутюнян, М.О. Єрофеев та інші вважають, що національний характер – це сукупність рис характеру, властивих тій чи іншій нації, які формуються під впливом культурного й історичного розвитку країни. У національний характер також входить комплекс специфічних для певної культури цінностей, установок, норм поведінки [1, с. 128; 17, с. 31; 110, с. 16; 225, с. 74].

Американський національний характер включає в себе особливий склад мислення, психології та поведінки американців, сукупність соціально-психологічних рис, стереотипів. Домінантними особливостями свого національного характеру американці вважають працьовитість і патріотизм. Вагоме місце у американському культі святих і символів займає непереможна, майже маніакальна любов до волі. Серед інших маркерів американського етнічного характеру можна також назвати індивідуалізм, незалежність, прогресивність, законопослушність, віру у власну винятковість, соціальну мобільність, оптимізм, невтручання у приватне життя [29; 132; 167; 179].

Формування «*americaness*» (американськості) відбувалось під значним впливом пуританських ідей [236, с. 19-20]. Т.Г. Голенпольський і В.П. Шестаков вважають, що «властивий батькам–пілігримам релігійний оптимізм ... і слугував тією ідейною основою, на якій формувалось духовне обличчя Америки» [79, с. 18]. Протестантська етика висунула перед людиною як головні життєві орієнтири «мирське служіння» і «мирський аскетизм», чеснотами яких уважалися добровільна праця, чесність, скромність у побуті, суворість поглядів, раціональне і дбайливе накопичення майна на благо сім'ї. Ці етичні вимоги сприяли формуванню таких характерних рис американського суспільства, як раціоналізм, прагматизм, підприємництво, орієнтованість на досягнення цілей, прагнення до матеріального статку, практичність і бажання бути ефективним.

Яскравими культурними знаками американців є гордість і патріотизм. Справа в тому, що процвітаюча Америка вже давно в інших культурах вважається країною-метафорою майбутнього життя багатьох країн, і це має своє підґрунтя. Іноземець в США щоденно чує горді фрази як: «*This is America!*», «*Only in America!*», «*Made in America*».

В цілому Америка – країна з добре організованим життям. У ній майже все передбачено для задоволення запитів, потреб, бажань і амбіцій людей. Америку називають країною з необмеженими можливостями (*land of opportunity* (Washington, G., Johnson Lyndon B., Grant Ulysses S., Bush G., Obama B., Trump D., Davis A., Danko R., та ін. [521; 522]); *the land of promise / promised land* (Washington, G., King, M.L., Clinton, B., Croly, H., Smith, B.B., Biden, J. та ін. [329; 331; 441; 433, 451, 522; 531]); *the new world* (Beverley, R., Carpenter, F.I., Benton, T.H., Hoffer, P. [328; 330; 350; 430; 432]); *a place for people to have that opportunity* (Morgan, B.) [521] (див. у Додатку А приклади 204, 220, 221, 261, 275, 320, 343, 458, 459, 468, 478–490) і саме тому сюди тягнуться люди з усіх куточків земної кулі, з різних культур, щоб залишитися в ній назавжди. Багато американських політиків і культурологів активно підтримують рух до культурного, расового та етнічного різнобар'я

(*diversity*), завдяки якому американці стали веселковим суспільством (*rainbow society*) [543, р. 38-39]. Кожен житель Америки має право на *Американську мрію*, оскільки держава гарантує свободу та справедливість для всіх (*one Nation, indivisible, with Liberty and Justice for all* (Bellamy, R.F.) [453, р. 186] (див. у Додатку А приклад 352).

Емоційні відчуття гордості і патріотизму як загальнонаціональні індекси США виражені у вербальних і невербальних символах: *Old Glory* – державний прапор майорить цілий рік навіть на приватних маєтках, його символ можна побачити на бейсболках, кепках, майках, взутті, пластикових пакетах та інших товарах масового вжитку. Гордість за країну виявляє себе у американців у манері говорити: впевнено, рішуче, напористе, голосно, швидко, при цьому нерідко афонетично і аграматично (мається на увазі побутове мовлення). Громадянин США міг би, мабуть, це пояснити «відкритістю» свого лінгвокультурного суспільства, почуттям «свободи вибору», «правовими знаннями», «захищеністю», «незалежністю» ні від кого. Кожен американець усвідомлює прогресивність своєї країни у розкритості індивідуальностей громадян і знає, що являє собою предмет заздрості народів багатьох країн світу [344, р. 54].

У XVIII ст. патріотизм як риса американського національного характеру знаходить семантичне вираження, наприклад: *Here independent power shall hold sway / And public virtue warm the patriot's breast* (Freneau, P.M.) [531, р. 300]. За допомогою метафори *warm the patriot's breast*, а також прислівника *here* здійснюється аксіологічна інтерпретація ставлення Філіпа Френо як представника американської нації до Америки, його патріотичні почуття та гордість.

Насиченість відчуттям національної гордості та патріотизму у лексичному аспекті виражене тим, що у великій кількості сем, які в сукупності формують ознаки концепту присутнє значення «американський» або «Америка». Американці ставляться до своєї країни емоційно: *our country*, *my country*, *she*. Вони бачать своє життя лише у своїй країні, є відданими їй:

«*ours is a country of beginnings, of projects, of vast designs and expectations*» (Emerson, R.W.) [529, p. 445].

Життя, свобода та пошук щастя (*Life, Liberty and the Pursuit of Happiness*) є основними компонентами «беззаперечних прав» (*unalienable rights*), гарантованих кожному американцю. *American dream* невід'ємна від згаданих *unalienable Rights*. Життя (*life*) безпосередньо асоціюється із прогресом, з рухом уперед і описується як краще, багатше та щасливіше життя: *life should be better and richer and fuller for every man* (Adams, J.T.) [425, p. 415]; *a better way of life, a freer way of life – a more democratic way of life* (Martinez, M.) [496] (див. також Додаток А, приклади 214, 269, 272, 276, 288, 337-338, 342, 455).

Життя (*life*) у межах інтерпретації концепту AMERICAN DREAM часто пов'язується з комфортом. Цю тезу підтверджують наступні приклади: *to live a satisfying life* (Johnson, E.) [339, p. 19]; *to live a life with some decency* (Hochschild, J.L.); *a comfortable life filled with personal choice and material possessions* (Sidel, R.) [469, p. 243]; *a decent and satisfying life* (Little, D.) [478, p. 77]. Крім того, життя успішного американця асоціюється з боротьбою за нього (*a right to life* (Adams, S.) [329, p. 147]), що безумовно пов'язане з питанням походження та расової приналежності. (Повні цитати див. у Додатку А, приклади 233, 353, 406, 407).

Національно-культурний зміст концепту AMERICAN DREAM, зумовлений етнічними стереотипами свідомості, ціннісними орієнтирами, виражається у мовному та асоціативному співвідношенні цього концепту з концептом HAPPINESS: *Each time it [the American Dream] was mentioned, the notion of dream was referred to as a concrete concept that entailed success and happiness* (Johnson, E.) [339, p. 19]; *In all contexts, intrinsic feelings of security and happiness always accompany the American Dream* (Johnson, E.) [339, p. 20]. Під пошуком щастя як необхідного компонента *American dream* пересічний американець вбачає свій невідворотний обов'язок, відступитися від якого означає відступитися від клятви, даної як самому собі, так і своїм пращурам,

котрі прибули на континент і будували нове щасливе життя і успішну прогресивну державу: *The dream of America was and is of a place where **one is free to choose how to live their life**... pursuing the Dream means **choosing to live in ways that help individuals live more fully, more intensely, more consciously**. It means seeking to live a life that is aligned with what truly matters and not one that is defined primarily by salaries, wealth, or social status. It means living a life that encompasses **all that we are and can become*** (Fortin, Roger A.) [439, p. 4].

Орієнтація на успіх – одна з рис американського національного характеру і є однією з основних складових частин *Американської мрії*, що представлено в таких номінаціях та метафорах, як *worshipper of success* (Levy, T.A. [489, p. 220]; James, H. [527, p. 73]); *the American obsession with success* (Samuelson, R.J. [352]; Keating, D.J. [485]); *American success story* (Chukwu, R.L. [447]; Zarroli, J. [544]; Diamond, E. [455, p. 22]); *success is a journey not a destination* (Ashe, A. [329, p. 78]). У культурі американської спільноти лунає думка про те, що щастя і успіх кожної окремої людини безпосередньо залежить від її індивідуальних здібностей та спроможності зробити щось для покращення свого життя: *Be assured that every man's success is in proportion to his average ability* (Thoreau, H.D.) [400, p. 61]. Успіх людини залежить від результатів її особистої активності, він не приходить сам, його потрібно досягнути: *The American dream consists of tenets about achieving success* (Hochschild, J.L.) [478, p. 15]; *all Americans have a reasonable chance to achieve success* (Hochschild, J.L.) [478, p. XI] (див. Додаток А, приклади 410–423).

Американці тісно зв'язані з матеріальною культурою, що розкривається у доволі частій проекції якостей і переживань людини на об'єкти матеріальної культури [323, с. 480]. Матеріальна забезпеченість та велика кількість грошей є основними характеристиками успішних американців. Перевагу саме матеріальних цінностей підкреслено у словосполученнях, які вживаються для позначення американського суспільства: *American plutocracy, affluent society, dollar society, property-*

dominated society тощо. Лексична система англійської мови збагачується завдяки сленгізмам (*bees and honey, bob, bread, bread and butter, cabbage leaves, dosh, dough, filthy lucre, grease, jingle-jangle, moola(h), reek, stamps, wonga*) та метафоричним номінаціям (*frogskin, lettuce*), які позначають гроші як інструментальну цінність американської спільноти. У Сполучених Штатах гроші завжди асоціювалися з часом, тому метафора *time is money*, яка підкреслює мобільність, практицизм та працьовитість американців, стала логотипом американського життя, а лексичні одиниці *time* та *money* набули ціннісних характеристик [132, с. 8]. Концептуальна ознака *Hard work* (важка праця) у американській національній свідомості у діяхронічному розвитку зазнає метаморфоз. У XVIII ст. Т. Джеферсон описуючи американського фермера, асоціював працю із дією, схваленою Богом: *Those who **labor** in the earth are the **chosen people of God*** [400, р. 96]. Завдяки праці життя стає продуктивним (*to lead a productive life* (Carter, J.) [507]). Праця стає засобом отримання матеріальної користі шляхом до багатства і успіху, адже *Money makes the world go round* (Гроші правлять світом) [360, с. 81], стверджують американці.

Американська мрія не прийде до тих, хто заснув (Nixon, R.) [522] (див. Додаток А, приклад 494). Високі результати не даються легко. Американці вирізняються своєю працездатністю, а вільний час розцінюють як можливість підвищити ефективність роботи. Терміни *work-orientation* і *workaholism* є характерними для характеристики американської нації. Старанна праця допоможе стати номером один: *to come out number-one man* (Miller, A.) [529, р. 2078]. Тому при пошуку роботи американці зважають на такі критерії, як стабільність, надійність, зарплатня та перспектива кар'єрного росту: *to find a good job and earn enough money to live a satisfying life* (Johnson, E.) [339, р. 19]; *have a secure job* (Boswell, L.) [478, р. 65]; *profit from your own labor* (Jillson, C.) [484, р. 307] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 353, 399, 426, 427).

Специфічною особливістю американського національного характеру є віра індивідуума в те, що щастя у його власних руках, лише сама людина є

ковалем власної долі. Крилатий вислів «*the sky is the limit*» [435; 452, р. 119]] яскраво виокремлює цю. (Підтверджують цю думку приклади 231, 232, 428, Додаток А). Американці прагнуть самореалізації, задоволення особистих і професійних амбіцій (*self-fulfillment*), що в результаті забезпечить їм почуття поваги до самого себе: *a man can draw the breath of self-respect* (Stevenson, A.) [452, р. 108]; *a chance for some self-respect* (Hochschild, J.L.) [478, р. 16] (повні цитати див. у Додатку А, приклади 357, 405, 429, 441).

Матеріалізм стає характеристикою американської культури у кінці XIX ст. Економічні блага стоять високо на щаблі життєвих цінностей. Було визначено, що іменник *materialism* сполучується в першу чергу з такими поняттями, як *free markets, free enterprise, multilateral cooperation, economic and material success, affluence, wealth, prosperity* (вільні ринки, вільна підприємницька діяльність, багатостороннє співробітництво, економічний та матеріальний успіх, багатство, достаток, процвітання) (див Додаток А, приклади 193, 270, 282, 361, 364, 422, 430, 431).

В *Американській мрії* матеріальні цінності часто зводяться до володіння власним майном (*property, home ownership, housing*). Це твердження демонструють численні приклади: *part of the American dream is to own your own property – something no one can take from you* (Bonilla, H.) [477, р. 79]; *land ownership becomes a crucial element of the American Dream* (Morey-Gaines, A.J.) [344, р. 151] (також див. Додаток А, приклади 112, 121, 123, 233, 346, 364, 371, 422, 432–437).

У процесі тривалого культурно-історичного розвитку невід'ємною рисою американської буржуазної свідомості стала схильність до концентрації уваги безпосередньо на продуктах людської діяльності. Як уже йшлося вище, ця установка в певному значенні перетворилась на складову частину національної свідомості, у різноманітних формах вона увійшла у всі ідеологічні течії буржуазії та ідеології реформістських рухів – від популізму у кінці XIX ст., до різноманітних варіантів сучасного лібералізму та консерватизму [76].

Наступним етапом вивчення національно-культурного компоненту концепту AMERICAN DREAM є аналіз способів вираження концепту паремійними та фразеологічними одиницями. Паремії та фразеологізми відображають неповторність культури, національну специфіку мови. Потрібно зазначити, що у пареміологічних одиницях виражені ціннісні орієнтири концептуального простору лінгвокультури. Тому національно-культурний та ціннісні складники концепту є тісно пов'язаними.

Аналіз фразеологічних одиниць виявляє їхню національно-культурну специфіку через пов'язані з *Американською мрією* стереотипи, символи і ціннісні характеристики концепту. Фразеологічна об'єктивація – один із прийомів аналітичного втілення концептів у тому розумінні, що фразеологічні й пареміологічні одиниці, відображаючи лінгвокультурний досвід поколінь, є кристалізованими дискурсивними знаками, які тематизують певну предметно-референтну ситуацію [208] або виражають певне судження, в основу якого покладена оцінка якогось факту. Семіотичною специфікою паремій є те, що вони мають окрім значення, яке виражається поверхневою структурою, смисл, який вилучається за допомогою інтерпретації змісту, а також функціонально-прагматичний смисл, який визначається як мета вживання пареміологічної одиниці у мовленні (інтенціональне значення) [216, с. 248]. Тому об'єктивація концепту паремійними та фразеологічними засобами має два виміри: мовний (вжита одиниця прирівнюється до певного концепту) і мовленнєвий (мовна одиниця відображає певну рису концепта) [250, с. 84]. Оскільки досліджуваний концепт не має чіткої прив'язаності до одного слова, об'єктом цього етапу дослідження є лексичні фразеологічні та паремійні одиниці англійської мови, що описують уявлення про *Американську мрію*, вилучені методом суцільної вибірки у досліджуваному матеріалі.

Група фразеологічних одиниць, виділених у ілюстративному матеріалі дисертаційного дослідження, у кількості 65 одиниць, яскраво розкривають сутність досліджуваного концепту.

Серед відібраних фразеологічних одиниць чільне місце займають реалії, пов'язані з освоєнням Америки і поняттям фронтиру: *to go on a fishing expedition; to get up and dig; root, hog or die; to hoe a big row; to hoe another row; to shoot from the hip; to pull the trigger; to blaze the trail.*

Пареміологічні та фразеологічні одиниці, які вербалізують лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM, дають змогу виокремити вісім тематичних груп:

1) свобода: *lean liberty is better than fat slavery; the best things in life are free; whenever you may be let your wind go free; if we lose our freedom, we have nothing else to lose; freedom has a price; give me liberty or give me death;*

2) сила: *a new lease of life; a ball of fire; full of beans;*

3) пух: *pushing for more; to let no grass grow under one's feet; as brisk as a bee; on the wings of wind; as swift as lightning; more haste, less speed; take positive steps;*

4) діяльність: *actions speak louder than words; better to do well than to say well; cheek brings success; little strokes fell great oaks; diligence is the mother of good luck; no pains, no gains; no cross, no crown; as you brew, so you must drink; the end crowns the work; God helps those who help themselves; early to bed and early to rise, makes a man healthy, wealthy and wise; become better off;*

5) наполеглива праця: *to work one's fingers to the bones; to work one's head off; nothing is impossible to a willing heart; business is the salt of life; the cobbler should stick to his last; much is expected when much is given; to work your socks off; labor overcomes all things;*

6) прибуток: *be in the black; the laborer is worthy of his hire; get the jack together; no work, no money; he that labors and thrives, springs gold;*

7) багатство: *from rags to riches; to be loaded; to be rolling in the money; to be in funds; to wallow in wealth; money govern the world; money talks; smart money; the almighty dollar; a great ardor for gain;*

8) успіх: *home free; sow the seeds for success; the sky's the limit; howling success; get ahead; on top.*

У відсотковому відношенні кількість паремій та фразеологізмів у відібраному емпіричному матеріалі складає 12,63% від загального масиву прикладів.

Усвідомлення лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у значній мірі визначається особливостями національного менталітету, який взаємопов'язаний зі специфікою мовної картини світу США. Досліджуваний концепт можна віднести до культури специфічних [82, с. 121] як виразника етнічних особливостей світосприймання мовців [82, с. 29], оскільки він прямо співвіднесений зі способом мислення етносу, відбиваючи його цінності, ідеали, психоповедінкові установки.

Акцентуація національно-культурного складника в структурі концепту AMERICAN DREAM підтверджують його лінгвокультурний характер. Мовні засоби об'єктивації концепту AMERICAN DREAM, які регулярно використовуються для процесів мислення та спілкування в різних сферах діяльності, свідчать про стійкість концепту.

3.1.6. Вербалізація ідейного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM

У мові, як вважає С.Г. Воркачов, є ще одне ім'я, що, можливо, більш органічно відповідає семантичним сутностям, це – «ідея». Словники відображають такі семантичні характеристики «ідей»: світоглядна спрямованість, семантична складність і теоретичність, семантична універсальність, синтетичність ідеї, етично-оцінний характер, концептуальність. Ідея включає в себе усвідомлення мети та відображення свого предмету у формі ідеалу: не лише таким, яким він є, але і яким він повинен бути, тим самим оцінюючи його. Ідея – семантична сутність, що діалектично розвивається. Джерело її розвитку полягає в існуванні категоріальних суперечностей, що заперечують її: разом із «тезою» у ній міститься й «антитеза», разом із концептом і «антиконцепт». Ідея успішності долі (щастя), наприклад, невіддільна від нещастя, справедливості – від

несправедливості, патріотизму – від космополітизму [66, с. 122–124; 193, с. 21–23].

Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM містить у собі потужний ідейний потенціал, втілюючи в собі ідеал життя пересічного американця, який повинен бути гідно представлений у складі компонентів його семантичної структури. З огляду на це, опираючись на дослідження С.Г. Воркачова (теорія «лінгвокультурної ідеї») [193, с. 21–22], Т.В. Бойко (Лінгвокультурний концепт MINNE / КОХАННЯ) [43, с. 128-133], ми доповнюємо семантичну структуру лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM ще одним компонентом – *ідейним*.

За І. Кантом, «ідея – це не що інше, як поняття досконалості, яка (досконалість) ще не існує в досвіді, наприклад ідея досконалої, справедливо керованої держави. Нехай лише наша ідея буде правильною, і тоді, незважаючи на перепони, що є на шляху до її здійснення, вона не здаватиметься неможливою» [374, с. 575].

Відштовхуючись від цієї сентенції, ми можемо інтерпретувати лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM як лінгвокультурну ідею, яка віддзеркалює ідеальні уявлення американського суспільства про життєві цілі та орієнтири. На першому та другому, умовно виділених нами, етапах формування концепту AMERICAN DREAM (період зародження *American dream*, XVII – XVIII ст. та XIX ст.) ці уявлення втілено на вербальному рівні в моралізуванні, що було притаманне майже всім письменникам цих періодів. Кожен автор намагався у своїх творах представити своє ідеальне бачення *Американської мрії*, яке часто було пов'язане з особистим досвідом, та здебільшого визначалося загальноприйнятими канонами успішного, щасливого життя нової нації на новому континенті.

Митці, письменники, політики XVII – XIX ст., які так чи інакше звертались до теми Америки, нового життя та *Американської мрії* часто описували події, які часто звучали як лозунг або ідея. Автори щиро прагнули,

щоб їхні слова про нову демократичну державу та високоморальне суспільство, нерідко ідеалізовані, стали частиною життя американців.

Запозичена з інших культур (зокрема грецької) і привезена на американський континент легенда про «героїчний бій» (*the legend of «heroic encounter»*) стала тією ідеєю, з якої згодом виросла постать Нового Адама (*New Adam*), людини, яка зробила сама себе («*a self-made man*»). Легенда про «*heroic encounter*» – це оповідь про героя, який вбиває лева (або бика чи дракона) і кладе шкіру лева собі на плече. Та насправді героїчний бій – це не бій між цим чоловіком і левом; він відбувається у самому героєві, усередині людини. Справжня сутичка має місце між силами винахідливості і можливістю загинути, між здатністю швидко відновлювати фізичні й душевні сили та непохитністю, стійкістю усередині нас самих і всередині нашої соціальної системи та культури [354, р. 18].

Так, ідея «*heroic encounter*» є основою поняття Нового Адама (*New Adam*) як людини, що не відступає і вміє долати перепони до поставленої цілі. Іншими словами, Новий Адам це – *a fulfilled man* (людина, яка реалізувалась) [354, р. 24].

Розглядаючи засоби реалізації концепту AMERICAN DREAM у діяхронічному аспекті, важливо зазначити, що майже у всіх літературних образах XVII ст. присутній міфологічний або легендарний прообраз – Новий Адам. Виконання особливої місії (*errand into the wilderness*) і бажання відповідати уявленню про свою обраність входять суттєвими елементами в ідейні образи, які створювались американською колоніальною літературою: образи нової людини Уїльяма Бредфорда та Джонатана Едвардса [328, р. 43]. «Новий Адам» повинен бути наділений всіма рисами, необхідними для того, щоб бути зарахованим до групи обраних: шанування Господа, неухильне дотримання усіх пуританських догматів, прагнення до виконання місії, покладеної на переселенців Творцем. Стрижневою характеристикою «Нового Адама» є його віра в Божий промисел (*Providence (присуд, призначення)*) усього сущого, а звідси категорія призначення виступає як максимально

значима. Позитивні характеристики (*Innocence* (негріховність), *Worthiness* (вибраність і чесноти), *Industry* (працюлюбність)), об'єднуючись, формували збіральний образ «Нового Адаму».

У XVIII ст. ідейний образ Нового Адама розвивається далі. Б. Франклін характеризує «Нового Адама» як «*a self-made man*», що показує американця як особистість, яка працює над собою. Прославляючи працелюбство, Б. Франклін одночасно будував образ ідеального представника нової нації, громадянина нової країни, вважаючи, що любов до праці є його необхідною рисою. Термін «*a self-made man*» наче виражає особисту волю, особистий вибір, але насправді цей вибір визначений національним ідеалом, мрією про багатство. Проте Б. Франклін підкреслює, що для того, щоб досягти бажаного багатства важливими є такі особисті риси, як чесність і непідкупність: *no qualities were so likely to make a poor man's fortune as those of **probity** and **integrity*** [523, p. 114] (див. Додаток А, приклад 68).

У низці афоризмів Б. Франклін втілює своє ідеальне уявлення про те, яким повинен бути американець, «*a self-made man*». Серед характеристик, необхідних американцю, автор виділяє: *Temperance* (стриманість), *Silence* (мовчання), *Order* (порядок), *Resolution* (рішучість), *Frugality* (ощадливість), *Industry* (працьовитість), *Sincerity* (щирість), *Justice* (справедливість), *Moderation* (помірність), *Cleanliness* (чистота), *Tranquility* (спокій), *Chastity* (скромність) (див. Додаток А, приклади 51, 52, 54–70).

У XIX ст. ідейний образ «*a self-made man*» розвиває Ф. Купер. У романі «*The Pioneers*» він розпочав створення образу Натті Бампо, а у «*The Pathfinder*» порівнює свого героя з «Адамом до гріхопадіння». Профілювання позитивної оцінки Натті, «*a self-made man*», здійснюється у зв'язку з особистісними характеристиками героя, які втілюють цінності американської общини того часу. Натті Бампо – людина чудових душевних рис, він розумний (мудрець з віддаленої окраїни), справедливий (непідкупне, безпомилкове відчуття справедливості), відданий та вірний, що виражено метафорою порівнянням «*his fidelity was like the immovable rock*» (вірність

його була незламною, як скеля) [529, р. 380] (див. Додаток А, приклад 495). Натті – це ідеалізований образ чесного індивідуаліста, який за своїми людськими рисами стоїть вище того суспільства, яке він захищає. Бідний і самотній, але чистий душею, він є еталоном етичних цінностей. Образ Натті Бампо – це національний характер, породжений специфічними умовами американської історії.

Трансценденталісти продовжують розвивати ідею «*a self-made man*», додаючи цьому образу конкретики: *a sturdy lad from New Hampshire or Vermont, who in turn tries all professions, who teams it, farms it, peddles it, keeps a school, preaches, edits a newspaper ... and so forth, and always like a cat falls on his feet* (Emerson, R.W.) [328, р. 27]. Це міцний молодий чоловік, який хоче і вміє працювати, при чому є майстром на всі руки, що виражено лексемами *team* (керувати екіпажем), *farm* (займатися фермерством), *peddle* (розносити товари), *keep a school* (керувати школою), *preach* (проповідувати), *edit a newspaper* (видавати газету). Він не боїться працювати і береться за будь-яку справу.

Американський президент Франклін Рузвельт часто апелював до «пуританця» як легендарного героя, чия місія була завоювати континент: *The Puritan's task was to conquer a continent* (Roosevelt, T.) [510, р. 77]. І виконати це завдання пуританцю допомагали його відчуття обов'язку, його непохитне бажання чинити правильно: *iron sense of duty, his unbending, unflinching will to do the right as it was given him to see the right* (Roosevelt, T.) [510, р. 77]. У наведеному прикладі дієслово *to conquer* та означення *iron*, *unbending*, *unflinching* мають відтінок героїчності, мужності, напористості. Американці є сильними, сміливими та рішучими. Як стверджує американський історик Ф.Д. Тернер, досвід, здобутий у часи фронтиру мав великий вплив на формування американського характеру: *The existence of an area of free land, its continuous recession, and the advance of American settlement, explain American development* (Turner, F.J.) [537, р. 200]. Вміння виживати зміцнило дух незалежності: необхідними стали такі риси як «*self-reliance*» (упевненість у

своїх силах) та «*self-confidence*» (самовпевненість) [354, р. 28]. Ф. Рузвельт стверджував, що кожен має вміти сам собі зарадити, а не чекати допомоги ззовні: *The first requisite of a good citizen in this Republic is that he shall be able and willing to **pull his weight*** (Roosevelt, T.) [509, р. 101]. Він зауважував, що «*the highest standard*» – найвищим стандартом прав та обов'язків громадянина було мужньо («*manfully*») відстоювати свої права [512, р. 288] (див. Додаток А, приклад 441). Як наслідок, серед типових конститuentів *Американської мрії* – *opportunity* (можливість) та *progress / advancement* (зростання), з'являється *self-improvement* (самовдосконалення) – робота над собою, сила волі і наполегливість у досягненні своїх орієнтирів.

Вагомою постаттю та речником американського суспільства був Авраам Лінкольн. Його особистий приклад зростання і самовиховання доводять можливість реалізувати *Американську мрію*. Лінкольн володів рисами «*self-made man*», пов'язаного з поняттям «*self-fashioning*» [533, р. 272]. Згідно з істориком Даніелем Вокером Хоу термін «*self-fashioning*» «*represented a heroic **ideal**, with significance to millions as an expression of **the meaning of life**, an ideal in which **making money** was incidental to **self-fulfillment*** [479, р. 136]. Для Д. Хоу, «*self-fashioning*» уособлював успішне досягнення *Американської мрії* (*successful fulfillment of the American dream*) [533, р. 273]. Особистість Авраама Лінкольна, так само як і його життєва позиція та політична діяльність, були реалізацією *Американської мрії*. *American dream* у його промовах виражали лексеми *hard work* (важка праця), *personal initiative* (особиста ініціатива), *opportunity* (можливість), *individual achievement* (особисте досягнення), *improvement* (поліпшення), *betterment* (покращення), *success* (успіх), *to rise* (зростати) (див. у Додатку А приклади 95, 277, 496–505). А. Лінкольн став прикладом «*self-made man*», оскільки втілював у собі усі характерні риси: *Through his own **strength of will**, he embodied the American dream of **opportunity, advancement, and self-improvement**. Lincoln is the quintessential «self-made man»* (Deutsch, K.L. & Fornieri, J.R.) [490, р. 9].

Ще одним смислом, який характеризує ідейний компонент концепту AMERICAN DREAM, є «*work ethics*» (релігія праці). Функціональний соціолог Т. Парсонс зазначив, що «*American work ethics*» займає чільне місце у американському національному характері та заохочує націю наполегливо трудитись [348, р. 98]. «*Work ethics*» або «*релігія праці*» була дорогою нової нації, яку потрібно пройти до кінця, а саме до кращого життя (*better life*). І це «*better life*» можна назвати *Американською мрією*. А джерелом терміну «*work ethics*» є американський протестантизм, який і був істинною релігією праці. Працею створюються не лише матеріальні цінності, праця виховує людину, створює той соціальний порядок, абсолютний порядок, про який людство мріяло з часів Платона, чия «Утопія» показала основний напрям руху цивілізації до ідеального суспільства.

«*Work ethics*» як ідейна ознака концепту AMERICAN DREAM виражена у промовах Теодора Рузвельта, де семантичні ознаки «важливість праці» та «повага до праці» вербалізовані наступними виразами: *a chance to work, work worth doing, work counts, do one's work well: The best prize that life offers is a prize open to every man ... chance to work hard at work worth doing* (Roosevelt, T.) [511, р. 57]; *The work is what counts, and if a man does his work well and it is worth doing, then it matters but little in which line that work is done* (Roosevelt, T.) [510, р. 153].

На початку XX ст. мораль праці – мораль загальної конкуренції, в якій успіх – знак любові Бога. Отже, з плином десятиліть в американській культурі все масштабнішою стає думка, що все, що веде до успіху, до багатства заслуговує схвалення.

Одним із смислів, що входять до концепту AMERICAN DREAM, була освіта (*education*). Томас Джефферсон говорив про створення «*democratic elite*» (демократичної еліти): ... *our young to stretch themselves to the farthest limits of their potential capacity... What we need to do is to give our young people, as never before, this chance to stretch themselves...* (Jefferson, T.) [354, р. 38]. Метафоричний вираз *to stretch to the farthest limits* репрезентує потребу

самоорганізації, розвитку, навчання індивідуума, з метою розкрити у повній мірі увесь його потенціал. Молодь необхідно забезпечити можливістю здобути освіту: *to give our young people this chance*. Освіта, ґрунтовні знання дають можливість раціонально спланувати своє життя, використовуючи власні здібності. *Knowledge is power*. І сьогодні можливість отримати освіту є частиною *Американської мрії* і доказом цього є велика кількість знаменитих університетів у США. Розвивають цю думку і слова американського президента Джорджа Буша: *...the dream is vibrant and alive. It starts with having great education systems...* (Bush, G.) [443, p. 1030]. Таким чином, смисловий компонент *education* досліджуваного концепту не втрачає своєї актуальності ні у XVIII ст., ні у XXI ст.

3.2. Лексико-семантичне поле *American dream*

Концепт AMERICAN DREAM належить до найважливіших категорій у національній та мовній картині світу американського етносу. Підсумком дослідження його мовної об'єктивації є побудова лексико-семантичного поля. Враховуючи погляди дослідників (напр. М. Алефіренка, М. Болдирева, Г. Вежбицької, Т. Вільчинської, К. Голобородька, О. Кубрякової, В. Кононенка, В. Левицького, З. Попової, В. Старка, Й. Стерніна, Ю. Степанова та ін.) на можливі мовні засоби вираження концепту [7, с. 27; 9, с. 15; 44, с. 47; 55, с. 90-92; 59, с. 7-8; 80, с. 28; 144, с. 18-19; 159, с. 7; 189, с. 147; 230, с. 128; 232; 236, с. 69-71; 279, с. 106-107], вербалізаторами концепту AMERICAN DREAM у його діяхронному розвитку протягом XVI – першої половини XX ст. вважаємо прямі номінації концепту, похідні (переносні) номінації концепту, однокореневі слова, контекстуальні синоніми, фразеологізми, паремії, метафоричні номінації, стійкі порівняння із ключовим словом, вільні словосполучення, що номінують ті чи інші ознаки, які характеризують концепт, асоціативне поле (сукупність асоціатів), суб'єктивні словесні дефініції, словникові тлумачення мовних одиниць, словникові статті в енциклопедіях та довідниках, тематичні (наукові),

публіцистичні та художні тексти) дозволило нам визначити лексико-семантичне поле *American dream*, встановити його ядро та периферію. Вивчення лексико-семантичного поля *American dream* входить до стратегії дослідження концепту AMERICAN DREAM, оскільки концепт передається в мові не окремими значеннями слова, а певним лексико-семантичним полем, яке має ієрархічну будову. Дослідження та побудова ієрархії поля дозволяє системно описати лексичне наповнення концепту, визначити найбільш часто вживані лексичні одиниці, та одиниці, що увиразнюють лише окремі ознаки, якості, ситуації, що виражають зміст досліджуваного концепту.

Відповідно, ми визначали лексику, яка описує та характеризує фрагмент дійсності, що носить назву *American dream*. У межах досліджуваного лексико-семантичного поля вивчаємо лексичні одиниці, пов'язані системними семантичними відносинами, які конкретизуючи одне спільне поняття, додають до нього додаткові значення. У нашій роботі ми беремо до уваги також ті зв'язки між словами, що ґрунтуються на суміжності значень (тематичні зв'язки), що встановлюються щонайменше між двома словами. У лексико-семантичному полі *American dream* виокремлюємо тематичні поля. Тематичне поле є об'єднанням лексем на основі загальної семантичної ознаки, що репрезентує міжкласові відношення типу: *to succeed* – *success* – *successful*, або у випадку об'єднання засобів вираження декількох близьких понять, уявлень в одне ціле. При цьому домінуючими у тематичних полях є слова, здатні виражати ознаки і виконувати предикативну функцію, тобто дієслова, іменники та прикметники. Тематичне поле поділяється на семантичні підсистеми, лексико-тематичні групи, що покривають меншу, порівняно з тематичним полем, ділянку позамовної дійсності: групи слів, що репрезентують «часткові підрозділи» більш загальних понять, об'єднані однією типовою ситуацією або однією темою.

За нашими спостереженнями лексико-семантичне поле *American dream* формується лексичними одиницями, які можна об'єднати у вісім тематичних полів. Кожне тематичне поле репрезентує окремі характеристики концепту

AMERICAN DREAM (зазначимо, що деякі лексичні одиниці входять одночасно у декілька полів). Дослідження лексем, що об'єднуються у тематичні поля, дозволило виокремити окремі лексико-тематичні групи всередині тематичних полів. Виокремлюємо такі **тематичні** поля лексико-семантичного поля *American dream*:

1) «material guarantees» (матеріальні гарантії), у якому визначаємо дві лексико-тематичні групи «money» (гроші) та «household characteristics» (побутові характеристики);

2) «social guarantees» (соціальні гарантії) (дев'ять лексико-тематичних груп: «success» (успіх), «freedom» (свобода), «equality» (рівність), «possibility» (можливість), «happiness» (щастя), «democracy» (демократія), «work» (робота), «prosperity» (процвітання), «mobility» (мобільність), «education» (освіта);

3) «characteristics of an American» (характеристики американця);

4) «ways of achieving» (способи досягнення);

5) «place» (місце);

6) «process of achieving» (процес досягнення);

7) «situations occurring on the way to achieving *American dream*» (ситуації, які трапляються на шляху досягнення *American dream*);

8) «evaluation» (оцінка).

Серед виділених тематичних полів до ядра, як поняттєвої основи, що зберігає найістотнішу інформацію про *Американську мрію* можна віднести найбільш часто вживані лексичні одиниці, що утворюють тематичні поля «матеріальні гарантії», «соціальні гарантії», та «характеристики американця».

Периферія формується по мірі «занурення» в етнокультурну свідомість американського народу, коли поняття про «Американську мрію» поєднується з розгорнутим оцінним досвідом індивіда та збагачується додатковими ознаками. Лексичні одиниці, які відносимо до **ближньої периферії** лексико-семантичного поля *American dream* визначають суттєві,

але не основні значення поняття. Сюди належать лексеми, які формують тематичні поля «*способи досягнення*», «*місце*», «*процес досягнення*». **Дальня периферія** складається з лексичних одиниць, які становлять власний зміст інших понять, але окремі змістові компоненти входять до складу досліджуваного поняття. Лексичні одиниці, об'єднані у тематичні поля «*ситуації*, які трапляються на шляху досягнення *American dream*» та «*оцінка*» утворюють дальню периферію лексико-семантичного поля *American dream*.

Тематичне поле «матеріальні гарантії» входить до ядра лексико-семантичного поля *American dream* у мовній картині світу Сполучених Штатів Америки. У межах цього тематичного поля присутня лексико-тематична група «гроші», яка має наступне лексичне представлення: *money, wealth, prosperity, dollar(s), profit, jewelry, jewels, gold, millionaire, billionaire, plenty money, brilliant(s), diamond(s), pearl(s), coronet(s), ruby(/ies), sapphire(s), fortune, abundance, gain, fast start, well-being, windfall, money talks, smart money, the almighty dollar, economic advancement, high wages, from rags to riches, to wallow in the money, to wallow in wealth, to earn, to get rich, to strike rich, to spend money, to make millions, to buy, to be in the black, to spring gold, to be loaded, to be rolling in the money, to be in funds, to become better off, money govern the world, wealthy, prosperous, rich, luxurious, gorgeous, well-to-do, innumerable, precious, expensive, more*, та ін.

Достаток розуміється як ідеальний стан, при якому задовольняються усі матеріальні потреби людини: достатня чи навіть надлишкова кількість всього необхідного, відсутність потреб.

Лексико-тематична група «побутові характеристики» містить наступні мікрополя:

– «будинок»: *house, home, place, housing, great rooms, safe place, swimming pool, white-picket fence, lawn, to love home, to own, to have, to possess, a little house*;

– «авто»: *car, splendid car, motorcar, Rolls Royce*;

- «ділянка землі»: *plot of land, landownership, own land, piece of land, farm;*
- «дозвілля»: *holiday, rest, vacations, travel, pleasure, enjoyment, delight, joy, to enjoy;*
- «одяг»: *luxurious clothes, shirts, dresses, beautiful, fine, silk, flannel, suit, watch, to suit smb.*

Необхідними якостями цієї лексико-тематичної групи є її конкретність, матеріальність, приналежність комусь. При цьому побутові матеріальні характеристики розуміються насамперед як результат процесу, дії суб'єкта. Залежно від наявності або відсутності майнової власності, її кількості та якості визначається стан суб'єкта власності (багатство, бідність). Описуючи лексико-тематичне поле «матеріальні гарантії» необхідно вказати на те, що серед її лексичних представлень можна виділити слова, які вміщують сему «відношення до власності», оскільки саме вона визначає основні опозиції цієї групи (наприклад: наявність / відсутність майнової власності, спосіб отримання грошей). Базовий зміст поля, який у своїй формі має слова, що виражають «гроші, майно», можна визначити як відношення приналежності, при цьому важливо розмежувати весь лексичний масив на дві зони:

- 1) на лексику, яка містить у семантиці ідею відношення до своїх статків, приналежність собі (*I, my, mine, myself, we, our, us, ourselves, own*);
- 2) на лексику, яка містить у семантиці ідею відношення до чужої власності, приналежності іншому (*he, his, himself, she, her, herself, they, their, themselves*). Зауважимо, що цей поділ буде прослідковуватись майже у всіх секторах досліджуваного лексико-семантичного поля.

У тематичному полі «**соціальні гарантії**» виділені наступні лексико-тематичні групи:

- «успіх»: *success, power, prestige, welfare, prosperity, comfort, achievement, accomplishment, attainment, progress, success, obtaining, prosperity, success, wealth, bonanza, thrift, achievement, to be admired, successful, popular and successful, success story, successful life, howling success,*

to sow the seeds for success, the sky's the limit, to get ahead, to succeed, to attain; to manage to achieve, to reach goal, on top;

– «свобода»: *freedom, liberty, release, dismissal, liberation, independence, choice, free, to release, to dismiss, to free, to make free, to liberate, to go free; to gain freedom, freedom has a price, give me liberty or give me death, free, unoccupied, liberated, open, freely;*

– «рівність»: *equality, egalitarianism, justice, righteousness, fairness, equal, every, each, everyone, everybody, every person, all, for all*

– «можливість»: *possibility, equal possibilities, chance, possible;*

– «щастя»: *happiness, pursuit of happiness, happy;*

– «демократія»: *democracy, democratic;*

– «робота»: *work, job, good job, good salary, hire, position, profit, career, business, to earn, to earn your corn, to work, to labor, to do, to try, the laborer is worthy of his hire, no work, no money, to work one's fingers to the bones, to work one's head off, nothing is impossible to a willing heart, to work your socks off, labor overcomes all things, actions speak louder than words, better to do well than to say well, cheek brings success, little strokes fell great oaks;*

– «процвітання»: *prosperity, well-being, thrift, wealth, welfare, luck, hit, achievement, advancement, prosperous, to flourish, to get ahead, to be in the money;*

– «мобільність»: *mobility, social mobility, manage to rise, vivid, active, mobile, on the wings of wind, as swift as lightning;*

– «освіта»: *education, good education, knowledge, university, school, manners, behavior, to learn, to study.*

Поняття *Американська мрія* напряду пов'язане з уявленнями про діючу особу (я досягаю «Американську мрію» – я дію), що і зумовило виокремлення у ядрі лексико-семантичного поля *American dream* тематичне поле «**характеристики американця**». У цьому тематичному полі виділені наступні тематичні групи:

– «внутрішні характеристики людини, яка хоче досягнути *Американської мрії*»: *determination, honesty, industry, talent, decency, dignity, fortune, frugality, perseverance, ability, capable, self-improvement, responsibility, tolerance, temperance, determined, honest, industrious, hard-working, workaholic, responsible, decent, frugal, economical, saving, provident, prudent, ambitious, self-reliant, iron, unbending, unflinching, must*;

– «бурхлива активність»: *hard work, to work hard, to fish to the death, to act, to do, to labor, to proceed, never stop, to conquer, pushing for more, to take positive steps, to let no grass grow under one's feet, as brisk as a bee, on the wings of wind, as swift as lightning*;

– «діяч»: *a self-made man, New Adam, immigrant, American, every man, citizen*.

Тематичне поле «характеристики американця» у ядрі лексико-семантичного поля *American dream* виділяється на підставі такої ознаки, як поведінка людини, що виявляється при взаємодії в соціумі. При аналізі лексем, які формують цей фрагмент, було встановлено, що для представників американської лінгвокультури важливим є присутність мотиву у будь-яких діях (*aim, aimed, determination, devotion, determined*). Крім цього, до цього тематичного поля входять лексеми, які характеризуються спрямованістю «до себе» (ощадливий, економний, передбачливий, стриманий, розважливий). Можемо припустити, що все, що відноситься до дій у напрямі «від себе», розцінюється як таке, що приводить до *бідності*, а те, що стосується дій у напрямі «до себе» – приводить до *багатства*. У такому випадку, ошадлива, економна, розважлива і т.д. людина частіше буде багатою. Отже, спостерігається прямий зв'язок між лексико-тематичними групами усередині лексико-семантичного поля *American dream* (у даному випадку, між тематичними полями «матеріальні гарантії» та «характеристики американця»).

Ближню периферію лексико-семантичного поля *American dream* формують лексеми, які представляють тематичні поля «способи досягнення»,

«місце», «процес досягнення». Значення лексичних одиниць, віднесених до тематичного поля «**способи досягнення**» дозволяють виділити у цьому полі наступні тематичні групи:

– «співпраця»: *cooperation, interaction, community, commonwealth, concord, brotherhood, family, collaboration, contribution, teamwork, one Nation, general good, indivisible, together, as one whole, to contribute;*

– «зусилля»: *effort, attempt, ability, ambition, fighting, hard work, endeavor, stress, pains, ambitious, must, to work hard, to try hard, to fish to the death, to act, to do, to proceed, never stop, to struggle, to fight, to conquer, to compete, take positive steps, iron, unbending, more haste, less speed, no pains, no gains; no cross, no crown; as you brew, so you must drink; the end crowns the work; God helps those who help themselves; early to bed and early to rise, makes a man healthy, wealthy and wise;*

– «надія»: *hope, chance, desire, expectation, prospect, to hope, to desire, to want, to strive, to look for, to expect, to wait.*

Лексика, що представляє тематичне поле «**місце**» виражає прив'язаність явища *American dream* до конкретного простору, до побережжя Північної Америки, території США, що сприймаються як «рай на землі» і земля відкритих можливостей: *America, coast, land, dream land, Eden, heaven, land of opportunity, land of promise, new world, a place for people, homeland, a city upon the hill, our land, here.*

Серед лексичних представлень тематичного поля «**процес досягнення**», яке входить до ближньої периферії лексико-семантичного поля *American dream*, можна виділити тематичну групу «ріст, прогрес»: *process, period, progress, growth, advancement, sky is the limit, in the future, for better future, to get closer to, to lead to, to progress, to compete, to reach, to be at height, to stir, to advance, to rise, to attain to the fullest stature.*

Іншу тематичну групу тематичного поля «процес досягнення», яку називаємо «перехід до кращого життя», виокремлюємо визначивши, що досягнення *Американської мрії*, кращого, багатшого життя відбувається

внаслідок певних дій суб'єкта. Цю тематичну групу формують наступні лексичні одиниці: *improvement, to become richer, to become more successful, a higher standard of living, rags to riches, take positive steps*.

До дальньої периферії лексико-семантичного поля *American dream* входять лексичні виразники тематичних полів «ситуації, які трапляються на шляху досягнення *American dream*» та «оцінка».

У тематичному полі «ситуації, які трапляються на шляху досягнення *American dream*» виокремлюємо наступні тематичні групи:

– «ситуації, які сприяють досягненню *American dream*»: *very easy to achieve, very nearly succeed in, likely to be very successful, advantage, very affordable, simple, real, to help, to assist*;

– «ситуації, які перешкоджають досягненню *American dream*»: *a mountain to climb, a courageous leap into dark unknown, danger, unfair, impossible, unattainable, to take a risk*.

Спостерігається фіксація різноспрямованості у ситуаціях: ситуації можуть бути як сприятливими, так і несприятливими. Складності можуть виникати не лише на шляху досягнення *American dream* суб'єктом, але і сам суб'єкт може створювати собі перепони, ведучи неправильний спосіб життя, не відповідаючи зазначеним вище «характеристикам американця».

Виділення тематичного поля «оцінка» зумовлене вираженням у досліджуваних фрагментах мовної об'єктивації явища *American dream* ставлення до *Американської мрії*. Це тематичне поле має наступну лексичну представленість: *to disapprove; to love, to hate, to perish, satisfied; happy; jealous; proud; to criticize, to condemn* та ін. Мовними одиницями вербального відображення явища *American dream* у такому ракурсі є лексеми, що номінують почуття та емоції, фактори дійсності, які експліцитно, імпліцитно чи асоціативно його характеризуватимуть.

Підводячи підсумок аналізу лексико-семантичного поля *American dream*, констатуємо, що виокремлення тематичних полів дозволяє виявити важливі характеристики об'єкта дослідження для представників

американської лінгвокультури. За кількісними співвідношеннями лексичних одиниць, які увійшли до тематичних полів, найбільш численними є «ядерні» тематичні поля «матеріальні гарантії» та «соціальні гарантії». У процесі дослідження виявлено таку тенденцію: компоненти лексико-семантичного поля *American dream* репрезентують визначальні ціннісні орієнтири американського суспільства, детерміновані національною культурою та ментальним кодом. Результати лінгвістичного аналізу виявили, що найбільш вагомими елементами *American dream* з точки зору американця є, з одного боку, **money** (гроші), які забезпечують йому хороший побут, успіх, статус та, з іншого боку, **social structure** (суспільний устрій), який має гарантувати кожному **equality, justice, freedom**. У концепті AMERICAN DREAM відбито підвалини формування американського способу життя, а також принципи становлення суспільного устрою.

Висновки до Розділу 3

Дослідження семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM в американській лінгвокультурі дозволяє зробити такі висновки:

1. У структурі концепту AMERICAN DREAM виокремлено поняттєвий, образний, ціннісний, символічний, національно-культурний та ідейний компоненти. Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM визначено як складне ментальне утворення, одиницю колективного знання (свідомості), яка має мовне вираження (окремі лексеми, словосполучення, паремії, метафоричні вирази, фразеологізми тощо) та відмічене етнокультурною специфікою.

2. Поняттєвий компонент маркований національно-культурною специфікою, яку розкривають дефініційні ознаки та концептуальні ознаки концепту. Дефініційні ознаки концепту встановлені за допомогою вивчення лексикографічних джерел та включають етнічність, реалістичність, антропність, матеріальність, соціальність, темпоральність, еволютивність. Концептуальні ознаки встановлені шляхом аналізу емпіричного матеріалу.

3. Визначено, що концептуальні ознаки концепту AMERICAN DREAM не були сталими, а змінювались у різні періоди залежно від суспільного «клімату» в країні, офіційної ідеології, особистих уявлень (див. Додаток Б).

4. Образний, ціннісний, національно-культурний складники концепту AMERICAN DREAM знаходять вираження через розкриття власне поняттєвого компоненту. Образний компонент семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM актуалізується на вербальному рівні через концептуальні метафори (нами зафіксовано 34 одиниці), які належать переважно до структурного, рідше – онтологічного та орієнтаційного типів.

5. Ціннісний компонент концепту об'єктивований мовними елементами, які відображають ціннісну систему, що домінує у суспільстві у конкретному часовому зрізі. Серед цінностей американської нації, що

безпосередньо наповнюють концепт у кожен з умовно визначених етапів його еволюції у вербальній формі, виокремлюємо: *individualism* (індивідуалізм), *freedom* (свободу), *democracy* (демократію), *equality* (рівність), *hard work* (наполегливу працю) та *wealth* (багатство).

6. Символічна інформація, присутня у структурі концепту, утворює окремий шар, який тісно переплітається з поняттєвою, образною і ціннісною складовими. До символів, з якими у американській етносвідомості пов'язана *Американська мрія* належать архетипові (*light* (світло), *dark, darkness* (темрява), стереотипні (*rose* (троянда), *flag* (прапор), *dollar* (долар), *gold* (золото), *jewels* (коштовності) і світоглядні (*house* (будинок), *white collar* (білий комірець), *car* (автомобіль), *God* (Бог), *hope* (надія), тощо) символи.

7. Етнічно зумовлені особливості лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM представлені в його національно-культурному компоненті, який у дисертації досліджувався через найактуальніше мовне, практичне, образно-перцептивне та інтуїтивне знання про відповідний фрагмент дійсності. Національно-культурний складник семантичної структури виявляє себе через риси американського національного характеру (патріотизм (*patriotism*), орієнтація на успіх (*success orientation*), матеріальне процвітання (*material prosperity*), гідне життя (*high-quality life*), щастя (*happiness*), які базуються на ідеї рівних можливостей для всіх громадян країни (*equal opportunities*), свободи (*liberty, freedom*) і прогресу (*progress*)) та символи, притаманні американському народу (*Old Glory, The Statue of Liberty, New Adam, the white picket fence*).

8. Ідейний компонент семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM виражений у його особливому ідейному наповненні. *American dream* не була фактом життя пересічного американця. *American dream* функціонувала у свідомості американця як ідея про ідеальне життя (*better life*), зразкового американця (*a self-made man*), у чому воно полягає і як його досягти (*work ethics, education, a good job*).

9. Виявлено, що лексичні елементи, які передають у мові концепт AMERICAN DREAM, формують лексико-семантичним поле, яке має ієрархічну будову. Побудова ієрархії поля дозволила системно описати лексичне наповнення концепту. Лексико-семантичне поле *American dream* утворюють вісім тематичних полів, елементи яких пов'язані системними семантичними та тематичними відносинами: «матеріальні гарантії», «соціальні гарантії», «характеристики американця», «способи досягнення», «місце», «процес досягнення», «ситуації, які трапляються на шляху досягнення *American dream*, «оцінка». За кількісними співвідношеннями лексичних одиниць, які увійшли до тематичних полів, найбільш багаточисельними є «ядерні» тематичні поля «матеріальні гарантії» та «соціальні гарантії». Серед широкого спектру лексичного представлення явища *American dream* найбільш часто вживаними, а отже типовими, є наступні лексичні одиниці: *money, rich, success, freedom, free, equal, every, hard work, house*. Організація лексичних елементів у лексико-семантичному полі *American dream* розкриває зміст досліджуваного концепту, який можна коротко сформулювати таким чином: ціннісне спрямування американської лінгвокультури на омріяний уклад суспільства, у якому громадянам гарантоване заможне життя та соціальні догми (рівність усіх, індивідуальна свобода).

Основні положення цього розділу висвітлено у шести публікаціях авторки [див.: 166–168; 174; 176, 177].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Теоретико-методологічну основу проведеного дослідження становлять надбання у сфері лінгвокультурології. Цей напрям у лінгвістиці дав змогу виявити принципи репрезентації знань, враховуючи взаємозв'язок мови та культури. Лінгвокультурний концепт постає як посередник, який здійснює взаємодію між тріадою: мова – людина – культура.

2. Отримані в роботі дані свідчать про те, що рушійними факторами модифікації структури американської національної концептосфери є зміна ціннісних і морально-етичних установок в соціумі. Особливості історичного розвитку США безпосередньо вплинули на формування *Американської мрії* як фрагменту дійсності. Основу зародження та розвитку концепту AMERICAN DREAM заклали мрії перших переселенців на американський континент (початок XVI ст.): почати *нове життя*, стати *вільними* та *багатими*. Хід розвитку американського суспільства сприяв об'єктивному процесу збагачення змісту явища *American dream*, підвищенню рівня конвенційності імені, концептуалізації його поняттєвої сфери. Як лексико-семантичне утворення явище / поняття *American dream* стало експліцитно відображувати місце людини у світі, її оцінне ставлення до дійсності, виявляти лінгвокультурну специфіку, характеризувати носія конкретної етнокультури, його етнічне світобачення.

Виокремлено такі умовні **етапи розвитку** майбутнього концепту AMERICAN DREAM та лексичні елементи, які визначають зміст складових його семантичної структури: Перший етап: XVI – XVII ст. – **Період зародження** поняття / ідеї *American dream* (лексичні символи і значення: *New World, Eden, freedom of religion, opportunity, hard work, courage, faith, individualism*).

Другий етап: XVIII – XIX ст. – **Період розвитку** поняття *American dream*.

а) Розвиток ознак ***Independence*** (незалежність) та ***Equality*** (рівність) – XVIII ст. (лексичні символи і значення: *independence, equality, equal, every, hard work, success, industry, business, frugality, temperance, virtues, upward mobility*);

б) Розвиток ознак ***Individualism*** (індивідуалізм) та ***Economic progress*** (економічне зростання) – XIX ст. (лексичні символи і значення: *individualism, success, prosperity, a self-made man, wealth, economic progress, equality, hard work, talent, luck, decency, Andrew Carnegie, John P. Rockefeller*).

Третій етап: Початок – середина XX ст. – **Завершення концептуалізації** поняття *American dream* (лексичні символи і значення: *money, prosperity, achievements, wealth, quick, individualism, pursuit of happiness, morals, land ownership, finding deposits of gold, economic opportunities, manage to rise, immigration, family*).

3. Здійснено стратифікацію семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM на поняттєвий, образний, ціннісний, національно-культурний, символічний та ідейний компоненти. Така структуризація концепту повною мірою відображає його мовленнєву репрезентацію у американській лінгвокультурі.

Поняттєвий компонент концепту AMERICAN DREAM має національно-культурну специфіку. Лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM характеризується низкою концептуальних ознак поняттєвого компоненту в кожному історичному періоді еволюції досліджуваного концепту. Основними ознаками концепту в XVI-XVII ст. виокремлено *Equality* (рівність) та *Unity* (єдність). У XVIII ст. – *Equality* (рівність), *Unity* (єдність), *God providence* (Боже провидіння), *Industry* (працелюбство), *Honesty* (чесність), *Freedom* (свобода), *Pursuit of Happiness* (пошуки щастя). У XIX ст. актуалізуються такі ознаки поняттєвої складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM як *Freedom* (свобода), *Success* (успіх), *Work* (робота), *Ability*

(здібність), *Opportunity* (можливість), *Happiness* (щастя), *Equality* (рівність), *Wealth* (багатство), *God providence* (Боже провидіння), поряд з *Inequality* (нерівність), *Inaccessibility* (недосяжність). У період початок – середина XX ст., концепт AMERICAN DREAM визначали смисли (ознаки): *Freedom* (свобода), *Equal opportunities* (рівні можливості), *Choice* (вибір), *House* (будинок), *Car* (автомобіль), *Plot of land* (ділянка землі), *Farm* (ферма), а також негативні смисли: *Inequality* (нерівність), *Inaccessibility* (недосяжність), *Unfairness* (нечесність).

В основі образного компонента концепту AMERICAN DREAM лежить метафоричний образ, відображений сукупністю концептуальних метафор у кількості 34 одиниць, що належать здебільшого до структурного, рідше – онтологічного та орієнтаційного типів концептуальних метафоричних моделей. У метафоричному вияві AMERICAN DREAM має стійкі асоціати з явищами природи (вогнем, повітрям), з продуктами людської діяльності (будинок, автомобіль), з дорогоцінними металами, з живими істотами (людиною, рослинами), з ілюзією та з невпинним рухом вгору. Основний корпус образної складової досліджуваного концепту виражений антропоморфними метафорами, утвореними на основі механізму персоніфікації.

Ціннісний компонент відображає ознаки, що позначають актуальність змісту концепту для національної свідомості та представлений оцінками *Американської мрії*, сформованими на основі культурно специфічних аксіологічних орієнтирів у досліджуваній лінгвокультурі. У дисертації доведено особливу роль цінностей як найбільш вагомих компонентів культури та менталітету нації, які значною мірою впливають на формування етноспецифічних рис американської нації. Ціннісна система американського суспільства складається із загальнолюдських та загальноамериканських елементів, які створюють систему та ієрархію водночас. Результати лінгвістичного аналізу виявили, що основним ціннісним компонентом концепту AMERICAN DREAM є свобода. Фундаментом цього явища є

морально-релігійні цінності. Концепт AMERICAN DREAM – індивідуалістично орієнтований. Упродовж формування, розвитку та еволюції концепту AMERICAN DREAM, соціальна роль індивіда та його внутрішня сутність знаходилися у цілковитій залежності. Матеріальне благополуччя, багатство були компонентами удачі, успіху та наполегливої праці американця, найважливішою життєвою метою якого було досягнути *Американської мрії* – кращого життя.

Ключовими ідеями, які відображають ознаки концепту AMERICAN DREAM і формують його ідейну складову є відданість цінностям та ідеалам американського суспільства. Вербалізаторами ідейного складника концепту є слова з яскраво вираженою культурною конотацією, які мають багатий асоціативний потенціал і характеризуються високим рівнем національно-культурної маркованості: *a self-made man, work ethics, education, a good job*.

Символьний компонент концепту AMERICAN DREAM актуалізується через реіморфні символи: *light* (світло), *rose* (троянда), *house* (будинок), *car* (автомобіль), *gold* (золото). Вагому роль відводимо колоративним символам – *white* (білий), *green* (зелений), *golden* (золотий), *silver* (срібний).

Національно-культурний компонент концепту AMERICAN DREAM визначається системою організації різних типів знань про відповідний фрагмент дійсності в структурі концепту. У національно-культурному компоненті знаходять відображення типові риси американського національного характеру, зафіксовані в англійській мові за допомогою номінацій *exceptionalism, pragmatism, practicality, materialism, acquisitiveness, work-orientation, social mobility, activist approach to life, optimism, patriotism, privacy*.

Встановлено, що основними ознаками (смислами) лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у процесі його еволюції є: *Money* (гроші), *Success* (успіх), *Happiness* (щастя), *Equality* (рівність), *Hard work* (наполеглива праця), *Choice* (вибір), *Freedom* (свобода).

4. На основі виокремлених лексичних одиниць з метою систематизації та організації мовних елементів, які виражають лінгвокультурний концепт AMERICAN DREAM (від розвитку явища / **поняття** *American dream*, його концептуалізації до переходу у статус **концепту**), ми відтворили структурну основу концепту AMERICAN DREAM – **лексико-семантичне поле** *American dream*. Моделювання лексико-семантичного поля відбувалось із врахуванням даних, отриманих під час вивчення відповідного мовного матеріалу, зокрема, із залученням процедури тематичного фрагментування (виділення тематичних полів у межах досліджуваного лексико-семантичного поля). Ядерні компоненти даного лексико-семантичного поля залишаються незмінними протягом всіх аналізованих періодів та представлені двома тематичними полями – «**material guarantees**» (що містить дві лексико-тематичні групи «money» та «household characteristics») та «**social guarantees**» (що включає дев'ять лексико-тематичних груп: «success», «freedom», «equality», «possibility», «happiness», «democracy», «work», «prosperity», «mobility», «education»). Периферійна частина лексико-семантичного поля (сформована на основі частотності вживання мовних виразників концепту: ті, що вживаються найчастіше – перебувають найближче до ядра) містить тематичні поля «characteristics of an American», «ways of achieving», «place» (місце), «process of achieving», «situations occurring on the way to achieving *American dream*», «evaluation».

Лексичний склад засобів мовної репрезентації тематичних полів лексико-семантичного поля *American dream*, особливості їх комбінаторики та функціонування у мовленні є певною мірою відмінними у різні історичні періоди, але у семантичному, смисловому, відношенні, наповнення концепту AMERICAN DREAM не зазнає істотних змін. Результати лінгвістичного аналізу виявили, що найбільш вживаними, а отже типовими, є такі лексичні виразники концепту: *money, rich, success, freedom, free, equal, every, hard work, house*.

Дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM на основі текстів, які хронологічно припадають на XVI – першу половину XX ст. у контексті взаємозв'язку між мовою та культурою є такими, що надали нам можливість через лексичні засоби англійської мови визначити особливості концептуалізації позамовної дійсності носіями американської лінгвокультури. Встановлення специфіки семантичної структури цього концепту є внеском до загальнотеоретичних положень сучасних лінгвокультурологічних праць.

Перспективним із цієї проблематики є вивчення ключових концептів американської мовної картини світу, притаманних різним національним, расовим і культурним спільнотам. Результати такого дослідження можуть слугувати для укладання словника ключових концептів США. У контексті задекларованої проблеми актуально буде простежити динаміку розгортання лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM на матеріалі текстового корпусу сучасного періоду.

СПИСОК НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Абрамова Т. В.* Национальная специфика культуры речевого общения в косвенных речевых актах / Т. В. Абрамова // Теоретическая и прикладная лингвистика: межвуз. сб. науч. тр. – Вып. 2. Язык и социальная среда. – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2000. – С. 127–135.
2. *Автономова Н. С.* Мифотворчество в обыденном сознании / Н. С. Автономова // Рассудок. Разум. Рациональность. – М. : Наука, 1988. – С. 177–204.
3. *Агаркова Н. Э.* Исследование концепта MONEY в языковой картине мира / Н. Э. Агаркова // Когнитивный анализ слова. – Иркутск : Изд-во ИГЭА, 2000. – С. 87-103.
4. *Адолина И. В.* Концепт УСПЕХ в современной американской речевой культуре : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Адолина Ирина Викторовна ; Дальневост. гос. гуманит. ун-т. – Хабаровск, 2005. – 199 с.
5. *Аксенова Ю. А.* Символы мироустройства в сознании детей / Ю. А. Аксенова. – Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – 272 с.
6. *Акуленко В. В.* Світова лінгвістика ХХ-ХХІ століть : міжнародне взаємопорозуміння та його обмеженість / В. В. Акуленко // Лінгвістика ХХІ століття : нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2006. – № 1. – С. 6–10.
7. *Алефиренко Н. Ф.* Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка : учеб. пос. / Н. Ф. Алефиренко. – М. : Флинта, 2010. – 288 с.
8. *Алефиренко Н. Ф.* Поэтическая энергия слова : синергетика языка, сознания и культуры / Н. Ф. Алефиренко. – М. : Academia, 2002. – 392 с.
9. *Алефиренко Н. Ф.* Проблемы вербализации концепта. Теоретическое исследование / Н. Ф. Алефиренко. – Волгоград : Перемена, 2003. – 95 с.
10. *Апресян Ю. Д.* Избранные труды. Лексическая семантика / Ю. Д. Апресян. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Языки русской культуры, изд. фирма «Восточная литература» РАН, 1995. – Т. 1. – VIII с., – 472 с.

11. *Апресян Ю. Д.* Основания системной лексикографии / В. Ю. Апресян [и др.] / отв. ред. Ю. Д. Апресян // Языковая картина мира и системная лексикография. – М. : Языки славянских культур, 2006. – С. 33–160.
12. *Аристов С. А.* Коммуникативно-когнитивная лингвистика и разговорный дискурс [Электронный ресурс] / С. А. Аристов, И. П. Сусов // Лингвистический вестник: сб. науч. тр. – Ижевск : Изд-во учебно-методического объединения Santa Linqua, 1999. – Вып. 1. – С. 5–10. – Режим доступа : <http://homepages.tversu.ru/~ips/Aristov.htm>.
13. *Арутюнова Н. Д.* В сторону семиотики и стилистики / Н. Д. Арутюнова // Язык и мир человека. – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 275–402.
14. *Арутюнова Н. Д.* Введение / Н. Д. Арутюнова // Логический анализ языка. Ментальные действия. – М. : Наука, 1993. – С. 3–6.
15. *Арутюнова Н. Д.* Введение. Наивные размышления о наивной картине мира / Н. Д. Арутюнова // Язык о языке : сб. науч. тр. / под ред. Н. Д. Арутюновой. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 7–23.
16. *Арутюнова Н. Д.* Типы языковых значений. Оценка. Событие. Факт / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1988. – 338 с.
17. *Арутюнян С. М.* Нация и ее психический склад / С. М. Арутюнян. – Краснодар : Изд-во Краснодар. гос. пед. ун-та, 1966. – 271 с.
18. *Аскольдов С. А.* Концепт и слово / С. А. Аскольдов // Русская словесность: От теории словесности к структуре текста : антология / общ. ред. В.П. Нерознака. – М. : Academia, 1997. – С. 267–279.
19. *Бабаева Е. В.* Концептологические характеристики социальных норм в немецкой и русской лингвокультурах : монография / Е. В. Бабаева. – Волгоград : Перемена, 2003. – 171 с.
20. *Бабина Л. В.* Вторичная репрезентация концептов в языке : автореф. дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04, 10.02.19 / Л. В. Бабина ; Тамбов. гос. пед. ун-т им. Г.Р. Державина. – Тамбов, 2003. – 38 с.

21. *Бабушкин А. П.* Объективное и субъективное в категоризации мира / А. П. Бабушкин // Общие проблемы строения и организации языковых категорий: мат-лы науч. конф. (23-25 апреля, 1998 г.) – М. : РАН, 1998. – С. 28–31.
22. *Бабушкин А. П.* Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка / А. П. Бабушкин. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1996. – 104 с.
23. *Баграмов Э. А.* К вопросу о научном содержании понятия «национальный характер» / Э. А. Баграмов. – М. : Наука, 1973. – С. 140.
24. *Бакирова Г. А.* Вербализация концепта СЧАСТЬЕ в татарском и английском языках (на примерах благожеланий) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02, 10.02.20 / Г. А. Бакирова ; Казан. (Приволж.) федер. ун-т. – Казань, 2011. – 24 с.
25. *Балашова Е. Ю.* Концепты ЛЮБОВЬ и НЕНАВИСТЬ в русском и американском языковых сознаниях : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Балашова Елена Юрьевна ; Саратов. гос. акад. права. – Саратов, 2004. – 262 с.
26. *Баран Г. П.* Об'єктивізація концепту RECESSION / рецесія у сучасному англomовному політичному інтернет-дискурсі : лінгвокогнітивний, семіотичний та комунікативно-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Г.П. Баран ; Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2015. – 20 с.
27. *Баранов А. Н.* Что нас убеждает? : (речевое воздействие и общественное сознание) / А. Н. Баранов. – М. : Знание, 1990. – 63 с.
28. *Баранов А. Н.* Постулаты когнитивной семантики / А. Н. Баранов, Д.О. Добровольский // Известия АН. Сер. «Лит. и яз.» – 1997. – Т. 56, № 1. – С. 11–21.
29. *Баталов Э. Я.* Американские ценности в современном мире / Э. Я. Баталов // Историография нового времени стран Европы и Америки. – М. : Прогресс, 1990. – С. 113–117.
30. *Бейлинсон Л. С.* Характеристики медико-педагогического дискурса (на материале логопедических рекомендаций) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Л. С. Бейлинсон ; Волгогр. гос. пед. ун-т. – Волгоград, 2001. – 20 с.
31. *Белехова Л. И.* Концепт ЖИЗНЬ в американской поэзии / Л. И. Белехова // Лингвоконцептология: перспективные направления :

монографія / авт. кол. А. Э. Левицкий [и др.] – Луганск : Изд-воГУ «ЛНУ им. Тараса Шевченка», 2013. – С. 232–258.

32. *Белехова Л.* Современная лингвистика в Украине и мире : научные парадигмы, наработки и перспективы [Электроний ресурс] / Л. Белехова // Науковий вісник ХДУ. Сер. «Лінгвістика». – Херсон : Вид-во ХДУ, 2005. – Вип. 2. – С. 8–15. – Режим доступу : http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/867

33. *Белла Р.* Привычки сердца // Религия и общество. Хрестоматия по социологии религии / сост. В. И. Гараджа, Е. Д. Руткевич. – М., 1996. – С. 677-699.

34. *Белова А. Д.* Категоризация и концептуализация знаний в теоретической и прикладной лингвистике [Электроний ресурс] / А. Д. Белова // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2008. – № 2. – С. 26–36. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua:8080/dspace/bitstream/handle/123456789/10964/03-Belova.pdf?sequence=1>.

35. *Белова А. Д.* Лингвистические аспекты аргументации (на материале современного английского языка) : дис... д-ра филол. наук : 10.02.04 / Белова Алла Дмитриевна ; Киев. ун-т им. Тараса Шевченко. – К., 1997. – 298 с.

36. *Бердникова Д. В.* Мифологический концепт: структура, возникновение и эволюция / Д. В. Бердникова // Когнитивные исследования языка. – Тамбов, 2015. – № 20. – С. 588–595.

37. *Бессонова О. Л.* Процедуры анализа концептов при проведении сравнительно-типологических исследований / О. Л. Бессонова // Лингвоконцептология : перспективные направления : монография / авт. кол. А. Э. Левицкий [и др.] – Луганск : Изд-воГУ «ЛНУ им. Тараса Шевченка», 2013. – С. 87–117.

38. *Белова А. Д.* Вербальне відображення концептосфери етносу: сучасний стан вивчення проблеми / А. Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2001. – № 5. – С. 15–21.

39. *Бессонова О. Л.* Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивно-гендерні аспекти / О. Л. Бессонова. – Донецьк : ДонНУ, 2002. – 362 с.

40. *Благодарна О. М.* Об'єктивація концепту робота у сучасному британському та американському художньому дискурсі : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.04 / О. М. Благодарна ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2009. – 20 с.
41. *Богерт К.* Не стесняйтесь говорить, что вы любите Россию / К. Богерт // Известия. – 1998, 11 февр. – С. 5.
42. *Богин Г. И.* Типология понимания текста : учеб. пособие / Г. И. Богин. – Калинин : Изд-во Калинин. гос. ун-та, 1986. – 85 с.
43. *Бойко Т. В.* Лінгвокультурний концепт MINNE/КОХАННЯ в німецькій поезії мінезангу XII – XIV століть : структурний та семантичний аспекти : дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.04 / Бойко Тетяна Василівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2011. – 212 с.
44. *Болдырев Н. Н.* Когнитивная семантика : курс лекций по английской филологии / Н. Н. Болдырев. – Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2000. – 123 с.
45. *Болдырев Н. Н.* Концептуальное пространство когнитивной лингвистики / Н. Н. Болдырев // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1 (001) – С. 18–36.
46. *Брутян Г. А.* Язык и картина мира / Г. А. Брутян // НДВШ. Философские науки. – М., 1973. – № 1. – С. 108–115.
47. *Бусурина Е. В.* Лингвокультурема «дурак» в русской языковой картине мира : дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.01 / Екатерина Вадимовна Бусурина. – СПб., 2003. – 209 с.
48. *Вайсгербер Й. Л.* Родной язык и формирование духа / Й. Л. Вайсгербер / [Пер. с нем., вступ. ст. и коммент. О. А. Радченко]. – Изд. 2-е испр. и доп. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 232 с.
49. *Ваніна Г. В.* Особливості вербалізації концепту PR/ ПІАР/ ПІААР в англійському (американський варіант), українському та російському газетному дискурсі : автореф. дис. ...канд. філол. наук : 10.02.17 / Г. В. Ваніна ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2011. – 21 с.

50. *Васильев Л. М.* Теория семантических полей / Л. М. Васильев // Вопросы языкознания. – 1971. – № 5. – С. 105–113.

51. *Ваховська О. В.* Вербалізація концепту ГРІХ в англomовному дискурсі XIV–XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. В. Ваховська ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2011. – 20 с.

52. Введение в этническую и кросс-культурную психологию : учеб. пособие / Н. М. Лебедева. – М. : Ключ-С, 1999. – 223 с.

53. *Вежбицкая А.* Семантические универсалии и описание языков / Анна Вежбицкая / [Пер. с англ. А. Д. Шмелева под ред. Т. В. Булыгиной]. – М. : Языки русской культуры, 1999. – I–XII. – 780 с.

54. *Вежбицкая А.* Понимание культур через посредство ключевых слов / Анна Вежбицкая / [Пер. с англ. А. Д. Шмелева]. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.

55. *Вежбицкая А.* Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая / [Пер. с англ.] / отв. ред. М. А. Кронгауз, вступ. ст. Е. В. Падучевой. – М. : Русские словари, 1997. – 416 с.

56. *Венжинович Н. Ф.* Концепт і його лінгвокультурологічна природа / Н. Ф. Венжинович // Науковий вісник Ужгородського університету. – Сер. «Філологія». – Ужгород : УжНУ, 2006. – Вип. 14. – С. 89–94.

57. *Верещагин Е. М.* В поисках новых путей развития лингвострановедения: концепция речеповеденческих тактик / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Гос. ин-т рус. яз. им. А.С. Пушкина, 1999. – 84 с.

58. *Виноградов В. В.* Избранные труды. Лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М. : Наука, 1977. – 312 с.

59. *Вільчинська Т.* Номінативне поле концепту «любов» (на матеріалі поезії шістдесятників) / Т. Вільчинська // Наукові записки КДПУ. – Сер. «Філол. науки (мовознавство)». – Вип. 95(1). – Кіровоград : КДПУ, 2011. – С. 6–10.

60. *Воїнов В. В.* Соціально-оціночні номінації в контексті культури США / В. В. Воїнов. – К. : Либідь, 1994. – 144 с.

61. *Воркачев С. Г.* Лингвокультурология, языковая личность, концепт : становление антропоцентрической парадигмы в языкознании / С. Г. Воркачев // Филологические науки. – 2001. – № 1. – С. 64–72.
62. *Воркачев С. Г.* Концепт СЧАСТЬЯ : понятийный и образный компоненты / С. Г. Воркачев // Известия РАН. Сер. «Лит. и яз.» – 2001. – Т. 60. – № 6. – С. 47–58.
63. *Воркачев С. Г.* Культурные концепты в антропологической парадигме : СЧАСТЬЕ / С. Г. Воркачев // Философские аспекты постижения человека. – Ростов н/Д. – 2001. – С. 32–41.
64. *Воркачев С. Г.* Национально-культурная специфика концепта любви в русской и испанской паремиологии / С. Г. Воркачев // Вопросы языкознания. – 1995. – № 3. – С. 56–66.
65. *Воркачев С. Г.* Концепт счастья в русском языковом сознании: опыт лингвокультурологического анализа: монография / С. Г. Воркачев. – Краснодар : Изд-во Кубан. гос. техн. ун-та, 2002. – 142 с.
66. *Воркачев С. Г.* СЧАСТЬЕ как лингвокультурный концепт / С. Г. Воркачев. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2004. – 236 с.
67. *Воркачев С. Г.* Сопоставительная этносемантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели) : монография / С. Г. Воркачев. – Волгоград : Перемена, 2003. – 164 с.
68. *Воробьев В. В.* Культурологическая парадигма русского языка : Теория описания языка и культуры во взаимодействии / В. В. Воробьев. – М. : Ин-т русс. яз. им. А. С. Пушкина, 1994. – 76 с.
69. *Воробьев В. В.* Лингвокультурология : теория и методы / В. В. Воробьев. – М. : Изд-во Рос. ун-та дружбы народов, 2008. – 336 с.
70. *Воробьев В. В.* О понятии лингвокультурологии и ее компонентах / В. В. Воробьев // Язык и культура : сб. докл. ; 2-я междунар. конф. – К., 1993. – С. 42–48.
71. *Воробьев Г. Г.* Американский характер : Этика – мораль – закон / Г. Г. Воробьев // Американский характер : очерки культуры США. – М. : 1995. – 277 с.

72. *Воробйова О. П.* Когнітологія як експерієнційний міф : методики концептуального аналізу тексту [Електронний ресурс] / О. П. Воробйова // Актуальні проблеми філологічної науки та педагогічної практики : тези III Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 8–9 грудня 2011 р.); ДНУ ім. Олеся Гончара. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2011. – С. 8–10. – Режим доступу : http://uaclip.at.ua/KOGNITOLOGIYA_YAK_EKSPERIYENTSIYNIY_MIF2011pdf.pdf

73. *Воробьева О. П.* Концептология в Украине : обзор проблематики // Лингвоконцептология : перспективные направления : монография [Електронний ресурс] / авт. кол.: А. Э. Левицкий [и др.]; под ред. А. Э. Левицкого, С. И. Потапенко, И. В. Недайновой. – Луганск : Изд-во ГУ «ЛНПУ им. Тараса Шевченко», 2013. – С. 10–37. – Режим доступу : http://uaclip.at.ua/vorobjova.konceptologija_ukr1.pdf

74. *Воробьева О. П.* Стилистические средства в аспекте интеграции текста / О. П. Воробьева // Исследования целого текста : тез. докл. и сообщений совещания. – М. : Наука, 1986. – С. 33.

75. *Гаджиев К. С.* Американская нация : национальное самосознание и культура / К. С. Гаджиев. – М. : Наука, 1990. – 239 с.

76. *Гаджиев К. С.* США : Эволюция буржуазного сознания / К. С. Гаджиев. – М. : Мысль, 1981. – 255 с.

77. *Гач Н. О.* Мовна концептуалізація культурного континууму в американській поезії XIX – XXI століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Н. О. Гач ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2014. – 20 с.

78. *Гвоздева А. А.* Языковая картина мира: лингвокультурологические и гендерные особенности (на материале художественных произведений русскоязычных и англоязычных авторов) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / А. А. Гвоздева ; Тамбов. гос. тех. ун-т. – Тамбов : Изд-во ТГТУ, 2004. – 15 с.

79. *Голенпольский Т. Г.* «Американская мечта» и «американская действительность» / Т. Г. Голенпольский, В. П. Шестаков. – М. : Искусство, 1981. – 208 с.

80. *Голобородько К. Ю.* Лінгвістичний статус концепту / К. Ю. Голобородько // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь, 2002. – № 32. – С. 27–30.
81. *Голованівська М. К.* Ментальність в зеркале мови. Деякі базові концепти в уявленні французів і росіян / М. К. Голованівська. – М. : Мовознавство, 2009. – 376 с.
82. *Голубовська І. О.* Етнічні особливості мовних картин світу / І. О. Голубовська. – К. : Логос, 2004. – 284 с.
83. *Гольдберг В. Б.* Структурні зв'язи в лексико-семантичному мові : на матеріалі російського і англійського лексико-фразеологічного поля «біологічне існування людини» : монографія / В. Б. Гольдберг. – Тамбов : Вид-во ТГУ, 2000. – 232 с.
84. *Гончаренко А. С.* Концепти американського образу світу в новелістиці О. Генрі / А. С. Гончаренко // Літературознавчі студії : зб. наук. пр. – Вип. 35. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. – С. 117–126.
85. *Горошко Е. И.* Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента / Е. И. Горошко. – Х. : Изд. группа «РА-Каравелла», 2001. – 320 с.
86. *Гришаева Л. И.* Основная единица анализа межкультурной коммуникации / Л. И. Гришаева // *Studia Germanica et Romanica* : Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання : наук. журн. / ред. кол. : В. Д. Калішченко (гол. ред.) [та ін.] – Донецьк : ДонНУ, 2006. – Т. 3. – № 3 (9). – С. 38–50.
87. *Гришина О. А.* Актуалізація концепта АМЕРИКА в сучасному російському мові (на матеріалі публіцистических текстів) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Гришина Ольга Александрівна ; Кемер. гос. ун-т. – Кемерово, 2004. – 177 с.
88. *Гудков Д. Б.* Теорія і практика межкультурної комунікації / Д. Б. Гудков. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.
89. *Гумбольдт В.* Избранные труды по языкознанию / В. фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 2000. – 396 с.

90. Гумбольдт В. О различии строения человеческих языков и его влиянии на духовное развитие человеческого рода языкознанию / В. фон Гумбольдт // Хрестоматия по истории языкознания XIX-XX веков / сост. В. А. Звегинцев. – М. : Учпедгиз, 1956. – С. 68–86.
91. Гумбольдт В. Язык и философия культуры / В. фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1985. – 450 с.
92. Гуннемарк Э. Искусство изучать языки / Э. Гуннемарк. – СПб. : Тесса, 2001. – 207 с.
93. Гуревич П. С. Философия культуры / П. С. Гуревич. – М. : Аспект Пресс, 1995. – 286 с.
94. Гайдеггер М. Время и бытие / М. Гайдеггер. – М. : Высш. шк., 1993. – 312 с.
95. Давиденко І. В. Лексична репрезентація концепту ДІМ – HOUSE/ HOME в англійській мові : лінгвокогнітивний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / І. В. Давиденко ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2012. – 20 с.
96. Даниленко Л. В. Когнитивные аспекты языковой картины мира в сравнении с научной / Л. В. Даниленко // Когнитивные аспекты языкового значения : межвуз. сб. науч. тр. – Иркутск : ИГЛУ, 1997. – С. 28–39.
97. Демьянков В. З. Доминирующие лингвистические теории в конце XX века / В. З. Демьянков // Язык и наука конца XX века. – М., 1995. – С. 239–318.
98. Демьянков В. З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода / В. З. Демьянков // Вопросы языкознания. – 1994. – № 4. – С. 17–33.
99. Демьянков В. З. «Концепт» в философии языка и в когнитивной лингвистике / В. З. Демьянков // Концептуальный анализ языка : современные направления исследования : сб. науч. тр. / ИЯ РАН и др. – М.–Калуга : ИП Кошелев А. Б., Изд-во «Эйдос», 2007. – С. 26–33.
100. Денисова С. П. Картина світу та суміжні поняття в зіставних дослідженнях / С. П. Денисова // Проблеми зіставної семантики. – К. : ВЦ КНЛУ, 2005. – Вип. 7. – С. 9–15.
101. Димитренко Л. В. Концептуальна картина світу в поетичних творах /

Л. В. Димитренко // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка / О.І. Чередниченко (ред.). – К., 1999. – С. 37–44.

102. *Дмитриева О. А.* Изменение оценочного знака концепта / О. А. Дмитриева // Языковая личность : социолингвистические и эмотивные аспекты : сб. науч. тр. / ВГПУ, СГУ. – Волгоград : Перемена, 1998. – С. 147–152.

103. *Добровольская Е. В.* Концептуализация семьи в русской языковой картине мира : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Е. В. Добровольская ; Новосиб. гос. пед. ун-т. – Томск, 2005. – 25 с.

104. *Добровольский Д. О.* Национально-культурная специфика во фразеологии / Д. О. Добровольский // Вопросы языкознания. – 1997. – № 6. – С. 37–49.

105. *Дойчик О. Я.* Концептуальна метафора в ідіостилі Джуліана Барнса : поетико-когнітивний аналіз / О. Я. Дойчик // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Сер. «Ром.-герм. філологія. Методика викл. іноз. мов.» – Х. : Константа, 2013. – № 1051. – С. 32–37.

106. *Дойчик О. Я.* Художній концепт ART в ідіостилі Джуліана Барнса / О. Я. Дойчик // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Сер. «Ром.-герм. філологія. Методика викл. іноз. мов.». – Х. : Константа, 2014. – № 1124. – С. 34–40.

107. *Дубов И. Г.* Феномен менталитета : психологический анализ / И. Г. Дубов // Вопросы психологии. – 1993. – № 5. – С. 20–29.

108. *Елизарова Г. В.* Культура и обучение иностранным языкам / Г. В. Елизарова. – СПб. : КАРО, 2005. – 352 с.

109. *Елисеева О. В.* Замещающая функция символа как критерий выделения символического наполнения концептов / О. В. Елисеева // Известия Росс. гос. пед. ун-та им. А. И. Герцена. – 2008. – Вып. 55. – Том 24. – С. 100–105.

110. *Ерофеев Н. А.* Туманный Альбион. Англия и англичане глазами русских, 1825-1853 гг. / Н. А. Ерофеев – М. : Наука, 1982. – 320 с.

111. *Жаботинская С. А.* Когнитивная лингвистика : принципы концептуального моделирования / С. А. Жаботинская // Лінгвістичні студії. –

Черкаси, 1997. – Вип. 2. – С. 3–11.

112. *Жайворонюк В. В.* Етнолінгвістика в колі суміжних наук / В. В. Жайворонюк // Мовознавство. – 2004. – № 5-6. – С. 23–35.

113. *Жук С. И.* «Срединные колонии» Британской Америки и истоки современной цивилизации США / С. И. Жук // Американская цивилизация как исторический феномен. Восприятие США в американской, западноевропейской и русской общественной мысли. – М. : Наука, 2001. – С. 31–58.

114. *Заботкина В. И.* Новая лексика современного английского языка / В. И. Заботкина. – М. : Высш. шк., 1989. – 126 с.

115. *Заботкина В. И.* Изменения в концептуальной картине мира в аспекте когнитивно-прагматического подхода к языковым явлениям / В. И. Заботкина // Категоризация мира : пространство и время : мат-лы науч. конф. – М. : Диалог-МГУ, 1997. – С. 55–59.

116. *Загребельна Н. В.* Лексико-семантичне поле «водний транспортний засіб» як фрагмент англомовної наївної та професійної картини світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Н. В. Загребельна ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2012. – 20 с.

117. *Залевская А. А.* Психолінгвістический подход к проблеме концепта / А. А. Залевская // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж : Воронежск. гос. ун-т, 2001. – 182 с.

118. *Зверев А.* Американская трагедия и американская мечта / А. Зверев // Литература США 20 века. – М., 1978. – С. 78–95.

119. *Зеленько А. С.* Когнітивна лінгвістика і мовна модель світу / А. Зеленько, С. Омельченко // Актуальні проблеми металінгвістики: наук. зб. – К. : Брама, 1999. – 312 с.

120. *Земскова Н. А.* Концепты ИСТИНА, ПРАВДА, ЛОЖЬ как факторы вербализации действительности : когнитивно-прагматический аспект (на материале русского и английского языков) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Н. А. Земскова ; Кубан. гос. ун-т. – Краснодар, 2006. – 20 с.

121. *Зубкова Я. В.* Время в языковом сознании: подходы к изучению / Я. В. Зубкова // Языковая личность : проблемы коммуникативной деятельности : сб. науч. тр. ВГПУ – Волгоград : Перемена, 2001. – С. 97–104.

122. *Ильенко С. Г.* О контекстуальном компоненте толкового словаря (на материале толкового словаря русского языка под ред. Ушакова) / С. Г. Ильенко // Актуальные проблемы функциональной лексикологии: сб. статей. – СПб., 1997. – С. 7–13.

123. *Карасик В. И.* Культурные доминанты в языке / В. И. Карасик // Языковая личность : культурные концепты. – Волгоград-Архангельск, 1996. – С. 3–12.

124. *Карасик В. И.* О категориях лингвокультурологии / В. И. Карасик // Языковая личность : проблемы коммуникативной деятельности: сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 2001. – С. 3–16.

125. *Карасик В. И.* Этнокультурные типы институционального дискурса / В. И. Карасик // Этнокультурная специфика речевой деятельности : сб. обзоров. – М. : ИНИОН РАН, 2000. – С. 37–64.

126. *Карасик В. И.* Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.

127. *Карасик В. И.* Лингвокультурный концепт как элемент языкового сознания [Электронный ресурс] / В. И. Карасик, Г. Г. Слышкин // Методология современной психолингвистики : сб. статей. – Москва; Барнаул : Изд-во Алт. ун-та, 2003. – Режим доступа : <http://psycholing.narod.ru/monograf/karasik-psyhrest.htm>.

128. *Караулов Ю. Н.* Общая и русская идеография / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1976. – 335 с.

129. *Караулов Ю. Н.* Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М., 1987. – 263 с.

130. *Караулов Ю. Н.* От грамматики текста к когнитивной теории дискурса / Ю. Н. Караулов, В. В. Петров // Т. А. ван Дейк. Язык. Познание. Коммуникация. – М. : Прогресс, 1989. – С. 5–11.

131. *Карлина Н. Н.* Миф Америки в американской и русской литературе второй половины XX века : Э. Л. Доктороу и В. Аксенов : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.03 / Карлина Наталия Николаевна ; Ун-т рос. акад. образования. – М., 2005. – 184 с.

132. *Карпова К. С.* Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства XX – початку XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04/ К. С. Карпова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шавченка. – К., 2008. – 17 с.

133. *Карпова К. С.* Вербалізація національно-специфічних концептів американського суспільства XX – початку XXI ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Карпова Катерина Сергіївна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шавченка. – К., 2008. – 259 с.

134. *Касевич В. Б.* Буддизм. Картина мира. Язык / В. Б. Касевич. – СПб. : Центр «Петербургское востоковедение», 1996. – 275 с.

135. *Кацнельсон С. Д.* Содержание слова, значение, обозначение / С. Д. Кацнельсон. – М. – Л. : Наука, 1965. – 112 с.

136. *Качмар О. Ю.* Мовна актуалізація концепту MANAGEMENT в управлінському дискурсі США: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. Ю. Качмар ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка.. – Львів, 2014. – 20 с.

137. *Клоков В. Т.* Основные направления лингвокультурологических исследований в рамках семиотического подхода / В. Т. Клоков // Теоретическая и прикладная лингвистика. – Вып. 2. Язык и социальная среда. – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2000. – С. 60–67.

138. *Кобозева И. М.* Лингвистическая семантика : учеб. пособие / И. М. Кобозева. – М. : Эдиториал УРСС, 2000. – 352 с.

139. *Козловський В.* До питання методології дослідження лінгвокультурного концепту / В. Козловський // Іноземна філологія. – 2008. – Вип. 120. – С. 3–8.

140. *Козловський В. В.* Структура лінгвокультурного концепту / В. В. Козловський // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – Вип. 19. Книга 1. – С. 196–200.

141. Колесов В. В. Концепт культуры : образ – понятие – символ / В. В. Колесов // Вестник Санкт-Петербургского госуниверситета. – 1992. – Сер. 2. – Вып. 3. – С. 30–39.
142. Колесов В. В. Язык и ментальность / В. В. Колесов. – СПб. : Петербургское Востоковедение, 2004. – 240 с.
143. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке / Г. В. Колшанский. – М. : Наука, 1990. – 104 с.
144. Кононенко В. Концепти українського дискурсу : монографія / В. Кононенко. – Київ–Івано-Франківськ : Плай, 2004. – 248 с.
145. Корнилов О. А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов / О. А. Корнилов. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : ЧеРо, 2003. – 349 с.
146. Корольова А. В. Діахронічний вектор дослідження структур свідомості й мислення / А. В. Корольова // Вісник КНЛУ. Сер. «Філологія». – 2011. – Т. 4, № 1. – С. 52–58.
147. Коул М. Культурно-историческая психология: наука будущего / М. Коул. – М. : Наука, 1997. – 402 с.
148. Кочетков В. В. Психология межкультурных различий / В. В. Кочетков. – М. : ПЕРСЭ, 2002. – 416 с.
149. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підручник / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 424 с.
150. Красавский Н. А. Концепт «Zorn» в пословично-поговорочном фонде немецкого языка / Н. А. Красавский // Теоретическая и прикладная лингвистика. Вып. 2. «Язык и социальная среда». – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2000. – С. 78–89.
151. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах : монография / Н. А. Красавский. – Волгоград : Перемена, 2001. – 495 с.
152. Красных В. В. Виртуальная реальность или реальная виртуальность? Человек. Сознание. Коммуникация : монография / В. В. Красных. – М. : Диалог-МГУ, 1998. – 352 с.

153. *Красных В. В.* Этнопсихоллингвистика и лингвокультурология : Курс лекций / В. В. Красных. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2002. – 284 с.
154. *Красных В. В.* Конструирование культурной и лингвокультурной идентичности / В. В. Красных // Общество – язык – культура : актуальные проблемы взаимодействия в XXI веке : тез. докл. VII междунар. науч.-практ. конф. – М., 2012. – С. 10–11.
155. *Красных В. В.* Роль и функции языка как объекта современных интегративных исследований (психоллингвистический, лингвокультурологический, психоллингвокультурологический и комплексный общегуманитарный подходы) / В. В. Красных // Вопросы психоллингвистики. – 2015. – № 2. – С. 90–97.
156. *Кронгауз М. А.* Семантика / М. А. Кронгауз. – М. : РГУ, 2001. – 399 с.
157. *Кубрякова Е. С.* Начальные этапы становления когнитивизма : лингвистика – психология – когнитивная наука / Е. С. Кубрякова // Вопросы языкознания. – 1994. – № 4. – С. 34–47.
158. *Кубрякова Е. С.* Об одном фрагменте концептуального анализа слова ПАМЯТЬ / Е. С. Кубрякова // Логический анализ языка. Культурные концепты. – М. : Наука, 1991. – С. 85–90.
159. *Кубрякова Е. С.* О современном понимании термина «концепт» в лингвистике и культурологии / Е. С. Кубрякова // Реальность, язык и сознание : междунар. межвуз. сб. науч. тр. / отв. ред. Т. А. Фесенко. – Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2002. – Вып. 2 – С. 5–15.
160. *Кубрякова Е. С.* Проблемы представления знаний в современной науке и роль лингвистики в решении этих проблем / Е. С. Кубрякова // Язык и структуры представления знаний. – М., 1992. – С. 4–38.
161. *Кубрякова Е. С.* Семантика в когнитивной лингвистике (о концепте контейнера и формах его объективации в языке) / Е. С. Кубрякова // Изв. РАН. Сер. «Лит. и яз.» – 1999. – Т. 58, № 6. – С. 3–12.
162. *Кубрякова Е. С.* Части речи с когнитивной точки зрения / Е. С. Кубрякова. – М. : Ин-т языкознания РАН, 1997. – 331 с.
163. *Кубрякова Е. С.* Языковое сознание и языковая картина мира /

Е. С. Кубрякова. // Филология и культура : мат-лы 2-й междунар. конф. – Ч. 3. – Тамбов : Изд-во Тамб. ун-та, 1999. – С. 6–13.

164. *Кубрякова Е. С.* Язык и знание : На пути получения знаний о языке : Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова // Рос. акаде. наук. Ин-т языкознания. – М. : Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.

165. *Кузнецов В. Г.* Гносеологическая функция герменевтического понимания / В. Г. Кузнецов, А. П. Алексеев // Познание и язык. Критический анализ герменевтических концепций. – М. : Мысль, 1984. – С. 48–56.

166. *Ладика О. В.* Вербалізація ідейного компонента семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Наук. записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. Сер. «Філол. науки (мовознавство)». – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 127. – С. 261–265.

167. *Ладика О. В.* Вербалізація національно-культурного компонента семантичної структури концепту AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Слов'янський збірник : зб. наук. пр. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – Вип. 17. – Ч. 1. – С. 160–165.

168. *Ладика О. В.* Інтерпретація поняттєвої складової семантичної структури лінгвокультурами AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : КНУ, 2008. – Вип. 24. – Ч. 2. – С. 180–186.

169. *Ладика О.* Історичні та соціальні основи виникнення поняття «American Dream» («Американська мрія») / О. Ладика // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі : зб. наук. пр. / за ред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – Ч. 1. Лінгвостилістика. Лексична семантика. Фразеологія. – С. 81–85.

170. *Ладика О. В.* Концептуалізація поняття «Американська мрія» / О. В. Ладика // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : КНУ, 2007. – Вип. 23. – Ч. 2. – С. 71–75.

171. *Ладика О.* Лінгвокультурема як значуща одиниця лінгвокультурології / О. Ладика // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. / за ред. О. І. Чередниченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2007. – Вип. 22. – Ч. 1. – С. 187–191.

172. *Ладика О.* Лінгвокультурний аспект словесно-художнього образу «American dream» (на матеріалі англійської мови) / О. Ладика // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. / за ред. О. І. Чередниченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2007. – Вип. 21. – Ч. 2. – С. 131–136.

173. *Ладика О. В.* Методологія дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Одеський лінгвістичний вісник : наук.-практ. журн. / гол. ред. Н. В. Петлюченко. – Вип. 6. – Т. I. – Одеса : НУ «Одеська юридична академія», 2015. – С. 47–51.

174. *Ладика О. В.* Образна складова семантичної структури концепту AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Наук. записки Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. Сер. «Філол. науки (мовознавство)». – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 95 (1). – С. 230–234.

175. *Ладика О.* Особливості репрезентації поняття *American Dream* в англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел) / О. Ладика // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : мат-ли II міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 11–12 листопада 2016 р.) / за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – С. 42–44.

176. *Ладика О. В.* Особливості ціннісної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Проблеми семантики слова, речення та тексту : зб. наук. пр. / відп. ред. Н. М. Корбозерова. – К. : ВЦ КНЛУ, 2012. – Вип. 28. – С. 219–230.

177. *Ладика О. В.* Символьна складова семантичної структури лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM / О. В. Ладика // Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес : мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 4–5 жовтня 2013 р.) – Тернопіль, 2013. – С. 107–108.

178. *Ладика О. В.* Структура лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM : методика її дослідження / О. В. Ладика // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. / за ред. О. І. Чередниченка. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2015. – Вип. 1. – Ч. 2. – С. 131–136.

179. *Ладыка О. В.* Американский национальный характер и его интерпретация в работах лингвистов / О. В. Ладыка // Новый взгляд. Международный научный вестник : сб. науч. тр. / под общ. ред. С. С. Чернова. – Новосибирск : Изд-во ЦРНС, 2014. – Вып. 4. – С. 114–124.

180. *Лакофф Дж.* Мышление в зеркале классификаторов / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике. – 1988. – Вып. 23 : Когнитивные аспекты языка. – С. 12–51.

181. *Лаперуз Ст. Л.* Духовный призыв «Американской мечты» (Одна из американских точек зрения. Отрывок из книги «По пути духовного сближения Америки и России») / Ст. Л. Лаперуз // Американский характер. Импульс реформаторства. – М. : Наука, 1995. – С. 56–72.

182. *Лапшина М. Н.* Семантическая эволюция английского слова (изучение лексики в когнитивном аспекте) / М. Н. Лапшина. – СПб : Изд-во СПб. гос. ун-та, 1998. – 160 с.

183. *Лебедева Н. М.* Введение в этническую и кросс-культурную психологию : учеб. пособие / Н. М. Лебедева. – М. : Ключ-С, 1999. – 223 с.

184. *Лебедько М. Г.* Время как когнитивная доминанта культуры. Сопоставление американской и русской темпоральной концептосфер / М. Г. Лебедько. – Владивосток : Изд-во Дальневост. ун-та, 2002. – 240 с.

185. *Левицкий А. Э.* Антропоцентризм современной функциональной лингвистики / А. Э. Левицкий // Вестник Ленингр. гос. ун-та им. А. С. Пушкина. Сер. «Филология». – 2010. – Т. 5, № 1. – С. 74–78.

186. *Левицкий А. Э.* Вербализация концепта МЕЧТА в американском варианте английского языка / А. Э. Левицкий // Лингвоконцептология : перспективные направления : монография / авт. кол. А. Э. Левицкий [и др.] – Луганск : Изд-воГУ «ЛНУ им. Тараса Шевченка», 2013. – С. 172–184.

187. *Левицкий А. Э.* Концепт МЕЧТА в американской лингвокультуре / А. Э. Левицкий // Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Філол. науки. – 2013. – № 14. – С. 177–185.

188. *Левицкий А. Э.* Предисловие // Язык и пространство : проблемы онтологии и эпистемологии / А. Э. Левицкий – Нежин : Изд-во НГУ им. Николая Гоголя, 2011. – С. 5–11.

189. *Левицкий В. В.* Семасиология / В. В. Левицкий. – Винница : Нова книга, 2006. – 508 с.

190. *Левицький В. В.* Апроксимативні методи вивчення лексичного складу / В. В. Левицький, О. Д. Огуй, С. В. Кійко, Ю. Є. Кійко. – Чернівці : Рута, 2000. – 136 с.

191. *Леонтович О. А.* Россия и США : Введение в межкультурную коммуникацию / О. А. Леонтович. – Волгоград : Перемена, 2003. – 399 с.

192. *Леонтович О. А.* Русские и американцы : парадоксы межкультурного общения / О. А. Леонтович. – Волгоград : Перемена, 2002. – 434 с.

193. Лингвокультурный концепт: типология и области бытования / С. Г. Воркачев [и др.]; под ред. С. Г. Воркачева. – Волгоград : Изд-во Волгоградского гос. ун-та, 2007. – 399 с.

194. *Лисиченко Л. А.* Структура мовної картини світу / Л. А. Лисиченко // Мовознавство : наук. теор. журн. ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні та укр. мовно-інформ. фонду НАН України. – 2004. – № 5–6. – С. 36–41.

195. *Лихачев Д. С.* Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Известия РАН. Сер. «Лит. и яз.» – 1993. – № 1. – С. 3–9.

196. *Ляпин С. Х.* Концептология : к становлению подхода / С. Х. Ляпин // Концепты. Научные труды Центроконцепта. – Архангельск : Изд-во Помор. ун-та, 1997. – Вып. 1. – С. 11–35.

197. *Маковский М. М.* Язык – миф – культура. Символы жизни и жизнь символов / М. М. Маковский. – М. : РАН Ин-т рус. языка им. В.В. Виноградова, Русские словари, 1996. – 330 с.

198. *Мартинюк А. П.* Лінгвістична концептологія : методологічні платформи, методики аналізу, перспективи розвитку / А. П. Мартинюк // Наук. вісник Волинс. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. «Філол. науки». – Луцьк : ВНУ, 2012. – № 23(248). – С. 81–88.
199. *Маслов Ю. С.* Введение в языкознание : учебник для филол. и лингв. факультетов высш. учеб. заведений / Ю.С. Маслов. – 4-е изд., стер. – СПб : Филолог. факультет СПбГУ, 2005. – 304 с.
200. *Маслова В. А.* Введение в когнитивную лингвистику : учеб. пособие / В. А. Маслова. – 2-е изд., испр. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 296 с.
201. *Маслова В. А.* Когнитивная лингвистика : учеб. пособие / В. А. Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2005. – 256 с.
202. *Маслова В. А.* Лингвокультурология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Маслова. – М. : ИЦ «Академия», 2001. – 208 с.
203. *Маслова В. А.* Философия языка : конспект лекций / В. А. Маслова. – Витебск : ВГУ, 2012. – 50 с.
204. *Мастерских С. В.* Концепт «желание» в сопоставительном плане (на материале глагольных лексем русского, английского и немецкого языков) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01, 10.02.20 / С. В. Мастерских ; Тюмен. гос. ун-т. – Тюмень, 2004. – 20 с.
205. *Меджидова С. М.* О методологических принципах исследования личности [Электронный ресурс] / С.М. Меджидова – Режим доступа : http://www.psychology.az/about_methodological_principles.php.
206. *Мертон Р.* Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон. – М. : АСТ, Хранитель, 2006. – 880 с.
207. *Мигдаль И. Ю.* Лингвокультурологические особенности тематического поля кино американского варианта английского языка (в сопоставительном аспекте) : дис. ... канд. филол. наук 10.02.20 / Мигдаль Ирина Юрьевна ; Рос. ун-т дружбы народов. – М., 2005. – 239 с.
208. *Мізін К. І.* Людина в дзеркалі компаративної фразеології / К. І. Мізін : монографія. – Кременчук : ПП Щербатих, 2011. – 448 с.

209. *Морозова О. І.* Лінгвальні аспекти неправди як когнітивно-комунікативного утворення (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / О. І. Морозова ; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2008. – 32 с.

210. *Морозова Т. Л.* Спор о человеке в американской литературе / Т. Л. Морозова. – М. : Наука, 1990. – 334 с.

211. *Москвин В. П.* Русская метафора. Семантическая, структурная, функциональная классификация : учеб. пособие к спецкурсу по стилистике / В. П. Москвин. – Волгоград : Перемена, 1997. – 92 с.

212. *Моспанова Н. Ю.* Добро и зло / Ю.Н. Моспанова // Антология концептов : [в 5 т.] / под ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина. – Волгоград, 2005-2008. – Т. 3. – С. 53–67.

213. *Мудраченко Т. Б.* Актуалізація концепту УКРАЇНА в сучасному англomовному газетному дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Т. Б. Мудраченко ; Харк. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2013. – 20 с.

214. *Мусаева Е. М.* Когнитивный анализ способов метафорического представления концепта АМЕРИКАНСКАЯ НАЦИЯ в историческом нарративном дискурсе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Мусаева Елена Михайловна ; Санкт-Петерб. гос. ун-т. – СПб., 2004. – 177 с.

215. *Неборсина Н. П.* О категориях контрастивной поэтики [Электронный ресурс] / Н. П. Неборсина // Лінгвістика. – Розділ II. – Функціональні вияви граматичних одиниць різних рівнів у тексті. – Вип. IX. – С. 91–96. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvkhdu/2009_9/.../91-96.pdf.

216. *Ничипорчик Е. В.* О методах декодирования культурноносных смыслов паремиологических единиц / Е. В. Ничипорчик // Язык, сознание, коммуникация: сб. статей / отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов – М. : МАКС Пресс, 2014. – Вып. 50. – С. 245–252.

217. *Новик Н. А.* Страноведение. США : география, история, экономика, культура = Country studies. USA : geography, history, economy, culture : учеб. пособие: (с электрон. Прил.) / Н.А. Новик. – Минск : Выш. шк., 2015. – 245 с.

218. *Новикова Н. С.* Многомирие в реалии и общая типология языковой картины мира / Н. С. Новикова, Н. В. Черемисица // *Филологические науки*. – 2000. – № 1. – С. 41–48.

219. *Огаркова Г. А.* Концепт кохання в англомовних метафорах / Г. А. Огаркова // *Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр.* – Ужгород : Патент, 2002. – С. 52–64.

220. *Огаркова Г. А.* Вербалізація концепту кохання в сучасній англійській мові: когнітивний та дискурсивний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Г. А. Огаркова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2005. – 20 с.

221. *Онкович Г.* Новітні терміни лінгводидактики [Електронний ресурс] / Г. Онкович // *Вісник Сумського держ. ун-ту. Сер. «Філол. науки»*. – 2004. – №1(60). – С. 18–26. – Режим доступу : essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/10872/1/4.docx

222. *Опарина О. И.* Понятие эволюции и языковая картина мира / О. И. Опарина // *Когнитивные исследования языка*. – Тамбов, 2015. – № 20. – С. 588–595.

223. *Орешкина М. В.* Лингвокультурологические аспекты языковых заимствований / М. В. Орешкина // *RES LINGUISTICA: сб. ст. : К 60-летию профессора В. П. Нерознака*. – М., 2000. – С. 122–130.

224. *Павиленис Р. И.* Проблема смысла : современный логико-философский анализ языка / Р.И. Павиленис. – М. : Мысль, 1983. – 285 с.

225. *Парыгин Б.Д.* Общественное настроение / Б.Д. Парыгин. – М. : Мысль, 1966. – 328 с.

226. *Пасічник І.* Концептуальна структура дидактичного терміна / І. Пасічник // *Наукові виклади*. – 2009. – С. 46–50.

227. *Песина С. А.* Образ как важнейшая составляющая когнитивного осмысления слова / С.А. Песина, Е.А. Карамышев, А.В. Юрченко // *Когнитивные исследования языка*. – Тамбов, 2015. – № 20. – С. 608-615.

228. *Пименова Е. Е.* Антропоморфизм как способ концептуализации *неба, небес, Himmel* и *heaven* (сопоставительный анализ) / Е. Е. Пименова // *Новое в когнитивной лингвистике. Сер. «Концептуальные исследования»*. – Кемерово,

2006. – Вып. 8. – С. 541–554.

229. *Пименова М. В.* Методология концептуальных исследований / М. В. Пименова // Вестник КемГУ. – Сер. «Филология». – Кемерово, 2002. – Вып. 4 (12) – С. 100–105.

230. *Пименова М. В.* Типы концептов и этапы концептуального исследования исследований / М. В. Пименова // Вестник КемГУ. – Сер. «Филология». – Кемерово, 2013. – № 2 (54). – Т. 2. – С. 127–131.

231. *Пищальникова В. А.* Ментальные основания языковой способности / В. А. Пищальникова // Языковое бытие человека и этноса : психолингвистический и когнитивный аспекты. – Барнаул, 2001. – С. 108–135.

232. *Полюжин М. М.* Про синкретичні теорії концепту / М. М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр. – Ужгород : Ліра, 2006. – С. 5–22.

233. *Полюжин М. М.* Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості / М. М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр. – Ужгород : Ліра, 2005. – С. 5–19.

234. *Полюжин М. М.* Когнітивна парадигма лінгвістичних досліджень / М. М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології: зб. наук. пр. – Ужгород : Ужгород. держ. ун-т, 1999. – С. 4–22.

235. *Полюжин М. М.* Концепт як базова когнітивна сутність / М. М. Полюжин, Н. Ф. Венжинович // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. – К. : Київськ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2001. – № 5. – С. 182–184.

236. *Попова З. Д.* Когнитивная лингвистика : учеб. изд. / З. Д. Попова, И. А. Стернин ; Федеральное агентство по образованию, Воронежский гос. ун-т. – М. : АСТ; М. : Восток-Запад, 2007. – 314 с.

237. *Попова З. Д.* Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2002. – 192 с.

238. *Попова З. Д.* Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 1999. – 30 с.

239. *Попова З. Д.* К методологии лингво-когнитивного анализа /

З. Д. Попова, И. А. Стернин // Филология и культура : мат-лы III-й междунар. науч. конф. / отв. ред. Н. Н. Болдырев : [в 3 ч.] – Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2001. – Ч. 2. – С. 19–22.

240. *Попова З. Д.* Язык и национальная картина мира / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2003. – 59 с.

241. *Попова З. Д.* Основные черты семантико-когнитивного похода к языку / З. Д. Попова, И. А. Стернин // Антология концептов / под. ред. В. И. Карасика, И. А. Стернина. – М. : Гносиз, 2007. – С. 7–9.

242. *Попова М. К.* Национальная идентичность и ее отражение в художественном сознании / М. К. Попова. – Воронеж : Воронеж. гос. ун-т, 2004. – 170 с.

243. *Постовалова В. И.* Картина мира в жизнедеятельности человека (извлечения) / В. И. Постовалова // Язык и культура. Хрестоматия по спецкурсу для студентов-филологов / под ред. Л. Г. Саяховой. – Уфа : Изд-е БашГУ, 2000. – С. 66–78.

244. *Постовалова В. И.* Картина мира в жизнедеятельности человека / В. И. Постовалова // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира / под ред. Б. А. Серебренникова. – М. : Наука, 1988. – С. 8–69.

245. *Постовалова В. И.* Лингвокультурология в свете антропологической парадигмы / В. И. Постовалова // Фразеология в аспекте культуры. – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 25–33.

246. *Потебня А. А.* Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – М., 1981. – С. 17.

247. *Почепцов О. Г.* Языковая ментальность: способ представления мира / О. Г. Почепцов // Вопросы языкознания. – М., 1990. – № 6. – С. 28–37.

248. *Приходько А. М.* Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.

249. *Приходько А. М.* Концептологія дискурсу: апелювання концепту до дискурсів [Електронний ресурс] / А. М. Приходько // Англістика та

американістика. – 2013. – Вип. 10. – С. 43–50. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/antame_2013_10_14

250. *Приходько А. Н.* Концепты и концептосистемы / А. Н. Приходько. – Днепропетровск : Белая Е.А., 2013. – 307 с.

251. *Приходько А. М.* Синергетична організація концептосистем: статика і динаміка [Електронний ресурс] / А. М. Приходько // Англїстика та американістика. – 2014. – Вип. 11. – С. 31–38. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/antame_2014_11_10

252. *Приходько А. Н.* Системная организация концептокорпуса [Електронний ресурс] / А. Н. Приходько // Вісник Київ. нац. лінгв. ун-ту. Сер. «Філологія». – 2012. – Т. 15, № 2. – С. 149–155. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2012_15_2_20

253. *Приходько А. И.* Роль оценки в формировании картины мира [Електронний ресурс] / А. И. Приходько // Когниция. Коммуникация. Дискурс : междунар. электр. сб. – 2015. – № 10. – С. 86–96. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no10-2015/prihodko-a-i>

254. *Прохоров Ю. Е.* Национальные социокультурные стереотипы речевого общения и их роль при обучении русскому языку иностранцев / Ю. Е. Прохоров. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 224 с.

255. *Радзієвська С. О.* Семантичний простір концепту ДІМ в американській поезії ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / С. О. Радзієвська : Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – 20 с.

256. *Рахилина Е. В.* Когнитивный анализ предметных имён: семантика и сочетаемость / Е. В. Рахилина. – М. : Рус. словари, 2000. – 416 с.

257. Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира / Б. А. Серебренников [и др.] – М. : Наука, 1988. – 216 с.

258. *Рыбникова В. А.* Языковая концептуализация социума (на материале английских дидактических текстов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.19 / В. А. Рыбникова ; Кубан. гос. ун-т. – Краснодар, 2001. – 20 с.

259. *Рябцева Н. К.* «Вопрос»: прототипическое значение концепта / Н. К. Рябцева // Логический анализ языка : Культурные концепты. – М. : Наука, 1991. – С. 73–78.
260. *Сабурова Н. А.* Структура фразео-семантического поля пространства / Н. А. Сабурова // Филологические науки. – 2002. – № 2. – С. 81–89.
261. *Савенкова Л. Б.* Языковое воплощение концепта. Проблемы вербализации концептов в семантике языка и текста / Л. Б. Савенкова // Мат-лы междунар. симпозиума (Волгоград, 22-24 мая 2003 г.) [В 2 ч.]. – Волгоград : Перемена, 2003. – Ч. 1. Научные статьи. – С. 258–264.
262. *Сандига Л. О.* Метафорична репрезентація концепту DEATH в англomовній картині світу : автореф. дис. ... канд. філ. наук : 10.02.04 / Л. О. Сандига ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 18 с.
263. *Сахарук І. В.* Типологія прецедентних феноменів у сучасному українському дискурсі / Інна Сахарук // Лінгвістичні студії: зб. наук. пр. / укл. : А. Загнітко (наук. ред.) [та ін.] – Донецьк : ДонНУ, 2011. – Вип. 23. – С. 197–202.
264. *Селиванова Е. А.* Когнитивная ономазиология : монография / Е. А. Селиванова. – К. : Изд-во укр. филосоциологического центра, 2000. – 248 с.
265. *Селиванова Е. А.* Основы лингвистической теории текста и коммуникации : монография / Е. А. Селиванова. – К.: ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. – 336 с.
266. *Селіванова О. О.* Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / О. О. Селіванова. – К. : Вид-во укр. фітосоціологічного центру, 1999. – 148 с.
267. *Селіванова О. О.* Теоретичні засади й дослідницькі можливості концептуального аналізу / О. О. Селіванова // Нова філологія : зб. наук. пр. – Запоріжжя : ЗНУ, 2007. – № 27. – С. 49–56.
268. *Сепир Э.* Избранные труды по языкознанию и культурологии : [Пер. с англ.] / общ. ред. и вст. ст. А. Е. Кибрика. – М. : Изд. группа «Прогресс», «Универс», 1993. – 656 с.
269. *Серебрянников Б. А.* Картина мира в жизнедеятельности человека /

Б. А. Серебренников // Роль человеческого фактора в языке. – М. : Наука, 1988. – С. 8–69.

270. Синкевич И. С. К вопросу о национально-культурной специфике концептов «любовь» и «дружба» в английской, немецкой и русской паремиологии / И.С. Синкевич // Теория языка и межкультурная коммуникация : межвуз. сб. науч. тр. – Курск, 2003. – Вып. 1. – С. 82–89.

271. Слышкин Г. Г. Концепт чести в американской и русской культурах (на материале толковых словарей) / Г. Г. Слышкин // Языковая личность : культурные концепты: сб. науч. тр. / ВГПУ, ПМПУ. – Волгоград–Архангельск : Перемена, 1996. – С. 54–60.

272. Слышкин Г. Г. От текста к символу : лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г. Г. Слышкин. – М. : Academia, 2000. – 128 с.

273. Слышкин Г. Г. Текстовая концептосфера и ее единицы / Г. Г. Слышкин // Языковая личность : аспекты лингвистики и лингводидактики : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 1999. – С. 18–26.

274. Слухай Н. В. Когнітологія і концептологія у лінгвістичному висвітленні : навч. посібник / Н. В. Слухай, О. С. Снитко, Т. П. Вільчинська. – К. : Вид-во КНУ, 2011. – 368 с.

275. Смирнов Ю. Б. Эволюция и особенности ценностно-нормативных ориентаций западно-европейской и российской ментальности : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 23.00.03 / Ю. Б. Смирнов ; Моск. гос. ун-т. – М., 1995. – 21 с.

276. Соколовська Ж. П. Картина світу та ієрархія сем / Ж. П. Соколовська // Мовознавство. – 2002. – № 6. – С. 87–91.

277. Солсо Р. Когнитивная психология / Р. Солсо. – М. : Тривола, 1996. – 400 с.

278. Сорокин Ю. С. Речевые маркеры этнических и институциональных портретов и автопортретов (какими мы видим себя и других) / Ю. С. Сорокин // Вопросы языкознания. – 1995. – № 6. – С. 43–53.

279. *Старко В.* Про один метод концептуального аналізу / В. Старко // Наукові записки. Сер. «Філол. науки (мовознавство)» : У 5 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2008. – Випуск 75 (4). – С. 105-109.

280. *Степанов Ю. С.* Константы. Словарь русской культуры : Опыт исследования / Ю. С. Степанов. – М. : Языки русской культуры, 1997. – 824 с.

281. *Степанов Ю. С.* Смена «культурных парадигм» и ее внутренние механизмы / Ю. С. Степанов, С. Г. Проскурин // Философия языка : в границах и вне границ. – Харьков, 1993. – С. 13–36.

282. *Стернин И. А.* Методика исследования структуры концепта / И. А. Стернин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж, 2001. – С. 58–65.

283. *Стернин И. А.* Слово и концепт / И. А. Стернин // Мат-лы междунар. науч. конф. «Единство системного и функционального анализа языковых единиц» (Белгород, 11–13 апреля 2006 г.) – Белгород : БГУ, 2006. – С. 189–190.

284. *Сухих С. А.* Репрезентативная сущность личности в коммуникативном аспекте реализаций / С. А. Сухих, В. В. Зеленская. – Краснодар, 1997. – 72 с.

285. *Тарасова И. А.* Поэтический идиостиль в когнитивном аспекте : монография / И. А. Тарасова. – 2-е изд., перераб. – М. : ФЛИНТА, 2012 – 196 с.

286. *Телия В. Н.* Роль образных средств языка в культурно-национальной окраске миропонимания / В. Н. Телия // Этнопсихолингвистические аспекты преподавания иностранных языков. – М., 1996. – С. 82–89.

287. *Телия В. Н.* Русская фразеология: Семантический, прагматический и лингво-культурный аспекты / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры», 1996. – 288 с.

288. *Теркулов В. И.* Антропоцентрическая парадигма: Что было? Что будет? [Электронный ресурс] / В. И. Теркулов // Когниция. Коммуникация. Дискурс : междунар. электр. сб. – Х., 2012. – № 5. – С. 74–84. – Режим доступа : <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no5-2013/terkulov-v-i>

289. *Тер-Минасова С. Г.* Язык и межкультурная коммуникация : учеб. пособие / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово /Slovo, 2000. – 264 с.

290. *Токарев Г. В.* Лингвокультурология : учеб. пособие / Г. В. Токарев – Тула : Изд-во ТГПУ им. Л. Н. Толстого, 2009. – 135 с.
291. *Токвиль А.* Демократия в Америке / [Пер. с фр.] – М. : Прогресс, 1992. – 554 с.
292. *Толочко О. В.* Образ как составляющая концепта / О. В. Толочко // Языковая личность : проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики. – Волгоград : Перемена, 1999. – С. 25–38.
293. *Томенчук М. В.* Варіантно зумовлена концептуалізація дійсності у сучасній англійській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Томенчук Мар'яна Василівна ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Ужгород, 2008. – 229 с.
294. *Туганова О. Э.* Поиск сбалансированности / О. Э. Туганова // Американский характер. Традиция в культуре. Очерки культуры США. – М. : Наука, 1998. – С. 19–67.
295. *Тхорик В. И.* Лингвокультурология и межкультурная коммуникация : учеб. пособие / В. И. Тхорик, Н. Ю. Фанян. – М. : ГИС, 2005. – 260 с.
296. *Убийко В. И.* Концептосфера внутреннего мира человека в аспекте когнитивной лингвистики / В. И. Убийко // Виноградовские чтения. Когнитивные и культурологические подходы к языковой семантике : тез. докл. науч. конф. – М., 1999. – С. 52–53.
297. *Ужченко В. Д.* Актуальні питання розвитку української мови. Вступ. Лексикологія. Фразеологія : посіб. для магістрантів / В. Д. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 148 с.
298. *Уилрайт Ф.* Метафора и реальность / Ф. Уилрайт // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – С. 82–119.
299. *Уфимцева А. А.* Опыт изучения лексики как системы : на материале английского языка / А. А. Уфимцева. – 2-е изд., испр. – М. : Эдиториал УРСС, 2004. – 286 с.
300. *Фесенко Т. А.* Концептуальное моделирование как метод изучения ментальной реальности человека / Т. А. Фесенко // Когнитивная семантика.

Мат-лы II междунар. школы-семинара по когнитивной лингвистике / отв. ред. Н. Н. Болдырев : [в 2 ч.] – Ч. 2. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2000. – С. 149–151.

301. *Філатова О. О.* Вербалізація концепту КОМФОРТ в англійській мові ХХ-ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. О. Філатова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 19 с.

302. *Фоменко О. С.* Деякі особливості сучасної президентської риторики Сполучених Штатів Америки / О. С. Фоменко // Мова у соціальному і культурному контексті: зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. / О.І. Чередниченко (голов. ред.). – К., 1997. – С. 216–222.

303. *Франк В. В.* Феномен «Американской мечты» и его отражение в философии США / В. В. Франк // Вестник Белгородского ун-та потребительской кооперации. – 2006. – № 3. – С. 262–264.

304. *Фрумкина Р. М.* Концепт, категория, прототип / Р. М. Фрумкина // Лингвистическая и экстралингвистическая семантика: сб. обзоров. – М. : ИНИОН РАН, 1992. – С. 89–112.

305. *Фрумкина Р. М.* Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога / Р. М. Фрумкина // Научно-техническая информация. – 1992. – Сер. 2. – № 3. – С. 3–29.

306. *Фрумкина Р. М.* «Теории среднего уровня» в современной лингвистике / Р. М. Фрумкина // Вопросы языкознания. – 1996. – № 2. – С. 24–28.

307. *Фрумкина Р. М.* Самосознание лингвистики – вчера и завтра / Р. М. Фрумкина // Известия АН. Сер. «Лит. и яз.» – 1999. – Т. 58, № 4. – С. 28–38.

308. *Хахалова С. А.* Семиотрия ценности в сравнительном лингвокультурологическом аспекте анализа / С. А. Хахалова, С. В. Туманова // Этносемиотрия ценностных смыслов : коллективная монография. – Иркутск : ИГЛУ, 2008. – С. 492–522.

309. Человеческий фактор в языке. Язык и порождение речи / Е. С. Кубрякова, А. М. Шахнарович, Л. В. Сахарный; отв. ред. Е. С. Кубрякова;

АН СССР, Ин-т языкознания. – М. : Наука, 1991. – 238 с.

310. *Чернейко Л. О.* Гештальтная структура абстрактного имени слова / Л. О. Чернейко // Филологические науки. – 1995. – № 4. – С. 73–83.

311. *Чернейко Л. О.* «Языковое знание» и концептуальный анализ слова / Л. О. Чернейко // Научные доклады филологического факультета МГУ : сб. науч. тр. / под ред. М. Л. Ремневой, Н. А. Соловьевой. Диалог МГУ. – Вып. 2. – М. : МГУ, 1998. – С. 19–50.

312. *Чернейко Л. О.* Имя СУДЬБА как объект концептуального и ассоциативного анализа / Л. О. Чернейко, В. А. Долинский // Вестник Моск. ун-та. – Сер. 9. «Филология». – 1996. – № 6. – С. 20–41.

313. *Чернишенко І. А.* Про роль ціннісних концептів у формуванні мовної особистості / І. А. Чернишенко // Мова і культура : наук. журн. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 11. – Т. X (122). – С. 309–315.

314. *Чернова А.* Точки перетину і дотику концептуальної та мовної картин світу / А. Чернова // Наукові записки. Сер. «Філол. науки (мовознавство)» : [у 2 ч.] – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – 2011. – Вип. 95(1). – С. 306–310.

315. *Шаклеин В. М.* Лингвокультурология: традиции и инновации : монография / В. М. Шаклеин. – М. : Флинта, 2012. – 301 с.

316. *Шамаева Ю. Ю.* Когнитивная структура концепта РАДОСТЬ (на материале английского языка : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Шамаева Юлия Юрьевна ; Харк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. – Х., 2004. – 260 с.

317. *Шевченко І. С.* Дублетний концепт Дім – House / Home в англійській мовній картині світу [Електронний ресурс] / І. С. Шевченко, І. В. Давиденко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2012. – № 23. – С. 165–169. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufm_2012_23_41

318. *Шевченко И. С.* Подходы к анализу концепта в современной когнитивной лингвистике / И. С. Шевченко // Вісник Харк. нац. ун-ту

ім. В.Н. Каразіна. Сер. «Романо-герм. філологія. Методика викл. іноз. мов». – Вип. 48. – Х. : Константа, 2006. – № 725. – С. 192–195.

319. *Шелестюк Е.В.* О диалектике устойчивости и изменчивости концепта и символа / Е.В. Шелестюк // Язык. Культура. Коммуникация : мат-лы междунар. науч. конф. / отв. ред. С. А. Питина. – Челябинск : УРАО, 2004. – С. 178–187.

320. *Шелестюк Е. В.* Символ versus троп : сравнительный анализ семантики / Е. В. Шелестюк // Филологические науки. – 2001. – № 6. – С. 50–57.

321. *Шікіда І.Г.* Функціонування номенів Wessi і Ossi у сучасному комунікативному просторі Німеччини : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Шікіда Ірена Геннадіївна ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2012. – 270 с.

322. *Шмелев А. Г.* Введение в экспериментальную психосемантику : теоретико-методологические основы и психодиагностические возможности / А. Г. Шмелев. – М. : МГУ, 1983. – 157 с.

323. *Шурма С. Г.* ВЕЛИКАЯ ЦЕПЬ БЫТИЯ в американском и украинском языковом сознании / С. Г. Шурма // Лингвоконцептология : перспективные направления : монография / авт.кол. А. Э. Левицкий [и др.] – Луганск : Изд-во ГУ «ЛНУ им. Тараса Шевченка», 2013. – С. 459–473.

324. *Яворська А. М.* Концепт «гріх» в художньому дискурсі (на матеріалі історичних романів П. Загребельного, Р. Іваничука, Ю. Мушкетика) / А. М. Яворська // Наукові праці Кам'янець-Подільського держ. ун-ту : Філол. науки. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2007. – Вип. 15. – Т. 1. – С. 252–254.

325. American Exceptionalism // New World Encyclopedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.newworldencyclopedia.org/entry/American_exceptionalism

326. *Ardener E.* Social Anthropology, Language and Reality / Edwin Ardener // Semantic Anthropology. – London, N.Y. : Academic Press, 1982. – P. 1–13.

327. *Carisen G. R.* American Literature. A Chronological Approach. / G. R. Carisen, E. H. Schuster, A. Tovatt, P. O. Tovatt. – N.Y. : Glencoe, Macmillan / Mc Graw-Hill, 1989. – 910 p.

328. *Carpenter F. I.* American Literature and the Dream / Frederic I. Carpenter. – N.Y. : Philosophical Library, 1955. – 222 p.
329. *Conlin J.* The American Past : A Survey of American History / Joseph R. Conlin. – 10th ed. – Wadsworth : Cengage Learning, 2013. – 960 p.
330. *Divine R. A.* America, Past and Present / R. A. Divine [& others]. – Brief 4th ed. – N.Y. : Longman, 1997. – 622 p.
331. *Dyson M. E.* I May Not Get There with You : The True Martin Luther King, Jr. / Michael Eric Dyson. – Detroit : Free Press, 2000. – 404 p.
332. *Galston W. A.* Public Morality and Religion in the Liberal State / William A. Galston // PS. – 1986. – Vol. 15, № 5. – P. 810–812.
333. *Gibbs R. W., Jr.* Psycholinguistics and mental representations / R. W. Gibbs, Jr., T. Matlock // Cognitive Linguistics. – 1999. – Vol. 10, № 3. – P. 263–269.
334. *Gupte S. S.* The Reciprocal Reshaping of the American Dream and American Religion [Електронний ресурс] / Samir S. Gupte // Masters of Liberal Studies Theses. – Paper 15. – 2011. – Режим доступу: <http://scholarship.rollins.edu/mls/15>.
335. *Hodgson G.* America in Our Time / Godfrey Hodgson. – N.Y. : Doubleday & Company, Inc., 1976. – 564 p. *am and the Formation of Language Policy in Arizona* [Електронний ресурс] / G. Hodson // Journal of Borderland Education. – September 2006. – Vol. 1, № 1, – P. 11–28. – Режим доступу: http://education.nmsu.edu/projects/jbe/jbe-wordpress/wp-content/uploads/2007/09/dreams_of_under_achievement.pdf/.
336. *Hudnut-Beumler J. D.* Looking for God in the suburbs: the religion of the American dream and its critics, 1945–1965 / James David Hudnut-Beumler. – New Brunswick, N.J. : Rutgers University Press, 1994. – 220 p.
337. *Ilchenko O.* James Thurber as a master of parody : an interdiscursive take / O. Ilchenko // Записки з романо-германської філології : зб. наук. пр. / гол. ред. І. М. Колегаєва. – Одеса : КП «ОМІП», 2015. – Вип. 1 (34). – С. 196–204.
338. *Jackendoff R.* Sense and reference in a psychologically based semantics /

Ray Jakendoff // *Talking minds*. – Cambridge (Mass) : Cambridge University Press, 1984. – P. 49–72.

339. *Johnson E.* Dreams of (Under) Achievement: A Critical Metaphor Analysis of the American Dream and changing values within the United States : Thesis for the degree of Master of Arts in English / Eric Johnson. – Oregon State University, 2009. – 88 p.

340. *Johnson M.* The Body in the Mind : The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / Mark Johnson. – Chicago, London : University of Chicago Press, 1987. – 360 p.

341. *Karp L. N.* Truth, Justice and The American Way : What Superman teaches us about the American Dream and changing values within the United States : A Thesis [Электронный ресурс] / Lauren N. Karp. – 2009. – 95 p. – Режим доступа : http://ir.library.oregonstate.edu/xmlui/bitstream/handle/1957/11926/Thesis_LKarp.pdf

342. *Krasnykh V. V.* Correlation between language, culture and linguo-culture as subject of modern integrative studies / Viktoria Krasnykh // *Karadeniz – Black Sea – Черное море*. – 2013. – Vol. 5, no. 19. – P. 576–583.

343. *Lakoff G.* Metaphors We Live By / George Lakoff and Mark Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980. – 280 p.

344. *Morey-Gaines A.-J.* Apples and Ashes: Culture, Metaphor, and Morality in the American Dream / Ann-Janine Morey-Gaines // *American Academy of Religion Academy Series*. – Chicago, CA : Scholars Press, 1982. – 196 p.

345. *Nelson K.* Some evidence for the cognitive primacy of categorization and its functional basis // *Thinking. Readings in Cognitive Science* / ed. by P. N. Johnson-Laird and P.C. Wason. – Cambridge : Cambridge University Press, 1983. – P. 223–238.

346. *Pagels E. H.* Created Equal : Exclusion and Inclusion in the American Dream / Elaine H. Pagels // *Deepening the American Dream: Reflections on the Inner Life and Spirit of Democracy* / Mark Nepo (ed.). – San Francisco, CA : Jossey-Bass, 2005. – P. 85–98.

347. *Park D. C.* Cerebral aging : integration of brain and behavioral models of cognitive function [Электронный ресурс] / D. C. Park, T. A. Polk, J. A. Mikels, S. F. Taylor, C. Marshuetz // State of the art – Vol. 3, №3. – P. 151. – Режим доступа : http://www.dialogues-cns.org/brochures/10/nn4/dcns%2010_9.asp.

348. *Parsons T.* Structure and Process in Modern Societies / Talcott Parsons. – N.Y. : Free Pr, 1960. – 74 p.

349. *Rakova M.* The extent of literal : metaphor polysemy and theories of concepts / Marina Rakova. – N.Y. : Palgrave Macmillan, 2003. – 232 p.

350. Reading America. Culture contexts for critical thinking and writing. – 5th ed. – Boston : Bedford / St. Martin's, 2001. – 972 p.

351. *Rosch E.* Classification of Real-world Objects: Origins and Representations in Cognition // Thinking : Readings in Cognitive Science / ed. by P. N. Johnson-Laird and P. C. Wason. – Cambridge : Cambridge University Press, 1983. – P. 212–223.

352. *Samuelson R.J.* Our Treacherous Obsession with Ambition [Электронный ресурс] / Robert J. Samuelson // Newsweek. – October 17, 2007. – Режим доступа : <http://www.newsweek.com/our-treacherous-obsession-ambition-103693>

353. *Sawhill I.* Economic Mobility: Is the American Dream Alive and Well? [Электронный ресурс] / Isabel Sawhill, John E. Morton. – October 20, 2008. – Режим доступа : <http://www.brookings.edu/views/papers/sawhill/200705.pdf>

354. *Stevenson D.K.* American Life and Institutions / Douglas K. Stevenson. – Stuttgart : Ernst Klett Schulbuchverlage, GmbH u Co.KG., 1996. – 176 p.

355. *Turner F.J.* The Project Gutenberg eBook, The Frontier in American History, by Frederick Jackson Turner [Электронный ресурс] / Frederick Jackson Turner // The Project Gutenberg eBook, E-text prepared by Fritz Ohrensall, Michael Zeug, Lisa Reigel, and the Project Gutenberg Online Distributed Proofreading Team (<http://www.pgdp.net>). – Release Date : October 14, 2007. – Режим доступа : <http://www.gutenberg.org/files/22994/22994-h/22994-h.htm>.

356. *Wierzbicka A.* Cross-cultural pragmatics : The semantics of human interaction. – N.Y. : Mouton de Gruyter, 1991. – 412 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

357. Америка. Энциклопедия повседневной жизни. / под об. ред. Л. М. Теймана – М. : Энциклопедическая Творческая Ассоциация, 1998. – 416 с.
358. Американа. Англо-русский лингвострановедческий словарь / под ред. Г. В. Чернова. – Смоленск; М. : Полиграмма, 1996. – 1186 с.
359. Бидерманн Г. Энциклопедия символов / [Пер. с нем.] / Ганс Бидерманн. – М. : Республика, 1996. – 333 с.
360. Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки : посіб. для студ. та викладачів вищ. навч. закладів / О. Ю. Дубенко – Вінниця : Нова книга, 2004. – 416 с.
361. Краткий словарь когнитивных терминов / сост. Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Т. Лузина. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 1996. – 245 с.
362. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь : 25000 фразеологических единиц / А. В. Кунин – 3-е изд., испр., в двух книгах. – М. : Современная Энциклопедия, 1967. – Книга 1 : А-Q. – 738 с.
363. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – 2-е изд., доп. – М. : Большая Российская Энциклопедия, 2002. – 709 с.
364. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – 196 с.
365. Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов. – Минск : Изд-во В. М. Скакун, 1998. – 896 с.
366. Ощепкова В. В., Шустилова И. И. Краткий англо-русский лингвострановедческий словарь : Великобритания, США, Канада, Австралия, Новая Зеландия / В. В. Ощепкова, И. И. Шустилова. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта: Наука, 2001. – 176 с.
367. Психология. Словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.
368. Русский семантический словарь. Толковый словарь, систематизированный по классам слов и значений / Рос. акад. наук. Ин-т рус. яз. им. В.В. Виноградова; под об. ред. Н.Ю. Шведовой. – М. : Азбуковник. – 1998. – 948 с.

369. *Селіванова О. О.* Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
370. *Селіванова О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
371. Символы. Знаки. Эмблемы. Практическая энциклопедия / сост. В. М. Рошаль. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 576 с.
372. *Томахин Г. Д.* США. Лингвострановедческий словарь / Г. Д. Томахин. – М. : Рус. яз., 1999. – 576 с.
373. *Тресиддер Дж.* Словарь символов: [Пер. с англ.] / Джек Тресиддер. – М. : Изд.-торговый дом «Гранд»: ФАИР-пресс, 1999. – 448 с.
374. Философский словарь / Сост. Генрих Шмидт, Основан Генрихом Шмидтом; под ред. Г. Шишкоффа; [Пер. с нем. М. М. Беляев и др.]. – 22-е, новое, перераб. изд. – М. : Республика, 2003. – 575 с.
375. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди; редкол.: В. І. Шинкарук (голова). – К. : Абрис, 2002. – 743 с.
376. American Dictionary of the English Language. Based on the latest conclusions of the most eminent philologists and comprising many thousands of new words which modern literature, science and art have called into existence and common usage. – N.Y. : P.F. Collier & Son, 1910. – 1016 p.
377. American Heritage Dictionary of the English Language [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ahdictionary.com/>.
378. An Etymological Dictionary of the English Language / W. W. Skeat. – New edition revised and enlarged. – Oxford : Clarendon Press, 1956. – 780 p.
379. AudioEnglish.org [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.audioenglish.org/>
380. *Barclay J.* A complete and universal English dictionary [Електронний ресурс] / James Barclay (curate of Edmonton). – London: Printed for J. F. and C. Rivington, 1792. – Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id=yeUIA AAAQAAJ&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_atb#v=onepage&q&f=false
381. Cambridge Dictionaries Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org>.

382. Cambridge International Dictionary of English. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 1774 p.
383. Chambers 21st century dictionary / ed.-in-chief M. Robinson; sen. ed. G. Davidson. – Edinburgh : Chambers, 2000. – 1654 p.
384. Collins English Dictionary. Complete and Unabridged. – 8th ed. – Harper Collins, 2006. – 1888 p.
385. Compact Oxford English Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.askoxford.com>.
386. Dictionary.com [Электронный ресурс]. – Unabridged (v 1.1). – Режим доступа : <http://dictionary.reference.com>.
387. Encarta. World English Dictionary, North American Edition [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://encarta.msn.com>.
388. English-Russian idioms, expressions, phrases, meaningful postpositions etc. [Электронный ресурс] / by Natalya Belinsky // TranslationDirectory.Com. – Режим доступа : <http://www.translationdirectory.com/dictionaries/dictionary009.htm>.
389. Glazier S. Random House Word Menu / Stephen Glazier. – 2nd ed. – N.Y. : Random House, 1997. – 767 p.
390. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / A.S. Hornby. – 6th ed. – Oxford : Oxford University Press, 2001. – 1426 p.
391. Infoplease Dictionary [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.infoplease.com/dictionary.html>.
392. Longman Advanced American Dictionary. – Harlow : Longman; Pearson education, 2000. – 1746 p.
393. Longman Dictionary of American English. – New ed. – Harlow, Essex : Addison Wesley Longman Ltd, 2000. – 935 p.
394. Longman Dictionary of Contemporary English. – New ed. – Harlow, Essex : Pearson Education Ltd, 2003. – 1950 p.
395. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. International Student Edition. – Oxford : Macmillan Publishers Limited, 2006. – 1692 p.
396. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. – 10th ed. – Springfield, MA : Merriam-Webster, 1995. – 1070 p.

397. Merriam-Webster's Online Dictionary, 10th Edition [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.m-w.com>.
398. Oxford Dictionaries. English Oxford Living Dictionaries [Электронный ресурс]. – Oxford University Press, 2017. – Режим доступа : <http://www.oxforddictionaries.com/>
399. Oxford Guide to British and American Culture. – Oxford : Oxford University Press, 2001. – 600 p.
400. *Prochnow H.* Dictionary of Wit, Wisdom, & Satire / Herbert Prochnow. – N.Y., 1962. – 285 p.
401. Random House Webster's College Dictionary. – N.Y. : Random House, Inc., 1999. – 1571p.
402. The American Heritage Dictionary of the English Language / William Morris (ed.) – Boston : Houghton Mifflin, 1969. – 1550 p.
403. The American Heritage Dictionary of the English Language. – 4th ed. – Boston : Houghton Mifflin, 2000. – 2074 p.
404. The American Heritage New Dictionary of Cultural Literacy. – 3rd ed. – N.Y. : Houghton Mifflin Company, 2005. – 850 p.
405. The Concise Oxford Dictionary of English Etymology / ed. by T.F. Hoad. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 552 p.
406. The New Dictionary of Cultural Literacy: What Every American Needs to Know / James Trefil, Joseph Kett, E. Hirsch. – 3rd ed. – Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2002. – 675 p.
407. The Oxford Paperback Thesaurus / compiled by Betty Kirkpatrick. – N.Y. : Oxford University Press Inc., 1994. – 912 p.
408. The Oxford English Dictionary in 20 Volumes / J.A. Simpson, E.S.C. Weiner – 2nd ed. – N.Y. : Oxford University Press. – Vol. 1: A-Bazouki. – 1989. – 1020 p.
409. The Penguin Encyclopedia of American History / Robert A. Rosenbaum (ed.). – N.Y. : Viking Adult, 2003. – 452 p.
410. The Random House College Dictionary. – N.Y., 1984. – 1465 p.
411. The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles / C.T. Onions (rev.,ed.), G.W.S. Friedrichsen (etymologies rev.), William Little

(prep.). – 3rd ed. – Oxford : Clarendon press, 1991. – Vol. 1: A-Markworthy. – 1280 p.

412. Visual Thesaurus [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.visualthesaurus.com/>.

413. Webster's International Dictionary of the English Language (comprising the issues of 1864, 1879, and 1884). – Springfield, Mass., 1890. – 960 p.

414. Webster's New World Dictionary / ed. by V. Neufeldt, A. N. Sparks. – N.Y. : Warner books, 1986. – 698 p.

415. Webster's New World College Dictionary / Michael Agnes (ed.-in-chief). – 4th ed. – Indianapolis : Wiley Publishing, Inc., 2000. – 1716 p.

416. Webster's Revised Unabridged, 1913 Edition [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://machaut.uchicago.edu>.

417. Webster's II New Riverside University Dictionary. – Riverside Pub. Co., 1984 – 1536 p.

418. Wikipedia, the Free Encyclopedia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://en.wikipedia.org>.

419. WordNet [Электронный ресурс]. – WordNet Search – 3.1. – Режим доступа : <http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn>

420. WordReference Random House Unabridged Dictionary of American English [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа : WordReference.com

421. Wordsmyth. The Premier Educational Dictionary-Thesaurus. Advanced Dictionary [Электронный ресурс]. – Wordsmyth, 2015. – Режим доступа : <http://www.wordsmyth.net>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

422. A Contract for the American Dream [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rebuildthedream.com/contract#>.
423. Abraham Lincoln Great Speeches. Dover Thrift Edition / Stanley Appelbaum (ed.). – N.Y. : Dover Publications, Inc., 1991. – 119 p.
424. *Abrahansen D.* American dream // American Dream quotes [Електронний ресурс] / David Abrahansen. – Режим доступу : <http://thinkexist.com/>.
425. *Adams J.T.* The Epic of America / James Truslow Adams. – Boston : Little, Crown and Company, 1933. – 446 p.
426. *Albee E.* The American Dream and Zoo Story / Edward Albee. – Signet Book, 1963. – 128 p.
427. American Dream Coalition. Why We Defend the American Dream [Електронний ресурс]. – 2002. – Режим доступу : <http://americandreamcoalition.org/>.
428. American dream, the [Електронний ресурс] // Expressions & Sayings ~ A ~. – Режим доступу : <http://users.tinyonline.co.uk/gswithenbank/sayings.htm#A1/>.
429. *Arieli I.* Individualism and Nationalism in American Ideology / I. Arieli. – Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1964. – 442 p.
430. *Baritz L.* City on a Hill: A History of Ideas and Myths in America / Loren Baritz. – N.Y., 1964. – 314 p.
431. Benjamin Franklin : Autobiography & Selected Writings/ Steve Berges (introd. and foreword) // Franklin trilogy. – American Liberty Press, LLC, 2010. – Book I. – 288 p.
432. *Beverley R.* The History and Present State of Virginia [Електронний ресурс] / Robert Beverley. – London : R. Parker, 1705. – 102 p. – Режим доступу : <http://docsouth.unc.edu/southlit/beverley/beverley.html>
433. Bill Clinton's Second Inaugural Address // Microsoft Encarta Encyclopedia Deluxe 2004 [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. і прогр. – 2004.

434. Bloom's Literary Themes : The American Dream / ed. Haralod Bloom, Blake Hobby. – N.Y. : Infobase Publishing, 2009. – 235 p.

435. *Bok E.W.* The Americanization of Edward Bok. A Dutch Boy Fifty Years After [Электронный ресурс] / Edward William Bok. – N.Y. : Charles Scribner's Sons, 1922. – Режим доступа: <http://www.kellscraft.com/AmericanizationOfEdwardBok/TheAmericanizationOfEdwardBokContentPage.html>

436. *Bolinger D.* Degree Words / Bolinger D. – The Hague–Paris : Mouton, 1972. – 320 p.

437. *Bond K.* [Электронный ресурс] / Kit Bond. – Режим доступа : <https://www.brainyquote.com/quotes/quotes/k/kitbond348278.html>

438. *Brooks C.* Faulkner's Criticism of Modern America [Электронный ресурс] / Cleanth Brooks // The Virginia Quarterly Review. A national Journal of Literature & Discussion. – Spring 1975. – P. 294–308. – Режим доступа : <http://www.vqronline.org/articles/1975/spring/brooks-faulkners-criticism/>.

439. *Brueggemann J.* Rich, Free, and Miserable: The Failure of Success in America / John Brueggemann. – Lanham : Rowman & Littlefield Publishers, 2010. – 250 p.

440. *Bucchianeri G.W.* The American Dream or The American Delusion? The Private and External Benefits of Homeownership [Электронный ресурс] / Grace W. Bucchianeri. – Режим доступа : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1877163.

441. *Burkett L.* What Ever Happened to the American Dream/ Larry Burkett. – Chicago : Moody Press, 1993. – 181 p.

442. *Burns G.T.* The American Dream at Home and Abroad: Notes on an International Cultural Myth [Электронный ресурс] / Gerald T. Burns // Journal of English Studies and Comparative Literature. – Vol. 9. – № 1. – 2006. – Режим доступа : <http://journals.upd.edu.ph/index.php/jescl/article/view/296/282>.

443. *Bush G. W.* Remarks at St. Paul AME Church in Atlanta, Georgia, June 17, 2002 / George W. Bush // Public Papers of the Presidents: George W. Bush –

2002. – Washington, D.C. : Government Printing Office Online, 2002. – P. 1028-1036.

444. *Calder L.* Financing the American Dream: A Cultural History of Consumer Credit / Lendol Calder. – Princeton, NJ. : Princeton University Press, 1999. – 377 p.

445. *Cather W.* My Ántonia / Willa Cather. – N.Y. : Barnes & Noble, 2004. – 272 p.

446. *Chenoweth L.* The American Dream of Success: The Search for the Self in the Twentieth Century / Lawrence Chenoweth. – Cambridge (Mass.), 1974. – 285 p.

447. *Chukwu R.* My American Dream : From an Orphan to an American Success Story / Raymond Chukwu. – iUniverse, Inc., 2007. – 94 p.

448. *Clarke I. F.* American Dreams, American Imperatives / Ignatius Frederic Clarke // Futures. – Vol. 17, Issue 5, October 1985. – P. 537-549.

449. Comparison between the Chinese dream and the American dream draws criticism online... [Электронный ресурс]. – June 12, 2013. – Режим доступа : <http://offbeatchina.com/comparison-between-the-chinese-dream-and-the-american-dream-draws-criticism-online>.

450. *Crevecoeur H.* Letters from an American Farmer : Easyread Edition / Hector St. John Crevecoeur. – ReadHowYouWant.com, 2006. – 244 p.

451. *Croly H.* American dream [Электронный ресурс]/ Herbert Croly // Nut Quote. – Режим доступа : http://www.nutquote.com/quote/Herbert_Croly.

452. *Cullen J.* The American Dream : A Short History of an Idea that Shaped a Nation / Jim Cullen. – N.Y. : Oxford University Press, 2003 – 224 p.

453. Deepening the American Dream : Reflections on the Inner Life and Spirit of Democracy / Mark Nepo (ed.). – San Francisco, CA : Jossey-Bass, 2005. – 265 p.

454. *Dewey J.* Experience and Nature / John Dewey. – Courier Dover Publications, 1958. – 443 p.

455. *Diamond E.* Tisch, Tisch, Tisch... [Электронный ресурс]/ Edwin Diamond // New York. – March 30, 1987. – Режим доступа : <http://nymag.com/>

456. *Dreiser T.* An American Tragedy / Theodore Dreiser. – N.Y. : Library of America, 2003. – 972 p.

457. *Ellis K.* A Better Life. Creating the American Dream [Электронный ресурс] / Kate Ellis, Elle Guettler // American Radio Works. – Режим доступа : <http://americanradioworks.publicradio.org/features/americandream/>.

458. *Emerson R.W.* The Portable Emerson / Ralph Waldo Emerson. – N.Y. : Viking Press, 1946. – 720 p.

459. *Faulkner W.* On Privacy [Электронный ресурс] / William Faulkner // Harper's Magazine. – Jul 1995. – P. 33–38. – Режим доступа : <http://www.harpers.org/archive/1955/07/0006915/>.

460. *Faulkner W.* Selected Short Stories / William Faulkner. – N.Y. : Random House Publishing Group, 2011. – 336 p.

461. *Fierstein H.* American dream [Электронный ресурс] / Harvey Fierstein // Quotes Daddy. – Режим доступа : <http://www.quotesdaddy.com/tag/American+Dream/>.

462. *Fitzgerald F. Scott.* The Diamond as Big as the Ritz, and Other Stories // F. Scott Fitzgerald. – N.Y. : Dover Publications, 1997. – 174 p.

463. *Fitzgerald F. Scott.* The Great Gatsby / F. Scott Fitzgerald. – N.Y. : Simon & Schuster, 1995. – 196 p.

464. *Flaum H.* «Is the American Dream Dead?» with Fareed Zakaria [Электронный ресурс] / Hannah Flaum. – Режим доступа : <http://tyglobalist.org/onlinecontent/blogs/worldatyaale/is-the-american-dream-dead-with-fareed-zakaria/>.

465. *Fluck W.* Kultur. The American Dream. Gründungsmythen der amerikanischen Kultur / Winfried Fluck // Peter Lösche, Hans Dietrich von Löffelholz (Hg.). Länderbericht USA. Geschichte, Politik, Geographie, Wirtschaft, Gesellschaft, Kultur. – Bonn : Bundeszentrale für politische Bildung, 2004. – P. 725–734.

466. *Fossum R.H., Roth J.K.* The American Dream [Электронный ресурс] / Robert H. Fossum & John K. Roth // British Association for American Studies. – Режим доступа : <http://www.baas.ac.uk/robert-h-foossum-a-john-k-roth-the-american-dream/>.

467. *Forbes S.* American dream [Электронный ресурс] / Steve Forbes // Quotes Daddy. – Режим доступа : <http://www.quotesdaddy.com/tag/American+Dream/>.

468. *Frost R.* Collected poems, prose & plays / Robert Frost. – N.Y. : Library of America, 1995. – 1036 p.

469. *Gardner P. S.* New Directions: Reading, Writing, and Critical Thinking / Peter S. Gardner. – 2nd ed. – Cambridge University Press, 2005. – 295 p.

470. *Geisst C.R.* Visionary Capitalism: Financial Markets and the American Dream in the Twentieth Century / Charles R. Geisst. – N.Y. : Praeger Publishers, 1990. – 191 p.

471. George W. Bush's Second Inaugural Address [Электронный ресурс] // Wikisource. – Режим доступа : <http://www.bartleby.com/124/pres67.html/>.

472. *Goldberg W.* // searchquotes.com [Электронный ресурс] / Whoopi Goldberg. – Режим доступа : <http://searchquotes.com/>

473. *Handlery G.* Cheering And Bemoaning The Death Of The American Dream [Электронный ресурс] / George Handlery // The Brussels Journal. – May 17, 2012. – Режим доступа : <http://www.brusselsjournal.com/node/4939>.

474. *Hawthorne N.* Marble Faun / Nathaniel Hawthorne. – Mineola, N.Y. : Dover Publications, Inc., 2012. – 304 p.

475. *Hawthorne N.* The Scarlet Letter : A Romance / Nathaniel Hawthorne. – Charleston : BiblioBazaar, LLC. – 252 p.

476. *Henry James:* Complete Stories 1898-1910.– N.Y. : Literary Classics of the United States, Inc., 1996. – V. 2. – 956 p.

477. *Hight A.J.* The American Dream: Illusion of individualism and self-help in Oprah's Book Club [Электронный ресурс] / Ashley Jean Hight // A thesis for the degree of Master of Arts Communication, Media and Cultural Studies. – Boston : Department of Communication Studies, Northeastern University, 2011. – 121 p. – Режим доступа : http://iris.lib.neu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=comm_studies_theses.

478. *Hochschild J. L.* Facing Up to the American Dream : Race, Class, and the Soul of the Nation / Jennifer L. Hochschild. – Princeton, NJ : Princeton University Press, 1995. – 412 p.

479. *Howe D.W.* Making the American Self : Jonathan Edwards to Abraham Lincoln / Daniel Walker Howe. – Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1997. – 342°p.

480. *Hughes L.* Let America Be America Again / Langston Hughes // The Collected Works of Langston Hughes : The poems, 1921-1940. – Columbia : University of Missouri Press, 2001. – P. 131–132.

481. *Irving W.* A History of New York, from the Beginning of the World to the End of the Dutch Dynasty / Washington Irving // ed. M. Diedrich Knickerbocker. – Vol. I. – Philadelphia : J. Maxwell, 1819. – 296 p.

482. *Jacobsen A.* Living a new American Dream [Электронный ресурс] / Anna Jacobsen // The Collegian. – September 24, 2010. – Режим доступа : <http://collegian.csufresno.edu/2010/09/24/living-a-new-american-dream/>.

483. *James H.* The American / Henry James. – London : Sovereign, 2013. – 350 p.

484. *Jillson C.* Pursuing the American Dream : Opportunity and Exclusion Over Four Centuries / Call Jillson. – Lawrence : American Political Thought, University Press of Kansas, 2004. – 352 p.

485. *Keating D.J.* American dream [Электронный ресурс] / Douglas J. Keating // Philly.com. – October 11, 1991. – Режим доступа : http://articles.philly.com/1991-10-11/entertainment/25812678_1_reeds-first-act-nth-degree.

486. *Lay K.* American dream [Электронный ресурс] / Kenneth Lay // American Dream quotes. – Режим доступа : http://thinkexist.com/quotes/with/keyword/american_dream/.

487. *Lazarus E.* The New Colossus / Emma Lazarus // The Harper American Literature. Compact Edition / general ed. Donal McQuade. – N.Y. : Harper & Row, Publishers, 1987. – P. 1158.

488. *LeGuin U.K.* American Dream [Электронный ресурс] / Ursula K. LeGuin // American Dream quotes. – Режим доступа : http://thinkexist.com/quotes/with/keyword/american_dream/.

489. *Levy T.A.* The Project Gutenberg EBook of Lincoln, the Politician, by T. Aaron Levy [Электронный ресурс] / T. Aaron Levy // The Project Gutenberg eBook, E-text produced by Roberta Staehlin, David Garcia and the Online. Distributed Proofreading Team at <http://www.pgdp.net>. – Release Date: October 10, 2011. – Режим доступа : <http://www.gutenberg.org/files/37686/37686-h/37686-h.htm>.

490. Lincoln's American Dream: Clashing Political Perspectives / ed. by Kenneth L. Deutsch and Joseph R. Fornieri. – 1st ed. – Dulles, Virginia : Potomac Books, Inc., 2005. – 500 p.

491. *Long S.* American dream [Электронный ресурс] / Scott Long // American Dream quotes – Режим доступа : http://thinkexist.com/quotes/with/keyword/american_dream/.

492. *MacLeish A.* American Dream [Электронный ресурс] / Archibald MacLeish // American Dream quotes. – Режим доступа : http://thinkexist.com/quotes/with/keyword/american_dream/.

493. *Maltby R.Jr., Boubilil A.* Miss Saigon / R. Jr. Maltby, A. Boubilil. – Milwaukee, Wis. : Hal Leonard Publishing, 1991. – 143 p.

494. Mark Twain's Adventures of Tom Sawyer and Huckleberry Finn : The Original Text Edition / ed. by Alan Gribben. – Montgomery : NewSouth Books, 2011. – 522 p.

495. *Martin Luther King, Jr.* Beyond Vietnam – A Time to Break Silence [Электронный ресурс] // American Rhetoric. – Режим доступа : <http://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkatimetobreaksilence.htm>

496. *Martinez M.* American dream [Электронный ресурс] / Mel Martinez // American Dream quotes. – Режим доступа : http://thinkexist.com/quotes/with/keyword/american_dream/.

497. Massachusetts Constitution [Электронный ресурс] // Fundamental Documents. – Режим доступа : http://press-pubs.uchicago.edu/founders/print_documents/v1ch1s6.html

498. *Mather C.* On Witchcraft: Being the Wonders of the Invisible World / Cotton Mather / reprint. ed. Mount Vernon. – N.Y. : Peter Pauper Press, n.d. – 172 p.

499. *McCourt* [Электронный ресурс] / Frank McCourt // Quotes about Living the American Dream. – Режим доступа : <http://www.quotemaster.org/Living+The+American+Dream>

500. *McCoy S.K.* Priming meritocracy and the psychological justification of inequality [Электронный ресурс] / Shannon K. McCoy, Brenda Major // Journal of Experimental Social Psychology. – Vol 43(3). – May, 2007. – P. 341–351. – Режим доступа : <http://dx.doi.org/10.1016/j.jesp.2006.04.009>

501. *Melville H.* Redburn, his first voyage. White-jacket, or, The world in a man-of-war. Moby-Dick, or, The whale / Herman Melville. – Literary Classics of the United States, Inc., 1983. – Vol. 2. – 1437 p.

502. *Moravcsik A.* Dream On America [Электронный ресурс] / Andrew Moravcsik // Newsweek International. – January 31, 2005. – Режим доступа : <http://www.msnbc.msn.com/id/6857387/site/newsweek/>.

503. *Obama B.* Illinois [Электронный ресурс] / Barack Obama // Democratic National Convention 2008. – August 28, 2008. March 2009. – Режим доступа : <http://www.demconvention.com/barack-obama/>.

504. *Obama B.* State of the Union Address [Электронный ресурс] / Barack Obama. January 13, 2016. – Режим доступа : <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/01/12/remarks-president-barack-obama-%E2%80%93-prepared-delivery-state-union-address>.

505. «Only Thing We Have to Fear Is Fear Itself» : FDR's First Inaugural Address [Электронный ресурс] // History Matters : The U.S. Survey Course on the Web. – Режим доступа : <http://historymatters.gmu.edu/d/5057/>.

506. *Paine T.* The Age of Reason [Электронный ресурс] / Thomas Paine. – NuVision Publications, LLC, 2004. – 176 p. – Режим доступа :

http://books.google.com.ua/books?id=EOtvQnJTrJwC&printsec=frontcover&vq=endeavoring&hl=uk&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q=endeavoring&f=false

507. Presidential Quotes. Words from each American president [Електронний ресурс] // Compiled by David Johnson. – Режим доступу : <http://www.infoplease.com/spot/presquotes1.html>

508. *Robinson J.* // Brainy quotes [Електронний ресурс] / Jill Robinson . – Режим доступу : <http://www.brainyquote.com/quotes/quotes/j/jillrobins398803.html>.

509. *Roosevelt T.* Industrial Peace, November 11, 1902 / Theodore Rossevelt // The Roosevelt Policy : Speeches, Letters and State Papers, relating to Corporate Wealth and Closely Allied Topics. / William Griffith (ed.) [in 3 vol.] – N.Y. : Krause Reprint Company, 1971. – Vol. 1. – P. 100–103.

510. *Roosevelt T.* Labor and Brotherhood, September 8, 1902 / Theodore Rossevelt // The Works of Theodore Roosevelt : American Problems. – National ed. [in 20 vol.] – N.Y. : Charles Scribner's Sons, 1926. – Vol. 16. – P. 152–155.

511. *Roosevelt T.* National Unity versus Class Cleavage, September 7, 1903 / Theodore Rossevelt // The Works of Theodore Roosevelt : American Problems. – National ed. [in 20 vol.] – N.Y. : Charles Scribner's Sons, 1926. – Vol. 16. – P. 55–58.

512. *Roosevelt T.* Temperance and the Wage Earner, August 10, 1905 / Theodore Rossevelt // The Works of Theodore Roosevelt : American Problems. – National ed. [in 20 vol.] – N.Y. : Charles Scribner's Sons, 1926. – Vol. 16. – P. 72–80.

513. *Roosevelt T.* The Puritan Spirit and the Regulation of Corporations, August 20, 1907 / Theodore Rossevelt // The Roosevelt Policy : Speeches, Letters and State Papers, relating to Corporate Wealth and Closely Allied Topics. / William Griffith (ed.) [in 3 vol.] – N.Y. : Krause Reprint Company, 1971. – Vol. 1. – P. 287–293.

514. Selected Poems of Langston Hughes. – N.Y. : Random House LLC, 2011. – 302 p.

515. *Soars J.* Headway Student's Book Advanced. / John Soars, Liz Soars. – Oxford University Press, 1995. – 156 p.
516. *Steinbeck J.* Of Mice and Men / John Steinbeck. – N.Y. : Penguin Books USA Inc., 1994. – 144 p.
517. *Steinbeck J.* The Grapes of Wrath / John Steinbeck. – N.Y. : Penguin Group, 2006. – 544 p.
518. *Steinbeck J.* The Pearl / John Steinbeck. – N.Y. : Penguin Books, 1993. – 131 p.
519. *Steiner B.C.* History of Slavery in Connecticut [Электронный ресурс] / Bernard C. Steiner. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1893. – Режим доступа : http://webdoc.sub.gwdg.de/ebook/p/2005/dins_doc/www.dinsdoc.com/steiner-2-2.htm
520. *Sunkara B.* The American Dream rewards few, enslaves millions [Электронный ресурс] / Bhaskar Sunkara // The Guardian. – August 21, 2013. – Режим доступа : <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/aug/21/american-dream-rewards-few-enslaves-millions>.
521. *Terkel S.* American Dreams : Lost and Found / Studs Terkel. – N.Y. : Pantheon books, 1980. – 475 p.
522. The American Presidency Project [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php/>.
523. The Autobiography of Benjamin Franklin Including Poor Richard's Almanac, and Familiar Letters. – N.Y. : Cosimo Classics, 2011. – 313 p.
524. The Collected Works of Abraham Lincoln / Roy P. Basler (ed.) [in 9 vol.] – New Brunswick : Rutgers University Press, 1953– 1955. – Vol. 1. – 576 p.
525. The Collected Works of Ralph Waldo Emerson [in 10 vol.] – Cambridge : Harvard University Press, 1979. – Volume II : Essays : First Series. – 368 p.
526. The Collected Works of Ralph Waldo Emerson [in 10 vol.] – Cambridge : Belknap Press, 2007. – Volume VII : Society and Solitude. – 455 p.
527. The Complete Tales of Henry James [in 12 vol.]. – Digireads.com Publishing, 2011. – Vol. 12. – 232 p.

528. *The Congressional Globe*: containing sketches of the debates and proceedings of the third session of the twenty-seventh congress. – Washington : Blair and Rives, 1843. – Vol. XII. – 258 p.

529. *The Harper American Literature. Compact Edition* / gen. ed. Donal McQuade. – N.Y. : Harper & Row, Publishers, 1987. – P. 2550.

530. *The Political Writings of Thomas Paine: Secretary to the Committee of Foreign Affairs in the American Revolution* : to which is Prefixed a Brief Sketch of the Author's Life [in 2 vol.] – Charlestown : G. Davidson, 1824. – Vol. 1. – 434 p.

531. *The Puritans: A Sourcebook of Their Writings. Two Volumes Bound as One* / ed. by Perry Miller, Thomas H. Johnson. – N.Y. : Dover Publications, Inc., 2001. – 880 p.

532. *The Works of Dr. Benjamin Franklin consisting of Essays, Humorous, Moral and Literary, with His Life, written by Himself* [with a continuation by H. Stueber] / Benjamin Franklin, Henry Stueber. – London : Oxford University Press, 1840. – 320 p.

533. *Thompson T.N. American Satire and Political Change from Franklin to Lincoln* / Todd Nathan Thompson. – Chicago : University of Illinois, 2008. – 390 p.

534. *Thoreau H.D. Walden & On the Duty of Civil Disobedience* / Henry David Thoreau. – Rockville : Arc Manor LLC, 2007. – 220 p.

535. *Tocqueville A. Democracy in America* [Електронний ресурс] / Alexis de Tocqueville. – Volumes One and Two, trans. Henry Reeve // A Penn State Electronic Classics Series Publication. – The Pennsylvania State University, 2002. – 835 p. – Режим доступу : <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/132813/6d828844ad7e8b7a313076ac443ae95b.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

536. *Trask D.F. The End of the American Dream* / David F. Trask // Fitzgerald's *The Great Gatsby* : The Novel, The Critics, The Background / ed. Henry D. Piper. – N.Y. : Charles Schribner's Sons, 1970. – P. 213–217.

537. *Turner F. J. The Significance of the Frontier in American History* / Frederick Jackson Turner // Annual Report of the American Historical Association (1893). – Washington, D.C., 1894 – P. 199–227.

538. *Twain M.* 10 Books in 1. The Adventures of Tom Sawyer, Huckleberry Finn, Tom Sawyer Abroad, Tom Sawyer, Detective, Life On The Mississippi, The Prince and The Pauper, The Tragedy Of Pudd'nhead Wilson, A Connecticut Yankee In King Arthur's Court, Roughing It, and Following The Equator / Mark Twain. – Shoes and Ships and Sealing Wax, 2008. – 824 p.

539. Virginia Declaration of Rights [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://en.wikipedia.org/wiki/Virginia_Declaration_of_Rights.

540. Willa Cather: A Literary Life / ed. James Woodress. – University of Nebraska Press, 1989. – 583 p.

541. What is the American dream? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.socialstudieshelp.com/Lesson_1_Notes.htm/.

542. Why People Move to America [Электронный ресурс] // Jobs in the USA. – Режим доступа: <http://www.usa-job.org/why-people-move-to-america.php>.

543. *Wuthnow R.* Poor Richard's Principle : Recovering the American Dream through the Moral Dimension of Work, Business, and Money [Электронный ресурс] / Robert Wuthnow. – Princeton University Press, 1998 – 444 p. – Режим доступа : http://books.google.com.ua/books?id=wIojpI3MYJwC&dq=Robert+Wuthnow&hl=uk&source=gbs_navlinks_s.

544. *Zarroli J.* American-Made, Haven-Kept? Congress Looks At Caterpillar's Tax Returns [Электронный ресурс] / Jim Zarroli. – April 1, 2014. – Режим доступа : <http://wypr.org/post/american-made-haven-kept-congress-looks-caterpillars-tax-returns>.

545. *Zuckerman M.* The End of American Optimism [Электронный ресурс] / Mortimer Zuckerman // Wall Street Journal. – Aug. 16, 2015. – Режим доступа : <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052748703960004575427332237529948>

ДОДАТОК А

Приклади ілюстративного матеріалу

1. *American dream – ідеали свободи і відкритих можливостей для всіх, що базуються на вірі у безмежні можливості США та їхнє виключне місце у світі, якими керувались, згідно із офіційною американською політичною міфологією „батьки-засновники” (forefathers, founding fathers) США (Американа. Англо-русский лингвострановедческий словарь, 1996) [358, с. 29].*

2. *American dream, the – 1. «американская мечта» (мечта американцев о демократии, равенстве и свободе, провозглашённых в Декларации независимости 1776 г.); 2. представление о США как о стране, где каждый может **разбогатеть** и **добиться успеха** (А.В. Кунин, Англо-русский фразеологический словарь) [362, с. 360].*

3. *American Dream «американская мечта», представление в о США как о стране, где **каждый** может **разбогатеть** и **добиться успеха** (Г.Д. Томахин, США. Лингвострановедческий словарь) [372, с. 30].*

4. *American Dream – the widespread **aspiration** of Americans to live **better** than their parents did (AudioEnglish.org) [379].*

5. *American dream, the – the **belief** that **everyone in the US** has the **chance** to be **successful** and **happy** if they **work hard** (Cambridge Dictionaries Online) [381].*

6. *American dream, the – the **belief** that **everyone in the US** has the **chance** to be **successful**, **rich** and **happy** if they **work hard** (Cambridge International Dictionary of English, 1995) [382, p. 41].*

7. *American dream – the naive **belief** that the **political, economic and social systems** of America are all integrally designed to **allow each individual** an **equal chance** of being **successful** (Chambers 21st Century Dictionary, 2000) [383, p. 38].*

8. *American Dream – the **notion** that the **American social, economic, and political system makes success possible for every individual** (Collins English Dictionary, 2006) [384, p. 68].*

9. *American Dream – the ideal that **every US** citizen should **have an equal opportunity to achieve success and prosperity through hard work, determination, and initiative** (Compact Oxford English Dictionary) [385].*

10. *American Dream – 1. the **ideals of freedom, equality, and opportunity** traditionally held **to be available to every American**; 2. a **life** of personal **happiness and material comfort** as traditionally sought by individuals in the U.S. (Dictionary.com) [386].*

11. *American dream or American Dream – traditional **U.S. social ideals**: the **idea** that **everyone** in the United States has the **chance to achieve success and prosperity** (Encarta. World English Dictionary) [387].*

12. *American Dream – a popular **belief** that **perseverance and hard work** will **bring forth** America's bounty in the form of **material well-being** (Stephen Glazier, Random House Word Menu, 1997) [389, p. 391].*

13. *American Dream – 1. the **ideals of freedom, equality, and opportunity** traditionally held **to be available to every American**; 2. a **life** of personal **happiness and material comfort** as traditionally sought by individuals in the U.S. (Infoplease Dictionary) [391].*

14. *American Dream, the – the **belief** that **everyone** in the **U.S.** has the **opportunity to become successful and rich if they work hard** (Longman Advanced American Dictionary, 2000) [392, p. 42].*

15. *American Dream – **belief** that **everyone** in the **US** has the **opportunity to be successful if s/he works hard** (Longman Dictionary of American English, 2000) [393, p. 23].*

16. *American Dream, the – the **idea** that the **US** is a place where **everyone** has the **chance of becoming rich and successful**. Many immigrants to the US in the early 20th century **believed** in the American Dream (Longman Dictionary of Contemporary English, 2003) [394, p. 49].*

17. *American Dream, the* – the **idea** that the **US** is a place where **anyone** can become **successful** if they **work hard** enough (Macmillan English Dictionary for Advanced Learners, 2006) [395, p. 42].

18. *American dream* – an **American social ideal** that **stresses egalitarianism** and esp. **material prosperity** (Merriam-Webster's Collegiate Dictionary, 1995) [396, p. 36].

19. *American dream* – an **American social ideal** that **stresses egalitarianism** and especially **material prosperity**; also: **the prosperity or life** that is the realization of this **ideal** (Merriam-Webster's Online Dictionary) [397].

20. *American dream* – the **ideal** that **every US** citizen should **have an equal opportunity to achieve success** and **prosperity** through **hard work, determination, and initiative** (Oxford Dictionaries) [398].

21. *American dream* – the **belief of Americans** that their country **offers opportunities for a good and successful life**. For minorities and people coming from abroad to live in America, the dream also includes **freedom** and **equal rights** (Oxford Guide to British and American Culture, 2001) [399, p. 13].

22. *American Dream* – the **ideals of freedom, equality, and opportunity** traditionally held to be **available** to **every American** (Random House Webster's College Dictionary) [401, p. 37].

23. *American dream* is an **American ideal of social equality** and esp. **material success** (The American Heritage Dictionary of the English Language, 1969) [402, p. 102].

24. *American dream also American Dream* – an **American ideal** of a **happy and successful life** to which **all** may **aspire** (The American Heritage Dictionary of the English Language, 2000) [403, p.58].

25. *American Dream* – a phrase connoting **hope** for **prosperity** and **happiness**, symbolized particularly by having **a house** of one's own. Possibly applied at first to the **hopes of immigrants**, the phrase now applies to **all** except the very rich and suggests a confident **hope** that one's **children's economic and**

social condition will be **better** than one's own (The American Heritage New Dictionary of Cultural Literacy, 2005) [404, p. 374].

26. *American Dream* – a phrase connoting **hope** for **prosperity** and **happiness**, symbolized particularly by having **a house** of one's own. Possibly applied at first to the **hopes of immigrants**, the phrase now applies to **all** except the very rich and suggests a confident hope that one's **children's economic and social condition** will be **better** than one's own (The New Dictionary of Cultural Literacy, 2002) [406, p. 331].

27. *American dream* – the **ideal** of a **democratic and prosperous society** which is the **traditional aim** of the **American** people; a **catch-phrase** used to **symbolize American social or material values** in general (The Oxford English Dictionary in 20 Volumes, 1989) [408, p. 397].

28. *American dream* – a nebulous term much abused by politicians, that seems to have evolved from the early immigrants' and pioneers' hopes for lives of political and religious and personal **independence** in the **New World** to a largely **materialistic** expectation of upward **social mobility** and ever increasing **affluence** (The Penguin Encyclopedia of American History, 2003) [409, p. 12].

29. *American Dream* – the **ideals of freedom, equality, and opportunity** traditionally stressed as **available** to **individuals** in the **United States** (The Random House College Dictionary, 1984) [410, p. 43].

30. *American dream* – the widespread **aspiration** of **Americans** to live **better** than their parents did (Visual Thesaurus) [410].

31. *American Dream* – the **U.S. ideal** according to which **equality of opportunity permits any American to aspire to high attainment and material success** (Webster's New World Dictionary, 1986) [414, p. 47].

32. *American dream* (often AD) is the **U.S. ideal** according to which **equality of opportunity permits any American to aspire to high attainment and material success** (Webster's New World College Dictionary, 2000) [415, p. 45].

33. *American dream – an **American ideal** of **social equality** and esp. **material success** (Webster's II New Riverside University Dictionary, 1984) [417, p. 100].*

34. *The American Dream is the **idea** (often associated with the Protestant work ethic) held by **many in the United States of America** that through **hard work, courage** and **determination** one can achieve **prosperity**. These were **values** held by many **early European settlers**, and **have been passed on** to subsequent **generations**. What the American Dream has become is a question under constant discussion, and some believe that it has led to an overemphasis on comparative **material wealth** as the only measure of **success** and **happiness** (Wikipedia) [418].*

35. *American Dream – the widespread **aspiration** of **Americans** to **live better** than their parents did (WordNet) [417].*

36. *American Dream – the **ideals** of **freedom, equality, and opportunity** traditionally held to be available to **every American**; 2. a **life** of personal **happiness** and **material comfort** as traditionally sought by individuals in the **U.S.** (WordReference Random House Unabridged Dictionary of American English) [420].*

37. *American dream – the **American ideal** that any man or woman may **obtain material wealth, equality, freedom, and the like** (Wordsmyth. The Premier Educational Dictionary-Thesaurus. Advanced Dictionary) [421].*

38. *The American Dream was **a driving factor** not only in the gold rushes of the mid to late 1800s, but also in the subsequent waves of immigration. Alongside with escape from percecution or war in one's home country, the American Dream was always the primary reason for **immigrants** wanting to **come to America**. They wanted to **embrace** the promise of **financial security** and **constitutional freedom** they had **heard** existed so widely in the United States. Throughtout its history, America has been seen as a place with good **opportunities** for entrepreneurs from other regions of the world. Major industrialist personalities became the **new models** of the American Dream, many beginning life in the humblest of conditions but later controlling enormous corporations and fortunes.*

Perhaps most notable here were the great American capitalists **Andrew Carnegie** and **John D. Rockefeller**. Their acquisition of great wealth demonstrated to many that if you had **talent, intelligence**, and a **willingness to work** extremely **hard**, you were likely to be **a success** in life as a result (Н.А. Новик, Страноведение. США) [217, p. 143].

39. American dream, the – the **hope of achieving success and prosperity** through **hard work**, from the dreams which **immigrants** had when they landed in America **to start a new life** (Expressions & Sayings) [428].

40. **Combine ourselves into a Civil Body Politic**, for our **better ordering and preservation**... and by virtue hereof to enact, constitute and frame such **just and equal** Laws, Ordinances, Acts, Constitutions and Offices, from time to time, as shall be thought most meet and convenient **for the general good of the Colony**, unto which we promise **all** due submission and obedience ... (Mayflower Compact) [329, p. 19].

41. ...**full power** to levy war, conclude peace, contract alliances, establish commerce, and **to do** all other acts and things which **independent states may of right do** (Declaration of Independence) [330, p. A-3].

42. ...to consule & determine in this matter, so as the parties meeting might have **full power** to order & bind etc. And that nothing be done to the infringing or prejudice of the liberties of any place (William Bradford, Of Plymouth Plantation) [531, p. 67].

43. ... and I, having a part in the plantation, will receive you as my parners and consociates; and so may you be free from service, and we will converse, trade, plant, and live together as **equals**, and support and protect one another, or to like effect (William Bradford, Of Plymouth Plantation) [531, p. 69].

44. The adventurers & planters do agree that every person that goeth being aged 16 years & upward ... be accounted a single share.... The persons transported & ye adventurers shall continue their joint stock & partnership together, ye space of 7 years ... during which time, all profits & benefits that are got by trade, traffic, trucking, working, fishing, or any other means of any person or persons, remain

*still in ye common stock.... That all such persons as are of this colony, are to have their meat, drink, apparel, and all provision out of ye common stock & goods.... That at ye end of ye 7 years, ye capitall & profits, viz. the houses, lands, goods and chattels, be **equally** divided betwixt ye adventurers, and planters (William Bradford, Of Plymouth Plantation) [531, p. 76].*

45. *There goes many a ship to sea, with many a hundred souls in one ship, whose weal and woe is common; and is a true picture of a **commonwealth**, or a human combination, or **society**. It has fallen out sometimes, that both Papists and Protestants, Jews, and Turks, may be embarked into one ship. Upon which supposal, I do affirm, that all the **liberty** of conscience, that ever I pleaded for, turns upon these two hinges – that none of the Papists, Protestants, Jews, or Turks, be forced to come to the ship's prayers or worship; nor, secondly, compelled from their own particular prayers or worship, if they practice any. I further add, that I never denied, that notwithstanding this liberty, the commander of this ship ought to command the ship's course; yea, and also command to that **justice, peace, and sobriety**, be kept and practiced, both among the seamen and all the passengers. If any seamen refuse to perform their service, or passengers to pay their freight; – if any refuse to help in person or purse, towards the common charges, or defense; – if any refuse to obey the common laws and orders of the ship, concerning their common peace or preservation; – if any shall mutiny and rise up against their commanders, and officers; – if any shall preach or write, that there ought to be no commanders, nor officers, because **all are equal in CHRIST**, therefore no masters, nor officers, no laws, nor orders, no corrections nor punishments – I say, I never denied, but in such cases, whatever is pretended, the commander or commanders may judge, resist, compel, and punish such transgressors, according to their deserts and merits (Rodger Williams, Letter to the Town of Providence) [531, p. 225].*

46. *Who says my hand a needle better fits; / A poet's pen all scorn I should thus wrong, / For such despite thay cast on female wits. / If what I do prove well, it*

won't advance; / They'll say it's stol'n, or else it was by chance (Anne Bradstreet, The Prologue) [529, p. 90].

47. Let Greeks be Greeks, and women what they are; / Men have precendency and still excel. / It is but vain unjustly to wage war; / Men can **do best**, and women know it well (Anne Bradstreet, The Prologue) [529, p. 91].

48. We must uphold a familiar commerce **together** in all meekness, gentleness, patience and liberality. We must delight **in each other**; make **others'** conditions our **own**; rejoice **together**, mourn **together**, labor and suffer **together**, always having before our eyes **our commission and community in the work**, as members of the same body. So shall we keep the **unity** of the spirit in the bond of peace. The Lord will be our God, and delight to dwell among us, as His own people, and will command a blessing upon us in all our ways, so that we shall see much more of His wisdom, power, goodness and truth, than formerly we have been acquainted with (John Winthrop, A Model of Christian Charity) [531, p. 196].

49. These Ethiopians, as blacks as they are, seeing they are the sons and daughters of the first Adam, the brethren and sisters of the last Adam, and the offspring of God; they ought **to be treated with a respect agreeable** (Samuel Sewall, The Selling of Joseph) [531, p. 378].

50. I believe in the **equality** of man; and I believe that **religious** duties consist in doing **justice**, loving **mercy**, and endeavoring to make our fellow creatures **happy**" (Thomas Paine, The Age of Reason) [506, p. 174].

51. **Energy** and **persistence** conquer all things (Benjamin Franklin) [400, p. 17].

52. We stand at the crossroads, each minute, each hour, each day, making **choices**. We choose the thoughts we allow ourselves to think, the passions we allow ourselves to feel, and the actions we allow ourselves to perform. Each choice is made in the context of whatever value system we've selected to govern our lives. In selecting that value system, we are, in a very real way, making the most important choice we will ever make (Benjamin Franklin) [400, p. 17].

53. Where **liberty dwells**, there is my country (Benjamin Franklin) [400, p. 18].

54. *Having emerg'd from the Poverty and Obscurity ... and having **gone** so far thro' Life with a considerable Share of Felicity, the conducting Means I made Use of, which, with **the Blessing of God**, so well succeeded...* (Benjamin Franklin, Autobiography) [523, p. 43].

55. *Lose no Time – Be always employ'd in something useful. Cut off all unnecessary actions* (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanac) [523, p. 108].

56. *Accordingly, in the Evening, when the Workmen were gone, I assembled a Number of my Playfellows, and **working** with them **diligently** like so many Emmets, sometimes two or three to a Stone, we brought them all away and built our little Wharff. The next Morning the Workmen were surpris'd at Missing the Stones, which were found in our Wharff. Inquiry was made after the Removers; we were discovered & complain'd of; several of us were corrected by our Fathers; and tho' I pleaded the **Usefulness of the Work**, mine convince'd me that nothing was **useful** which was not **honest*** (Benjamin Franklin, Autobiography) [523, p. 11].

57. *Nothing was useful which was not honest* (Benjamin Franklin, Autobiography) [523, p. 4].

58. **Truth, Sincerity and Integrity** in Dealings between Man and Man, were of the utmost Importance to the Felicity of Life (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanac) [523, p. 114].

59. *I was not discourag'd by the seeming Magnitude of the Undertaking, as I have always thought that one Man of tolerable Abilities may work great Changes, and accomplish great Affairs among Mankind, if he first forms a good Plan, and, cutting off all Amusements or other Employments that would divert his Attention, makes the Execution of that same Plan his sole Study and Business* (Benjamin Franklin, Autobiography) [523, p. 163].

60. *We must, indeed, **all hang together** or, most assuredly, we shall all hang separately* (Benjamin Franklin) [431, p. 72].

61. **God** helps them that help themselves (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanac) [523, p. 103].

62. ...he... who could prove for him that his Ancestors and Relations for ten Generations had been Ploughmen, Smiths, Carpenters, Turners, Weavers, Tanners, or even Shoemakers, and consequently that they were useful Members of Society; than if he could only prove that they were Gentlemen, doing nothing of Value, but living idly on the Labour of others (Benjamin Franklin, Information to those who would remove to America) [529, p. 236].

63. Wrong none by doing injuries, or omitting the benefits that are your duty (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanack, 1741) [523, p. 105].

64. **Well done** is better than well said (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanack, 1737) [523, p. 117].

65. Well done is twice done (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanack, 1741) [523, p. 146].

66. **The Husbandman is in honor** there, and even **the Mechanic**, because their Employments are useful. The People have a saying, that **God** Almighty is himself a Mechanic, the greatest in the Universe; and he is respected and admired more for the **Variety, Ingenuity, and Utility of his Handyworks**, than for the Antiquity of his Family (Benjamin Franklin, Information to those who would remove to America) [532, p. 235].

67. Be always **asham 'd** to catch thy self **idle** (Benjamin Franklin, The Way to Wealth) [431, p. 272].

68. ... and I should, from this circumstance ... have endeavored to convince young persons that no qualities were so likely to make a poor man's fortune as those of **probity and integrity** (Benjamin Franklin, Autobiography) [523, p. 114].

69. Having emerg'd from the Poverty and Obscurity in which I was born and bred, to a State of **Affluence** and some Degree of Reputation in the World... (Benjamin Franklin, Autobiography) [523, p. 43].

70. When you're **good to others** you are best to yourself (Benjamin Franklin, Poor Richard's Almanack, 1748) [523, p. 182].

71. *This will be the best security for **maintaining** our **liberties*** (Benjamin Franklin, Life Dr. Franklin, as written by himself) [532, p. 105].

72. ***Freedom** is not a gift bestowed upon us by other men, but a right that belongs to us by the laws of God and nature* (Benjamin Franklin, Maxims and Morals, 1789) [532, p. 228].

73. *The U.S. constitution doesn't **guarantee happiness**, only **the pursuit of it**. You have to catch up with it yourself* (Benjamin Franklin) [532, p. 255].

74. *Oh, I tell you, I am immensely delighted and relieved. **Oh, just to work** – that is life! No matter what the work is – that's of no consequence. Just work itself is bliss when a man's been starving for it. I've been there! Come right along; we'll hunt the old boys up. Don't you feel good? I tell you I do* (Mark Twain, The American Claimant) [538, p. 152].

75. *It is by the goodness of God that in our country we have those three unspeakably precious things: **freedom of speech**, **freedom of conscience**, and the **prudence** never to practice either* (Mark Twain, Following the Equator) [538, p. 710].

76. *Well, here in this very house is a republic where all are **free** and **equal**, if men are **free** and **equal** anywhere in the earth; therefore I have arrived at the place I started to find, and I am a man among men, and on the strictest equality possible to men, no doubt. Yet here on the threshold I find an inequality. There are people at this table who are looked up to for some reason or another, and here is a poor devil of a boy who is looked down upon, treated with indifference and shamed by humiliations, when he has committed no crime but that common one of being poor. **Equality** ought to, make men noble-minded. In fact, I had supposed it did do that* (Mark Twain, The American Claimant) [538, p. 105].

77. *...he had tried **equality** and **working** for a living; had made a fight which he could find no reason to be ashamed of, and in the matter of earning a living had proved that he was **not able to do it*** (Mark Twain, The American Claimant) [538, p. 214].

78. **Three dollars a week.** *It's human life, Washington – just an epitome of human ambition, and struggle, and the outcome; you **aim** for the palace and **get drowned** in the sewer* (Mark Twain, *The American Claimant*) [538, p. 15-16].

79. *Now, old Jim, you're a **free** man again, and I bet you **won't ever be a slave no more*** (Mark Twain, *The Adventures of Huckleberry Finn*) [538, p. 503].

80. *... he'd be a free man the minute he seen it, but if he missed it he'd be in the slave country again and no more show for freedom* (Mark Twain, *The Adventures of Huckleberry Finn*) [538, p. 330].

81. *They hain't no **RIGHT** to shut him up! **SHOVE!** — and don't you lose a minute. Turn him loose! P ain't **no slave**; he's as **free** as any cretur that walks this earth* (Mark Twain, *The Adventures of Huckleberry Finn*) [538, p. 515].

82. *Now, old Jim, you're a free man again, and I bet you won't ever be a slave no more* (Mark Twain, *The Adventures of Huckleberry Finn*) [538, p. 503].

83. *... Tom Sawyer had gone and took all that trouble and bother to set a free nigger **free!*** (Mark Twain, *The Adventures of Huckleberry Finn*) [538, p. 517].

84. *He had **the whitest shirt** on you ever see, too, and **the shiniest hat**; and there ain't a man in that town that's got as **fine clothes** as what he had; and he had **a gold watch and chain**, and **a silver-headed cane*** (Mark Twain, *The Adventures of Huckleberry Finn*) [538, p. 124].

85. *Looky here, Tom, being rich ain't what it's cracked up to be. It's just **worry and worry**, and **sweat and sweat**, and **a-wishing you was dead all the time**. Now these clothes suits me, and this bar'l suits me, and I ain't ever going to shake 'em any more. Tom, **I wouldn't ever got into all this trouble** if it hadn't 'a' been for that **money**...* (Mark Twain, *Tom Sawyer*) [538, p. 227].

86. *Tom appeared on the sidewalk with a bucket of whitewash and a long-handled brush. He surveyed the fence, and all gladness left him and a deep melancholy settled down upon his spirit. Thirty yards of board fence nine feet high. Life to him seemed hollow, and existence but a burden. Sighing, he dipped his*

brush and passed it along the topmost plank; repeated the operation; did it again...
(Mark Twain, Tom Sawyer) [538, p. 15].

87. *Keep, ancient lands, your storied pomp!' cries she / With silent lips.
'Give me your tired, your poor / Your huddled masses yearning to breathe **free**...*
(Emma Lazarus, The New Colossus) [487, p. 1158].

88. *She had not known the weight until she **felt the freedom!*** (Nathaniel Hawthorne, The Scarlet Letter) [475, p. 189].

89. *I was **not designed to be forced**. I will breathe after my own fashion.
Let us see who is the strongest* (Henry David Thoreau, Resistance to Civil Government) [534, p. 213].

90. *America is another name for **opportunity**. Our whole history appears
like a last effort of divine providence on behalf of the human race.* (Ralph Waldo Emerson, XIII. American Civilization) [526, p. 332].

91. *Every man ought to have this **opportunity to conquer the world** for
himself* (Ralph Waldo Emerson, Man the Reformer) [525, p. 152].

92. *By doing his **work** he makes the need felt which he can supply, and
creates the taste by which he is enjoyed. By doing his own **work** he unfolds himself*
(Ralph Waldo Emerson, ESSAY IV Spiritual Laws) [525, p. 83].

93. *Some pursue **happiness** – others create it* (Ralph Waldo Emerson)
[458, p. 453].

94. *The island of Manna-hata spread wide before them, like some sweet
vision of fancy or some fair creation of industrious magic. Its hills of smiling green
swelled gently one above another...* (Washington Irving, A History of New York,
from the Beginning of the World to the End of the Dutch Dynasty) [481, p. 95].

95. *... there is not, of necessity, any such thing as the free hired laborer
being fixed to that condition for life... Many **independent** men, in this everywhere
in these States a few years ago were hired laborers. The prudent, penniless
beginner in the world, labors for wages awhile, saves a surplus with which to buy
tools or **land**, for himself; then labors on his own account another while, and at
length hires another new beginner to help him. This, say its advocates, is free*

*labor – the just and generous, and prosperous system, which opens the way for all – gives hope to all, and energy, and progress, and improvement of condition to all. If any continue through life in the condition of the hired laborer, it is not the fault of the system, but because of either a dependent nature which prefers it, or improvidence, folly, or singular misfortune. This is the just and generous and prosperous system which **opens the way to all, gives hope to all, and consequent energy and progress and improvement of condition to all**. No men living are more worthy to be trusted than those who toil up from poverty (Abraham Lincoln, Annual Message to Congress, December 3, 1861) [524, p. 127].*

96. *...the marble image of **happiness**, which they will have imposed upon her as the warm reality (Nathaniel Hawthorne, The Scarlet Letter) [475, p. 163].*

97. *Who can tell where **happiness** may come, or where, though an expected guest, it may never show its face? (Nathaniel Hawthorne, The Marble Faun) [474, p. 201].*

98. *... that pit of blackness that lies beneath us, everywhere ... the firmest substance of human **happiness** is but a thin crust spread over it, with just reality enough to bear up the illusive stage-scenery amid which we tread. It needs no earthquake to open the chasm (Nathaniel Hawthorne, The Marble Faun) [474, p.98].*

99. *... what we need for our **happiness** is often close at hand, if we knew but how to **seek** for it? (Nathaniel Hawthorne, Passages, Aug. 22, 1837) [529, p. 808].*

100. ***Happiness** is a butterfly, which when pursued, is always just beyond your grasp, but which, if you will sit down quietly, may alight upon you (Nathaniel Hawthorne, Wisdom for the Soul) [529, p. 784].*

101. *But there is a **fatality**, a feeling so irresistible and inevitable that it has the force of **doom**, which almost invariably compels human beings to linger around and haunt, **ghost-like**, the spot where some great and marked event has given the colour to their lifetime; and, still the more irresistibly, **the darker the tinge that saddens** it (Nathaniel Hawthorne, The Scarlet Letter) [475, p. 43].*

102. *THIS was the American Dream: a **sanctuary** on the earth for individual man: a condition in which he could be **free** not only of the old established closed-corporation hierarchies of arbitrary power which had oppressed him as a mass, but free of that mass into which the hierarchies of church and state had compressed and held him individually thrall'd and individually impotent* (William Faulkner, *On Privacy*) [459, p. 33].

103. *What's written down / **for white folks** / ain't for us a-tall / "**Liberty and Justice** – / Huh – For **All**"* (Langston Hughes, *Children's Rhymes*) [514, p. 224].

104. *No longer **the light of my dream** before me, / Above me. / Only the thick **wall*** (Langston Hughes, *As I Grew Older*) [514, p. 143].

105. *Let America be America again. / Let it be the dream it used to be. / Let it be the pioneer on the plain / **Seeking** a home where he himself is **free*** (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 131].

106. *O, let my land be a land where **Liberty** / Is crowned with no false patriotic wreath* (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 131].

107. *Where never kings connive nor tyrants scheme / That any man be crushed by one above* (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 131].

108. *But **opportunity** is **real**, and **life** is **free**, / **Equality** is in the air we breathe* (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 131].

109. *There's never been equality for me, / Nor freedom in this "**homeland of the free**"* (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 131].

110. *Let America be the dream the dreamers dreamt – / Let it be that great strong **land** of love* (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 131].

111. *For I'm the one who left dark Ireland's shore, / And Poland's plain, and England's grassy lea, / And torn from Black Africa's strand I came / **To build a "homeland of the free"*** (Langston Hughes, *Let America Be America Again*) [480, p. 132].

112. *Who dreamt a dream so strong, so brave, so true, / That even yet its mighty daring sings / In every brick and stone, in every furrow turned / That's made **America** the **land** it has become. / O, I'm the man who sailed those early seas / In search of what I meant to be my **home*** (Langston Hughes, Let America Be America Again) [480, p. 132].

113. *I am the poor white, fooled and pushed apart, / I am the Negro bearing slavery's scars. / I am the red man driven from the land, / I am the immigrant clutching the hope I **seek*** (Langston Hughes, Let America Be America Again) [480, p. 131].

114. *I say it plain, / America never was America to me, / And yet I swear this oath – / **America will be!*** (Langston Hughes, Let America Be America Again) [480, p. 133].

115. *...wore on his face an expression... of **amazed unbelief** ... at the incredible circumstance of being used by one of his own tenants* (William Faulkner, Barn Burning) [460, p. 18].

116. *I coulda made somethin' of myself ...he was gonna put me in the movies... was gonna write to me about it... never got the letter...thought my ol' lady stole it...coulda been in the movies...says I was a natural* (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 87].

117. *...all them nice clothes the like to wear ... spoke in the radio ... wouldn't cost me a cent* (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 88].

118. *S'pose they was a carnival or a circus come to town, or a ball game, or any damn thing...We'd just go to her... We wouldn't ask nobody if we could. Jus' say, 'We'll go to her,' an' we would. Jus' milk the cow and sling some grain to the chickens an' go to her* (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 61].

119. *I seen hundreds of men come by on the road an' on the ranches, with their bindles on their back an' that same damn thing in their heads ... every damn one of 'em's got a little piece of land in his head* (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 73].

120. *Nobody never gets to heaven and **nobody never gets no land**. It's just **in their head**. They're all the same time talkin' about it, but it's jus' in their head* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 73-74].

121. *"Well," said George, "we'll have a big vegetable **patch** and **a rabbit hutch** and **chickens**. And when it rains in the winter, we'll just say the hell with goin' to work, and we'll build up **a fire** in the stove and set around it an' listen to the rain comin' down on the roof..."* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 14-15].

122. *An' we'd keep a few **pigeons** to go flyin' around the win'mill like they done when I was a kid* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 57].

123. *Someday – we're gonna get the jack together and we're gonna have **a little house** and **a couple of acres** an' a cow and some pigs* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 32].

124. *No, sir, we'd have our **own place** where we belonged and not sleep in no bunk house* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 43].

125. *I think I knowed from the very first. I think I knowed we'd **never do her**. He usta like to hear about it so much I got to thinking maybe we would* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 94].

126. *We could live offa the **fatta the lan'*** (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 57].

127. *Maybe we can start again, in the new rich land – in California, where the fruit grows. We'll start over... But you can't start. Only a baby can start... the bitterness we sold to the junk man – he got it all right, but we have it still. And when the owner men told us to go, that's us; and when the tractor hit the house, that's us until we're dead. To California or any place – every one a drum major leading a parade of hurts marching with our bitterness* (John Steinbeck, *The Grapes of Wrath*) [517, p. 456].

128. *The essence of pearl mixed with essence of men and a curious dark residue was precipitated. Every man suddenly became related to Kino's pearl, and Kino's pearl went into the dreams, the speculations, the schemes, the plans, the*

futures, the wishes, the needs, the lusts, the hungers, of everyone, and only one person stood in the way and that was Kino, so that he became curiously every man's enemy. The news stirred up something infinitely black and evil in the town; the black distillate was like the scorpion, or like hunger in the smell of food, or like loneliness when love is withheld. The poison sacs of the town began to manufacture venom, and the town swelled and puffed with the pressure of it (John Steinbeck, The Pearl) [518, p. 36].

129. *The rich get richer and the poor get – children (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 50].*

130. *“My **house looks well**, doesn't it?” he demanded. “See how the whole front of it **catches the light**” (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 96].*

131. *Turning a corner I saw that it was Gatsby's **house, lit from tower to cellar** (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 87].*

132. *So I didn't know whether or not Gatsby went to Coney Island, or for how many hours he “glanced into rooms” while **his house blazed gaudily on** (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 89].*

133. *There was nothing to look at from under the tree except **Gatsby's enormous house**, so I stared at it, like Kant at his church steeple, for half an hour (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 93].*

134. *The gray windows disappeared as the **house** glowed full of light (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 112].*

135. *...more mysterious and gay than other **houses** (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 184].*

136. *She vanished into her rich house, into her rich, full life, leaving Gatsby — nothing (Francis Scott Fitzgerald, The Great Gatsby) [463, p. 147].*

137. *He hadn't once ceased looking at Daisy, and I think he revalued everything in his **house** according to the measure of response it drew from her well-loved eyes. Sometimes, too, he stared around at his possessions in a dazed way, as though in her actual and astounding presence none of it was any longer*

real. Once he nearly toppled down a flight of stairs (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 98].

138. *It was a rich cream color, bright with nickel, swollen here and there in its monstrous length with triumphant hat-boxes and supper-boxes and tool-boxes, and terraced with a labyrinth of wind-shields that mirrored a dozen suns. Sitting down behind many layers of glass in a sort of green leather conservatory, we started to town* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 68].

139. *...and I was glad that the sight of Gatsby's splendid car was included in their sombre holiday* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 95].

140. *The windows were ajar and gleaming white* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 13].

141. *Tom and Daisy live in a house that has French windows that reflect gold* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 6].

142. *Her voice is full of money... the jingle of it, the cymbal's song of it high in a white palace the king's daughter, the golden girl* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 127].

143. *...turkeys bewitched to a dark gold* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 41].

144. *With Jordan's slender golden arm resting in mine* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 44].

145. *I put my arm around Jordan's golden shoulder* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 77].

146. *All night the saxophones wailed the hopeless comment of the "Beale Street Blues" while a hundred pairs of golden and silver slippers shuffled the shining dust. At the grey tea hour ...* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 144].

147. *... we went about opening the rest of the windows downstairs, filling the house with grey-turning, gold-turning light* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 144].

148. ... *now the orchestra is playing **yellow** cocktail music* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 42].

149. ... *two girls in twin **yellow** dresses* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 44].

150. *"You don't know who we are," said one of the girls in **yellow**, "but we met you here about a month ago"* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 44].

151. ... *we sat down at a table with the two girls in **yellow*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 44].

152. *Did mother get powder on your old **yellowy** hair?* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 111].

153. ...*the **silver** pepper of the stars* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 25].

154. *The moon had risen higher, and floating in the Sound was a triangle of **silver** scales* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 48].

155. *A **silver** curve of the moon hovered already in the western sky"* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 114].

156. *Gradually I became aware of the old island here that flowered once for Dutch sailors' eyes – a fresh **green** breast of the new world...* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 189].

157. *In the sunlight his face was **green*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 117].

158. ...*nothing except a single **green light**, minute and far away, that might have been the end of a dock* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 26].

159. *He stretched out his arms toward the dark water in a curious way...and distinguished nothing except a single **green light*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 28].

160. *If it wasn't for the mist we could see your home across the bay... You always have a **green light** that burns all night at the end of the dock* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 98].

161. *Gatsby believe in the **green light**, the orgastic future that year by year recedes before us...* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 189].

162. *Possibly it had occurred to him that the **colossal significance** of that **light** had now **vanished** forever... Now it was again a **green light** on a dock. His count of enchanted objects had **diminished** by one* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 98].

163. *He knew he had a **big future** in front of him* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 181].

164. *Jimmy was bound to get ahead. He always had some resolves like this...* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 182].

165. *There must have been moments even that afternoon when Daisy tumbled short of his dreams – not through her own fault but because of the **colossal vitality of his illusion*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 75].

166. *He talked a lot about the past and I gathered that he wanted to **recover** something, some idea of himself perhaps...* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 86].

167. *...he had committed himself to **the following of a grail*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 100].

168. *I tossed half-sick between grotesque reality and **savage, frightening dreams*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 115].

169. *...to-morrow we will run **faster**, stretch out our arms **farther*** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 254].

170. *“You **can't** repeat the past.” – “**Can't** repeat the past?” he cried incredulously. “Why of course you **can!**”* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 116].

171. ...an indiscreet **voice**... It's ... **full of money**... That was it. I'd never understood before. It was full of money – that was the **inexhaustible charm** that **rose** and fell in it, the **jingle** of it... (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 167].

172. ... only the **dead** dream **fought** on... trying to touch... **struggling** unhappily, undesparingly (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 105].

173. It [the set of his face] passed, and he began to talk excitedly to Daisy, denying everything, defending his name against accusations that had not been made, but with every word she was drawing further and further into herself, so he gave that up, and only **the dead dream** fought on as the afternoon slipped away, trying to touch what was no longer tangible, struggling unhappily, undesparingly, towards that lost voice across the room (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 88].

174. ...gradually I became aware of the old island here that flowered once for Dutch sailors' eyes – a fresh, green breast of the new world...; for a transitory enchanted moment man must have held his breath in the presence of this continent, compelled into an aesthetic contemplation he neither understood nor desired, face to face for the last time in history with something commensurate to his capacity for wonder (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 254].

175. ... **living** too long **with** a single **dream** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 108].

176. If that was true he must have felt that he had lost the old warm world, paid a high price for living too long with **a single dream**. He must have looked up at an unfamiliar sky through frightening leaves and shivered as he found what **a grotesque thing** a rose is and how raw the sunlight was upon the scarcely created grass. **A new world, material without being real**, where poor **ghosts**, breathing **dreams like air**, drifted fortuitously about... like that ashen, **fantastic figure** gliding towards him through the **amorphous trees** (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 109].

177. *Possibly it had occurred to him that the **colossal significance** of that light had now vanished forever... Now it was again a **green light** on a dock. His count of enchanted objects had diminished by one* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 98].

178. *...when he looked around him now for the first time and saw the height and splendor of the hall and the great rooms opening out from it into other rooms his grief began to be mixed with an awed pride* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 106-107].

179. *I see him there / Bringing a stone grasped firmly by the top / In each hand, like an old-stone savage armed. / He moves in darkness as it seems to me – / Not of woods only and the shade of trees. / He will not go behind his father's saying, And he likes having thought of it so well / He says again, “Good **fences** make good neighbours”* (Robert Frost, *Mending Wall*) [468, p. 39].

180. *We speak the literal to inspire / the understanding of a friend* (Robert Frost, *Revelation*) [468, p. 28].

181. *O hushed October morning mild, / Begin the hours of this day slow, / Make the day seem to us less brief* (Robert Frost, *October*) [468, p. 35].

182. *I took the one less traveled by, / And that has made all the **difference*** (Robert Frost, *The Road Not Taken*) [468, p. 103].

183. *I think I know enough of hate* (Robert Frost, *Fire and Ice*) [465, p. 204].

184. **Home** *is the place where, when you have to go there,/ They have to take you in* (Robert Frost, *Death of the Hired Man*) [468, p. 591].

185. *And miles before I sleep, / And miles before I sleep* (Robert Frost, *Stopping by Woods on A Snowy Evening*) [468, p. 914].

186. *The dauntless and rude shall touch face to face lightly;/ The dependence of **Liberty** shall be lovers, / The continuance of Equality shall be comrades* (Walt Whitman, *Over the Carnage Rose Prophetic a Voice*) [529, p. 1115].

187. *Sail – sail thy best, ship of **Democracy!** / Of value is thy freight – 'tis not the Present only, / The Past is also stored in thee!* (Walt Whitman, *As a Strong Bird on Pinions Free*) [529, p. 1112]

188. *I think I could turn and live with animals, they are so placid and **self-contain'd**, / I stand and look at them long and long* (Walt Whitman, *Leaves of Grass*, «Song of Myself») [529, p. 1115].

189. *Wonder from whence my love of **Freedom** sprung, / Whence flow these wishes for the common good* (Phillis Wheatley, *To The Right Honourable William, Earl Of Dartmouth, His Majesty's Principal Secretary Of The State For North-America*) [531, p. 752].

190. *And so may you, whoever dares disgrace,/ **The land of freedom's heaven** defended race* (Phillis Wheatley, *To His Excellency, George Washington*) [531, p. 762].

191. *We will rally the world to this cause **by our efforts**, by our courage* (George W. Bush, *Second Inaugural Address*) [471].

192. *...This note was a **promise** that **all** men would be **guaranteed** the **inalienable rights of life, liberty, and the pursuit of happiness**. It is obvious today that America has **defaulted** on this promissory note insofar as her citizens of color are concerned. Instead of honoring this **sacred obligation**, America has given the Negro people a bad check which has come back marked "insufficient funds". But we refuse to believe that the bank of justice is bankrupt. We refuse to believe that there are insufficient funds in the great vaults of **opportunity** of this nation* (Martin Luther King, Jr., *I Have a Dream*) [331, p. 369]

193. *The American Dream has always been chiefly **economic – a dynamic ideal** of free enterprise, free market and individual opportunity based on merit and mobility* (Andrew Moravcsik, *Dream On America*) [502].

194. *In the deepening gloom of the Depression, the American Dream represented a **reaffirmation** of traditional **American hopes*** (Anthony Brandt) [цит. за [439, p. 27].

195. *The American Dream is really **money*** (Jill Robinson) [508].

196. ...*I still have a dream. It is a dream deeply rooted in the American dream. I have a dream that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed: we hold these truths to be self-evident, that all men are created **equal*** (Florence King) [цит. за [484, p. 202].

197. *Success is somebody else's failure. **Success** is the American Dream we can **keep dreaming** ...* (Ursula K. LeGuin) [488].

198. *The American dream is, in part, **responsible for** a great deal of **crime and violence** because people feel that the country owes them not only a living but a **good living*** (David Abrahansen) [424].

199. *There are those who will say that the **liberation of humanity, the freedom of man and mind** is nothing but a dream. They are right. It is the American Dream* (Archibald MacLeish) [цит. за [500, p. 349].

200. *Part of the American dream is to **live long and die young**. Only those Americans who are willing to die for their country are fit to live* (Douglas MacArthur) [цит. за [330, p. 509].

201. *In America the Lord will **create a new Heaven and a new Earth*** (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 6].

202. ...*"the discipline of **nature**" rather than the traditions of man* (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 11].

203. ...*an **unconscious contradiction, or unreality*** (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 6].

204. ...***new world** would progressively **achieve*** (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 5].

205. *Puritans constantly monitored themselves for signs of grace, hints, that **God** had in fact placed them among **his "elect"*** (R.A. Divine & others, America, Past and Present) [330, p. 27].

206. ***God**, they insisted, had formed a **special covenant** with them. On his part, the Lord expected them to live according to Scripture, to reform the church – in other words, **to create a "city on a hill"*** (R.A. Divine & others, America, Past and Present [330, p. 28].

207. ...growing directly from the **Puritan religious vision** (Reading America) [350, p. 677].

208. The American dream that we were all raised on is a simple but powerful one – if you **work hard** and **play by the rules** you should be given a **chance to go as far** as your **God-given ability** will take you (Bill Clinton, Speech to Democratic Leadership Council, 1993) [478, p. 18].

209. The essence of the American dream is the understanding that we are here on this earth and in this land for a **higher purpose** (Steve Forbes) [467].

210. next to of course **god america** i / love you land of the pilgrims' and so forth oh... (Edward Estlin Cummings, [next to of course god america i]) [529, p. 1916].

211. Not narrow values that divide us, but the shared values that unite us – family, faith, hard work, opportunity and responsibility for all – so that every child, every adult, every parent, every worker in America has an equal shot at living up to their **God-given potential**. That is the American dream and the American value (Senator John Kerry) [507].

212. The essence of the American dream is the understanding that we are here on this earth and in this land for a higher purpose: to **discover** and **develop to the fullest our God-given potential**. Anything that stands in the way of the dream, we must fight. Anything that enhances the dream, we must support (Steve Forbes) [467].

213. The American dream of the family-size **farm**, owned by the family which operates it, has become more and more **remote** (Franklin D. Roosevelt, Message to Congress on Farm Tenancy) [522].

214. All of us want our **children** to have a **better life** than we had, and it should be the constant aim of each generation to **make things better** for the next. It has always been a part of the American dream, and I think we have been successful in **accomplishing** it to a most remarkable degree (Harry S. Truman, Rear Platform Remarks in Montana) [522].

215. *The Republican Party was last in power in 1932, and in that year the American dream was all but **shattered*** (Harry S. Truman, Address at the State fair Coliseum in Detroit) [522].

216. We are **closer** to our American dream of **equal rights** and **opportunity** because of programs he initiated (Harry S. Truman, Statement by the President on the Death of David K. Niles) [522].

217. *But from the very beginning of the Republic, **education** of the people, freedom for the people – these interdependent purposes have been the **core** of the American Dream* (Dwight D. Eisenhower, Address at the Columbia University National Bicentennial Dinner, New York City) [522].

218. *Yes, this museum would show to the skeptics and the doubters that what we have today was wrenched out of the earth and the sweat of pioneers who, in the face of a thousand disappointments, refused to ever **abandon** the American dream* (Lyndon B. Johnson, Remarks at the Dedication of the Smithsonian Institution's Museum of History and Technology) [522].

219. *In 1964 and beyond we **seek** a free and growing economy which ... moves steadily toward the American dream of **equality** of **opportunity** for **all** citizens – regardless of race, religion, sex, or residence, regardless of social and economic status at birth* (Lyndon B. Johnson, Annual Message to the Congress: The Economic Report of the President) [522].

220. *The more consciously democratic Americans became, however, the less they were **satisfied** with a conception of the **Promised Land**, which went no farther than a pervasive **economic prosperity guaranteed** by **free** institutions* (Herbert Croly) [451].

221. *To the European immigrant – that is, to the aliens who have been converted into Americans by the advantages of American life – **the Promise of America** has consisted largely in the **opportunity** which it **offered** of **economic independence** and **prosperity*** (Herbert Croly) [451].

222. *We were taking the black young men who had been crippled by our society and sending them eight thousand miles away to **guarantee liberties** in*

Southeast Asia which they had not found in southwest Georgia and East Harlem (Martin Luther King, Jr., Beyond Vietnam – A Time to Break Silence) [495].

223. *Democracy does not **guarantee** equality of conditions – it only guarantees **equality of opportunity** (Irving Kristol) [цит. за [484, p. 123].*

224. *The ideology **promises** that **everyone**, regardless of ascription or background, may reasonably **seek success** through **actions** and **traits** under their own control (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 4].*

225. *Conversely, the degree to which African Americans **embrace, reject, redefine, or ignore** the American dream tells us much about the meaning and value of the ideology for all Americans (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 4].*

226. *As we **embrace** the American dream and the **freedoms** it represents, we must also ensure that those who wish to **enjoy** those **freedoms** become a part of our society and learn to speak our language (Bobby Jindal) [цит. за [329, p. 96].*

227. ***Social advance** depends as much upon the process through which it is **secured** as upon the result itself (Jane Addams) [цит. за [328, p. 434].*

228. *The **good** we **secure** for ourselves is **precarious** and **uncertain** until it is **secured** for **all** of us and **incorporated** into our common life (Jane Addams) [цит. за [330, p. 384].*

229. *It takes more than a credit card to **secure** the American dream (Lendol Calder, Financing the American Dream: A Cultural History of Consumer Credit) [444, p. 5].*

230. *The laws, the indulgent laws, protect them as they arrive, stamping on them the symbol of adoption; they receive ample **rewards** for their **labours**; these accumulated **rewards** procure them **lands**; those lands confer on them the title of **freemen**, and to that title every benefit is affixed which men can possibly require. This is the great operation daily performed by our laws. From whence proceed these laws? From our government. Whence the government? It is derived from the*

original genius and strong desire of the people ratified and confirmed by the crown (Hector St. Joh Crevecoeur, Letters from an American Farmer) [450, p. 47].

231. *I am the American Dream. I am the epitome of what the American Dream basically said. It said, you could come from anywhere and **be anything you want** in this country* (Whoopi Goldberg) [472].

232. *“**The Sky is the Limit**” to the foreigner-born who comes to America endowed with honest endeavor, ceaseless industry, and the ability to carry through* (Edward William Bok, The Americanization of Edward Bok) [435].

233. *Among the natural rights of the Colonists are these: first, **a right to life**; secondly, **a right to liberty**; thirdly, to **property**; with the right to support and defend them in the best manner they can* (Samuel Adams) [цит. за [329, p. 147].

234. *...that every human being has **a right to liberty**, as well as to **life** and **property**, and to **enjoy the fruit of his own labor**; that slavery is contrary to the principles of natural right and to the great law of love; that it is founded on injustice and fraud and can be supported only by the provisions of positive law, are positions which it is not necessary to prove* (Chief Justice Williams) [519, p. 53].

235. *We have it in our power to **begin the world over again*** (Thomas Paine, Common Sense) [530, p. 63].

236. *I **dwell in possibility** / A fairer House than Prose –...* (Emily Dickinson, 466) [529, p. 657].

237. *this... system, which **opens** the way to **all** – gives **hope** to **all**, and consequent **energy*** (Anraham Lincoln, Annual Message to Congress, Decemner 3, 1861) [524, p. 52].

238. *America “shall see the estranged children of Adam restored as to the old hearthstone in **Eden**”* (Herman Melville, Redburn) [501, p. 270].

239. *For his dream of the **future** was **real** and never to be **destroyed**, and he had said, 'I will go,' and that made a **real** thing too. To determine to go and to say it was to be halfway there* (John Steinbeck, The Pearl) [518, p. 92].

240. ...*the ways and means which nature **makes possible*** (John Dewey, Experience and Nature) [454, p. 420].

241. *Indeed, this archetypal sin and its consequent tragedy have been taken to symbolize the eternal failure of the American dream. Hester suggests «the awakening of that mind to **moral gloom** after its childish **dreams of natural bliss** are dissipated»* (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 64].

242. *All men are born **free and equal**, and have certain natural, essential, and unalienable **rights*** (The Constitution of Massachusetts, 1780) [497].

243. ...*inseparable from our **nature**, having its root in the strongest passions of the human mind* (George Washington, Farewell Address (September 19, 1796) [329, p. 66].

244. *The most marked characteristic of the American nation is **a love of freedom, of man's natural rights**. This is so plain to a student of American history, or of American politics, that the point requires no arguing. We have a genius for **liberty**: the American idea is **freedom, natural rights**. Accordingly, the work providentially laid out for us to do seems this, — to organize the rights of man. This is a problem hitherto unattempted on a national scale, in human history* (Theodore Parker, The Political Destination of America and the Signs of the Times (1848) [329, p. 350].

245. *Not long ago, the American dream was a **global fantasy*** (Andrew Moravcsik, Dream On America) [502].

246. *Discriminatory U.S. immigration laws turn the American dream into **a heartless nightmare** for countless U.S. citizens and their foreign partners* (Scott Long) [491].

247. *The death tax punishes the American dream — making it **virtually impossible** for the average American family **to build wealth** across generations* (Kit Bond) [437].

248. *I've not only pursued the American dream, I've achieved it. I suppose we could say the last few years, I've also achieved the **American nightmare*** (Kenneth Lay) [486].

249. *I **never really** seen a guy **do it*** (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 76].

250. *I think I knowed from the very first. I think I knowed we'd **never do her*** (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 94].

251. *I am not living the American Dream; I am living the American **fantasy*** (Frank McCourt) [499].

252. *The emotional potency of the American dream has made people who were able to identify with it the norm for everyone else* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 12].

253. *...it has **inspired emotions** ranging from **deep satisfaction** to **disillusioned fury*** (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 15].

254. *... there was one persistent story that he didn't live in a house at all, but in a boat that looked like a house and was moved secretly up and down the Long Island shore. Just why these inventions were a source of **satisfaction** to James Gatz of North Dakota, isn't easy to say* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 63].

255. *... we cannot keep them isolated so that they can **enjoy** the American dream that all others are **enjoying** except them* (Eric Johnson, *Dreams of (Under)Achievement*) [339, p. 22].

256. *... the American dream is a central although contentious ideology of Americans, and that it is threatened for all Americans in ways that the disaffection of most middle-class blacks and the **fury** of a few poor blacks most clearly reveal* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 3].

257. *The American sky which was once the topless empyrean of freedom, the American air which was once the **living breath of liberty**, are now become **one vast down-crowding pressure** to abolish them both, by destroying man's*

individuality as a man by (in that turn) destroying the last vestige of privacy without which man cannot be an individual (William Faulkner, On Privacy) [459, p. 36].

258. *We may have learned somewhere that **money** cannot but **happiness**, but at a deeper level we believe it can. There is thus an internal contradiction in the way we think about money, one that leads us to want more and more, and yet to deny that this is what we really want at all. The result is a heightened sense of **pressure** in our personal lives, as if we are trying to break **free** of something we cannot fully identify. This **pressure** is also increased by a persuasive cultural view about the relationship between **money** and **material goods** (Robert Wuthnow, Poor Richard's Principle: Recovering the American Dream through the Moral Dimension of Work, Business, and Money) [543, p. 168].*

259. *The **anxiety** stems from the fear of the future and that the American Dream may be **dead** (Hannah Flaum, "Is the American Dream Dead?" with Fareed Zakaria) [464].*

260. *And Clyde, as instantly sensing the profoundness of his own failure, his own cowardice or inadequateness for such an occasion, as instantly yielding to a tide of submerged hate... But angry and confused and glowering... And the thought that, after all, he had not really killed her. No, no. Thank God for that. He had not. And yet (stepping up on the near-by bank and shaking the water from his clothes) had he? Or had he not? For had he not refused to go to her rescue, and when he might have saved her, and when the fault for casting her in the water, however accidentally, was so truly his? And yet – and yet – (Theodore Dreiser, An American Tragedy) [456, p. 514-515].*

261. *the **New World** as a place of **spiritual progress** and **personal rebirth**, ... that **guaranteed free land**, ... **free life**, ... and promised that **every American** could be his own master... (Reading America) [350, p. 677].*

262. *... we must **leave** our most strident **beliefs** behind in order to **move forward** (Martin Luther King, Jr.) [331, p. X].*

263. Where **no** proud despot holds him down, / **No** slaves insult him (Philip Freneau, On the Emigration to America) [531, p. 296].

264. Emerson, Thoreau and Whitman **affirming** the **beauty** of the dream, while Hawthorne and Melville denounced its **falsity** (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 9].

265. ... *implications of the changing beliefs of African Americans for the **stability** and **allure** of the American dream* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 5].

266. ... *the driest statistics with the **charm of romance*** (Alexis de Tocqueville, Democracy in America) [535, p. 7].

267. *For those afloat, the ideology of the American dream is a vindication, a goad to further efforts, a cause for **celebration** – and also grounds for **anxiety**, **guilt**, and **disillusionment**. For the shipwrecked and drifters, the dream is a **taunt**, a **condemnation**, an **object of fury** – and also **grounds for hope**, **renewed striving**, and **dreams for one's children*** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 38].

268. *Indeed, this archetypal sin and its consequent tragedy have been taken to symbolize the **eternal failure** of the American dream* (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 64].

269. ... *the American dream, that dream of a land in which **life** should be **better** and **richer** and **fuller** for every man, with **opportunity** for each according to his **ability** or **achievement*** (James T. Adams, The Epic of America) [425, p. 415].

270. *The American dream then is both a set of “**free**” ideals whose worth cannot be measured in market terms, and a **wish list of goods** with expensive price tags* (Charles R. Geisst, Visionary Capitalism) [470, p. 4].

271. *This dream, always vaguely **present** but **never** clearly **defined**, has been one of the **motivating forces** of American civilization* (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 5].

272. ... *if we are to have a **rich and fuller life** in which all are to share and play their parts, if the American dream is to be reality, our communal spiritual and*

*intellectual life must be distinctly **higher** than elsewhere* (James T. Adams, *The Epic of America*) [425, p. 422].

273. *It has for centuries lured people to America* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 25].

274. *The **belief** that **status** in society **is based on merit** is a central feature of the American Dream. This belief system **justifies** status inequalities by locating the cause of status differences in the individual talents and efforts of group members* (Shannon K. McCoy, Brenda Major, *Priming meritocracy and the psychological justification of inequality*) [500, p. 341].

275. *It **sought** to use the real opportunities of the **new world**...* (Frederic I. Carpenter, *American Literature and the Dream*) [328, p. 11].

276. *On the one hand it [the American dream] **alludes** to **noble ends** such as “**freedom**,” “**self-fulfillment**,” and “**a better life**”* (Lendol Calder, *Financing the American Dream: A Cultural History of Consumer Credit*) [444, p. 4];

277. *As long as that dream **persists** to **strengthen** the heart of man, Emerson will remain one of its prophets* (James T. Adams, *The Epic of America*) [425, p. 198].

278. *U.S. leaders have long believed military power and the American Dream **went** hand in hand* (Andrew Moravcsik, *Dream On America*) [502].

279. *It ... **moved** them (people) **around** within it, and it has **kept** them striving in horrible conditions against impossible odds* (Charles R. Geisst, *Visionary Capitalism*) [470, p. 25].

280. *But it is highly individual, in that it **leads** one to focus on people's behaviors rather than on economic processes, environmental constraints, or political structures as the casual explanation for social ordenings* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 36].

281. *But to the degree that the focus carries a moral message, it points to a weakness at the very **heart of the dream*** (Hochschild J.L. *Facing Up to the American Dream: Race, Class, and the Soul of the Nation*) [478, p. 36].

282. At *the heart of the American Dream* has always been the goal of starting a privately owned **business** and thus “**striking it rich**” (Larry Burkett, *What Ever Happened to the American Dream*) [441, p. 81].

283. And the global amorphous vision of **establishing a city upon the hill, killing the great white whale, striking a vein of gold**, making the world safe for democracy (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 24].

284. Americans have few alternative ideologies against which to measure the distinctive **virtues and flaws** of the American dream (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 37].

285. ... a sturdy lad from New Hampshire or Vermont, who in turn tries all professions, who teams it, farms it, peddles it, keeps a school, preaches, edits a newspaper ... and so forth, and always like a cat falls on his feet (Ralph Waldo Emerson, *Self-Reliance*) [328, p. 27].

286. “Let’s have different **color rabbits**, George.” “Sure we will,” George said sleepily. “Red and blue and green rabbits, Lennie. Millions of ‘em.” “Furry ones, George, like I seen in the fair in Sacramento.” “Sure, furry ones.” (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 18].

287. 'Keep, ancient lands, your storied pomp!' cries she / With silent lips. 'Give me your tired, your poor / Your huddled masses yearning to **breathe free**, / The wretched refuse of your teeming shore. / Send these, the homeless, tempest-tost to me, / I lift my lamp beside the **golden door**!' (Emma Lazarus, *The New Colossus*) [487, p. 1158].

288. This cocept of **liberty**, the **freedom** our citizens havealways enjoyed, to strive for individual success, to build a **better life** for themselves and for their **children** was the **magnet** that drew millions of immigrants during the nineteenth century (Charles R. Geisst, *Visionary Capitalism*) [470, p. IX].

289. ...the **cream** is so God damn thick you have to cut it with a knife and take it out with a spoon” (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 57].

290. ... a Puritan-inspired “**a city upon the hill**” myth that portrays the United States as democratic example and savior for the world (Loren Baritz, *City on a Hill: A History of Ideas and Myths in America*) [430, p. 5].

291. O Liberty, who **lights the world with rays that come from God**, / **Shine on Columbia's troubled track**, and make it bright and broad; / **Shine on each heart**, and give it strength to meet its pains and losses, / And give supernal strength to one who bears the whole world's crosses... (Ella Wheeler Wilcox, *Our Atlas*) [327, p. 112].

292. We hold these truths to be self evident, that **all Men are created equal**, that they are endowed by their creator with certain **unalienable rights**, that among these are **life, liberty and the pursuit of happiness** (Declaration of Independence) [330, p. A-3].

293. ...or simply **living a life of decency and dignity** – underlies all analyses of what **success** means or what practices will attain it (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 24].

294. In the quest for greater **accumulation of wealth** and a **higher standard of living**, both the public and the commercial banks helped set the stage for the Depression that was to follow the market crash (Charles R. Geisst, *Visionary Capitalism*) [470, p. 13].

295. American dream implies reaching ... **higher** than where one began but not necessarily dazzling (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 24].

296. In 1961 you had the American dream at its **most fully realized**. Tract homes, all of that culture was **at its height**. It was a peaceful time (Harvey Fierstein) [461].

297. The American Dream was **not a logical concept of thought**. Like every **great thought** that **has stirred** and **advanced** humanity, it was **a religious emotion**, **a great act of faith**, **a courageous leap into the dark unknown** (James T. Adams, *The Epic of America*) [425, p. 198].

298. ...allowing them to fully **participate in the American Dream** of economic and social advancement (Eric Johnson, Dreams of (Under)Achievement) [339, p. 23].

299. It is not a dream of motor cars and high wages merely, but a dream of **a social order** in which **each** man and **each** woman **shall be able to attain to the fullest stature** of which they are **innately capable**, and be recognized by others for **what they are**, regardless of the fortuitous circumstances of birth or position (James T. Adams, The Epic of America) [425, p. 415].

300. And their attempt to live as if they were saved – that is, according to the Scriptures – became **the driving engine** for reform on this earth (R.A. Divine & others, America, Past and Present) [330, p. 27].

301. There goes many a ship to sea, with many hundred souls in one ship...papists and protestants, Jews and Turks... (Rodger Williams, Letter to the Town of Providence) [531, p. 225].

302. Once California belonged to Mexico and its land to Mexicans; and a horde of tattered feverish Americans poured in. And such was their **hunger for land** that they took the **land**... took the grants and broke them up and growled and quarreled over them, those frantic hungry men; and they guarded with guns the **land** they had stolen (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 456].

303. ...their children grew up and had children on the **land** (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 456].

304. ...crops were reckoned in dollars, and **land** was valued by principal plus interest, and crops were bought and sold before they were planted... And all their love was thinned with money, and all their fierceness dribbled away in interest until they were no longer farmers at all, buy little shopkeepers of crops, little manufacturers who must sell before they can make... And as time went on, the business men had the farms, and the farms grew larger, but there were fewer of them (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 458].

305. ...there is a smell of ferment and rot (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 476].

306. *Burn coffee for fuel in the ships. Burn corn to keep warm, it makes a hot fire. Dump potatoes in the rivers and place guards along the banks to keep the hungry people from fishing them out. Slaughter the pigs and bury them, and let the putrescence drip down into the earth. There is a crime here that goes beyond denunciation. There is a sorrow here that weeping cannot symbolize. There is a failure here that topples all our success* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 477].

307. *By our efforts, we have **lit a fire** as well – a fire in the minds of men. It **warms** those who feel its power, it **burns** those who **fight its progress**, and one day this **untamed fire of freedom** will **reach** the darkest corners of our world* (George W. Bush, Second Inaugural Address) [471].

308. *After a century of growth and the end of relative isolation after World War I, **the American dream** would **explode** in the 1920* (Charles R. Geisst, *Visionary Capitalism*) [470, p. XIII].

309. *What's that I **smell** in the air?/The American Dream./All yours for ten percent down,/The American Dream"* (R.Jr. Maltby, A. Boubilil, Miss Saigon) [493, p. 91].

310. ... ***a people of God** settled in those, which were once the devil's territories; and it may easily be supposed that the devil was exceedingly disturbed, when he perceived such a people here accomplishing the **promise** of old made unto our blessed Jesus* (Cotton Mather, *On Witchcraft: Being the Wonders of The Invisible World*) [498, p. 38].

311. *Most Americans **celebrate** it unthinkingly, along with apple pie and motherhood* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [470, p. 25].

312. *The ideology so defined is both **capable of inspiring** great acts and **responsible** for creating **deep despair**, and the first chapter begins my analysis of those effects* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [470, p. 2].

313. *And I would think that having **plenty of freedom** plus pushing for **more** is normal in the American Dream* (David J. Saari, Too much liberty?: perspectives on freedom and the American dream) [цит. за [340, p. 71].

314. *A **happier** soil, a **milder** sway* (Philip Freneau, On the Emigration to America) [531, p. 296].

315. *And **happier** systems bring to view* (Philip Freneau, On the Emigration to America) [531, p. 297].

316. *No traces shall remain of tyranny* (Philip Freneau, From Revelation to Revolution) [529, p. 300].

317. *While virtue warms the generous breast, / There **heaven-born freedom** shall reside...* (Philip Freneau, On the Emigration to America) [531, p. 296].

318. *The **emotional potency of the American dream** has made people who were able to identify with it the norm for everyone else* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 26].

319. *Indeed, **panegyrics to the American dream** always expound on the bounty and openness of the American continent* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 38].

320. *The **promise of America** was born in the 18th century out of the bold conviction that we are all created equal. It was extended and preserved in the 19th century, when our nation spread across the continent, saved the union, and abolished the awful scourge of slavery* (Bill Clinton, Second Inaugural Address (January 20, 1997) [433].

321. *The **failure of the American Dream** has only been highlighted by the country's foreign-policy failures, not caused by them* (Andrew Moravcsik, Dream On America) [502].

322. *The unconscious democracy of America is a very **fine thing**. It is a **true and deep** and instinctive assumption of the **equality** of citizens, which even voting and elections have not destroyed a very **fine thing*** (G.K. Chesterton, What I Saw In America, 1922) [цит. за [429, p. 247].

323. *True success, however, must be **associated with virtue*** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 4].

324. *Thus the American dream is an **impressive ideology*** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 25].

325. *In short, the political culture of the United States is largely shaped by a set of views in which the American dream is **prominent**, and by a set of institutions that make it even more prominent than views alone could do.* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 37].

326. *...the American dream, a paradox ...: the American dream is both **fabulously expensive and generally affordable**, and this well beyond the ranks of the affluent* (Lendol Calder, Financing the American Dream: A Cultural History of Consumer Credit) [444, p. 5].

327. *I wanted to live the American Dream where if you **worked hard** and put your mind to the task, **anything** was **possible*** (Mel Martinez) [496].

328. *Children who are not taught phonics grow up to be adults who can never be hired for anything other than a minimum-wage job. They will never be assimilated into our economy and **achieve the American dream*** (Phyllis Schlafly, Making Schools Accountable [цит. за [484, p. 202].

329. *The Republican Party is committed to the basic principle that everyone deserves a chance to achieve the American Dream* (Alphonso Jackson) [цит. за [484, p. 482].

330. *I have committed my life to helping the poor, and I believe that if more companies followed Wal-Mart's lead in providing **opportunity** and savings to those who need it most, more **Americans** battling poverty would **realize the American dream*** (Andrew Young) [цит. за [521, p. 316].

331. *Millions of immigrants and internal migrants have moved to America, and around within it, to fulfill their version of the American dream* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 15].

332. *After all, the ideology of the dream is **capable of inspiring great deeds and noble values**, and it has done so on occasion throughout our history (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. XII].*

333. *I believe keeping our promises should be our **highest priority** and that means saving Social Security and Medicare while **preserving the American dream** for our children and grandchildren (Tom Coburn) [цит. за [521, p. 322].*

334. *Here achieving the American dream consists in **becoming better off** than some comparison point, whether one's childhood, people in the old country, one's neighbors, a character from a book, another race or gender—anything or anyone that one measures oneself against (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 16].*

335. *I find that the **harder I work**, the **more luck** I seem to **have** (Thomas Jefferson) [400, p. 66].*

336. *When we make college more affordable, we **make the American dream more achievable** (Bill Clinton) [507].*

337. *The American Dream – that dream of **a better, richer, and happier life** for all our citizens of every rank which is the **greatest contribution** we have as yet made to the thought and welfare of the world (James T. Adams, The Epic of America) [425, p. 417].*

338. *In America "the Lord will create ... **"a better, richer and happier life"** (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 6].*

339. *Progress toward the **better life**, and **freedom for the pursuit** of it, became the modified, secularized ideals of the American dream (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 6].*

340. *The American Dream that has **lured** tens of millions of all nations to our shore in the past century has not been a dream of merely **material plenty** though that has **doubtless** counted heavily (James T. Adams, The Epic of America) [425, p. 416].*

341. *We come **to work**, we come for a **better life**, we come **to participate in the American dream** (Antonio Villaraigosa) [440, p. 212].*

342. ...so I might have a **better** way of life, a freer way of life – a **more democratic** way of life (Mel Martinez) [496].

343. Whether Americans have believed that their **new world** would progressively achieve a **more perfect democracy** (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 5].

344. I think the **greatest thing** about America is the American dream (Wyclef Jean) [цит. за [441, p.241].

345. This is the city of dreamers and time and again it's the place where the **greatest dream** of all, the American dream, has been **tested** and has **triumphed** (Michael Bloomberg) [цит.за [440, p. 44].

346. Perhaps **the most fundamental part** of the American dream, **housing** was the one tangible asset that Americans accumulated at the fastest growth rate during this prosperous decade (1920s) (Charles R. Geisst, Visionary Capitalism) [470, p. 12].

347. ...**a beacon of righteousness** for the rest of Christian world (R.A. Divine & others, America, Past and Present) [330, p. 28].

348. We believe that what matters most is not narrow appeals masquerading as values, but the shared values that show the true face of America; not narrow values that divide us, but the shared values that unite us: **family, faith, hard work, opportunity** and **responsibility** for all (John Kerry) [507].

349. That is the American dream and the American **value** (John Kerry) [507].

350. ...it being more difficult for a Man in Want to act always **honestly** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 23].

351. ...all Americans have a reasonable chance to achieve success as they define it – material or otherwise – **through** their **own efforts**, and to **attain virtue and fulfillment** through **success** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. XI].

352. *I **pledge allegiance** to my Flag and to the Republic for which it stands; **one Nation, indivisible**, with **Liberty** and **Justice** for all* (Francis Bellamy, Pledge of Allegiance) [цит. за [453, p. 186].

353. *...believe that hard work and perseverance will allow one to find a **good job** and earn **enough money** to live a **satisfying** life* (Eric Johnson, Dreams of (Under)Achievement) [339, p. 19].

354. *...if you **worked hard** enough and tried hard enough... you'd **succeed*** (Curt Flood) [цит. за [452, p. 116].

355. *I think the American Dream says that **anything can happen** if you **work hard** enough at it and are **persistent**, and have some **ability*** (Sanford I. Weill) [цит. за [453, p. 118].

356. *“**Use it or lose it**” seems to be a **restatement** of the American dream, as it implies that **anyone** can **earn** or **maintain** their “cognitive **fortune**” into late adulthood if only one **works hard** enough* (D.C. Park & others, Cerebral aging: integration of brain and behavioral models of cognitive function) [347].

357. ***Self-trust** is the first secret of **success**, the belief that if you are here the authorities of the universe put you here, and for cause, or with some task strictly appointed you in your constitution, and so long as you **work** at that you are **well** and **successful*** (Ralph Waldo Emerson, XIII. American Civilization) [526, p. 292-293].

358. *Their **success** lay in their parallelism to the course of thought, which found in them an unobstructed channel...* (Ralph Waldo Emerson, Spiritual Laws) [525, p. 79].

359. *To **be free** ... to walk the good American earth as **equal citizens**, to **live without fear**, to **enjoy the fruits of our toil**, to give our children every opportunity in life – that dream which we have held so long in our hearts is today the destiny that we hold in our hands* (Paul Robeson) [цит. за [452, p. 154].

360. *I know the best can't be had for mere money, but I rather think **money** will do a good deal...* (Henry James, The American) [483, p. 27].

361. *By the American dream, I mean not merely **the right to get rich*** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 11].

362. *If everyone kept the covenant, the colonists could expect **peace and prosperity*** (R.A. Divine & others, America, Past and Present) [330, p. 28].

363. *...as the attainment of a **high income, a prestigious job, economic security*** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 15].

364. *Embodied in the dream are the visions of.... **home ownership, the accumulation of wealth, and the freedom from want*** (Charles R. Geisst, Visionary Capitalism) [470, p. IX].

365. *The American dream has undergone two distinct stages of development. In the contemporary sense, it means the **accumulation of wealth, ownership of one's home, the opportunity for higher education, and basic freedom from hunger*** (Charles R. Geisst, Visionary Capitalism) [470, p. X].

366. *No matter how challenged people are financially, **owning a home** remains one of the basics – a first **building block** in the American dream* (Sid Davis) [цит. за [452, p. 165].

367. *I could **build** a smoke **house** like the one gran'pa had...* (John Steinbeck, Of Mice and Men) [516, p. 57].

368. *Nevertheless, the phrase elicits for most Americans some variant of Locke's **fantasy** – a new world where **anything can happen** and good things might* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 15].

369. *People are so busy dreaming the American Dream, **fantasizing** about what they could be or have a right to be, that they're all **asleep** at the switch. Consequently we are living in the Age of Human Error* (Florence King) [цит. за [484, p. 91].

370. *...whether they (Americans) have **attacked this dream as delusion** it has determined the patterns of our thinking* (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 5].

371. *These days the American dream of home ownership has turned into a **nightmare** for millions of families. They wake every day to the reality of **a horrible***

decline in the value of the home that has meant so much to them (Mortimer Zuckerman, *The End of American Optimism*) [545].

372. ...**a failed dream** denies the loser not only success but even a safe harbor within which to hide the loss (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 30].

373. Many of the awes that wealthy or poor blacks see in the American dream – the **hollowness** of materialism, the denigration of community, the **hypocrisy** of claims to equal opportunity, the **selfishness** of the lucky – are not unique to their race (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. XII].

374. But it also knows that its **juvenile assumption of power** is not a dream to be wholly forgotten (Frederic I. Carpenter, *American Literature and the Dream*) [328, p. 112].

375. The founders of a new colony, whatever **Utopia of human virtue** and happiness they might originally project, have invariably recognized it among their earliest practical necessities to allot a portion of the virgin soil as a **cemetery**, and another portion as the site of a **prison** (Nathaniel Hawthorne) [цит. за [350, p. 43].

376. ...a veritable explosion of life out of the **dark** cave into the **sunlight** (Willa Cather, *My Ántonia*) [445, p. 296].

377. The Schnlitzer-Murphys had **diamonds as big as walnuts** — (Francis Scott Fitzgerald, *The diamond as Big as the Ritz*) [462, p. 95].

378. My father has a **diamond bigger than the Ritz-Carlton Hotel** (Francis Scott Fitzgerald, *The diamond as big as the Ritz*) [462, p. 95].

379. **Diamonds as big as potatoes** (Henry James, *Paste*) [527, p. 136].

380. ...**pearls nearly as big as filberts** (Henry James, *Paste*) [527, p. 139].

381. They were too dreadfully good to be true, for her aunt had had no **jewels** to speak of, and these were **coronets** and **girdles, diamonds, rubies and sapphires** (Henry James, *Paste*) [527, p. 136].

382. ...the dream of a “**safe place**” (Bloom’s *Literary Themes: The American Dream*) [434, p. 135].

383. ...*migrant workers' dream of a safe retreat, a "clean well-lighted place"* (Bloom's Literary Themes: The American Dream) [434, p. 137].

384. "*That huge place over there?*" "*Do you like it?*" "*I love it*" (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 95].

385. *In his blue garden people came and went like moths among the whisperings and the champagne* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 106-107].

386. "*I've got a man in England who buys me clothes. He sends over a selection of things at the beginning of each season, spring and fall.*" – He took out a pile of shirts and began throwing them, one by one, before us, **shirts of sheer linen and thick silk and fine flannel**, which lost their folds as they fell and covered the table in many-colored disarray. While we **admired** he brought more and the soft rich heap mounted higher – **shirts with stripes and scrolls and plaids in coral and apple-green and lavender and faint orange, and monograms of Indian blue**. Suddenly, with a strained sound, Daisy bent her head into the shirts and began to cry stormily. – "*They're such beautiful shirts,*" she sobbed, *her voice muffled in the thick folds. "It makes me sad because I've never seen such — such beautiful shirts before"* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 93-94].

387. ...*it [a house] was a factual imitation of Hôtel de Ville in Normandy, with a tower on each side, spanking new under a thin beard of raw ivy, and a marble swimming pool, and more than forty acres of lawn and garden. It was Gatsby's mansion* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 11].

388. *After the house we were to see the grounds and the swimming pool and the hydroplane and the midsummer flowers* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 74].

389. ...*his two motor-boats slit the waters of the sound* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 34].

390. ... *that yacht represented all the beauty and glamour in the world* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 79].

391. *...what we're gonna have in the garden and about the rabbits in the cages and about the rain in the winter and the stove* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 15].

392. *All things are possible with God* [360, p. 41].

393. *The Lord chastises His own* [360, p. 44].

394. *Whom God would ruin, he first deprives of reason* [360, p. 45].

395. *God does not give horns to cow that butts* [388].

396. *The **God** who gave us **life** gave us **liberty** at the same time* (Thomas Jefferson) [цит. за [354, p. 38].

397. *...the American dream is and has been, for decades if not centuries, a central ideology of Americans* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. XI].

398. *America lives in the heart of every man everywhere who wishes to find a region where he will be **free** to work out his destiny as he chooses* (Woodrow Wilson) [400, p. 17].

399. *The success of the dream is such that many now take for granted the protected right to pray (or not), own land (or not) and profit from your own labor (or not)* (Call Jillson, *Pursuing the American Dream: Opportunity and Exclusion Over Four Centuries*) [484, p. 307].

400. ***Freedom** and the power to choose should not be the privilege of wealth. They are the birthright of every American* (George W. Bush) [443, p. 1030].

401. *Everyone has a right to peaceful coexistence, the basic **personal freedoms**, the alleviation of suffering, and the **opportunity to lead a productive life*** (Jimmy Carter) [507].

402. *The idea of the American dream has been attached to everything from **religious freedom** to a home in the suburbs* (Jennifer L. Hochschild, *Facing Up to the American Dream*) [478, p. 15].

403. *Instead, America is defined by a series of overlapping dreams that have changed over time, ranging from the dreams of **religious freedom and community***

forged by the Puritan settlers to the “Dream of the Coast,” the vision of fame and fortune effortlessly achieved that fuels Hollywood (Jim Cullen, *The American Dream*) [452, p. 26].

404. The American air which was once the living **breath of liberty**... has now become one vast down-crowding pressure to abolish [freedom], by destroying man's individuality... (William Faulkner, *On Privacy*) [459, p. 34].

405. ...when an American says that he loves his country, he means not only that he loves the New England hills, the prairies glistening in the sun, the wide and rising plains, the great mountains, and the sea. He means that he loves an inner air, an inner light in which **freedom lives** and in which a man can draw the breath of self-respect (Adlai Stevenson) [цит. за [452, p. 108].

406. No matter what class they come from, their fantasies are of upward mobility, a **comfortable life** filled with personal choice and material possessions (Ruth Seidl, *The New American Dreamers*) [цит. за [469, p. 243].

407. What everyone needs, at every level of income, is decent access to the components of a happy life: **healthcare, nutrition, shelter, education, dignity, and security**. These are what an earlier generation of development thinkers called basic needs. And it is self-evident how these fit into the possibility of a **decent and satisfying life**. But access to these goods isn't equivalent to the **American dream** of affluence (Daniel Little, *Low income and wellbeing*) [цит. за [478, p. 77].

408. The American Dream and/ or dreams appeared multiple times in the media discourse. Each time it was mentioned, the notion of dream was referred to as a concrete concept that entailed success and happiness (Johnson E., *Dreams of (Under)Achievement*) [339, p. 19].

409. In all contexts, intrinsic feelings of security and happiness always accompany the American Dream (Johnson E., *Dreams of (Under)Achievement*) [339, p. 20].

410. The materialist is a slave to the fact. He is ... a student of methods and results, a **worshipper of success**, and hence he is generally in the ascendancy (T. Aaron Levy, *Lincoln, the Politician*) [489, p. 220].

411. *Ah you're a **worshipper of success!*** (Henry James, Fordham Castle) [527, p. 73].

412. *The **American obsession with success** at any cost may be just be too high a price to pay* (Robert J. Samuelson, Our Treacherous Obsession with Ambition) [352].

413. *... the **American obsession with success** and materialism and how it can shrivel the humanity of those gripped by it* (Douglas J. Keating, It's Good Old, All-american Self-interest) [485].

414. *My American Dream: From an Orphan to an **American Success Story*** (Raymond Chukwu, My American Dream) [447].

415. *The company is an **American success story*** (Jim Zarroli, American-Made, Haven-Kept? Congress Looks At Caterpillar's Tax Returns) [544].

416. *...a "finished man" – already rich in business, community standing, and family achievement, needing only CBS service as the capstone of an **American success story*** (Edwin Diamond, Tisch, Tisch, Tisch...) [455, p. 22].

417. *Success is a journey, not a destination. The doing is often more important than the outcome* (Arthur Ashe) [цит. за [329, p. 78].

418. *Be assured that every man's **success** is in proportion to his average ability. The meadow flowers spring and bloom where the waters annually deposit their slime, not where they reach in some freshet only. A man is not his hope, nor his despair, nor yet his past deed. We know not yet what we have done, still less what we are doing. Wait till evening, and other parts of our day's work will shine than we had thought at noon, and we shall discover the real purport of our toil* (Henry David Thoreau, Concord and Merrimack) [400, p. 61].

419. *The American dream consists of tenets about **achieving success*** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 15].

420. *...**all** Americans have a reasonable **chance** to achieve success* (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. XI].

421. As alluded to above, the American Dream is the **illusory idea** that **everyone** in society has an equal **opportunity** to **achieve economic success** (Johnson E., Dreams of (Under)Achievement) [339, p. 20].

422. One of **the most basic rights** of **every** citizen is to keep what they **own**. As an institution dedicated to helping our clients **achieve economic success** and **financial security**, we won't help any entity or company that would undermine that mission and threaten the hard-earned American dream of **property ownership** (John A. Allison) [цит. за [444, p. 315].

423. The hope of **achieving success** and prosperity through **hard work** (Expressions & Sayings) [428].

424. **Money** makes the world **go round** [360, с. 81].

425. The people here are exceptionally hard working. They have the American dream **to work, to advance** (Bob Bevacqua) [цит. за [441, p. 21].

426. All right, boy. I'm gonna show you and everybody else that Willy Loman did not die in vain. He had a good dream. It's the only dream you can have — to **come out number one** man. He fought it out **here**, and this is where I'm gonna **win** it for him (Arthur Miller, Death of a Salesman) [529, p. 2078].

427. The American Dream is one of success, home ownership, college education for one's children, and **have a secure job** to provide these and other goals (Leonard Boswell) [цит. за [478, p. 65].

428. The **sky is the limit** to what you can build, and what can happen to you and your family I think the American Dream says that **anything can happen** if you **work hard** enough at it and are **persistent**, and have some **ability** (Sanford I. Weill) [цит. за [452, p. 119].

429. ...the American dream was that **everybody** was going to make...a **billion dollars**, but it was that everybody was going to have ... **a chance** for some **self-respect** (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 16].

430. After all, it is in large part the success of the mid-century American Dream — spreading **democracy, free markets, social mobility and multilateral**

cooperation – that has made possible the diversity of models we see today (Andrew Moravcsik, Dream On America) [502].

431. ...*the American Dream was never meant to be a zero-sum solution: the goal has always been to **end up with more than you started with*** (Jim Cullen, The American Dream) [452, p. 159].

432. ...*part of the American dream is to own your own **property** – something no one can take from you* (Henry Bonilla) [цит. за [477, p. 79].

433. ...***land ownership** becomes a crucial element of the American Dream* (Ann-Janine Morey-Gaines, Apples and Ashes) [344, p. 151].

434. *We've been helping many folks achieve the American dream of **homeownership*** (Jim Gillespie) [цит. за [477, p. 81].

435. ...*a **house, a yard, a couple of cars** – “the standard package” of consumer goods and leisure opportunities* (David Riesman) [цит. за [443, p. 136].

436. *The Puritan's task was to **conquer a continent*** (Franklin D. Roosevelt) [510, p. 77].

437. ...*iron **sense of duty**, his **unbending, unflinching will to do the right** as it was given him to see the right* (Franklin D. Roosevelt) [510, p. 77].

438. *The existence of an area of **free land**, its continuous recession, and the advance of **American** settlement, explain **American** development* (Frederick Jackson Turner, The Frontier in American History) [537, p. 200].

439. *Through his own strength of will, he embodied the American dream of **opportunity, advancement, and self-improvement**. Lincoln is the quintessential “**self-made man**”* (Kenneth L. Deutsch & Joseph R. Fournieri, Lincoln's American Dream) [490, p. 9].

440. *The first requisite of a good citizen in this Republic is that he shall be able and willing to **pull his weight*** (Theodore Rossevelt, Industrial Peace) [509, p. 101].

441. *Spirit of being self-respected, self-restrained, **self-reliant**, which if only grows enough is certain to make all those in whom it shows itself **move** steadily **upward** toward the highest standard of American citizenship. ... He must stand up*

manfully for his **own rights**; he must respect the rights of other ; he must obey the law, and he must try to live up to those rules of righteousness which are above and behind all laws (Theodore Rossevelt, Temperance and the Wage Earner) [512, p. 288].

442. The **work** is what counts, and if a man does his work well and it is worth doing, then it matters but little in which line that work is done (Theodore Rossevelt, Labor and Brotherhood) [510, p. 153].

443. ...a chance to **work**, work worth doing, work counts, do one's work well: The best prize that life offers is a prize open to **every man** ... chance to **work hard** at work worth doing (Theodore Rossevelt, National Unity versus Class Cleavage) [511, p. 57].

444. ... our young to stretch themselves to the farthest limits of their **potential capacity**... What we need to do is to give our young people, as never before, this chance to stretch themselves... (Thomas Jefferson) [цит. за [354, p. 38].

445. ...the dream is **vibrant** and **alive**. It **starts** with having great **education** systems... (George W. Bush) [443, p. 1030].

446. The American Dream has **run out of gas**. The car has **stopped**. It no longer supplies the world with its images, its dreams, its fantasies. No more. It's **over** (J. G. Ballard) [цит. за [484, p. 267].

447. We need a new spirit of community, a sense that we are all in this together, or the American Dream will continue to **wither** (Bill Clinton, Victory Speech (November 3, 1992) [507].

448. He will create "a new Commonwealth together for all the **people of Christ**," or (according to the modern version) "for **all** our citizens of **every** rank" (Frederic I. Carpenter, American Literature and the Dream) [328, p. 6].

449. *America...of the people, by the people, for the people* (Abraham Lincoln) [479, p. 169].

450. *Americancs are a nation born of an **idea**; not the place, but idea...* (Т.Н. White) [цит. за [354, p. 37].

451. *That can in general be called a composite idea – **individuality, liberty, freedom, and great opportunities** – and it appealed to **many Europeans** who saw in **the USA a hope for the future and a model for imitation** (Ignatius Frederic Clarke, American Dreams, American Imperatives) [447, p. 538].*

452. *Surplus joy and **wealth** are sacred trusts which their possessor is bound to administer in his lifetime for the good of his self and the community* (Andrew Carnegie) [цит. за [451, p. 185].

453. *The **Almighty Dollar**, that great object of universal devotion throughout our land, seems to have no genuine devotees in these peculiar villages* (Washington Irving, The Creole Village) [481, p. 124].

454. *America “...is **a body of free man**. Our greatness is built upon **our freedom** – is **moral, not material**. We have a great ardor for **gain** but we have a deep passion for **the rights of man**”* (Woodrow Wilson) [400, p. 17].

455. *American liberty – «**A religion. It is a thing of the spirit. It is an aspiration** on the part of the people for not only **a free life but a better life**» (Wendell L. Willkie) [400, p. 16].*

456. *There is nothing more inspiring or – beautiful than the sight of **a mare and a new colt**. And it's cool there now, see? Texas is cool now... playing around with **horses*** (Arthur Miller, The Death of a Salesman) [529, p. 1562].

457. *...ours is a country of beginnings, of projects, of vast designs and expectations. It has no past: all has an onward and prospective look* (Ralph Waldo Emerson) [529, p. 445].

458. *Nor was it hardly possible it should be otherwise; for 'tis not likely that any Man of a plentiful Estate, should voluntarily abandon a happy Certainty, **to roam** after **imaginary Advantages**, in a **New World**. Besides which incertainty, he must have propos'd to himself, to encounter the infinite **Difficulties** and **Dangers**, that attend a **New Settlement**. These **Discouragements** were sufficient to terrifie any Man, that cou'd live easy in England, from going to provoke his Fortune in a **strange Land**... But this Land is a **Garden of the World*** (Robert Beverley, The History and Present State of Virginia) [432, p. 50].

459. ...**a New World**, to subdue and replenish (Thomas Hart Benton, Speech on the Oregon Bill, 1846) [531, p. 75].

460. *There are men who go forth to the **wilderness** like our first parents, when **God** sent them from **the garden of Eden to subdue the earth**. Such feelings, to our own immediate ancestors, shed an **ideal beauty** over the barren rock of Plymouth, one day, under their **subduing** spirit, to **blossom** like the **rose*** (Lewis Field Linn, The Oregon Bill) [531, p. 152].

461. ... *such **gifts of free land** offer themselves* (Frederick Jackson Turner, The Frontier in American History) [537, p. 201].

462. ...*the **beautie** and **delicacie** of this **sweet soile*** (John Brereton, Briefe and True Relation of the Discoverie of the North Part of Virginia in 1602) [цит. за [327, p. 335]

463. *This **great savage country** should be furrowed by the plough, and combed by the harrow; these **rough Alleganies** should know their master; these **foaming torrents** should be bestridden by proud arches of stone; these **wild prairies** should be loaded with wheat; the swamps with rice; the hill-tops should pasture innumerable sheep and cattle; the **interminable forests** should become graceful parks, for use and for delight... How much better is when the whole land is a **garden**, and the people have grown up in the bowers of a **paradise*** (Ralph Waldo Emerson, The Young American, The Dial 4 (1844) [458, p. 489]

464. *In America the **passion for physical well-being** is not always exclusive, but it is **general**; and if all do not feel it in the same manner, yet it is felt **by all**. Carefully **to satisfy all**, even the least **wants of the body**, and to provide the little **conveniences of life**, is **uppermost** in **every mind**... When riches are hereditarily fixed in families, there are a great number of men who **enjoy the comforts of life** without feeling an exclusive taste for those comforts. The heart of man is not so much caught by the undisturbed **possession** of anything valuable as by the **desire**, as yet imperfectly satisfied, of **possessing** it, and by the incessant dread of **losing** it ... **The comforts of life** are not to them the end of life, but simply **a way of living**;*

they regard them as **existence** itself – enjoyed, but scarcely thought of (Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*) [535, p. 599].

465. *You deserve more, more than you have, more than you need, more than others; you are entitled to it.* Hardly an egalitarian message, this **perversion** of the American Dream is now dispersed throughout the atmosphere of public life (John Brueggemann, *Rich, Free, and Miserable: The Failure of Success in America*) [439, p. 110].

466. *Perhaps their refusal took the heart out of his plan to Found a Family – he went into an immediate decline. His children sold his **house** with the black wreath still on the door* (Francis Scott Fitzgerald, *The Great Gatsby*) [463, p. 49].

467. *...we now realize as we have never realized before our interdependence on each other; that **we cannot merely take but we must give as well**; that if we are to go forward, we must move as a trained and **loyal army** willing to **sacrifice for the good of a common discipline**... This I propose to offer, pledging that the larger purposes will bind upon **us all** as a sacred obligation with **a unity of duty** hitherto evoked only in time of armed strife* (Franklin D. Roosevelt, “Only Thing We Have to Fear Is Fear Itself”: First Inaugural Address, 1933) [505].

468. *The **promise of America** was born in the 18th century out of the bold conviction that we are **all created equal**. It was extended and preserved in the **19th century**, when our nation spread across the continent, saved the union, and abolished the awful scourge of slavery. Then, in turmoil and triumph, that **promise exploded** onto the world stage to make this the American Century* (Bill Clinton, Second Inaugural Address) [433].

469. *The goal no longer was simply **to pull one’s self up by the bootstraps**, but **to make sure that the entire American community could get up together and begin to stumble forward*** (Lauren N. Karp, *Truth, Justice and The American Way*) [341, p. 13].

470. *Individual responsibility and mutual responsibility, that's the essence of **America's promise*** (Barack Obama, Illinois, 2008) [503].

471. ...through hard work and sacrifice **each** of us **can pursue** our individual dreams, but still come together as **one American family**, to **ensure** that **the next generation can pursue their dreams**, as well... each of us has the **freedom to make of our own lives what we will**, but that we also have obligations **to treat each other with dignity and respect**... That's **the promise of America**, the idea that we are **responsible for ourselves**, but that we also **rise or fall as one nation**, the fundamental belief that I am my brother's keeper, I am my sister's keeper (Barack Obama, Illinois, 2008) [503].

472. we thought anew, and acted anew. We made change work for us, always **extending America's promise** outward, to the next frontier, to more people. And because we did – because we saw **opportunity** where others saw only peril – we emerged **stronger** and **better** than before... Our unique **strengths as a nation** – our **optimism** and **work ethic**, our spirit of discovery, our diversity, our commitment to rule of law – these things give us everything we need **to ensure prosperity and security** for generations to come (Barack Obama, State of the Union Address, January 13, 2016) [504].

473. They are equally American, and equally raceless in their own eyes. The new black middle class, in contrast, has overcome neither **the barrier against competitive success** nor the barrier against racial anonymity. Arguably both **barriers** are even rising, as whites and blacks frame the battle for competitive success in “lose-lose” terms and as oppositional racial identities solidify. Thus the very reasons that led immigrants and their children to **embrace** the American dream are reasons that lead increasing numbers of African Americans not to do so. Those reasons are psychological, ideological, institutional, and material... (Jennifer L. Hochschild, Facing Up to the American Dream) [478, p. 246].

474. ... join me in my complain to achieve a greater realization of that **wonderful** American dream (Jimmy Carter) [507].

475. In the substance of the **wonderful** American dream, we find that the individual citizen stands self-reliant and indestructible. Because we believe that God has endowed each citizen with rights, which cannot be taken away, therefore each

one of us has an abiding dignity which endures forever (Abraham Lincoln, Annual Convention of the American Legion, Department of Pennsylvania) [524, p. 169].

476. *There is a path through the willows and among the sycamores, a path beaten hard by boys coming down from the ranches to swim in the **deep pool**, and beaten hard by tramps who come wearily down from the highway in the evening to jungle-up near water* (John Steinbeck, *Of Mice and Men*) [516, p. 7].

477. *So, then, to every man his chance – to every man, regardless of his birth, his shining, **golden opportunity** – to every man the right to live, to work, to be himself, and to become whatever thing his manhood and his vision can combine to make him – this, seeker, is the promise of America* (Thomas Wolfe) [цит. за [484, p. 227].

478. *Go with your first thoughts; they're usually your best thoughts. Pay attention, stick to your goals and follow those guidelines. It's all right there if you reach for it, unless you want to punch timeclocks and work for somebody. That's what we liked about **America, the land of opportunity**. All your dreams can come true* (Rick Danko) [цит. за [521, p. 351].

479. *Encourage free schools and resolve that not one dollar appropriated for their support shall be appropriated to the support of any sectarian schools. Resolve that neither the state nor nation, nor both combined, shall support institutions of learning other than those sufficient to afford every child growing up in the **land of opportunity** of a good common school education, unmixed with sectarian, pagan, or atheistical dogmas. Leave the matter of religion to the family altar, the church and the private school supported entirely by private contributions. Keep the church and state forever separate* (Ulysses S. Grant, Speech before the Society of the Army of the Tennessee, Des Moines Iowa, 1875) [522].

480. *Our journey is not complete until we find a better way to welcome the striving, hopeful immigrants who still see **America as a land of opportunity**, until bright young students and engineers are enlisted in our workforce rather than expelled from our country* (Barack Obama, Second Inaugural Address, 2013) [522].

481. *President Obama has been a disaster for America. He's wrecked our economy, saddled our children with more debt than America managed to rack up*

in 225 years, and gone around the world apologizing for our country – as if the greatest nation in the world needs to apologize for being **a land of opportunity and freedom**, which we were before Obama became president (Donald Trump, Time to Get Tough: Making America #1 Again) [522].

482. We know that they cannot bear their share of the taxes to help pay for their education. And unless those children get a good education we know that they become dropouts and they become delinquents and they become taxeaters instead of taxpayers. We know that they will join the unemployed. That is why we put top priority on breaking the vicious cycle that today threatens the future of 5 million children in this **great land of opportunity** which we talk about so much (Lyndon B. Johnson, Remarks Before the National Conference on Educational Legislation) [522].

483. America is **the promised land**, because each generation bequeathed to its children a promise, a promise that they might not come to enjoy but which they fully expected their offspring to fulfill. So the words 'all men are created equal' took a life of its own, ultimately destined to end slavery and enfranchise women. And the words 'equal protection' and 'due process' inevitably led to the end of the words 'separate but equal,' ensuring that the walls of segregation would crumble, whether at the lunch counter or at the voting booth (Joe Biden, Promises to Keep: On Life and Politics) [522].

484. I just want to do God's will. And he's allowed me to go to the mountain. And I've looked over, and I've seen **the promised land**! I may not get there with you, but I want you to know tonight that we as a people will get to **the promised land** (Martin Luther King, Jr.) [331, p. 204].

485. People say the American dream doesn't exist, but that's crap. There's opportunity everywhere and we're just **a place for people to have that opportunity**. Every year, they find it here (Barbara Morgan) [цит. за [521, p. 352].

486. Everyone believed that America was the **Promised Land**, a true paradise (Leopold Caro) [цит. за [441, p. 47].

487. My country! 'tis of thee, / **Sweet land of liberty**, / Of thee I sing; / Land where my fathers died, / **Land of the pilgrim's pride**, / From every mountain side, /

*Let freedom ring! / My native country, thee, / **Land of the noble**, free, / Thy name I love...* (Samuel F. Smith, Hymns, no. 115) [цит. за [327, p. 405].

488. *May the same wonderworking Deity, who long since delivered the Hebrews from their Egyptian oppressors and planted them in **the promised land**, whose Providential agency has lately been conspicuous in establishing these **United States** as an independent nation, still continue to water them with the dews of Heaven and to make the inhabitants of every denomination participate in the temporal and spiritual blessings of that people whose God is Jehovah* (George Washington, Letter to Hebrew Congregations of the City of Savannah, Georgia, 1789) [329, p. 63].

489. *After years of debate and growing fears of persecution, some of these critics began to see migration as the only way to save their ideals of Christianity from corruption. Ministers and their congregations together fled to the **New World*** (Peter Charles Hoffer) [цит. за [330, p. 25].

490. *And the great transcontinental railroads, seeking first a supply of cheap labour and then settled Western communities to serve, encouraged millions of oppressed Europeans to migrate to the **New World**, where land was plentiful and the streets were supposedly “**paved with gold**”* (Richard D. Heffner, Alexander Heffner) [цит. за [430, p. 47].

491. ***Here** independent power shall hold sway / And public virtue warm the **patriot's breast*** (Philip Freneau, The Rising Glory of America) [531, p. 300].

492. *The dream of America was and is of a place where **one is free to choose how to live their life**... pursuing the Dream means **choosing to live in ways** that help individuals live **more fully, more intensely, more consciously**. It means seeking to live a life that is aligned with what truly matters and not one that is defined primarily by salaries, wealth, or social status. It means living a life that encompasses **all that we are and can become*** (Roger A. Fortin) [цит. за [439, p. 4].

493. *Those who **labor** in the earth are the **chosen people of God*** (Thomas Jefferson) [400, p.96].

494. *The American dream does not **come** to those **who fall asleep*** (Richard Nixon) [522].

495. ... *the most striking feature about the moral organization of Pathfinder was beautiful and unerring sense of **justice**. This noble trait – and without it no man can be truly great...As might have been expected... **his fidelity was like the immovable rock**; treachery in him was classed among the things which are impossible; and as he seldom retired before his enemies, so was he never known... to abandon a friend...* (James Fenimore Cooper, *The Pathfinder*) [529, p. 380].

496. *Always bear in mind that your own resolution to **succeed** is **more important** than any other* (Abraham Lincoln) [400, p. 101].

497. *Whatever you are, be a **good** one* (Abraham Lincoln) [400, p. 101].

498. *Those who deny **freedom** to others, **deserve** it not for themselves* (Abraham Lincoln) [533, p. 275].

499. ... *the weak ... grow **stronger**, the ignorant, **wiser**; and all **better**, and **happier** together* (Abraham Lincoln, *Speech on Slavery and the American Dream*, 1858) [423, p. 56].

500. *You have to **do** your own **growing** no matter how tall your grandfather was* (Abraham Lincoln) [400, p. 45].

501. *You cannot help men permanently by **doing** for them, what they could and should do for themselves* (Abraham Lincoln) [423, p. 95].

502. *I am not bound to win, but I am bound to be true. I am not bound to **succeed**, but I am bound to live up to what light I have. I must stand with anybody that stands right; stand with him while he is right* (Abraham Lincoln, *Annual Message of the President General*) [479, p. 305].

503. *My dream is of a place and a time where America will once again be seen as the **last best hope of Earth*** (Abraham Lincoln) [490, p. 317].

504. ***Success** is going from failure to failure without losing your enthusiasm* (Abraham Lincoln) [400, p. 73].

505. *I do the very **best** I know how, the very best I can, and I mean to keep on doing so until the end* (Abraham Lincoln) [400, p. 74].

ДОДАТОК Б

Таблиця 3.1

Концептуальні ознаки лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM у процесі його еволюції

Історичний період	Ознака	Автор та назва тексту	Цитата
Перший етап: XVI – XVII ст. – Період зародження поняття / ідеї American dream	Equality <i>(Рівність)</i>	Угода <i>Mayflower Compact</i>	“Combine ourselves into a Civil Body Politic, for our better ordering and preservation... and by virtue hereof to enact, constitute and frame such just and equal Laws, Ordinances, Acts, Constitutions and Offices... as shall be thought most meet and convenient for the general good of the Colony...”.
		Уїльям Бредфорд (William Bradford) Записки про «Плімутське поселення» (Of Plymouth Plantation)	“...to consulte & determine in this matter, so as the parties meeting might have full power to order & bind etc. And that nothing be done to the infringing or prejudice of the liberties of any place”. “...we will converse, trade, plant, and live together as equals, and support and protect one another”. “That at ye end of ye 7 years, ye capitall & profits, viz. the houses, lands, goods and chattels, be equally divided betwixt ye adventurers, and planters”.
		Роджер Уїльямс (Rodger Williams) «Лист до міста Провіденс» (Letter to the Town of Providence)	“... if any shall preach or write, that there ought to be no commanders, nor officers, because all are equal in CHRIST, therefore no masters, nor officers, no laws, nor orders, no corrections nor punishments...”.
		Анна Бредстріт (Anne Bradstreet)	“Who says my hand a needle better fits; / A poet’s pen all scorn I should thus wrong, / For such despite thay cast on female wits. / If what I do prove well, it won’t advance; / They’ll say it’s stol’n, or else it was by chance”. “Let Greeks be Greeks, and women what they are; / Men have precendency and still excel. / It is but vain unjustly to wage war; / Men can do best, and women know it well”.

	Unity (Єдність)	Джон Уінтроп (John Winthrop) проповідь «Взірець християнського милосердя» (A Model of Christian Charity)	"The unity of the civil state".
Другий етап: XVIII – XIX ст. – Період розвитку поняття American dream а) XVIII ст. – Розвиток ознак Independence (незалежність) та Equality (рівність)	Equality (Рівність)	Сем'юель Сьюолл (Samuel Sewall) трактат «Продаж Джозефа» (The selling of Joseph) (1700)	"These Ethiopians, as blacks as they are, seeing they are the sons and daughters of the first Adam, the brethren and sisters of the last Adam, and the offspring of God; they ought to be treated with a respect agreeable".
		Томас Пейн (Thomas Paine) «Здоровий глузд» (The Age of Reason)	"I believe in the equality of man; and I believe that religious duties consist in doing justice, loving mercy, and endeavoring to make our fellow creatures happy".
	Unity (Єдність)	Б. Франклін (Benjamin Franklin)	"We must, indeed, all hang together or, most assuredly, we shall all hang separately".
	God providence (Божє провидіння)	Б. Франклін (Benjamin Franklin)	"God helps them that help themselves".
		Б. Франклін (Benjamin Franklin) «Автобіографія» (Autobiography)	"Having emerg'd from the Poverty and Obscurity ... and having gone so far thro' Life with a considerable Share of Felicity, the conducting Means I made Use of, which, with the Blessing of God, so well succeeded ..."
	Industry (Працелюбство)	Б. Франклін (Benjamin Franklin)	"he... who could prove for him that his Ancestors and Relations for ten Generations had been Ploughmen, Smiths, Carpenters, Turners, Weavers, Tanners, or even Shoemakers, and consequently that they were useful Members of Society; than if he could only prove that they were Gentlemen, doing nothing of Value, but living idly on the Labour of others"
			"Energy and persistence conquer all things".
			"The Husbandman is in honor there, and even the Mechanic, because their Employments are useful. The People have a saying, that God Almighty is himself a Mechanic, the greatest in the Universe; and he is respected and admired more for the Variety, Ingenuity, and Utility of his Handyworks, than for the Antiquity of his Family".

		Б. Франклін (Benjamin Franklin) «Альманах бідного Річарда» (Poor Richard's Almanack)	<i>"Be always asham'd to catch thy self idle".</i>
			<i>"Well done is better than well said".</i>
			<i>"Well done is twice done".</i>
		Б. Франклін (Benjamin Franklin) «Автобіографія» (Autobiography)	<i>"Lose no Time – Be always employ'd in something useful".</i>
	Honesty (Чесність)	Б. Франклін (Benjamin Franklin) «Автобіографія» (Autobiography)	<i>"tho' I pleaded the Usefulness of the Work, mine convince'd me that nothing was useful which was not honest".</i>
			<i>"Nothing was useful which was not honest".</i>
			<i>"Truth, Sincerity and Integrity in Dealings between Man and Man, were of the utmost Importance to the Felicity of Life".</i>
		Б. Франклін (Benjamin Franklin) «Альманах бідного Річарда» (Poor Richard's Almanack)	<i>"When you're good to others you are best to yourself".</i>
	Choice (Вибір)	Б. Франклін (Benjamin Franklin)	<i>"We stand at the crossroads, each minute, each hour, each day, making choices. We choose the thoughts we allow ourselves to think, the passions we allow ourselves to feel, and the actions we allow ourselves to perform. Each choice is made in the context of whatever value system we've selected to govern our lives. In selecting that value system, we are, in a very real way, making the most important choice we will ever make".</i>
	Liberty (Свобода)	Б. Франклін (Benjamin Franklin)	<i>"Where liberty dwells, there is my country".</i>
			<i>"This will be the best security for maintaining our liberties".</i>
			<i>"Freedom is not a gift bestowed upon us by other men, but a right that belongs to us by the laws of God and nature".</i>
	Pursuit of Happiness (Пошуки щастя)	Декларація про незалежність (The Declaration of Independence)	<i>"We hold these truths to be self evident, that all Men are created equal, that they are endowed by their creator with certain unalienable rights, that among these are life, liberty and the pursuit of happiness".</i>
		Б. Франклін (Benjamin Franklin)	<i>"The U.S. constitution doesn't guarantee happiness, only the pursuit of it. You have to catch up with it yourself".</i>

б) XIX ст. – Розвиток ознак Individualism (індивідуалізм) та Economic progress (економічне зростання)	Freedom (Свобода)	Марк Твен (Mark Twain) «Пригоди Гекльберрі Фінна» (The Adventures of Huckleberry Finn)	“Now, old Jim, you’re a free man again, and I bet you won’t ever be a slave no more”.
			“... he’d be a free man the minute he seen it, but if he missed it he’d be in the slave country again and no more show for freedom ”.
		Марк Твен (Mark Twain) «По екватору» (Following the Equator)	“It is by the goodness of God that in our country we have those three unspeakably precious things: freedom of speech, freedom of conscience, and the prudence never to practice either”.
		Е. Лазарус (Emma Lazarus) «Новий колосс» (The New Colossus)	“Keep, ancient lands, your storied pomp!” cries she / With silent lips. ‘Give me your tired, your poor / Your huddled masses yearning to breathe free...”
		Н. Готорн (Nathaniel Hawthorne) «Багряна буква» (The Scarlet Letter)	“She had not known the weight until she felt the freedom!”
		Г.Д.Торо (Henry David Thoreau) «Про обов'язок громадянської непокорі» (On the Duty of Civil Disobedience)	“I was not born to be forced. I will breathe after my own fashion. Let us see who is the strongest”.
	Opportunity (Можливість)	Р.В. Емерсон (Ralph Waldo Emerson) «Текст «Американської цивілізації» (The Text of “American Civilization”)	“America is another name for opportunity”.
		Р.В. Емерсон (Ralph Waldo Emerson) «Людина реформатор» (Man the Reformer)	“Every man ought to have this opportunity to conquer the world for himself”.
		А. Лінкольн (Abraham Lincoln)	“This is the just and generous and prosperous system which opens the way to all, gives hope to all, and consequent energy and progress and improvement of condition to all”.

	Work (Робота)	P.B. Емерсон (Ralph Waldo Emerson) «Духовні закони» (Spiritual Laws)	<i>"By doing his work he makes the need felt which he can supply, and creates the taste by which he is enjoyed. By doing his own work he unfolds himself".</i>
		Марк Твен (Mark Twain) «Американський претендент» (The American Claimant)	<i>"Oh, just to work – that is life! No matter what the work is--that's of no consequence. Just work itself is bliss when a man's been starving for it".</i>
	Happiness (Щастя)	P.B. Емерсон (Ralph Waldo Emerson)	<i>"Some pursue happiness – others create it".</i>
		Н. Готорн (Nathaniel Hawthorne) «Багряна буква» (The Scarlet Letter)	<i>"...the marble image of happiness, which they will have imposed upon her as the warm reality".</i>
		Н. Готорн (Nathaniel Hawthorne) «Мармуровий фавн» (The Marble Faun)	<i>"Who can tell where happiness may come, or where, though an expected guest, it may never show its face?"</i>
			<i>"... that pit of blackness that lies beneath us, everywhere ... the firmest substance of human happiness is but a thin crust spread over it, with just reality enough to bear up the illusive stage-scenery amid which we tread. It needs no earthquake to open the chasm".</i>
		Н. Готорн (Nathaniel Hawthorne) «Американські записні книжки» (Passages from the American Note-Books)	<i>"... what we need for our happiness is often close at hand, if we knew but how to seek for it?"</i>
	God (Бог)	Марк Твен (Mark Twain) «По екватору» (Following the Equator)	<i>"It is by the goodness of God that in our country we have those three unspeakably precious things: freedom of speech, freedom of conscience, and the prudence never to practice either".</i>
	Equality (Рівність) поруч з Inequality	Марк Твен (Mark Twain) «Пригоди Гекльберрі Фінна» (The Adventures of Huckleberry Finn)	<i>"...he ain't no slave; he's as free as any cretur that walks this earth".</i>
			<i>"Now, old Jim, you're a free man again, and I bet you won't ever be a slave no more".</i>
			<i>"... Tom Sawyer had gone and took all that trouble and bother to set a free nigger free!"</i>

	(Нерівність)	Марк Твен (Mark Twain) «Американський претендент» (The American Claimant)	“Well, here in this very house is a republic where all are free and equal, if men are free and equal anywhere in the earth; therefore I have arrived at the place I started to find, and I am a man among men, and on the strictest equality possible to men, no doubt. Yet here on the threshold I find an inequality. There are people at this table who are looked up to for some reason or another, and here is a poor devil of a boy who is looked down upon, treated with indifference and shamed by humiliations, when he has committed no crime but that common one of being poor. Equality ought to, make men noble-minded. In fact, I had supposed it did do that”.
	Inaccessibility (Недосяжність)	Марк Твен (Mark Twain) «Американський претендент» (The American Claimant)	“...he had tried equality and working for a living; had made a fight which he could find no reason to be ashamed of, and in the matter of earning a living had proved that he was able to do it”. "Three dollars a week. It's human life, Washington--just an epitome of human ambition, and struggle, and the outcome; you aim for the palace and get drowned in the sewer”.
	Wealth (Багатство)	Марк Твен (Mark Twain) «Пригоди Тома Соєра» (The Adventures of Tom Sawyer)	“Looky here, Tom, being rich ain't what it's cracked up to be. It's just worry and worry, and sweat and sweat, and a-wishing you was dead all the time. Now these clothes suits me, and this bar'l suits me, and I ain't ever going to shake 'em any more. Tom, I wouldn't ever got into all this trouble if it hadn't 'a' been for that money...”.
Третій етап: Початок – середина XX ст. – Завершення концептуалізації поняття	Liberty (Свобода)	Л. Х'юз (Langston Hughes) «Америка, якій дозволяють бути Америкою знову» (Let America Be America Again)	“O, let my land be a land where Liberty / Is crowned with no false patriotic wreath”. “Where never kings connive nor tyrants scheme / That any man be crushed by one above”.
		В. Фолкнер () «Про приватне життя» (On Privacy)	“THIS was the American Dream: a sanctuary on the earth for individual man: a condition in which he could be free not only of the old established closed-corporation hierarchies of arbitrary power which had oppressed him as a mass, but free of that mass into which the hierarchies of church and state had compressed and held him individually thrall'd and individually impotent”.

American dream		Дж. Стейнбек (John Steinbeck) «Про мишей і людей» (Of Mice and Men)	<i>"S'pose they was a carnival or a circus come to town, or a ball game, or any damn thing... We'd just go to her... We wouldn't ask nobody if we could. Jus' say, 'We'll go to her,' an; we would. Jus' milk the cow and sling some grain to the chickens an' go to her".</i>
	Equal opportunities (Рівні можливості)	Л. Х'юз (Langston Hughes) «Америка, якій дозволяють бути Америкою знову» (Let America Be America Again)	<i>"But opportunity is real, and life is free, / Equality is in the air we breathe".</i>
			<i>"There's never been equality for me, / Nor freedom in this "homeland of the free ..."</i>
	Inequality (Нерівність)	Ф.С. Фіцджеральд (F. Scott Fitzgerald) «Великий Гетсбі» (The Great Gatsby)	<i>"The rich get richer and the poor get – children".</i>
		Л. Х'юз (Langston Hughes) «Дитячі рими» (Children's Rhymes)	<i>"What's witten down / for white folks / ain't for us a-tall / "Liberty and Justice – / Huh – For All".</i>
	Unfairness (Нечесність)	У. Фолкнер (William Faulkner) «Підпалювач» (Barn Burning)	<i>"...wore on his face an expression... of amazed unbelief ... at the incredible circumstance of being used by one of his own tenants".</i>
	Inaccessibility (Недосяжність)	Дж. Стейнбек (John Steinbeck) «Про мишей і людей» (Of Mice and Men)	<i>"I coulda made somethin' of myself ...he was gonna put me in the movies... was gonna write to me about it... never got the letter...thought my ol' lady stole it...coulda been in the movies...says I was a natural".</i>
			<i>"...all them nice clothes the like to wear...spoke in the radio...wouldn'ta cost me a cent".</i>
		Дж. Стейнбек (John Steinbeck) «Грона гніву» (The Grapes of Wrath)	<i>"Maybe we can start again, in the new rich land – in California, where the fruit grows. We'll start over... But you can't start. Only a baby can start... the bitterness we sold to the junk man – he got it all right, but we have it still. And when the owner men told us to go, that's us; and when the tractor hit the house, that's us until we're dead. To California or any place – everyone a drum major leading a parade of hurts marching with our bitterness".</i>

	House (Будинок)	Л. Х'юз (Langston Hughes) «Америка, якій дозволяють бути Америкою знову» (Let America Be America Again)	"Who dreamt a dream so strong, so brave, so true, / That even yet its mighty daring sings / In every brick and stone, in every furrow turned / That's made America the land it has become. / O, I'm the man who sailed those early seas / In search of what I meant to be my home".
		Ф.С. Фіцджеральд (F. Scott Fitzgerald) «Великий Гетсбі» (The Great Gatsby)	"My house looks well, doesn't it?" he demanded. "See how the whole front of it catches the light."
			"...Gatsby's house, lit from tower to cellar".
			"...his house blazed gaudily on".
			"...Gatsby's enormous house".
			"...more mysterious and gay than other houses".
			"She vanished into her rich house, into her rich, full life ...".
	Plot of land (Ділянка землі)	Дж. Стейнбек (John Steinbeck) «Про мишей і людей» (Of Mice and Men)	"He hadn't once ceased looking at Daisy, and I think he revalued everything in his house according to the measure of response it drew from her well-loved eyes. Sometimes, too, he stared around at his possessions in a dazed way, as though in her actual and astounding presence none of it was any longer real. Once he nearly toppled down a flight of stairs".
			"I seen hundreds of men come by on the road an' on the ranches, with their bindles on their back an' that same damn thing in their heads ... every damn one of 'em's got a little piece of land in his head."
			"Nobody never gets to heaven, and nobody gets no land."
			"'Well,' said George, 'we'll have a big vegetable patch and a rabbit hutch and chickens...'"
			"An' we'd keep a few pigeons to go flyin' around the win'mill like they done when I was a kid."
			"Someday...get the jack together...have a little house and a couple of acres..."
			"No, sir, we'd have our own place where we belonged and not sleep in no bunk house".

	Farm (Ферма)	Дж. Стейнбек (John Steinbeck) «Про мишей і людей» (<i>Of Mice and Men</i>)	"I think I knowed from the very first. I think I knowed we'd never do her. He usta like to hear about it so much I got to thinking maybe we would". "We could live offa the fatta the lan'."
	Car (Автомобіль)	Ф.С. Фіцджеральд (F. Scott Fitzgerald) «Великий Гетсбі» (<i>The Great Gatsby</i>)	"...and there in its monstrous length with triumphant hat-boxes and supper-boxes and tool-boxes... Sitting down behind many layers of glass in a sort of green leather conservatory, we started to town". "...and I was glad that the sight of Gatsby's splendid car was included in their sombre holiday".
	Individualism (Індивідуалізм)	Р. Фрост (Robert Frost) «Лагодження огорожі» (<i>Mending Wall</i>)	"Good fences make good neighbours..."
		Р. Фрост (Robert Frost) «Одкровення» (<i>Revelation</i>)	"We speak the literal to inspire / the understanding of a friend".
	Hope (Надія)	Р. Фрост (Robert Frost) «Жовтень» (<i>October</i>)	"O hushed October morning mild, / Begin the hours of this day slow, / Make the day seem to us less brief".
	Choice (Вибір)	Р. Фрост (Robert Frost) «Необрана дорога» (<i>The Road Not Taken</i>)	"I took the one less traveled by, / And that has made all the difference".
	Love (Любов)	Л. Х'юз (Langston Hughes) «Америка, якій дозволяють бути Америкою знову» (<i>Let America Be America Again</i>)	"Let America be the dream the dreamers dreamt – / Let it be that great strong land of love".

ДОДАТОК В
Представлення образної складової
лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM
метафоричними моделями

Онтологічний тип метафор	«American dream – впорядкована структура»	«American dream – модель»	... it appealed to many Europeans who saw in the USA... a model for imitation (Clarke, I.F.) After all, it is in large part the success of the mid-century American Dream – spreading democracy, free markets, social mobility and multilateral cooperation – that has made possible the diversity of models we see today (Moravcsik, A.).
		«American dream – соціальний устрій»	...a dream of a social order in which each man and each woman shall be able to attain to the fullest stature of which they are innately capable (Adams, J.T.).
	«American dream – сутність»	«American dream – магніт»	This ... was the magnet that drew millions of immigrants during the nineteenth century (Geisst, C.R.).
		«American dream – рушійна сила»	...the driving engine for reform on this earth (Divine, R.A.).
Структурний тип метафор	антропоморфна метафора «American dream – суб'єкт»	акціональна метафора	It has for centuries lured people to America (Hochschild, J.L.)
			It sought to use the real opportunities of the new world... (Carpenter, F.I.)
			and only the dead dream fought on as the afternoon slipped away, trying to touch what was no longer tangible, struggling unhappily, undespairingly, towards that lost voice across the room (Fitzgerald, F.S.)
			...it leads one to focus on people's behaviors... (Hochschild, J.L.)
			It ... moved them (people) around within it, and it has kept them striving in horrible conditions against impossible odds (Geisst, C.R.).
			...a body of free man (Wilson, W.)
		соматична метафора	the very heart of the dream (Hochschild J.L.)
			...at the heart of the dream (Burkett, L.)
			...a vein of gold (Hochschild, J.L.).
			...an indiscreet voice ... It's ... full of money... (Fitzgerald, F.S.)

	«American dream – об’єкт»	«American dream – двері»	<i>I lift my lamp beside the golden door!</i> (Lazarus, E.)
		«American dream – огорожа»	<i>Good fences make good neighbors</i> (Frost, R.)
		«American dream – солод»	<i>...the cream is so God damn thick you have to cut it with a knife and take it out with a spoon</i> (Steinbeck, J.).
		«American dream – корабель»	<i>There goes many a ship to sea, with many hundred souls in one ship...papists and protestants, Jews and Turks...</i> (Williams, R.)
			<i>Sail – sail thy best, ship of Democracy!</i> (Whitman, W.)
		«Американська мрія – свято»	<i>Most Americans celebrate it</i> (Hochschild, J.L.)
		«Американська мрія – ілюзія»	<i>...enjoy the American dream</i> (Johnson, E.)
Просторовий тип метафор	«American dream – Америка»		<i>Let America be America again. / Let it be the dream it used to be. / Let it be the pioneer on the plain / Seeking a home where he himself is free</i> (Hughes, L.).
	«American dream – рух угору»		<i>...establishing a city upon the hill</i> (Hochschild, J.L.)
			<i>...has stirred and advanced humanity</i> (Adams, J.T.)
	«American dream – рух вниз»		<i>it was ... a courageous leap into the dark unknown</i> (Adams, J.T.)

Рис. В. 1. Кількісний розподіл метафоричних моделей образної складової лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM

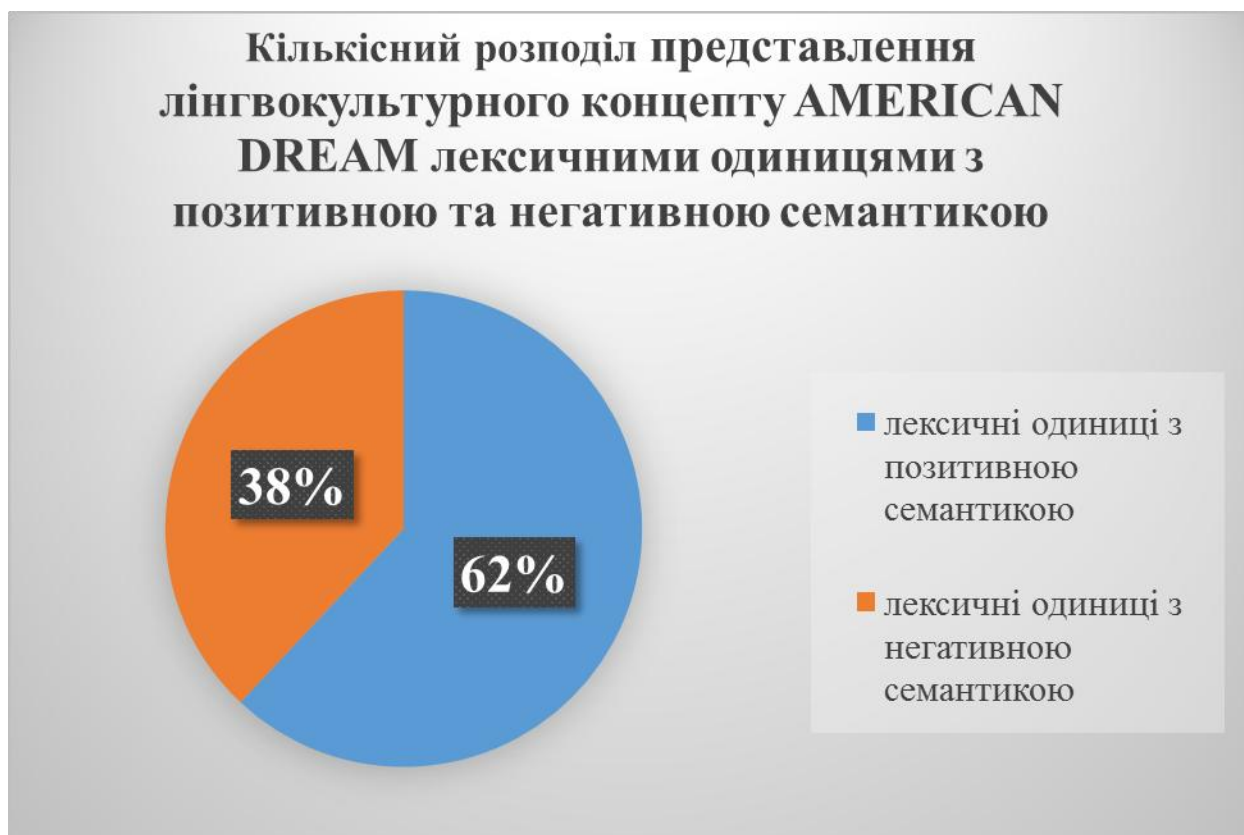

Рис. В. 2. Кількісний розподіл представлення лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM лексичними одиницями з позитивною та негативною семантикою

Моделі побудови висловлювань, у яких концепт AMERICAN DREAM

наділений позитивною конотацією

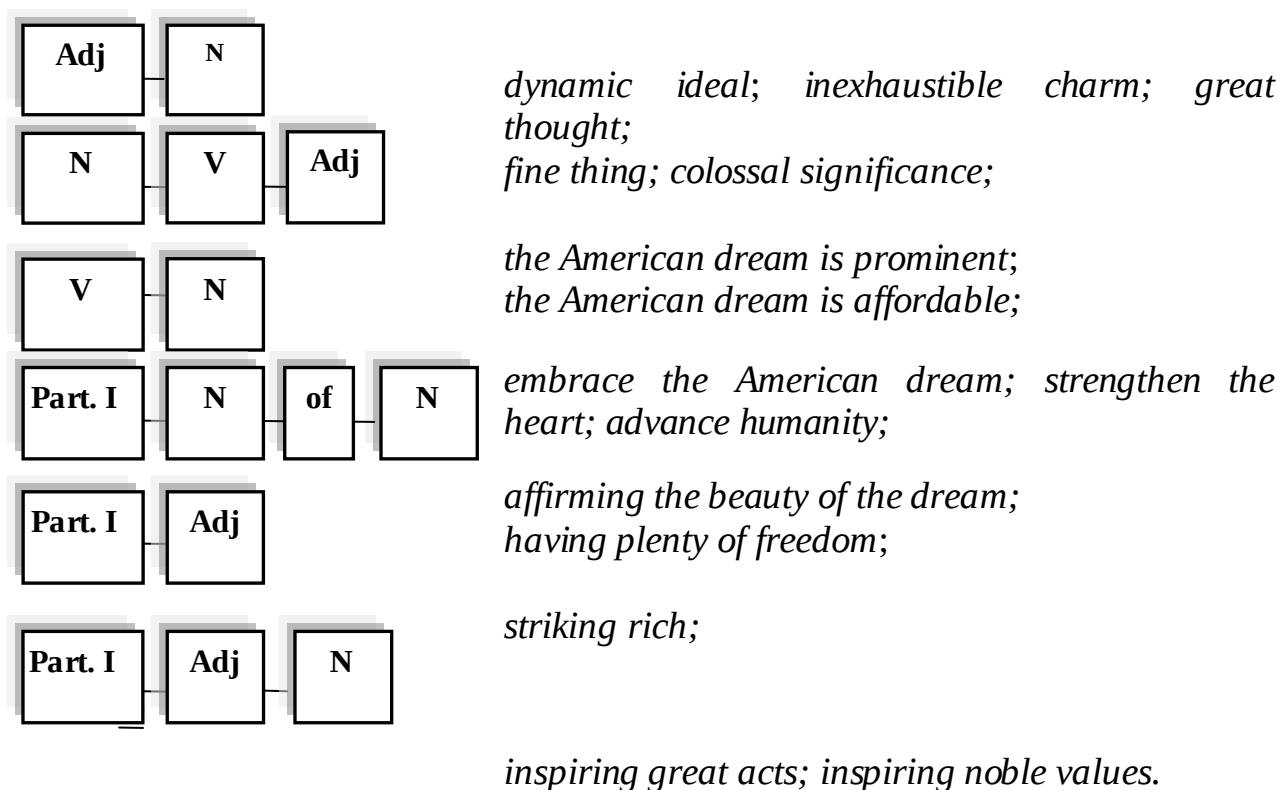

Рис. В. 3. Моделі побудови висловлювань, у яких концепт AMERICAN DREAM наділений позитивною конотацією

ДОДАТОК Г
Представлення символної складової
лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM

